

medel i erforderlig utsträckning inom ramen av det för ändamålet beräknade anslagsbeloppet, varvid de i det föregående angivna grunderna angående antalet föreläsningar torde böra tillämpas och arvodet per föreläsning bestämmas till högst 30 kronor.

Under förutsättning av bifall till överstyrelsens här framlagda förslag skulle alltså delposten till arvoden åt extra ämneslärare vid de allmänna läroverken för budgetåret 1936/1937 bestämmas till (1,085,000 + 3,000 + 2,000 =) 1,090,000 kronor.

I två hänseenden innebära skolöverstyrelsens beräkningar av förevarande delpost nyheter i förhållande till vad som gällt vid bestämmandet av motsvarande anslagsmedel för innevarande budgetår. Skolöverstyrelsen har nämligen ifrågasatt *dels* vissa längre gående åtgärder än hittills för nedbringande av maximiantalet lärjungar per undervisningsavdelning vid den första undervisningen i modersmålet, tyska, engelska och franska, *dels ock* att medel skulle under förevarande anslag beräknas för särskild undervisning i sexuell eller andra frågor.

Departement-
schefen.

I förstnämnda avseende må erinras, att gällande timplaner, som nämnts, förutsätta, att klassavdelning kan i viss utsträckning vid undervisning å begynnelestadiet i modersmålet och de främmande levande språken uppdelas i två undervisningsavdelningar, dock endast om skolöverstyrelsen så medgiver och antalet i undervisningen deltagande lärjungar överstiger 20. Av den föreliggande utredningen framgår, att sådan uppdelning i anslutning till 1934 års riksdags ovanberörda uttalande i ämnet kunnat under läsåren 1934—1936 medgivas i mycket begränsad omfattning och blott i de fall, lärjungeantalet i vederbörande undervisningsavdelning överstigit 30. Skolöverstyrelsen har nu föreslagit, att förevarande delpost skulle beräknas till så stort belopp, att ifrågavarande uppdelning av klassavdelning vid språkundervisning skulle kunna för nästa läsår ske i hela den utsträckning, som timplanerna förutsätta. Den ökning av lärarbehovet, som skulle föranledas av en delning av klassavdelningarna i samtliga de fall, då lärjungeantalet överstiger 30 — alltså vid full tillämpning av den klassdelningsprincip, för vilken 1934 års riksdag uttalade sig — har beräknats motsvara omkring 21 extralärare. Motsvarande ökning vid delning av klassavdelningarna vid ett lärjungeantal av över 20 — alltså vid bifall till överstyrelsens föreliggande förslag — har beräknats till 40 extralärare.

Överstyrelsens nyssberörda förslag har föranletts av den starka elevtillströmningen till de allmänna läroverken under de senare åren, vilken, såsom överstyrelsen framhåller, bidragit till att öka klassavdelningarnas storlek och inverkat tyngande på undervisningen. I viss mån belysande i detta hänseende äro följande från överstyrelsen under hand införskaffade uppgifter rörande elevantalet vid de allmänna läroverken i början av höstterminerna åren 1933—1935:

År	Gossar	Flickor	Summa
1933	29,871	12,642	42,513
1934	31,162	14,015	45,177
1935	32,102	14,945	47,047

Det torde vara oomtvistligt, att undervisningen, särskilt i de ämnen, som här äro i fråga, avsevärt försvåras eller försämras, om antalet samtidigt undervisade elever är för stort. Överstyrelsens förslag är ägnat att i hög grad befrämja modersmåls- och språkundervisningen vid de allmänna läroverken, varför jag anser mig böra stödja detsamma. Jag förordar alltså, i likhet med överstyrelsen, att under nästa läsår berörda bestämmelse i timplanerna för de allmänna läroverken träder i tillämpning i full utsträckning. Av ovannämnda uppgifter framgår, att ett bifall till detta förslag föranleder ett merbehov av 19 extralärare.

Vad sedan angår förslaget om beredande av medel under förevarande delpost till särskild undervisning i sexuella frågor, ingår detta förslag som ett led i en serie andra av överstyrelsen och medicinalstyrelsen i ovanberörda betänkande föreslagna åtgärder till befrämjande av sexuell upplysning, vilka för närvarande äro beroende av Kungl. Maj:ts prövning. Sedan länge har det framstått såsom ett önskemål, att i skolundervisningen beredes ett större utrymme åt undervisning i hithörande frågor än för närvarande är fallet. Överstyrelsens nu föreliggande förslag innebär, att sådan undervisning föreläsningsvis skulle meddelas åt eleverna i högsta ringen av gymnasiet. Detta förslag synes mig välbetänkt, ej minst med hänsyn till att undervisningen skulle gälla elever, som uppnått en mer mogen ålder, och avse företrädesvis de hygieniska, psykologiska och etiska momenten av de spörsmål, varom här är fråga. Jag vill därför tillstyrka förslaget. Kostnaderna för ändamålet hava av överstyrelsen för nästkommande budgetår uppskattats till 2,000 kronor. Jag har intet att invända häremot.

Om jag bortser från de 19 extralärare, som enligt överstyrelsens utredning belöpa på förslaget om beredande av utvidgad möjlighet till klassdelning vid språkundervisningen, skulle förevarande delpost för nästa budgetår beräknas efter ett behov av $(354 - 19 =) 335$ extralärare, alltså $(357 - 335 =) 22$ extralärare mindre än under innevarande läsår. Enligt mitt ovan framställda förslag om inrättande av nya ordinarie ämneslärartjänster skulle från och med den 1 juli 1936 inrättas 136 sådana tjänster. Ökningen av det totala antalet ordinarie och extraordinarie lärartjänster från innevarande läsår till läsåret 1936—1937 skulle alltså uppgå till $(136 - 22 =) 114$ lärare. Motsvarande ökning från läsåret 1934—1935 till innevarande läsår uppgick till 82 lärare. Att ökningen av lärarbehovet av skolöverstyrelsen beräknats bli större till nästa läsår än till innevarande läsår lärer bero ej mindre på att det under de senare åren ökade antalet klassavdelningar i realskolans första klass och gymnasiets första ring framkallat

en fortskridande ökning av det totala antalet klassavdelningar, än även på att samläsning för nästa läsår beräknats i mindre utsträckning än för det innevarande.

Av de 114 lärare, varmed lärarbehovet under läsåret 1936—1937, som nämnts, beräknas komma att ökas, belöpa 21 på delning av klassavdelning vid språkundervisning samt 15 på nya parallellavdelningar i realskolans första klass och gymnasiets första ring, varförutom 10 utgöra reserv för oförutsedda behov. De återstående 68 lärarkrafterna skulle alltså belöpa på nya avdelningar i andra klasser än första klassen och första ringen. Då antalet nya avdelningar av överstyrelsen beräknats till (1,824 — 1,782 =) 42 och då för varje avdelning torde erfordras i genomsnitt omkring $1\frac{1}{4}$ lärare, skulle för ifrågavarande ändamål behövas endast omkring 53 lärarkrafter, alltså 15 lärare mindre än enligt överstyrelsens kalkyler. Med hänsyn härtill torde det vara möjligt att något reducera det av överstyrelsen för nästa läsår beräknade antalet extralärare. Härför talar också den omständigheten, att ökningen av tillströmningen till första klassen av realskolan visat en om ock svag tendens till avstannande. Antalet godkända inträdessökande ökades sålunda från 1932 till 1933 med 410, från 1933 till 1934 med 393 och från 1934 till 1935 med 288. På grund av det nu anförda håller jag före, att det av överstyrelsen för nästa läsår beräknade antalet extralärare torde kunna minskas med åtminstone 14 lärare.

Den begränsning av skolöverstyrelsens rätt att upprätta tillfälliga parallellavdelningar i första klassen av realskolan och första ringen av gymnasiet, som gällt under de senare åren, torde böra tillämpas även under nästa läsår. Kungl. Maj:t torde liksom under innevarande läsår böra äga rätt att inom ramen av därför tillgängliga anslagsmedel besluta om upprättande av parallellavdelningar till första klassen av realskolan och första ringen av gymnasiet i de fall, då eljest ett alltför stort antal inträdessökande skulle bli avvisat. Överstyrelsen har för detta ändamål preliminärt beräknat 15 extralärare, d. v. s. samma antal som under innevarande läsår. Häremot har jag intet att erinra.

Liksom under de senaste budgetåren torde som marginal för oförutsedda behov böra beräknas 10 extralärare och ur förevarande anslagsmedel även utgå arvoden åt extralärare vid inträdessprövningar i överensstämmelse med överstyrelsens förslag.

Vad jag ovan anført innebär alltså, att jag biträder överstyrelsens förslag med den förändringen, att det av överstyrelsen beräknade behovet av extralärare bör minskas med 14. Efter ett beräknat arvode av 3,300 kronor per extralärare, skulle detta motsvara en minskning med 46,200 kronor av det av överstyrelsen beräknade anslagsbeloppet. Förevarande delpost skulle alltså uppföras med (1,090,000 — 46,200 =) 1,043,800 kronor. Till sistnämnda belopp bör emellertid vid bifall till mitt här ovan berörda förslag om inrättande av realgymnasium vid högre allmänna läroverket i Strängnäs

läggas ett belopp av 4,500 kronor. Delposten bör alltså upptagas med ett belopp av 1,048,300 kronor, innebärande en anslagsminskning med (1,082,020 — 1,048,300 =) 33,720 kronor.

Såsom överstyrelsen framhållit, är det vanskligt att med någon större grad av tillförlitlighet beräkna förevarande anslagsbehov. Emellertid vill jag framhålla, att Kungl. Maj:t torde äga möjlighet att i trängande fall för ändamålet taga i anspråk förslagsanslaget till diverse oförutsedda behov vid de allmänna läroverken.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t: Arvodesförhöjning åt vissa extra ordinarie ämneslärare. Denna delpost är för innevarande budgetår uppförd med ett belopp av förslagsvis 30,000 kronor.

Ifrågavarande arvodesförhöjning har utgått från och med budgetåret 1928/1929 och har avsett att bereda sådana läroverkslärare, som i följd av 1927 års läroverksreform under längre tid komme att upprätthålla extra ordinarie ämneslärarbefattning, gottgörelse för försenad befordran till ordinarie tjänst. 1935 års riksdag har — i samband med sitt förutnämnda beslut om inrättande under budgetåren 1935/1938 av ett stort antal ordinarie ämneslärarbefattningar — medgivit, att arvodesförhöjningen finge efter i övrigt oförändrade grunder utgå under vartdera av budgetåren 1935/1936 och 1936/1937 till sådana extra ordinarie lärare, som före budgetåret 1935/1936 kommit i åtnjutande av dylik förhöjning.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 framhållit, att även under budgetåret 1936/1937 arvodesförhöjning torde komma att utgå till ett icke obetydligt antal extra ordinarie lärare. Överstyrelsen uppskattade approximativt det behövliga beloppet till 15,000 kronor för höstterminen 1936 och till 5,000 kronor för vårterminen 1937, eller till sammanlagt 20,000 kronor.

Departementschefen.

Fasta hållpunkter för beräkningen av förevarande delpost saknas. Trots att det av överstyrelsen beräknade beloppet, 20,000 kronor, möjligen kan synas högt, finner jag dock försiktigheten bjuda att räkna med detsamma för nästa budgetår, vilket, som nämnts, skulle vara det sista, varunder ifrågavarande arvodesförhöjning utgår.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t: Arvoden åt lärare i manlig slöjd. Under åtskilliga år hava från anslag under åttonde huvudtiteln utgått medel till undervisning i manlig slöjd vid de allmänna läroverken. För budgetåret 1932/1933 utgick ett belopp av 56,800 kronor. Härefter vidtogs en synnerligen kraftig beskärning av anslagsmedlen, i det att för budgetåren 1933/1935 allenast 5,000, respektive 4,600 kronor upptogs, avsedda för avlönande av sådana slöjdlärare, vilka hade sin väsentliga utkomst av sin anställning vid läroverken. För budgetåret 1935/1936 ökades anslagsbeloppet till 16,500 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 anfört följande:

Då överstyrelsen hade att fördela ifrågavarande anslag å 16,500 kronor, förelågo framställningar från rektorerna vid 68 läroverk om anslag till avlöning åt lärare i slöjd för gossar för ett sammanlagt antal av 448 lärartimmar. Härvid vore att märka, att överstyrelsen meddelat rektorsämbetena, att vid fördelningen av anslaget i första rummet skulle ifrågakomma sådana läroverk, som beträffande lokaler och utrustning samt tillgång till lämpliga lärare ägde särskilt goda förutsättningar för ett framgångsrikt bedrivande av slöjdundervisningen. Dessa förutsättningar förefunnos i stort sett vid samtliga de läroverk, från vilka ansökningar om anslag ingivits. Vid ett påfallande stort antal av dessa läroverk hade under de sista åren lokaler för slöjdundervisningen nybyggts eller nyinretts. Av det tillgängliga anslaget kunde anslag utgå till endast 194 lärartimmar, d. v. s. ett antal, som utgjorde ungefär 43 procent av det timantal, för vilket anslag av rektorerna begärts.

Av det sagda framginge, att starkt intresse för slöjdundervisningens återupptagande förefunnos vid läroverken. Med hänsyn härtill, och då det enligt överstyrelsens uppfattning vore av synnerlig vikt, att denna undervisning så snart som möjligt erhöles en mera allmän omfattning, ansågo sig överstyrelsen böra hemställa om en avsevärd höjning av anslaget för detta ändamål under budgetåret 1936/1937. Det anslag, som utgick under budgetåret 1932/1933, medgav anordnande av undervisning under ett sammanlagt antal av 668 veckotimmar. För nästkommande budgetår ville överstyrelsen föreslå, att anslagets storlek beräknades så, att undervisning måtte kunna anordnas under sammanlagt 400 veckotimmar. Det härför erforderliga anslagsbeloppet utgjorde ($400 \times 85 =$) 34,000 kronor.

Vid min anmälan i 1935 års åttonde huvudtitel (punkten 131) av motsvarande anslagsfråga för budgetåret 1935/1936 anförde jag, att en återgång till de före de senaste besparingsåtgärderna rådande förhållandena syntes böra ske, så snart omständigheterna det medgäve. Jag vill nu ytterligare fästa uppmärksamheten på det betydande intresse för denna undervisningsgren, som, glädjande nog, numera synes förefinnas vid läroverken, ävensom de goda lokalförhållanden för bedrivandet av en effektiv slöjdundervisning, som föreligga vid ett flertal läroverk. Under förutsättning att den största möjliga omsorg ägnas valet av lärarkrafter, synas alltså gynnsamma betingelser föreligga för att detta inslag av praktiskt arbete i den eljest övervägande teoretiskt betonade läroverksutbildningen skall kunna komma till sin rätt, blott nödiga anslagsmedel ställas till förfogande. Jag är benägen att medverka härtill och ansluter mig därför till överstyrelsens nu föreliggande förslag om en ytterligare höjning av förevarande delpost med 17,500 kronor till 34,000 kronor.

Departementschefen.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t: Arvodet åt lärarinnor i hushållsgöromål. Till undervisning i hushållsgöromål vid de allmänna läroverken anvisade 1930 års riksdag 7,200 kronor och 1931 års riksdag 6,000 kronor. Sedan anslaget varit indraget under budgetåren 1932/1935, anvisade 1935 års riksdag 6,100 kronor för ändamålet.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 anfört följande.

Antalet kvinnliga lärjungar i de allmänna läroverken hade, sedan dessa i större utsträckning öppnats för flickor, varit i oavbruten stegring. I klasserna 4⁵ och 3⁴, d. v. s. de klasser, i vilka undervisning i hushållsgöromål skulle förekomma, sedan framdeles föreskrift lämnats därom att den fastställda undervisningsplanen skulle tillämpas för ifrågavarande ämne, utgjorde höstterminen 1934 det sammanlagda antalet flickor 2,575. Under det att vederbörande rektors framställningar om anordnande av undervisning i hushållsgöromål läsåret 1931—1932 avsåge undervisning i sammanlagt 28 avdelningar, hade framställningar om undervisning i sammanlagt 40 avdelningar ingivits för innevarande läsår. I samtliga fall, där framställningar gjorts, syntes vederbörande läroverk vara väl rustade för ifrågavarande undervisning. Då det för läsåret 1935—1936 beviljade anslaget beräknats för allena 19 undervisningsavdelningar, hade dessa framställningar icke ens till fullt hälften av sin omfattning kunnat bifallas.

Med hänsyn till det intresse för undervisningen i hushållsgöromål, som sålunda uppenbarligen förefunnes vid läroverken, och då det enligt överstyrelsens uppfattning vore av stor vikt, att de praktiska ämnenas ställning i realskolan förstärktes, ansåge sig överstyrelsen böra hemställa om en sådan ökning av förevarande anslagspost, att ett undervisningsbehov av samma omfattning som det, vilket innevarande år kommit till synes i rektorernas framställningar, kunde tillgodoses under läsåret 1936—1937. Då för varje undervisningsavdelning krävdes 4 veckotimmars undervisning, erfordrades anslag till arvoden för sammanlagt 160 lärartimmar. Kostnaderna uppginge till (160 × 80 =) 12,800 kronor.

Departement-
schefen.

Ett tillgodoseende av den praktiska utbildningen av läroverkens kvinnliga lärjungar på bättre sätt, än som nu är möjligt, är enligt min mening en angelägenhet av stor betydelse. Såsom framgår av de ovan lämnade sifferuppgifterna, uppgår numera antalet kvinnliga lärjungar till över en tredjedel av elevnumerären vid de allmänna läroverken. Berörda förhållanden och det ökade intresse för undervisning i hushållsgöromål, varom skolöverstyrelsens framställning vittnar, synas motivera en rätt betydande höjning av förevarande anslag. Jag tillstyrker därför, att det för nästa budgetår i enlighet med överstyrelsens förslag ökas med 6,700 kronor till 12,800 kronor.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t: Extra arvoden åt lärare i övningsämnen. Förevarande delpost är under innevarande budgetår uppförd med 601,755 kronor. Kungl. Maj:t har den 26 april 1935 föreskrivit, att av delposten finge under nämnda budgetår för nedan nämnda ändamål tagas i anspråk följande belopp, nämligen:

till extra arvoden åt teckningslärare	kronor	270,590
» » » » gymnastiklärare	»	177,620
» » » » musiklärare	»	82,545
» » » » lärarinnor i slöjd för flickor	»	71,000

Summa kronor 601,755.

Beträffande beräkningen av de till ifrågavarande extra arvoden för nästa budgetår erforderliga anslagsmedlen må anföras följande:

1. *Extra arvoden åt teckningslärare.* 1935 års riksdag (skrivelse nr 8, punkten 86) medgav, att den frivilliga teckningsundervisningen å gymnasiet finge återupptagas med en veckotimme vid vart och ett av de högre allmänna läroverken eller sålunda med omkring 50 veckotimmar.

I skrivelse den 31 augusti 1935 har *skolöverstyrelsen* gjort framställning om anslag till extra arvoden åt teckningslärare under nästa budgetår samt därvid anfört följande:

Den frivilliga teckningsundervisningen, som av statsfinansiella skäl varit nedlagd under läsåren 1933—1935 och tidigare omfattade ett antal av nära 200 veckotimmar samt under innevarande läsår återupptagits med en veckotimme vid vart och ett av de högre allmänna läroverken eller med sammanlagt omkring 50 timmar, borde i något ökad utsträckning tillgodoses. Överstyrelsen föresloge med hänsyn härtill, att det för ändamålet beräknade antalet veckotimmar måtte ökas från 50 till sammanlagt 80 veckotimmar.

I fråga om behovet av undervisningstimmar för den obligatoriska undervisningen i teckning och välskrivning hade en av överstyrelsen verkställd beräkning givit vid handen, att på grund av den beräknade ökningen av antalet klassavdelningar för detta ändamål under läsåret 1936—1937 erfordrades anslag till omkring 2,335 extra timmar eller — oavsett de 15 timmar, som komme på den av överstyrelsen föreslagna nya ordinarie teckningslärarbefattningen vid högre allmänna läroverket i Bromma i Stockholm — 94 timmar mer än som beräknades erforderliga för undervisningen under läsåret 1935—1936. I det hela skulle sålunda komma att erfordras (2,335 + 80 =) 2,415 extra timmar. Då medelkostnaden per timme för de för innevarande läsår fördelade extra undervisningstimmarna i teckning och välskrivning utgjorde 120 kronor, kunde kostnaderna för ifrågavarande timmar uppskattas till (2,415 × 120 =) 289,800 kronor.

Då den frivilliga teckningsundervisningen genom 1935 års riksdags ovan nämnda beslut icke oväsentligt främjats, torde en ytterligare utökning av ifrågavarande undervisning icke vara av så angelägen art, att förslag i ämnet nu bör föreläggas riksdagen. Jag avstyrker alltså överstyrelsens förslag om beräkning av medel till ytterligare 30 veckotimmars frivillig undervisning i teckning.

I fråga om beräkningen av förevarande anslagsmedel i övrigt må erinras, att jag här ovan tillstyrkt dels att vid högre allmänna läroverket i Bromma inrättas en ordinarie teckningslärartjänst, dels ock att gymnasiet vid högre allmänna läroverket i Strängnäs utbygges med en treårig reallinje. På grund av sistnämnda förslag erfordras under nästa budgetår en ökning av anslagsmedlen till extra arvoden åt teckningslärare med 240 kronor. Det av överstyrelsen angivna anslagsbeloppet, 289,800 kronor, vid vars beräkning överstyrelsen tagit hänsyn till den nyssnämnda lärartjänsten i Bromma, bör alltså å ena sidan minskas med arvodet för 30 veckotimmars frivillig teckningsundervisning, d. v. s. med 3,600 kronor, å andra sidan ökas med 240 kronor och sålunda uppföras med i runt tal 286,400 kronor.

Departementschefen.

2. *Extra arvoden åt gymnastiklärare.* I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har *svenska gymnastikläraresällskapet* anført, att vid införandet av de s. k. idrottsdagarna avsikten varit, att ledningen av desamma skulle anföras åt skolornas ämneslärare. Denna väg hade emellertid på grund av bristen på för ändamålet kapabla lärare vid flertalet läroverk ej befunnits framkomlig. Huvudparten av arbetet hade därför lagts på gymnastiklärarna. Under återopande härav har sällskapet anhållit, att vid de läroverk, där rektor såge sig nödsakad att för idrottsdagarnas genomförande belasta gymnastiklärarna med tjänstgöring utöver det timantal, varför lön uppbares, medel måtte ställas till förfogande för att bereda dessa lärare skäligen ersättning härför.

Skolöverstyrelsen har i ovannämnda skrivelse den 31 augusti 1935 avgivit utlåtande över berörda framställning och samtidigt framlagt beräkningar rörande behovet av anslagsmedel för extra arvoden åt gymnastiklärare under nästa budgetår.

Överstyrelsen har därvid erinrat, att Kungl. Maj:t i 1934 års åttonde huvudtitel framlagt förslag i den av svenska gymnastiklärarsällskapet nu angivna riktningen. Emellertid hade riksdagen icke ansett sig kunna på grundval av den då föreliggande utredningen medgiva, att den ifrågasatta ersättningen, vilken riksdagen funne innebära en direkt löneförbättring för berörda lärare, finge utgå. Överstyrelsen har nu framhållit, att ämneslärare, som fått sig ålagt ett mera betydande arbete med friluftsverksamhetens ordnande, i regel torde kunna tilldelas ett något lägre antal undervisningstimmar i veckan än som eljest hade bort tilldelas honom. En dylik kompensation hade på några få undantagsfall när icke kunnat beredas gymnastiklärarna. Då gymnastiklärarna sålunda i förevarande avseende intoge en oförmånligare ställning än ämneslärarna, syntes den av gymnastikläraresällskapet gjorda framställningen förtjäna beaktande. Överstyrelsen föreslog med hänsyn härtill, att ett antal av 50 veckotimmar måtte beräknas för ifrågavarande ändamål vid bestämmandet av förevarande delpost till extra arvoden åt gymnastiklärare.

Vid beräkningen av behovet i övrigt av undervisningstimmar i gymnastik för läsåret 1936—1937 hade överstyrelsen icke räknat med återupptagande av de år 1932 avbrutna försöken med hållningsrättande gymnastik och sjukgymnastik.

Antalet klassavdelningar beräknades komma att från läsåret 1935—1936 till läsåret 1936—1937 ökas med omkring 60 avdelningar, motsvarande ett med 120 veckotimmar ökat behov av undervisningstimmar i gymnastik. I det hela skulle sålunda under läsåret 1936—1937 erfordras $(120 + 50 =)$ 170 lärartimmar utöver vad som erfordrats för läsåret 1935—1936. Härifrån borde avdragas de 21 timmar, som komme på den av överstyrelsen föreslagna nya gymnastiklärarbefattningen vid högre allmänna läroverket i Bromma i Stockholm. Då antalet extra undervisningstimmar i gymnastik för innevarande läsår beräknades till 1,663 timmar borde för läsåret 1936—1937 motsvarande antal beräknas till $(1,663 + 170 - 21 =)$ 1,812 timmar. Med en medelkostnad av 105 kronor per timme kunde kostnaderna för de under läsåret 1936—1937 erforderliga timmarna uppskattas till $(1,812 \times 105 =)$ 190,260 kronor eller, avrundat nedåt, till 190,200 kronor.

Ett belopp av 600 kronor till arvoden åt en vid gymnastiska centralinstitutet anställd lärare för ledning av en gymnastikavdelning vid nya elementarskolan, vilket inräknats i förevarande anslag för löpande budgetår, torde icke längre böra beräknas ingå i anslaget, då, enligt vad överstyrelsen erfarit, ifrågavarande belopp icke tagits i anspråk efter centralinstitutets omorganisation.

Statskontoret har i utlåtande den 5 november 1935 yttrat, att vad i ärendet anförts syntes tala för att den i allmänhet lämpligaste anordningen för planläggningen och ordnandet av lärjungarnas friluftsverksamhet vore, att sagda bestyr uppdroges åt vederbörande gymnastiklärare. Med hänsyn till den besparing, som uppkomme genom att ämneslärare tilldelades ifrågavarande arbete, och för att nedbringa kostnaderna för förevarande ändamål, ville emellertid statskontoret ifrågasätta, huruvida icke det för ändamålet erforderliga anslagsbeloppet kunde begränsas till förslagsvis 3,000 kronor.

Med hänsyn till att förslaget om viss ersättning åt gymnastiklärare för befattning med lärjungarnas friluftsverksamhet avvisats så sent som av 1934 års riksdag och onekligen innesluter ett lönerogeringsspörsmål, anser jag mig icke kunna nu ifrågasätta någon åtgärd i denna riktning. Jag avstyrker alltså skolöverstyrelsens förslag om beräkning av anslagsmedel för ifrågavarande ändamål till 50 extra undervisningstimmar.

Departement-
schefen.

Under erinran att jag här ovan framlagt förslag rörande inrättande vid högre allmänna läroverket i Bromma i Stockholm av en gymnastiklärartjänst, biträder jag i övrigt överstyrelsens anslagsberäkningar. Förevarande delpost bör sålunda för nästa budgetår beräknas till det av överstyrelsen angivna beloppet, 190,200 kronor, minskat med de till 5,250 kronor beräknade kostnaderna för nyssnämnda 50 lärartimmar, alltså till i avrundat tal 185,000 kronor.

3. *Extra arvoden åt musiklekrare.* I sin ovanberörda skrivelse av den 31 augusti 1935 har *skolöverstyrelsen* på grund av den beräknade ökningen av antalet klassavdelningar räknat med en ökning av antalet musiktimmar med omkring 35 timmar. Härifrån borde emellertid avdragas de 15 veckotimmar, som komme på den av överstyrelsen föreslagna ordinarie musiklekrarbefattningen vid högre allmänna läroverket i Bromma i Stockholm. Då anslaget för innevarande budgetår beräknats för ett antal av 727 veckotimmar, torde anslaget för budgetåret 1936/1937 böra bestämmas så, att arvoden kunde utgå för 747 extra undervisningstimmar. Efter en beräknad medelkostnad av 117 kronor per timme, kunde det för sistnämnda budgetår erforderliga anslagsbeloppet uppskattas till $(747 \times 117 =)$ 87,399 kronor eller i runt tal 87,400 kronor.

Jag har i det föregående tillstyrkt, att vid högre allmänna läroverket i Bromma inrättas en musiklekrartjänst. Jag har intet att erinra mot överstyrelsens föreliggande beräkningar och föreslår alltså, att ifrågavarande anslagsmedel för nästa budgetår beräknas till 87,400 kronor.

Departement-
schefen.

4. *Extra arvoden åt lärarinnor i slöjd för flickor.* I sin ovanberörda skrivelse har *skolöverstyrelsen* anfört, att ökningen av antalet klassavdelningar påkallade en ökning av antalet extra undervisningstimmar i slöjd för flickor med 20 veckotimmar. Anslaget vore för innevarande år beräknat efter ett antal av 933 extra undervisningstimmar och torde sålunda för budgetåret 1936/1937 böra bestämmas efter ett antal av 953 timmar. Då medelkostnaden per timme för närvarande utgjorde 77 kronor, kunde ifrågakvarande anslagsbehov för sagda budgetår uppskattas till $(953 \times 77 =)$ 73,381 kronor eller avrundat nedåt till 73,300 kronor.

Departement-
schefen.

Jag biträder överstyrelsens ifrågakvarande kalkyler och beräknar alltså till extra arvoden åt lärarinnor i slöjd för flickor för nästa budgetår ett belopp av 73,300 kronor.

5. *Sammanfattning.* I det föregående har jag för nästa budgetår beräknat

till extra arvoden åt teckningslärare	kronor	286,400
» » » » gymnastiklärare	»	185,000
» » » » musicklärare	»	87,400
» » » » lärarinnor i slöjd för flickor	»	73,300
	Summa kronor	632,100

Förevarande delpost bör sålunda i avlöningsstaten för de allmänna läroverken uppföras med *632,100 kronor*. Anslagsökningen utgör $(632,100 - 601,755 =)$ 30,345 kronor.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t: Arvoden åt lärare vid inbyggda praktiska realskollinjer. 1933 års riksdag medgav, att vid högst tre allmänna läroverk eller kommunala mellanskolor finge anordnas en praktisk utbildningslinje (jfr propositionen nr 161 och riksdagens skrivelse nr 257). 1935 års riksdag medgav, att ytterligare tre linjer av ifrågakvarande art finge inrättas vid allmänna läroverk eller kommunala mellanskolor, och uppförde förevarande delpost med ett belopp av förslagsvis 14,200 kronor, avsett att bestrida merkostnaden för de vid de allmänna läroverken inrättade praktiska utbildningslinjerna (jfr 1935 års åttonde huvudtitel, punkten 134, och riksdagens skrivelse nr 8, punkten 87). Samtidigt medgav riksdagen, att motsvarande kostnader för sådana praktiska realskollinjer, som kunde komma att upprättas vid kommunala mellanskolor, finge bestridas ur anslaget till bidrag till kommunala mellanskolor (jfr 1935 års åttonde huvudtitel, punkten 151, och riksdagens skrivelse nr 8, punkten 104).

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 anfört följande:

Under läsåret 1934—1935 hade varit i verksamhet en teknisk linje vid Vasa realskola i Stockholm, en handelslinje vid samrealskolan i Säffle och

en handelslinje vid samrealskolan i Nässjö. Under läsåret 1935—1936 hade härutöver inrättats en handelslinje vid samrealskolan i Arvika. Någon ytterligare ansökning, avseende läsåret 1935—1936, vore knappast att förvänta. De för budgetåret 1935/1936 anvisade anslagsmedlen komme därför icke att i sin helhet tagas i anspråk. Kostnaderna under budgetåret 1936/1937 för de linjer, som nu vore i verksamhet, beräknade överstyrelsen till 11,580 kronor. Överstyrelsen ansåge sig böra räkna med att under samma budgetår inrättades dels ytterligare en första årskurs av en teknisk linje till en merkostnad av 850 kronor, dels ock en hushållslinje utan merkostnad. Sammanlagda merkostnaden för redan befintliga eller beräknade linjer skulle alltså under nästa budgetår utgöra 12,430 kronor. Beräkningarna beträffande de nyinrättade linjerna utginge emellertid från att någon utvidgning av organisationen för respektive skolor ej skulle bliva erforderlig. Såsom överstyrelsen i sin motsvarande framställning under sistförflutna år framhöll, måste på förhand stor ovisshet råda på denna punkt. För det fall att inrättandet av praktisk linje komme att medföra ökning av antalet avdelningar, måste kostnaderna givetvis ställa sig avsevärt högre och detta särskilt, där samläsning mellan avdelningarna icke kunde anordnas. Med hänsyn härtill och då i varje fall ifrågavarande anslag liksom hittills torde böra utgå som förslagsanslag, funne sig överstyrelsen böra föreslå, att anslaget måtte för nästa budgetår få utgå med oförändrat belopp, 14,200 kronor.

Skolöverstyrelsens utredning ger vid handen, att förevarande delpost uppförts med för högt belopp i avlöningsstaten för de allmänna läroverken, samt att det är troligare, att medelsåtgången under nästa budgetår kommer att understiga 13,000 kronor än överstiga sistnämnda belopp. Med hänsyn härtill torde posten böra för budgetåret 1936/1937 minskas med 1,200 kronor till 13,000 kronor. Då den är beräknad förslagsvis, reser den av mig nu förordade anslagsminskningen icke hinder mot ett fortsatt utbyggande inom den av 1935 års riksdag angivna ramen av den betydelsefulla försöksverksamhet, varom här är fråga, om mot förmodan medelsåtgången under nästa budgetår skulle komma att överstiga det i avlöningsstaten beräknade beloppet.

Departementschefen.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t: Understöd åt extra ordinarie lärare vid förfall på grund av sjukdom. Denna delpost är nu uppförd med förslagsvis 8,400 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 meddelat,

att utgifterna till förevarande ändamål — däri inbegripet understöd ej blott åt ifrågavarande lärare vid de allmänna läroverken utan även åt lärare vid högre lärarinneseminariet, folkskoleseminarierna och de tekniska läroverken — under budgetåret 1934/1935 uppgått till 9,464 kronor, vilket innebure en belastningsminskning med 440 kronor i jämförelse med nästföregående budgetår. Det vore icke möjligt att ännu beräkna, vare sig i vad mån den nedgång i antalet extra ordinarie ämneslärare, som bleve en följd av 1935 års riksdags beslut om inrättande av nya ordinarie ämneslärartjänster vid de all-

männa läroverken, kunde hinna inträda under budgetåret 1936/1937 eller i vad mån densamma under sagda tid kunde komma att motverkas av ökad lärjungetillströmning och andra omständigheter, som kunde föranleda ökning av antalet erforderliga lärarkrafter. Under sådana omständigheter funne sig överstyrelsen icke böra föreslå längre gående sänkning av ifrågasvarande anslagsbelopp än att detsamma bestämdes till 8,000 kronor.

Departementschefen.

I enlighet med överstyrelsens förslag förordar jag, att förevarande delpost för nästa budgetår bestämmas till förslagsvis 8,000 kronor.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t: Arvoden åt skolläkare. Denna delpost är för innevarande budgetår uppförd med förslagsvis 99,000 kronor. Ur densamma bestridas enligt Kungl. Maj:ts beslut den 26 april 1935 dels fasta arvoden åt skolläkare till ett belopp av högst 51,500 kronor, dels ock rörliga arvoden åt skolläkare till ett belopp av förslagsvis 47,500 kronor. Fast arvode utgör 500 kronor vid högre allmänt läroverk utom vid läroverken i Bromma i Stockholm, i Haparanda och i Lidingö, där det utgår med respektive 400, 350 och 350 kronor, samt 300 kronor vid realskola. Rörligt arvode utgick från och med budgetåret 1923/1924 med 2 kronor för varje under höstterminen närvarande lärjunge, men sänktes år 1932 till 1 krona 50 öre och år 1933 till 1 krona för lärjunge (jämför punkt 152 av 1933 års åttonde huvudtitel).

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 hemställt om en ökning med 100 kronor till 51,600 kronor av de till fasta arvoden utgående anslagsmedlen, vilken ökning föranleddes av det fortgående förstatligandet av gymnasierna vid de högre allmänna läroverken i Haparanda och Lidingö. Överstyrelsen beräknade lärjungeantalet vid de allmänna läroverken under läsåret 1936—1937 till omkring 49,000. För rörliga arvoden borde sålunda under budgetåret 1936/1937 avses ett belopp av 49,000 kronor. Förevarande anslag skulle alltså för nämnda budgetår uppföras med (51,600 + 49,000 =) 100,600 kronor.

Departementschefen.

Av de av mig ovan lämnade uppgifterna framgår, att lärjungeantalet vid de allmänna läroverken höstterminen 1935 utgjorde 47,047 samt att det under de två senaste åren vuxit med 2,500 à 2,000 per år. Med hänsyn härtill torde det kunna antagas, att antalet lärjungar vid de allmänna läroverken under läsåret 1936—1937 kommer att uppgå till den av överstyrelsen beräknade numerären. I enlighet med överstyrelsens förslag bör sålunda för rörliga arvoden under budgetåret 1936/1937 avses ett belopp av 49,000 kronor. Jag har intet att invända mot beräkningen av de för de fasta arvoden erforderliga anslagsmedlen, 51,600 kronor. Förevarande delpost bör sålunda för nästa budgetår uppföras med förslagsvis 100,600 kronor.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t: Arvoden åt tillsyningslärare, kvinnliga sakkunniga och första lärarinnor. Denna delpost är nu uppförd med ett belopp av 42,125 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 beräknat dels en minskning av posten med 150 kronor på grund av att en tjänst som första lärarinna ombildats till ämnesläraryrke, dels ock en ökning av densamma med 75 kronor med hänsyn till den successiva utvidgningen av det högre allmänna läroverket i Bromma i Stockholm samt i följd härav hemställt, att för ifrågakvarande ändamål måtte för nästa budgetår beräknas ett belopp av $(42,125 - 150 + 75 =) 42,050$ kronor.

I enlighet härmed beräknar jag förevarande delpost för nästa budgetår till *42,050 kronor*.

Departementschefen.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t: Särskilda arvoden vid provårsläroverk. Denna delpost är under innevarande budgetår uppförd med 90,000 kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 26 april 1935 skall provårskurs för blivande lärare vid de allmänna läroverken fortfarande och tills vidare vara anordnad vid högre allmänna läroverken i Uppsala och Lund, högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm, högre allmänna läroverket å Södermalm i Stockholm, högre realläroverket å Norrmalm i Stockholm samt högre realläroverket i Göteborg.

I skrivelse den 15 maj 1935 har *läroverkslärarnas riksförbund* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, i avvaktan på ett definitivt ordnande av frågan om den praktiska lärarutbildningen, för ett år i sänder inrätta provårskurser vid ytterligare minst tre högre allmänna läroverk.

I utlåtande den 25 juli 1935 har *skolöverstyrelsen* anfört, att möjligheterna till provårutbildning för närvarande visat sig vara avgjort otillräckliga, samt att vid bifall till överstyrelsens ovannämnda, den 27 maj 1935 dagtecknade förslag angående provårets organisation, de av riksförbundet framförda önskemålen skulle bli tillgodosedda. Några i annat fall visserligen ofrånkomliga provisoriska åtgärder, vilka under alla förhållanden skulle bli tämligen otillfredsställande, skulle under sådan förutsättning icke behöva vidtagas.

Skolöverstyrelsen har sedermera i skrivelse den 31 augusti 1935 — under erinran om sitt förslag beträffande provårets organisation — hemställt, att förevarande delpost måtte vid bifall till nämnda förslag i avlöningsstaten för de allmänna läroverken uppföras med ett med 75,400 kronor till 165,400 kronor höjt belopp. Överstyrelsen har vidare erinrat, att överstyrelsen i skrivelse den 20 juni 1935 angående lektorn Ivan Kruckenbergs avlöningsförmåner vid tvångsflyttning uttalat, att Kruckenberg efter eventuell flyttning från högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm till statens provskola, nya elementarskolan i Stockholm syntes författningens enligt vara berättigad att fortfarande åtnjuta det särskilda arvode å 300 kronor om året,

4. Arvode utgör vid realskola med minst 400 lärjungar kronor 450.
5. » » » » » mindre än 400 lärjungar . . . » 300.
6. Arvode må kunna jämkas uppåt eller nedåt i de fall, där sådant på grund av särskilda förhållanden kan befinnas nödigt eller lämpligt.

Anmärkas må att 1930 års riksdag i sin ovanberörda skrivelse ansåg sig böra särskilt framhålla, att vid avvägandet av ifrågavarande arvoden jämväl andra omständigheter än läroverkens storlek och karaktär av högre allmänt läroverk eller realskola borde tillmätas betydelse, ej minst omfattningen och beskaffenheten av vederbörande bibliotek.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 anfört följande:

Med hänsyn till den statsfinansiella situationen hade överstyrelsen icke efter regleringen av ifrågavarande arvoden år 1930 velat hemställa om den ökning av anslaget, som skulle erfordras för att arvodena skulle kunna utgå med fulla belopp enligt ovanstående beräkningsgrunder till samtliga bibliotekarier vid de läroverk, vilkas lärjungeantal väsentligt ökats. Överstyrelsen hade sett sig nödsakad att framför allt i fråga om de minsta läroverken låta mindre belopp (250, respektive 200 kronor) utgå. Överstyrelsen hade vidare ansett, att det knappast vore skäl att för varje år taga hänsyn till de smärre skiftningar i lärjungeantalet, som skulle hava förorsakat en uppflyttning av arvodet för vederbörande bibliotekarie till närmast högre eller lägre arvodesgrupp, utan hållit före, att det vore lämpligare med större intervaller, innan en fullständig omreglering av arvodesbeloppen genomfördes. Överstyrelsen ansåge emellertid, att den tidpunkt nu måste anses vara inne, då arvodesbeloppen borde omregleras för att kunna helt anpassas efter de av 1930 års riksdag fastställda grunderna. Ett belopp av 66,600 kronor skulle åtgå härför. Överstyrelsen ansåge dock, att även i fortsättningen liksom hittills borde finnas tillgång till ett mindre belopp avsett att fördelas bland bibliotekarier vid vissa läroverk för extra arbete med inkommande stora bokgåvor, behövliga omkatalogiseringar och dylikt. Under senare år hade för ändamålet disponerats ett årligt belopp om högst 2,975, lägst 1,575 kronor. Om hänsyn toges även till förevarande behov, vore en ökning av förevarande anslag till 68,000 kronor erforderlig.

Överstyrelsens framställning ger mig anledning erinra, att bibliotekariearvodena ej torde böra schablonmässigt fastställas till de belopp, som angivas i ovanberörda föreskrifter, utan — i överensstämmelse med berörda föreskrifter och på sätt 1930 års riksdag antytt — jämkas uppåt eller nedåt vid förefallande behov. Vidare vill jag framhålla, att den relativt ringa ökning av anslagsposten, som överstyrelsen ansett erforderlig, ger vid handen, att de nuvarande bibliotekariearvodena endast förhållandevis obetydligt avvika från de normalbelopp, som angivas i gällande arvodesgrunder. Jag finner mig med hänsyn till nu angivna förhållanden icke kunna biträda överstyrelsens förslag utan beräknar för nästkommande budgetår förevarande delpost till ett till 63,000 kronor avrundat belopp.

Departement-
schefen.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal: Arvoden åt biträden å rektorexpeditionerna. Denna delpost är nu uppförd med ett belopp av 60,125 kronor.

Enligt gällande grunder utgå ifrågavarande arvoden endast vid läroverk med minst 6 klassavdelningar och vid dessa läroverk dels i form av ett grundarvode, till beloppet beroende av läroverkets karaktär och läge, dels ock vid läroverk med minst 7 klassavdelningar i form av ett efter lärjungeantalet växlande tilläggsarvode.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 hemställt, att förevarande delpost måtte för nästa budgetår beräknas till 63,000 kronor. Av skrivelsen inhämtas, att ökningen beror dels på omorganisationen av samrealskolorna i Haparanda och Lidingö till högre allmänna läroverk, dels ock på det stegrade lärjungeantalet. För den händelse förläggningen av provåret icke komme att undergå någon förändring under budgetåret 1936/1937, kunde anslagsbeloppet sänkas med 300 kronor.

Departementschefen.

Ovan har jag anfört, att jag icke för nästkommande budgetår ifrågasätter någon ändring i den nuvarande provårsinstitutionen. I anledning härav synes förevarande delpost böra för nästa budgetår beräknas till ett belopp av $(63,000 - 300 =) 62,700$ kronor. Anslagsökningen utgör sålunda $(62,700 - 60,125 =) 2,575$ kronor.

Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän: Tillfällig löneförbättring. Förevarande delpost är nu uppförd med förslagsvis 2,020,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till i runt tal 2,189,700 kronor.

Departementschefen.

Med hänsyn till att jag för nästa budgetår beräknat anslagsmedel för ett något lägre antal extralärare, än överstyrelsen föreslagit, torde det av överstyrelsen äskade beloppet böra minskas med 10,700 kronor till 2,179,000 kronor. Härvid har jag även tagit hänsyn till det ovan framlagda förslaget om inrättande av realgymnasium vid högre allmänna läroverket i Strängnäs. Anslagsökningen i förhållande till innevarande budgetår utgör sålunda $(2,179,000 - 2,020,000 =) 159,000$ kronor.

Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän: Provisorisk avlöningsförbättring. Förevarande delpost är nu uppförd med förslagsvis 296,500 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 beräknat kostnaderna för den provisoriska avlöningsförbättringen under budgetåret 1936/1937 till 449,600 kronor.

Under punkten 117 här ovan har jag framlagt förslag rörande grunderna för provisorisk avlösningsförbättring under nästa budgetår. Jag har intet annat att erinra mot överstyrelsens anslagskalkyler, än att det föreslagna anslagsbeloppet, med hänsyn till att jag för nästa budgetår räknar med ett något mindre antal extralärare än skolöverstyrelsen samt för avrundning av slutsumman av det stora avlösningsanslaget, torde böra minskas med 2,950 kronor till *446,650 kronor*. Anslagsökningen utgör vid bifall här till ($446,650 - 296,500 =$) 150,150 kronor. Anmärkas må, att vid beräkningen av delposten för innevarande budgetår hänsyn icke kunnat tagas till de ändrade grunder för provisorisk avlösningsförbättring, som — såsom framgår av nyssberörda punkt 117 — tillämpas från och med budgetåret 1935/1936.

Departementschefen.

Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän: Personliga lönetillägg åt vissa ordinarie övningslärare. Anslag till förevarande ändamål har utgått från och med budgetåret 1929/1930. Från anslaget utgår till vissa ordinarie lärare i övningsämnen vid de allmänna läroverken, som erhållit anställning före den 1 mars 1927, ersättning för på grund av 1927 års skolreform minskade avlösningsförmåner. Ifrågavarande delpost är för innevarande budgetår uppförd med förslagsvis 7,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 erinrat, att utgifterna för ändamålet under budgetåret 1934/1935 uppgått till endast 4,990 kronor, motsvarande en minskning i utgifterna från nästföregående budgetår med omkring 2,225 kronor. Minskningen berodde enligt överstyrelsens mening antagligen dels på att ersättningsberättigade lärare avgått med pension, dels och framför allt på det under de senaste åren ökade antalet klassavdelningar vid läroverken. Med anledning härav har överstyrelsen hemställt, att förevarande delpost måtte för nästa budgetår bestämmas till 4,500 kronor.

Jag biträder överstyrelsens förslag och beräknar alltså ifrågavarande delpost för budgetåret 1936/1937 till *4,500 kronor*. Anslagsminskningen utgör ($7,000 - 4,500 =$) 2,500 kronor.

Departementschefen.

Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän: Vissa ersättningar. Från förevarande delpost, som nu är uppförd med förslagsvis 1,300 kronor, bestridas vissa hyresersättningar och ersättningar för minskning i löneinkomster åt lärare, i vilkas avlösningsförmåner ingå donationsmedel, m. m.

Delposten i fråga torde även för nästa budgetår böra uppföras med förslagsvis *1,300 kronor*.

Sammanfattning. De ovan förordade ökningarna, respektive minskningarna av de olika posterna i avlöningsstaten för de allmänna läroverken framgå av nedanstående tablå:

	Ökning	Minskning
1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:		
a. Lön och (i förekommande fall) tjänstgöringspenningar	607,400	
b. Ålderstillägg	30,000	
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier	—	—
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Arvoden åt extra ämneslärare		33,720
b. Arvodesförhöjning åt vissa extra ordinarie ämneslärare		10,000
c. Arvoden åt lärare i manlig slöjd	17,500	
d. Arvoden åt lärarinnor i hushållsgöromål	6,700	
e. Extra arvoden åt lärare i övningsämnen	30,345	
f. Arvoden åt lärare vid inbyggda praktiska realskollinjer		1,200
g. Understöd åt extra ordinarie lärare vid förfall på grund av sjukdom		400
h. Arvoden åt skollakare	1,600	
i. Arvoden åt tillsyningslärare, kvinnliga sakkunniga och första lärarinnor		75
j. Särskilda arvoden vid provårsläroverk	1,800	
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Arvoden åt bibliotekarier	425	
b. Arvoden åt biträden å rektorsexpeditionerna	2,575	
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:		
a. Tillfällig löneförbättring	159,000	
b. Provisorisk avlöningsförbättring	150,150	
c. Personliga lönetillägg åt vissa ordinarie övningslärare		2,500
d. Vissa ersättningar	—	—
Summa kronor	1,007,495	47,895

Anslagshöjningen utgör alltså netto (1,007,495 — 47,895 =) 959,600 kronor. Då jag icke ifrågasätter någon ändring i de å avlöningsstaten uppförda särskilda uppborädsmedlen, bör alltså förevarande anslag för nästa budgetår bestämmas till (15,056,400 + 959,600 =) 16,016,000 kronor.

Under återopande av vad ovan anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att gymnasiet vid högre allmänna läroverket i Strängnäs skall från och med den 1 juli 1936 successivt utvidgas till att omfatta jämväl treårig reallinje;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att tills vidare under budgetåret 1936/1937, då för realskolestadiet avsedd ordinarie ämneslärarbefattning vid samläroverk skall tillsättas, besluta, huruvida befattningen skall kungöras ledig såsom adjunkt-befattning eller ämneslärarinnebefattning;

dels besluta, att vid de allmänna läroverken skola från

och med den 1 juli 1936 — utöver de lektorstjänster, som jämlikt beslut av 1935 års riksdag skola inrättas — inrättas ytterligare 3 lektorstjänster;

dels besluta, att vid de allmänna läroverken skola från och med den 1 juli 1936 inrättas en teckningsläroartjänst, en musikläroartjänst samt en gymnastikläroartjänst;

dels godkänna följande avlöningsstat för de allmänna läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

A v l ö n i n g s s t a t .

U t g i f t e r :

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:		
a. Lön och (i förekommande fall) tjänstgöringspenningar	kronor 9,751,200	
b. Ålderstillägg, <i>förslagsvis</i>	» 1,430,000	
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, <i>förslagsvis</i>	» 90,000	11,271,200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Arvoden åt extra ämneslärare	kronor 1,048,300	
b. Arvodesförhöjning åt vissa extra ordinarie ämneslärare, <i>förslagsvis</i>	» 20,000	
c. Arvoden åt lärare i manlig slöjd	» 34,000	
d. Arvoden åt lärarinnor i hushållsgöromål	» 12,800	
e. Extra arvoden åt lärare i övningsämnen	» 632,100	
f. Arvoden åt lärare vid inbyggda praktiska realskollinjer, <i>förslagsvis</i>	» 13,000	
g. Understöd åt extra ordinarie lärare vid förfall på grund av sjukdom, <i>förslagsvis</i>	» 8,000	
h. Arvoden åt skolläkare, <i>förslagsvis</i>	» 100,600	
i. Arvoden åt tillsyningslärare, kvinnliga sakkunniga och första lärarinnor	» 42,050	

j. Särskilda arvoden vid prov- årsläroverk	kronor	91,800	2,002,650
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a. Arvoden åt bibliotekarier .	kronor	63,000	
b. Arvoden åt biträden å rek- torsexpeditionerna	»	62,700	125,700
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke- ordinarie tjänstemän:			
a. Tillfällig löneförbättring, <i>förslagsvis</i>	kronor	2,179,000	
b. Provisorisk avlöningsför- bättring, <i>förslagsvis</i>	»	446,650	
c. Personliga lönetillägg åt vissa ordinarie övningslä- rare, <i>förslagsvis</i>	»	4,500	
d. Vissa ersättningar, <i>förslags- vis</i>	»	1,300	2,631,450
		<u>Summa kronor</u>	<u>16,031,000</u>

Särskilda uppbördsmedel:

Bidrag från Stockholms stad	kronor	15,000
		<u>Nettoutgift kronor 16,016,000;</u>
<i>dels ock till Allmänna läroverken: Avlöningar för budget-</i>		
<i>året 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av kronor 16,016,000.</i>		

[120.] **5. Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning för biblioteken vid de allmänna läroverken, reservationsanslag.** Till förevärande ändamål anvisade 1931 års riksdag 88,000 kronor. På grund av det statsfinansiella läget sänktes anslaget av 1932 års riksdag till 80,000 kronor och av 1933 års riksdag till det ännu utgående beloppet av 30,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 hemställt, att anslaget måtte ökas till 52,200 kronor, varav 2,200 kronor skulle utgå för inköp av pedagogisk litteratur vid provårsläroverken. I skrivelsen anföres:

Överstyrelsen hade upprepade gånger framhållit risken av att hela idén med självständigt arbete för lärjungarna vid våra läroverk kunde äventyras, om ett alltför ringa anslag för nyanskaffning av böcker utginge under ett flertal år. Överstyrelsen ville nu ånyo framhålla dessa olägenheter. Allenast de allra nödvändigaste behoven för nyinköp och inbindning hade under de senaste åren kunnat verkställas. Utöver här ifrågavarande anslag stode inkomsterna av biblioteks- och materielkassan till läroverkens förfogande för inköp och inbindning för biblioteken. Dessa måste emellertid i synnerligen stor utsträckning tagas i anspråk för inköp av skolmateriel av olika slag samt för bestridande av tryckningskostnader och kostnader för blanketter

m. m. Vid några få läroverk tillkomme dessutom inkomsterna av vissa donationsmedel. Då biblioteken sålunda i mycket stor utsträckning vore hänvisade till förevarande anslag, syntes det överstyrelsen oundgängligen av behovet påkallat, att anslaget för nästkommande budgetår väsentligt höjdes. Genom en ökning med 20,000 kronor kunde åtminstone de allra svåraste olägenheterna med den starka inknappningen av bokinköpen undvikas.

Till detta anslag torde emellertid böra föras ytterligare ett mindre belopp, avsett för inköp av pedagogisk litteratur vid provårsläroverken. I sitt underdåniga utlåtande den 27 maj 1935 angående 1927 års skolsakkunnigas utredning och förslag rörande praktisk lärarkurs för blivande lärare vid de allmänna läroverken m. fl. undervisningsanstalter hade överstyrelsen livligt förordat de sakkunnigas förslag om utgående av ett dylikt anslag. Överstyrelsen ville nu räkna med ett belopp om 2,200 kronor för ifrågavarande ändamål.

Det nuvarande biblioteksanslaget till läroverken är enligt min mening otillräckligt. På grund av anslagets ringa belopp kan vart och ett av de många läroverksbibliotek, varom här är fråga, erhålla endast ett relativt obetydligt årligt bidrag till bokinköp och bokbindning. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 25 oktober 1935 har för ändamålet anvisats till ett läroverk 570 kronor, till 8 läroverk 425 kronor, till 16 läroverk 400 kronor, till 17 läroverk 375 kronor, till 5 läroverk 350 kronor, till ett läroverk 325 kronor, till 5 läroverk 300 kronor, till ett läroverk 250 kronor, till ett läroverk 210 kronor, till 5 läroverk 150 kronor och till icke mindre än 77 läroverk 110 kronor. Jag betraktar det såsom synnerligen angeläget, att en förbättring av läroverksbibliotekens ställning kommer till stånd, framför allt med hänsyn till deras alltmera ökade betydelse för undervisningen, i det att de ju skola lämna arbetsmaterial för elevernas individuella arbetsuppgifter. Det synes mig därför nödvändigt, att anslaget avsevärt ökas. Jag tillstyrker härutinnan skolöverstyrelsens förslag om en höjning med 20,000 kronor. Såsom i det föregående framhållits, är jag ej beredd att nu framlägga förslag rörande omorganisation av den praktiska lärarutbildningen. Till följd härav kan jag icke biträda överstyrelsens förslag om anvisande av 2,200 kronor till inköp av pedagogisk litteratur vid provårsläroverken. Ifrågavarande anslag bör sålunda för nästkommande budgetår bestämmas till $(30,000 + 20,000 =)$ 50,000 kronor.

Departement-
schefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning för biblioteken vid de allmänna läroverken* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 50,000.

[121.] 6. **Allmänna läroverken: Bidrag till de allmänna läroverkens ljus- och vedkassor m. m., förslagsanslag.** Sedan åtskilliga år har riksdagen anvisat ett förslagsanslag såsom bidrag till de allmänna lärover-

kens ljus- och vedkassar. Ifrågavarande anslag, som år 1928 bestämdes till 71,000 kronor, har därefter huvudsakligen till följd av läroverksorganisationens utvidgning successivt höjts och upptages i gällande riksstat med 385,000 kronor. Från anslaget utgår gottgörelse till läroverk för sådan nedsättning i eller befrielse från föreskriven terminsavgift till ljus- och vedkassan, som meddelas obemedlade lärjungar med stöd av föreskrift i § 220 gällande läroverksstadga. Genom beslut den 26 april 1935 har Kungl. Maj:t medgivit, att skolkassan vid statens provskola, nya elementarskolan i Stockholm må jämlikt vissa särskilda grunder åtnjuta bidrag ur anslaget. En för varje år särskilt bestämd del av anslaget är avsedd att, efter Kungl. Maj:ts beprövande, användas såsom bidrag till nedbringande för samtliga lärjungar vid allmänt läroverk av avgifterna till ljus- och vedkassan, därest dessa kunna anses alltför tyngande. För innevarande budgetår upptages denna del av anslaget till högst 10,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1935 har *skolöverstyrelsen* gjort framställning om anvisande för budgetåret 1936/1937 av oförändrat anslag, 385,000 kronor, till ifrågavarande ändamål, därav högst 5,000 kronor till nedbringande för samtliga lärjungar av avgifterna till ljus- och vedkassan i sådana fall, då dessa avgifter kunna anses alltför tyngande.

Av överstyrelsens skrivelse inhämtas, att utgifterna från anslaget under budgetåret 1934/1935 uppgått till 351,310 kronor, varav 1,104 kronor till nedbringande av avgifterna för samtliga lärjungar vid läroverk med särskilt höga avgifter till ljus- och vedkassan. Till utfyllnad av de belopp, som genom nedsättningar och befrielser av avgift frångått ljus- och vedkassan, hade alltså åtgått 350,206 kronor. Med hänsyn till stegringen av lärjungantalet från höstterminen 1934 till höstterminen 1936 — 9 % — beräknades utgifterna för sistnämnda ändamål under budgetåret 1936/1937 till i avrundat tal 380,000 kronor. En ytterligare sänkning av anslagets andra del eller det belopp, som avsåge beredande av möjlighet till nedsättning av avgiften till ljus- och vedkassan för samtliga lärjungar vid läroverk med särskilt hög sådan avgift, torde på grund av den ringa medelsförbrukningen för detta ändamål under sistförflutna budgetår enligt överstyrelsens mening kunna vidtagas. Överstyrelsen beräknade denna del av anslaget till 5,000 kronor och anslaget i dess helhet sålunda till $(380,000 + 5,000 =)$ 385,000 kronor.

Departement-
schefen.

Möjligen kan övervägas, huruvida icke, utöver vad skolöverstyrelsen föreslagit, en ytterligare sänkning av den maximerade delen av förevarande anslag skulle kunna vidtagas. Då emellertid medelsförbrukningen för det ändamål, som ifrågavarande del av anslaget skall tillgodose, är beroende av vissa svårberäknliga faktorer, anser jag försiktigheten bjuda att räkna med det av överstyrelsen föreslagna beloppet. Även i övrigt biträder jag överstyrelsens kalkyler och beräknar följaktligen anslaget för nästkommande budgetår till 385,000 kronor, varav 5,000 kronor till nedbringande för samt-

liga lärjungar av avgifterna till ljus- och vedkassan i sådana fall, då dessa avgifter kunna anses alltför tyngande.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Bidrag till de allmänna läroverkens ljus- och vedkassor m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 385,000 därav högst 5,000 kronor må, efter Kungl. Maj:ts beprövande, användas såsom bidrag till nedbringande för samtliga lärjungar av avgifterna till nämnda kassor i sådana fall, då nämnda avgifter kunna anses alltför tyngande.

[122.] **7. Allmänna läroverken: Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid de allmänna läroverken m. m., reservationsanslag.** Under många år ingick i det förutvarande ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken en post till resestipendier åt lärare i främmande levande språk å 15,000 kronor samt en post till reseunderstöd åt lärare vid de allmänna läroverken, särskilt vid de läroverk, där provårskurs är anordnad, å 6,000 kronor. Av 1920 och 1921 års riksdagar anvisades därjämte å extra stat två anslag å respektive 15,000 kronor och 6,000 kronor till förstärkande av nämnda ordinarie anslagsposter. Samtliga dessa anslag blevo av finansiella skäl och i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag ej anvisade av 1922, 1923 och 1924 års riksdagar, som fattade liknande beslut jämväl i fråga om så gott som alla andra resestipendieanslag. Emellertid föreslog Kungl. Maj:t med hänsyn till de olägenheter, som frånvaron av resestipendier medförde särskilt för språkundervisningen, 1925 års riksdag att till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid de allmänna läroverken för budgetåret 1925/1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 13,000 kronor. Detta Kungl. Maj:ts förslag blev av riksdagen bifallet, och den 22 maj 1925 utfärdades kungörelse i ämnet (svensk författningssamling nr 302). Motsvarande anslag anvisades för vart och ett av budgetåren 1926/1929. Från och med budgetåret 1929/1930 höjdes anslaget till 15,000 kronor, varförutom till resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken, särskilt vid de läroverk, där provårskurs är anordnad, anvisades ett extra reservationsanslag av 6,000 kronor. Sagda anslag utgingo jämväl för vart och ett av budgetåren 1930/1932 med oförändrade belopp men indrogos därefter av statsfinansiella skäl.

Skolöverstyrelsen, som de två senaste åren gjort framställningar om återupptagande av de tidigare utgående anslagen till resestipendier för lärare i främmande levande språk, har i skrivelse den 31 augusti 1935 ånyo gjort framställning i ämnet och därvid anfört huvudsakligen följande:

Överstyrelsen funne sig icke kunna underlåta att ånyo upptaga frågan, som i vad den rörde lärarna i främmande levande språk syntes överstyrel-

sen vara av grundläggande betydelse för ernående av den praktiska läggning av språkundervisningen, vilken åsyftats vid de senaste läroverksreformerna och vilken jämväl starkt betonats i de av överstyrelsen år 1935 utfärdade metodiska anvisningarna. Överstyrelsen kunde icke finna det riktigt, att det allmänna undandrog sig att lämna erforderlig ekonomisk hjälp till realiserandet av de intentioner, som kommit till uttryck vid organisationens genomförande och i gällande föreskrifter, så mycket mer som den medverkan, som här ifrågasattes, med hänsyn till det jämförelsevis obetydliga beloppet, icke kunde anses ur allmänt statsekonomisk synpunkt vara av nämnvärd betydelse. Att den däremot för vederbörande lärare ägde en avsevärd ekonomisk betydelse, vore uppenbart.

Vid beräkningen av det erforderliga anslagsbeloppet borde hänsyn tagas till den väsentliga ökningen av lärarpersonalen under de senare åren. Sedan år 1921, då här ifrågavarande anslag utgick med 30,000 kronor, hade denna ökning uppgått till omkring 50 procent. Om man utginge härifrån, borde det nu erforderliga anslaget rätteligen beräknas till 45,000 kronor. Endast med hänsyn till de många övriga krav av liknande art, som syntes överstyrelsen jämväl böra för närvarande tillgodoses, såge sig överstyrelsen likväl nödsakad att tills vidare stanna vid ett lägre belopp och ville därför inskränka sig till att hemställa om ett anslag för ändamålet av endast 20,000 kronor.

Överstyrelsen ansåge sig även nödsakad att hemställa om upptagande av det förut utgående anslaget till resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken, särskilt vid de läroverk, där provårskurs är anordnad. Betydelsen särskilt för lärarna vid provårsläroverken att genom besök vid andra skolor inom och utom landet erhålla en vidgad syn på uppfostringsfrågor i allmänhet och på undervisningen i sina respektive ämnen vore uppenbar. I sitt den 27 maj 1935 avgivna yttrande angående praktisk lärarkurs för blivande lärare vid de allmänna läroverken m. fl. undervisningsanstalter, där överstyrelsen närmare utvecklat detta spörsmål, hade överstyrelsen föreslagit, att — med hänsyn till den där ifrågasatta ökningen i antalet provårsanstalter — nämnda anslag borde sättas till 12,000 kronor. Av ovan anförda skäl ansåge sig överstyrelsen emellertid böra vid detta tillfälle stanna vid ett något lägre belopp, och ville fördenskull anhålla om ett anslag av 8,000 kronor.

Med anledning av vad sålunda anförts hemställde överstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1936/1937 anvisa dels till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid de allmänna läroverken ett reservationsanslag av 20,000 kronor, dels ock till resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken, särskilt vid de läroverk, där provårskurs är anordnad, ett reservationsanslag av 8,000 kronor.

Departementschefen. Jag vill erinra om att anslag till resestipendier för lärare i främmande levande språk tidigare utgått såväl vid de allmänna läroverken som vid vissa andra undervisningsanstalter, såsom vid de kommunala läroverken och vid privatläroverken samt vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter. Såsom av det efterföljande framgår, har skolöverstyrelsen föreslagit, att även för sistnämnda grupper av skolor, beträffande vilka likaledes

några medel till resestipendier av statsfinansiella skäl ej uppförts på riksstaten under de senaste budgetåren, återigen anslag till resestipendier skulle beviljas.

Jag delar skolöverstyrelsens uppfattning om den stora betydelse, som studieresor av här ifrågavarande slag äga för undervisningen i främmande levande språk. För dem, som handhava denna undervisning, föreligger ett alldeles särskilt behov av att få vistas och göra iakttagelser i de länder, där vederbörande språk är modersmål, och det har onekligen varit en stor olägenhet, att staten under senare tider undandragit dessa lärare den hjälp, den tidigare lämnat dem att såmedelst berika sin erfarenhet och stärka sina förutsättningar för att meddela en god språkundervisning. Det synes mig vara angeläget, att staten så snart som möjligt återupptager denna stödjande verksamhet, och jag ärnar därför under denna punkt och punkterna 129, 133, 161 och 187 framlägga förslag härom. Berörda förslag skulle för staten under nästkommande budgetår medföra en total merkostnad av 26,500 kronor. Härutöver kan jag däremot under nuvarande förhållanden icke föreslå medels beviljande till resestipendier, varför jag måste lämna åsido skolöverstyrelsens hemställan om reseunderstöd jämväl åt andra lärare.

Vad angår nu förevarande anslags storlek kan jag icke tillstyrka beviljandet av hela det av överstyrelsen äskade beloppet av 20,000 kronor utan måste stanna vid att föreslå ett belopp av 15,000 kronor. Jag tillstyrker alltså, att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1936/1937 anslås 15,000 kronor att uppföras såsom reservationsanslag. Beträffande lärare i främmande levande språk vid de tekniska läroverken, till vilka jämväl tidigare utgått resestipendier, föreligger från skolöverstyrelsens sida ingen framställning. Det synes emellertid vara befogat, att även dessa för nästa budgetår bliva i tillfälle att med understöd av statsmedel företaga utrikes studieresor. För nämnda budgetår synes mig saken kunna lämpligen så ordnas, att ett mindre belopp av omförmälda anslag å 15,000 kronor avses för berörda lärare, förslagsvis 1,000 kronor.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser angående anslagets disposition.

Åberopande vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid de allmänna läroverken* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag*

av kronor 15,000.

[123.] 8. **Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepenningar m. m.** 9. **Allmänna läroverken: Diverse oförutsedda behov, förslagsanslag.** Förevarande båda anslag äro för innevarande budgetår uppförda med 8,500 kronor, respektive 30,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 hemställt om anvisande av oförändrade anslag till ifrågavarande ändamål under nästkommande budgetår.

Departementschefen.

I enlighet med överstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1936/1937 anvisa
dels till Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepeningar m. m. ett anslag av kronor 8,500;
dels ock till Allmänna läroverken: Diverse oförutsedda behov
 ett *förslagsanslag* av kronor 30,000.

[124.] 10. **Undervisning genom infödda lärare i tyska, engelska och franska språken vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter, förslagsanslag.** Till ifrågavarande ändamål har under budgetåren 1931/1935 anvisats ett anslag av 10,500 kronor, avsett till arvoden med högst 3,500 kronor för läsår till infödda lärare i vart och ett av omförmälda språk. Under innevarande budgetår bestridas från anslaget även rese- och traktamentsersättningar till ifrågavarande lärare, i följd varav anslaget höjts till 20,000 kronor och förändrats från obetecknat anslag till förslagsanslag.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 hemställt om anvisande av oförändrat anslag för nästkommande budgetår.

Departementschefen.

Ifrågavarande anslag, som visat sig vara till gagn för den praktiska språkundervisningen i skolorna, torde i överensstämmelse med skolöverstyrelsens förslag böra för nästkommande budgetår utgå med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Undervisning genom infödda lärare i tyska, engelska och franska språken vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 20,000.

[125.] 11. **Fortbildningskurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter, reservationsanslag.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisade riksdagen för anordnande av utbildningskurser för lärare vid allmänna läroverk och andra därmed jämförliga, under skolöverstyrelsens inseende stående läroanstalter för vart och ett av åren 1921 och 1922 ett anslag av 30,000 kronor. För därpå följande riksdagar har emellertid Kungl. Maj:t ej framlagt förslag om beviljande av medel för ifrågavarande ändamål.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 gjort framställning om återupptagande av ifrågavarande kurser och därvid anfört huvudsakligen följande:

1927 års skolreform samt bestämmelserna och direktiven i de nya kursplanerna och de nya metodiska anvisningarna hade givit ökad styrka åt de

skäl, som talade för ett återupptagande av fortbildningskurserna. I vissa fall hade det varit möjligt att trots frånvaron av särskilt riksdagsanslag kunna i någon mån tillgodose här ifrågavarande behov. I fråga om vissa ämnen syntes det emellertid vara förenat med allt för stora ekonomiska svårigheter att på enskild väg anordna kurser av detta slag, och särskilda anslag av statsmedel vore därför ofrånkomliga.

Det vore i själva verket ett flertal av skolans ämnen, där kurser av här antytt slag för närvarande vore av behovet påkallade. Överstyrelsen ville framhålla ett par ämnesområden, där sedan flera år tillbaka behovet gjort sig särskilt kännbart. Det ena av dessa vore *samhälls- och ekonomilära*. Ämnet historia hade i den nya läroverksstadgan erhållit en betydligt vidgad omfattning, vilket också kommit till uttryck i själva namnet: ämnet hette ej längre historia utan historia med samhällslära. I 1933 års undervisningsplaner hade ämnet också fått sig tilldelat ett ökat timtal. Undervisningen hade enligt kursplanerna att meddela eleverna kännedom om det nutida samhällets byggnad och verksamhet och för dem klargöra innebörden av vår tids viktigaste sociala och ekonomiska problem. Därest undervisningsplanens bestämmelser verkligen skulle kunna realiseras, vore det oundgängligt, att historielärarna erhöles tillfälle att under fullt sakkunnig ledning få göra sig förtrogna med föreliggande problem och med metoderna och källorna för studiet av desamma. Även för de *klassiska språkens* vidkommande syntes fortbildningskurser framstå som ett mycket aktuellt önskemål. Ett mycket förtagligt behov av liknande kurser föreläge även i de *naturvetenskapliga ämnena*, där de senaste årens vetenskapliga framsteg varit synnerligen stora.

Slutligen finge överstyrelsen erinra om sitt den 28 juni 1935 avgivna förslag till vidgad och förbättrad undervisnings- och upplysningsverksamhet inom skolan rörande de *sexuella frågorna*. Överstyrelsen hade därvid framhållit vikten av att de lärare, som ville i sin mån medverka vid den ifrågavarande undervisningens genomförande, genom fortbildningskurser erhöles behövlig kunskap och handledning, samt föreslagit, att två sådana kurser måtte anordnas sommaren 1936. Detta förslag ville överstyrelsen även framföra i detta sammanhang.

De sistnämnda kurserna borde stå öppna såväl för lärare inom den högre undervisningen som inom folkundervisningen. Emellertid ansåge sig överstyrelsen vid detta tillfälle, innan någon erfarenhet av anslutningen till kurserna av lärare från olika skoltyper vunnits, böra upptaga båda kurserna under läroverksanslaget. Kurserna i samhälls- och ekonomilära eller i klassiska språk samt fysik eller kemi vore närmast avsedda för lärare inom det högre skolväsendet.

Beträffande kostnaderna för de ifrågasatta kurserna hade överstyrelsen i sitt ovannämnda förslag rörande sexualundervisningen beräknat en fem dagars kurs i sexualhygien till 3,000 kronor, varvid överstyrelsen lämnat detaljerad kostnadsberäkning. För två sådana kurser skulle alltså erfordras ett anslag av 6,000 kronor. För kurserna i de övriga ovan nämnda ämnena, vilka torde böra omfatta en tid av två veckor, beräknades kostnaderna, med tillämpande av i allt väsentligt samma grunder, som följts vid kostnadsberäkningen för de sexualhygieniska kurserna, icke kunna hållas under 7,000 kronor. Sammanlagt skulle alltså erfordras ett anslag för här förevarande ändamål av $(2 \times 3,000 + 2 \times 7,000 =)$ 20,000 kronor.

Skolöverstyrelsen hemställde därför om ett anslag av 20,000 kronor.

Av skolöverstyrelsens omförmälda utlåtande den 28 juni 1935 framgår, att kostnaderna för en kurs i sexualhygien beräknats på följande sätt:

20 föreläsningar à 40 kronor	kronor	800
Ledare	»	250
Lokal, expedition m. m.	»	350
Dagtraktamenten (40 deltagare à 5 kronor per dag)	»	1,000
Resebidrag (3:dje klass resa i ena riktningen för 40 deltagare)	»	600
			600
		Summa kronor	3,000.

Departementschefen.

Jag finner mig för närvarande icke kunna förorda ett återupptagande av förevarande fortbildningskurser i den omfattning, skolöverstyrelsen föreslagit. Med hänsyn till vad jag ovan under punkten 119 föreslagit i fråga om undervisning i sexualhygieniska spörsmål vid de allmänna läroverken, anser jag mig dock böra biträda överstyrelsens förslag om anvisande av medel för anordnande av dylika kurser i sexualhygien. I likhet med överstyrelsen vill jag framhålla vikten av att de lärare, som vilja medverka till en vidgad och förbättrad undervisnings- och upplysningsverksamhet inom skolan rörande de sexuella frågorna, genom fortbildningskurser erhålla behöflig kunskap och handledning. Ifrågavarande kurser synas böra stå öppna även för lärare inom folkundervisningen. Mot det av överstyrelsen äskade beloppet av 6,000 kronor, avsett för två kurser om fem dagar, har jag intet att erinra. Anslaget bör anvisas såsom reservationsanslag och utgå enligt bestämmelser, som Kungl. Maj:t framdeles torde böra meddela.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortbildningskurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 6,000.

[126.] 12. **Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier.** Av förevarande anslag, som under budgetåret 1934/1935 utgick med 34,000 kronor, bestreds under nämnda budgetår understöd till de kommunala gymnasierna i Lidingö, Motala, Eslöv och Söderhamn med respektive 10,000, 10,000, 8,000 och 6,000 kronor. Sedan 1935 års riksdag beslutat, att samrealskolan i Lidingö skulle från och med den 1 juli 1935 genom successivt övertagande av det kommunala gymnasiet ombildas till ett högre samläroverk, minskades anslaget för budgetåret 1935/1936 med 2,500 kronor till 31,500 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 hemställt, att anslaget måtte på grund av det successiva övertagandet av det kommunala gymnasiet i Lidingö minskas för nästkommande budgetår med ytterligare 2,500 kronor till 29,000 kronor.

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag. I detta sammanhang vill jag nämna, att överstyrelsen i en den 7 december 1935 till ecklesiastikdepartementet inkommen skrivelse gjort framställning i fråga om förstäljande av bl. a. omförmälda kommunala gymnasier i Motala, Eslöv och Söderhamn. Med hänsyn till den ytterligare beredning, ärendet kräver inom departementet, anser jag mig icke kunna räkna med att detsamma till någon del skall kunna underställas 1936 års riksdag.

Departementschefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 29,000
att utgå på de villkor och under de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t må finna gott meddela.

[127.] 13. **Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor, förslagsanslag.** De anslagsmedel, som utgått till förevarande ändamål, hava under de senare åren på grund av den fortgående ombildningen av enskilda flickläroverk till kommunala flickskolor successivt ökats. För innevarande budgetår är anslaget uppfört med ett belopp av 765,000 kronor, vilket jämligt Kungl. Maj:ts beslut den 17 maj 1935 disponeras på följande sätt:

1. Bidrag till kommunala flickskolor, <i>förslagsvis</i>	kronor 639,000
2. Tillfällig löneförbättring till lärarpersonalen vid dessa skolor, <i>förslagsvis</i>	» 126,000
	<u>Summa kronor 765,000.</u>

Från och med budgetåret 1933/1934 hava gällt vissa restriktiva bestämmelser rörande inrättande av parallellavdelningar vid kommunala flickskolor. Dessa bestämmelser innebära i sin nuvarande lydelse i huvudsak, dels att uppdelning i parallellavdelning må ske i regel först vid ett lärjungantal av 36, i stället för tidigare 31, dels ock att statsbidrag må utgå till sammanlagt högst 54 parallellavdelningar, där ej Kungl. Maj:t, efter framställning av skolöverstyrelsen, för särskilt fall annorlunda bestämmer.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 gjort framställning om anslag till de kommunala flickskolorna för budgetåret 1936/1937. Av skrivelsen inhämtas följande:

Antalet anslagsberättigade kommunala flickskolor uppginge från och med innevarande budgetår till 21. Till dessa skolor beräknade överstyrelsen ett bidrag av i medeltal för var och en 25,000 kronor, om man ej räknade med förekomsten av parallellavdelningar. Det erforderliga anslagsbeloppet utgjorde sålunda ($21 \times 25,000 =$) 525,000 kronor. Enligt en av överstyrelsen verkställd beräkning kunde med detta anslagsbelopp jämväl tillgodoses utgifterna för de ålderstillägg, som kunde beräknas komma att utgå under budgetåret 1936/1937.

Överstyrelsen förutsatte, att nu gällande bestämmelser rörande anordnande av parallellavdelningar komme att gälla även för budgetåret 1936/

1937, dock att antalet parallellavdelningar, till vilka statsbidrag kunde utgå, ökades på grund av tillkomsten av en kommunal flickskola i Jönköping. I underdånig skrivelse den 1 augusti 1935 hade överstyrelsen hemställt, att statsbidrag måtte under budgetåret 1935/1936 utgå till 11 parallellavdelningar vid sistnämnda skola. Då alla de 54 avdelningar, vartill statsbidrag nu kunde utgå, redan tagits i anspråk, kunde sålunda för budgetåret 1936/1937 det erforderliga antalet parallellavdelningar uppskattas till $(54 + 11 =) 65$. Då för varje parallellavdelning beräknades ett statsbidrag av omkring 3,000 kronor, erfordrades sålunda för ifrågavarande ändamål ett anslagsbelopp å $(65 \times 3,000 =) 195,000$ kronor.

Anslagsposten till *bidrag till kommunala flickskolor* borde sålunda för budgetåret 1936/1937 bestämmas till $(525,000 + 195,000 =) 720,000$ kronor.

Överstyrelsen beräknade, att till *tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid dessa skolor* utan parallellavdelningar och med enbart teoretisk linje torde åtgå 5,000 kronor samt vid sådan skola utan parallellavdelningar men med såväl teoretisk som praktisk linje 5,500 kronor. För varje tillkommande parallellavdelning torde böra beräknas ytterligare 500 kronor. Av de 21 kommunala flickskolor, som nu vore i verksamhet, hade 13 enbart teoretisk linje, under det att de återstående 8 vore inrättade med såväl teoretisk som praktisk linje. På grund härav beräknade överstyrelsen anslagsbehovet för budgetåret 1936/1937 för nu förevarande ändamål till $(13 \times 5,000 + 8 \times 5,500 + 65 \times 500 =) 141,500$ kronor.

Det totala anslagsbehovet för kommunala flickskolor uppginge sålunda till $(720,000 + 141,500 =) 861,500$ kronor.

Departementschefen.

Skolöverstyrelsens förslag innebär, att gällande bestämmelser rörande kommunala flickskolor skola oförändrade tillämpas och förevarande anslag på grund av ökad belastning ökas med 96,500 kronor till 861,500 kronor. Under erinran att Kungl. Maj:t den 23 augusti 1935 bifallit skolöverstyrelsens ovanberörda framställning om utgående av statsunderstöd under budgetåret 1935/1936 till 11 parallellavdelningar vid kommunala flickskolan i Jönköping, tillstyrker jag överstyrelsens under denna punkt berörda förslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att de av riksdagen beslutade grunderna angående statsbidrag under budgetåret 1933/1934 till kommunala flickskolor skola äga motsvarande tillämpning under budgetåret 1936/1937, dock med iakttagande att statsbidrag må utgå till högst 65 parallellavdelningar, där ej Kungl. Maj:t, efter framställning av skolöverstyrelsen, för särskilt fall annorlunda bestämmer;

dels medgiva, att tillfällig löneförbättring må för tiden 1 juli 1936—30 juni 1937 utgå till lärarpersonalen vid kommunala flickskolor med följande belopp:

till ordinarie manlig ämneslärare med 600 kronor;

till ordinarie kvinnlig ämneslärare med 500 kronor; samt

till extra ordinarie ämneslärare och timlärare med belopp, som Kungl. Maj:t i huvudsaklig enlighet med de i sådant hänseende nu gällande grunder bestämmer;

dels ock till Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor för budgetåret 1936/1937 auvisa ett *förslagsanslag* av kronor 861,500.

[128.] **14. Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 1,332,300 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 17 maj 1935 skall anslaget disponeras på följande sätt:

1. Bidrag jämlikt kungörelsen den 19 november 1918 (nr 927) angående avlöning åt lärare vid kommunal mellanskola samt statsbidrag till sådan skola, <i>förslagsvis</i>	kronor 1,112,500
2. Bidrag till undervisning i manlig och kvinnlig slöjd vid kommunala mellanskolor, <i>förslagsvis</i> »	12,300
3. Tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid samma skolor, <i>förslagsvis</i> »	207,500
	<hr/>
	Summa kronor 1,332,300.

Förstnämnda anslagsbelopp, som tidigare, allteftersom antalet läroanstalter av detta slag ökats, upprepade gånger höjts, fastställdes år 1927 till 1,710,000 kronor. I anledning av 1927 års riksdags beslut om förstatligande av åtskilliga kommunala mellanskolor har anslaget därefter successivt sänkts till och med budgetåret 1934/1935, då det uppfördes med 1,092,000 kronor. Med ingången av budgetåret 1935/1936 var förstatligandet av berörda skolor i sin helhet genomfört. I fråga om statsunderstöd till parallellavdelning av årsklass vid kommunal mellanskola hava från och med budgetåret 1933/1934 gällt vissa restriktiva bestämmelser, vilka i sin nuvarande utformning bland annat innebära, att statsbidrag må utgå till sammanlagt högst 107 parallellavdelningar, där ej Kungl. Maj:t, efter framställning av skolöverstyrelsen, för särskilt fall annorlunda bestämmer. Av sagda 107 parallellavdelningar äro 3 avsedda för åstadkommande av möjlighet att bereda inträdessökande plats i sådana fall, då eljest ett större antal skulle bliva avvisade.

Även i fråga om undervisning i manlig och kvinnlig slöjd vid kommunala mellanskolor hava från och med budgetåret 1933/1934 gällt vissa restriktiva bestämmelser, som enligt senaste, år 1935 utfärdade kungörelse i ämnet (nr 212) innebära, att statsbidrag må utgå allenast i sådana fall, då den för undervisningen anställde läraren dels före läsåret 1933—1934 innehaft sin anställning och därav haft sin väsentliga utkomst, dels ock under läsåret 1935—1936 likaledes är för sin utkomst väsentligen hänvisad till ifrågavarande anställning.

Såsom framgår av vad under punkten 119 här ovan anförts, har 1935 års riksdag medgivit, att från förevarande anslag jämväl må bestridas kostnaderna för sådana praktiska realskollinjer, som kunna komma att upprättas vid kommunala mellanskolor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 gjort framställning om anslag till förevarande ändamål för nästa budgetår. Av skrivelsen inhämtas följande:

1. *Bidrag jämlikt kungörelsen nr 927/1918.* Överstyrelsens statistiska avdelning hade med utgångspunkt från förhållandena under läsåret 1934—1935 uppskattat anslagsbehovet för budgetåret 1936/1937 till 1,225,000 kronor.

Överstyrelsen förutsatte, att under nästa läsår komme att i fråga om rätt till uppdelning av årsklass i parallellavdelningar principiellt gälla enahanda bestämmelser som under läsåret 1935—1936, dock med en viss ökning av antalet parallellavdelningar. För innevarande budgetår hade samtliga de 104 parallellavdelningar, rörande vilkas inrättande det tillkomme överstyrelsen att besluta, tagits i anspråk. Även de tre parallellavdelningar, som jämlikt 1935 års riksdags beslut skulle kunna inrättas i sådana fall, där eljest ett större antal inträdessökande förväntades bliva avvisade, hade disponerats. Från ytterligare två skolor hade inkommit framställningar om delning av klass, där antalet lärjungar nödvändiggjorde dylik delning. Med hänsyn till erfarenheterna under innevarande läsår ville överstyrelsen föreslå, att antalet parallellavdelningar för budgetåret 1936/1937 ökades med 5 till 112, varvid det syntes böra ankomma på Kungl. Maj:ts prövning, i vad mån parallellavdelningar utöver ett antal av 107 finge komma till stånd.

På grund av vad sålunda anförts uppkomme en minskning i det av statistiska avdelningen beräknade anslagsbehovet med 32,450 kronor.

I statistiska avdelningens beräkning hade ingen hänsyn tagits till upprättandet av nya kommunala mellanskolor. Överstyrelsen funne det emellertid tillrådligt, att man vid uppskattningen av anslagsbehovet räknade med tillkomsten av åtminstone en ny kommunal mellanskola, vilket innebure en ökning av denna anslagspost med omkring 14,500 kronor. Då det kunde förutsättas, att en ny kommunal mellanskola tillkomme genom ombildning av en förutvarande högre folkskola, föranledde denna ökning en motsvarande minskning av anslaget till högre folkskolor.

Anslagsbehovet under denna post för budgetåret 1936/1937 uppginge sålunda till $(1,225,000 - 32,450 + 14,500 =)$ 1,207,050 kronor eller, med lämplig avrundning, till 1,207,000 kronor.

2. *Bidrag till undervisning i manlig och kvinnlig slöjd.* Om beträffande undervisning i dessa ämnen skulle under nästa läsår gälla samma restriktiva bestämmelser, som nu vore föreskrivna, uppginge anslagsbehovet för nästa budgetår till 12,450 kronor.

Överstyrelsen ville erinra om, att överstyrelsen i skrivelser den 31 augusti 1933 och den 31 augusti 1934 föreslagit, att den nuvarande inskränkningen av statsbidraget skulle avse allenast den manliga slöjden, under det att i fråga om den kvinnliga slöjden de före budgetåret 1933/1934 gällande bestämmelserna angående statsbidrag skulle ånyo träda i tillämpning. Dessa förslag hade emellertid icke medfört resultat.

Överstyrelsen kunde även vid detta tillfälle icke underlåta att framhålla, att det syntes överstyrelsen skäligen och rimligt, att de kvinnliga lärjungarna

vid de kommunala mellanskolorna erhöle tillfälle till undervisning i slöjd i lika mån som de kvinnliga lärjungarna vid de statliga läroverken, med vilkas realskolstadium de kommunala mellanskolorna hade gemensam undervisningsplan i övrigt. Att en dylik undervisning upprätthölles vid statsläroverken, grundade sig givetvis på den betydelse, den ansåges äga såväl ur synpunkten av en lämplig utbildning för flickorna som ur allmänt uppfostrande synpunkt. Enahanda betydelse ägde denna undervisning för de kvinnliga lärjungarna vid de kommunala mellanskolorna. Därtill komme, att en ändring i det avseende, varom nu vore fråga, måste ur statsfinansiell synpunkt anses vara av förhållandevis underordnad betydelse. Överstyrelsen ansåge sig således böra även innevarande år hemställa, att bidrag för undervisning i slöjd för flickor måtte för budgetåret 1936/1937 utgå utan den nuvarande begränsningen. Ett bifall härtill skulle föranleda ett anslagsbehov för bidrag till undervisning i manlig och kvinnlig slöjd av 19,650 kronor, avrundat *19,500 kronor*.

3. *Tillfällig löneförbättring.* Enligt gällande bestämmelser utginge av statsmedel tillfällig löneförbättring till lärare, som undervisade i manlig och kvinnlig slöjd vid kommunal mellanskola, allenast i sådant fall, då jämlikt gällande bestämmelser statsbidrag utginge till den ifrågavarande undervisningen.

Vid oförändrade grunder beträffande statsbidrag till undervisning i manlig och kvinnlig slöjd erfordrades för nästa budgetår under förevarande anslagspost ett belopp av 226,583 kronor. Vid bifall till överstyrelsens nyssberörda förslag om att begränsningen av ifrågavarande statsbidrag skulle avse allenast manlig slöjd, komme anslagsbehovet att ökas med 1,632 kronor och det erforderliga anslagsbeloppet sålunda att uppgå till $(226,583 + 1,632 =) 228,215$ kronor eller i runt tal *228,000 kronor*.

Förevarande anslag skulle sålunda vid bifall till överstyrelsens ovanberörda förslag för budgetåret 1936/1937 uppföras med 1,454,500 kronor.

I samma skrivelse har skolöverstyrelsen anfört, att för läsåret 1935—1936 icke förelegat någon ansökan om upprättande av praktisk realskolinje vid kommunal mellanskola. Men överstyrelsen ansåge sig böra räkna med ett stigande intresse för saken, i den mån de gynnsamma erfarenheterna från försöksverksamheten vid de allmänna läroverken bleve mer allmänt kända. Vid sådant förhållande funne sig överstyrelsen böra göra framställning därom, att — utöver de redan medgivna sex linjerna av dylik art, vilka överstyrelsen ansåge böra beräknas för de allmänna läroverken, där redan fyra sådana linjer vore i verksamhet — Kungl. Maj:t måtte medgiva inrättandet av ytterligare en linje, beräknad för kommunal mellanskola, under budgetåret 1936/1937, och att merkostnaden härför måtte få bestridas ur den ovannämnda anslagsposten till bidrag till kommunala mellanskolor.

Hos Kungl. Maj:t har *styrelsen för de kommunala mellanskolorna i Stockholm* — med hänsyn företrädesvis till de särskilda svårigheter, vari den provisoriska höjningen av lärjungemaximum försatt skolor med större antal parallellavdelningar — hemställt, att statsbidrag till parallellavdelningar måtte för budgetåret 1936/1937 utgå enligt de före budgetåret 1933/1934 gällande grunderna.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 14 oktober 1935 anfört, att överstyrelsen visserligen funne förslaget värt behjärtande men ansåge sig böra under nuvarande förhållanden avstyrka detsamma.

Departementschefen.

Vad först angår nyssnämnda framställning från styrelsen för de kommunala mellanskolorna i Stockholm om upphävande av gällande restriktiva bestämmelser rörande statsbidrag till parallellavdelningar vid kommunala mellanskolor, anser jag mig i likhet med skolöverstyrelsen icke kunna nu förorda åtgärder i denna riktning.

Överstyrelsens ovanberörda förslag i övrigt innebära till en början, att för nästa budgetår skulle i fråga om statsbidrag till parallellavdelning av årsklass vid kommunal mellanskola gälla i princip samma bestämmelser som för innevarande budgetår. Dock skulle det nu till 107 maximerade antalet parallellavdelningar höjas till 112, varav 5, i stället för nuvarande 3, skulle av Kungl. Maj:t kunna disponeras i sådana fall, där eljest ett större antal inträdessökande kunna förväntas bli avvisade. Jag har icke något att erinra mot överstyrelsens förevarande förslag, som ansluter sig till de under innevarande läsår vunna erfarenheterna på området. Det må framhållas, att lärjungeantalet vid de kommunala mellanskolorna ökats från 7,742 år 1934 till 7,977 år 1935.

För närvarande gäller, såsom redan nämnts, den bestämmelsen, att statsbidrag för undervisning i manlig och kvinnlig slöjd vid kommunal mellanskola allenast må utgå i sådana fall, då den för undervisningen anställde läraren dels före läsåret 1933—1934 innehaft sin anställning, dels ock därav haft och har sin väsentliga utkomst. Överstyrelsen har nu föreslagit, att denna begränsning skulle hävas, i vad avser den kvinnliga slöjden, men bibehållas, i vad avser den manliga — detta närmast med hänsyn till att motsvarande begränsning vid de allmänna läroverken endast avser sistnämnda slöjdundervisning. I anledning härav vill jag framhålla, att jag vid anmälan i 1935 års åttonde huvudtitel av motsvarande, de högre folkskolorna berörande fråga ansåg mig böra tillstyrka ett av överstyrelsen framlagt förslag om utgående av statsbidrag i normal ordning till undervisning i kvinnlig slöjd vid dessa skolor men restriktionernas bibehållande i fråga om den manliga slöjden. Kungl. Maj:t framlade förslag för riksdagen i överensstämmelse härmed, och detta förslag blev av riksdagen bifallet. Överstyrelsens nu föreliggande framställning innebär, att man skulle gå vidare på den sålunda redan besträdda vägen och införa motsvarande lättnad vid de kommunala mellanskolorna. Jag har den uppfattningen, att innebörden av ifrågavarande restriktiva bestämmelser icke är den lyckigaste, så till vida att nämnda föreskrifter göra saken mer till en lönefråga än en undervisningsfråga. Med hänsyn till slöjdens stora betydelse för de kvinnliga lärjungarnas uppfostran och utbildning synes det mig angeläget, att förhållandena härutinnan återföras till dem, som rådde före de år 1933 vidtagna iuskränk-

ningsåtgärderna. Jag anser mig därför böra biträda överstyrelsens nu föreliggande förslag. Av utredningen i ämnet framgår, att merkostnaderna vid ett bifall till överstyrelsens förslag uppgå till omkring 8,600 kronor, tillfällig löneförbättring inräknad.

Av punkten 119 här ovan framgår, att 1933 och 1935 års riksdagar beslutat, att vid sex allmänna läroverk eller kommunala mellanskolor, vilka därtill av Kungl. Maj:t utses, må anordnas en praktisk utbildningslinje. Överstyrelsen har nu anfört, att överstyrelsen funne sig böra beräkna samtliga dessa sex linjer för de allmänna läroverken. I anledning härav har överstyrelsen gjort framställning om inrättande av ytterligare en sådan linje, beräknad för kommunal mellanskola. Jag biträder detta förslag. Erinras må, att enligt 1935 års riksdags ovanberörda medgivande kostnaderna härför skola bestridas från förevarande anslag.

Beträffande tillfällig löneförbättring till lärarpersonalen vid de kommunala mellanskolorna torde böra för budgetåret 1936/1937 meddelas samma bestämmelser, som nu gälla, dock med den ändringen att sådan löneförbättring till lärare i manlig slöjd skall utgå allenast i sådant fall, då statsbidrag jämlikt gällande bestämmelser utgår till undervisningen.

Jag har intet att erinra mot överstyrelsens anslagsberäkningar. Förevarande anslag torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med 1,454,500 kronor, motsvarande en anslagsökning med (1,454,500—1,332,300=) 122,200 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att under budgetåret 1935/1936 gällande bestämmelser angående statsunderstöd till parallellavdelning av årsklass vid kommunal mellanskola skola äga motsvarande tillämpning under budgetåret 1936/1937, dock med rätt för Kungl. Maj:t att under läsåret 1936—1937 medgiva upprättande av högst 5 nya parallellavdelningar i sådana fall, där eljest ett större antal inträdessökande förväntas bli avvisade, och med iakttagande att statsbidrag må utgå till högst 112 parallellavdelningar, där ej Kungl. Maj:t, efter framställning av skolöverstyrelsen, för särskilt fall annorlunda bestämmer;

dels besluta, att statsbidrag för undervisning i manlig slöjd vid kommunal mellanskola skall under budgetåret 1936/1937 utgå allenast i sådana fall, då den för nämnda undervisning anställde läraren dels före läsåret 1933—1934 innehaft sin anställning och därav haft sin väsentliga utkomst, dels ock under läsåret 1936—1937 är för sin utkomst väsentligen hänvisad till ifrågavarande anställning;

dels medgiva, att tillfällig löneförbättring må för tiden 1

juli 1936—30 juni 1937 utgå till lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor med följande belopp:

till ordinarie manlig ämneslärare med 600 kronor;

» ordinarie kvinnlig ämneslärare med 500 kronor; samt

» extra ordinarie ämneslärare, övningslärare och timplärare med belopp, som Kungl. Maj:t i huvudsaklig enlighet med de i sådant hänseende nu gällande grunder bestämmer, till lärare i manlig slöjd dock allenast i sådant fall, då statsbidrag jämlikt gällande bestämmelser utgår till undervisningen;

dels ock till Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av kronor 1,454,500.

[129.] 15. **Kommunala läroverk: Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid kommunala flickskolor och kommunala mellanskolor, reservationsanslag.** Såsom närmare framgår av punkten 133 här nedan, utgick under en följd av år till och med budgetåret 1931/1932 anslag till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid privatläroverk. I samband med att det för budgetåret 1930/1931 anvisade anslaget ställdes till vederbörandes förfogande förklarade Kungl. Maj:t att, därest i något enstaka fall behov av resestipendium för lärare i främmande levande språk vid *kommunal flickskola* skulle yppa sig, hinder ej mötte för skolöverstyrelsen att från nämnda anslag tilldela dylik lärare, som därtill ansåges böra ifrågakomma, ett sådant stipendium. Enahanda beslut meddelades jämväl för budgetåret 1931/1932.

I skrivelse den 31 augusti 1935 har *skolöverstyrelsen* — under hänvisning till vad överstyrelsen i samma skrivelse anfört rörande återupptagande av anslag till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid de allmänna läroverken (jfr punkten 122 här ovan) — föreslagit, att anslagsmedel för motsvarande ändamål måtte anvisas även för lärare vid de kommunala flickskolorna och att härför erforderligt belopp med hänsyn till det stigande antalet sådana skolor — nu funnes 21 sådana skolor — måtte uppföras såsom särskilt anslag. Överstyrelsen inskränkte sig till att för ändamålet an hålla om ett belopp av 2,000 kronor.

Under flera år anvisade riksdagen årligen medel till resestipendier åt lärarpersonalen vid *kommunala mellanskolor*. Då anslag för ändamålet, efter ett uppehåll under några år av kristiden, ånyo beviljades av 1925 års riksdag, inskränktes anslaget till att avse allenast lärare i främmande levande språk och uppfördes med 2,500 kronor, att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva. Kungl. Maj:t utfärdade den 22 maj 1925 kungörelse i ämnet (svensk författningssamling nr 303). Anslag anvisades med enahanda belopp av riksdagen för budgetåret 1926/1927.

För budgetåren 1927/1932 utgick anslaget med ett till 4,000 kronor höjt belopp.

För budgetåren 1932/1936 har något anslag för ifrågavarande ändamål icke beviljats.

I skrivelse den 31 augusti 1935 har *skolöverstyrelsen* hemställt, att medel för ändamålet måtte ånyo beviljas. De skäl, som av överstyrelsen anförts till förmån för förslaget om återupptagande av anslag till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid de allmänna läroverken, gällde även för de kommunala mellanskolornas lärare. Med hänsyn till begränsningen av antalet kommunala mellanskolor under de senaste åren ville överstyrelsen inskränka sig till att anhålla om ett belopp av 3,000 kronor för här ifrågavarande ändamål.

Under punkten 122 här ovan har jag uttalat mig i fråga om behovet av att anslag anvisas till resestipendier åt lärare i främmande levande språk. I överensstämmelse härmed anser jag mig böra förorda, att anslagsmedel för nämnda ändamål beredas även för lärarpersonalen vid kommunala flickskolor och kommunala mellanskolor. Skolöverstyrelsen har som nämnts föreslagit, att 2,000 kronor, respektive 3,000 kronor måtte anvisas för berörda lärarkategorier. Jag har intet att erinra mot att inalles 5,000 kronor avses härför att utgå med den av överstyrelsen föreslagna fördelningen. Anslaget skulle alltså disponeras på följande sätt:

Departement-
schefen.

1. Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid kommunala flickskolor	kronor 2,000
2. Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid kommunala mellanskolor	» 3,000
	<u>Summa kronor 5,000.</u>

Sistnämnda belopp, 5,000 kronor, bör äskas av riksdagen såsom reservationsanslag. Kungl. Maj:t torde i sinom tid få meddela närmare bestämmelser beträffande anslagets disposition, därvid synes böra föreskrivas, att ettvarrt av ifrågavarande båda anslagsbelopp skall betraktas såsom särskilt reservationsanslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala läroverk: Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid kommunala flickskolor och kommunala mellanskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 5,000, att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

[130.] 16. **Privatläroverk: Bidrag till högre goss- och samskolor, förslagsanslag.** Förevarande anslag är för budgetåret 1935/1936 uppfört

med ett belopp av 544,500 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 17 maj 1935 skall anslaget disponeras på följande sätt:

1. Understöd till högre goss- och samskolor, <i>högst</i>	kronor 200,800
2. Lönetillägg åt lärarinnor vid dessa skolor, <i>förslagsvis</i>	» 43,700
3. Tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid samma skolor, <i>förslagsvis</i>	» 300,000
	<hr/> Summa kronor 544,500.

1933 års riksdag har beslutat vissa begränsningar i de för privatläroverken gällande bestämmelserna rörande tjänstgöringsskyldighet för ämneslärare och rätt till uppdelning av årsklass i parallellavdelning. Dessa begränsningar, som finnas angivna i kungörelsen den 2 juni 1933 (nr 259) angående statsunderstöd under budgetåret 1933/1934 till statsunderstödda enskilda läroanstalter, hava utsträckts att gälla även för innevarande budgetår. Härvid har föreskrivits, att statsbidrag må utgå till högst 243 parallellavdelningar vid samtliga statsunderstödda privatläroverk.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 framlagt beräkningar rörande anslagsbehovet under nästkommande budgetår. Av skrivelsen inhämtas följande:

Å anslagsposten till *understöd till högre goss- och samskolor* uppstode minskning *dels* med 3,800 kronor på grund av att Sofi Almquists samskola i Stockholm helt avvecklades med utgången av läsåret 1935—1936, *dels ock* med 1,100 kronor av de i anslagsposten ingående, till understöd för undervisning i slöjd eller annat praktiskt arbete beräknade medlen, sålunda med tillhoppa 4,900 kronor. Å andra sidan uppstode ökning av anslagsposten *dels* med 800 kronor, belöpande å manliga lärare vid Uppsala enskilda läroverk och privatgymnasium samt vid Lunds privata elementarskola, *dels* med 300 kronor, avseende undervisning i huslig ekonomi vid Djursholms samskola, *dels ock* med 7.000 kronor, utgörande statsbidrag till Solbacka läroverk. I sistnämnda avseende anföres följande.

Av handlingarna i ärendet framginge bland annat, att Solbacka läroverk grundades redan år 1901 såsom en internatskola för gossar samt att det numera omfattade såväl 5 årig realskola som 3-årigt gymnasium. Skolan hade stått under överstyrelsens inseende sedan höstterminen 1919. Det sammanlagda lärjungantalet uppginge under senaste läsår till 123. Skolan hade goda lokaler och hade även eftersträvat att förvärva lärarkrafter med tillfredsställande kompetens. Undervisningen bedreves på ett förtjänstfullt sätt. Läroverket hade visat sig vara av stor betydelse för trakten genom att ortens ungdom där kunnat erhålla högre skolbildning på förmånliga villkor. Det torde få anses ofrånkomligt, att ett behov förefunnes av en internatskola av det slag, som Solbacka läroverk företrädde. Av företedda uppgifter angående skolans ekonomiska ställning framginge, att den väl vore i behov av understöd av det allmänna. Understödsbeloppet torde böra beräknas till samma belopp, varmed understöd sedan budgetåret 1931/1932 utgått till Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk, eller 7,000 kronor.

Den sammanlagda anslagsökningen för budgetåret 1936/1937, avseende understöd till högre goss- och samskolor, beräknades alltså till $(800 + 300 + 7,000 =) 8,100$ kronor. Anslagsbehovet uppginge sålunda till $(200,800 - 4,900 + 8,100 =) 204,000$ kronor.

Anslagsposten till *lönetillägg åt lärarinnor vid dessa skolor* torde böra för budgetåret 1936/1937 minskas med 1,200 kronor på grund av nyssnämnda nedläggande av Sofi Almquists samskola i Stockholm och anslaget sålunda beräknas till $(43,700 - 1,200 =) 42,500$ kronor.

Anslagsposten till *tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid samma skolor* torde av nyssnämnda anledning kunna minskas med 5,500 kronor. Om understöd tilldelades Solbacka läroverk, borde den å andra sidan ökas med 8,700 kronor och sålunda för budgetåret 1936/1937 beräknas till $(300,000 - 5,500 + 8,700 =) 303,200$ kronor.

Skolöverstyrelsen ifrågasatte ingen annan ändring i de från och med budgetåret 1933/1934 gällande begränsningsbestämmelserna i fråga om tjänstgöringsskyldighet för ämneslärare vid privatläroverk och rätt till uppdelning av årsklass i parallellavdelning än att antalet sådana avdelningar, till vilka statsbidrag kunde utgå, minskades från 243 till 236 på grund av att vissa skolor ombildats till kommunala flickskolor och andra skolor nedlagts.

Enligt överstyrelsens beräkningar skulle sålunda ifrågavarande anslag för nästa budgetår bestämmas till $(204,000 + 42,500 + 303,200 =) 549,700$ kronor.

Jag anser mig icke böra nu förorda en utökning av antalet privatläroverk, som åtnjuta bidrag ur förevarande anslag, och avstyrker därför överstyrelsens förslag om statsbidrag till Solbacka läroverk. Departement-
schefen.

I likhet med skolöverstyrelsen förordar jag, att de nu gällande bestämmelserna rörande begränsning av statsbidrag till privatläroverk utsträckas att gälla även för nästkommande budgetår. Antalet parallellavdelningar, till vilka statsbidrag må utgå, torde emellertid i överensstämmelse med överstyrelsens förslag böra maximeras till 236 i stället för, såsom nu är fallet, 243. Anmärkas må, att förstnämnda siffra icke påverkas av frågan om statsbidrag till Solbacka läroverk.

Det av överstyrelsen äskade anslagsbeloppet, 549,700 kronor, bör, med hänsyn till min ståndpunkt beträffande statsbidrag till Solbacka läroverk, minskas med tillhoppa 15,700 kronor. I övrigt har jag icke något att erinra mot överstyrelsens anslagsberäkningar. Förevarande anslag bör sålunda för nästa budgetår upptagas med $(549,700 - 15,700 =) 534,000$ kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att
dels besluta, att den av 1933 års riksdag beslutade ändringen ifråga om tjänstgöringsskyldighet för ämneslärare vid privatläroverk och rätt till uppdelning av årsklass i parallellavdelning skall äga tillämpning jämväl för budgetåret 1936/1937, dock med iakttagande att statsbidrag må

utgå till högst 236 parallellavdelningar vid samtliga statsunderstödda privatläroverk;

dels ock till Privatläroverk: Bidrag till högre goss- och skolor för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av kronor 534,000.

[131.] 17. **Privatläroverk: Bidrag till högre flickskolor, förslagsanslag.** Detta anslag är under innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 1,746,000 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 17 maj 1935 skall anslaget disponeras sålunda:

1. Understöd till högre flickskolor, <i>högst</i>	kronor 305,400
2. Lönetillägg åt lärarinnor vid dessa skolor, <i>förslagsvis</i>	» 319,600
3. Tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid samma skolor, <i>förslagsvis</i>	» 1,121,000
	<hr/>
	Summa kronor 1,746,000.

1933 års riksdag beslutade den ändringen i gällande bestämmelser angående grundunderstöd till högre flickskola, att sådant understöd finge utgå i regel med högst 4,800 kronor, därest skolan omfattade mer än fyra årsklasser utöver den egentliga folkskolan. Denna begränsning har utsträckts att gälla även för innevarande budgetår.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 gjort framställning angående anslag till förevarande ändamål för budgetåret 1936/1937. Av skrivelsen inhämtas följande.

Anslagsposten till *understöd till högre flickskolor* torde kunna minskas bland annat på grund av dels ombildning av vissa enskilda flickskolor till kommunala flickskolor och dels avveckling av vissa läroanstalter, som åtnjutit understöd från nu förevarande anslagspost.

På grund av att Jönköpings elementarskola för flickor, Jönköpings västra elementarläroverk för flickor samt Skara högre flickskola ombildats till kommunala flickskolor kunde anslagsposten minskas med 15,800 kronor. Vidare kunde posten minskas genom den fortgående avvecklingen av högre flickskolor i städer, där enligt 1927 års riksdags beslut de förutvarande statliga realskolorna ombildats till samrealskolor. Avvecklingen av flickskolorna i Arvika och Eksjö hade fortskridit så långt, att de under budgetåret 1936/1937 komme att omfatta en, respektive två årsklasser utöver den egentliga folkskolan. Härigenom uppstode för budgetåret 1936/1937 en anslagsminskning av 2,200 kronor. Flickskolorna i Oskarshamn och Karlshamn vore helt avvecklade i och med utgången av vårterminen 1935. Anslagsminskningen på grund härav uppginge till 4,400 kronor. Lidköpings elementarläroverk för flickor och Mariestads högre flickskola komme med utgången av vårterminen 1936 att upphöra med sin verksamhet. Anslagsposten kunde på grund härav minskas med 2,200 kronor. Beträffande Ebba Lundbergs högre läroverk för flickor i Hälsingborg uppstode till följd av den fortgående sammanslagningen med nya elementar-

skolan för flickor i Hälsingborg en anslagsminskning av 1,100 kronor. För undervisning i huslig ekonomi erfordrades vid vissa av ifrågavarande skolor en anslagsökning av 800 kronor.

Förevarande anslagspost till understöd till högre flickskolor kunde alltså för budgetåret 1936/1937 minskas från 305,400 kronor med $(15,800 + 2,200 + 4,400 + 2,200 + 1,100 - 800 =)$ 24,900 kronor till 280,500 kronor.

Överstyrelsen ville i detta sammanhang nämna, att överstyrelsen vid sina beräkningar av anslagsbehovet för understöd till högre flickskolor utgått från att för budgetåret 1936/1937, liksom för innevarande budgetår, den nu gällande bestämmelsen, att grundunderstödet till de högre flickskolorna finge utgå med högst 4,800 kronor, skulle äga fortsatt tillämpning.

Anslagsposten till *lönetillägg åt lärarinnor vid dessa skolor* torde för budgetåret 1936/1937 kunna minskas på grund av fortsatt avveckling eller nedläggande av vissa bithörande läroanstalter med i runt tal 6,500 kronor. Vidare föranledde ombildningen av de tidigare nämnda tre enskilda flickskolorna till kommunala flickskolor en minskad belastning å denna anslagspost med omkring 16,000 kronor. Anslagsposten kunde alltså för budgetåret 1936/1937 beräknas till $(319,600 - 6,500 - 16,000 =)$ 297,100 kronor.

Genom ombildning av de privata flickskolorna i Jönköping och Skara till kommunala flickskolor kunde å anslagsposten till *tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid samma skolor* beräknas en anslagsminskning med omkring 56,000 kronor. På grund av den begränsning av klassavdelningarnas antal, som inträdde genom den pågående avvecklingen, respektive nedläggandet av vissa flickskolor och av till flickskola knutet realgymnasium (Åhlinska skolan i Stockholm) kunde anslagsposten minskas med omkring 16,600 kronor. Anslagsposten kunde alltså för budgetåret 1936/1937 bestämmas till $(1,121,000 - 56,000 - 16,600 =)$ 1,048,400 kronor.

Förevarande anslag borde sålunda för nästkommande budgetår uppföras med $(280,500 + 297,100 + 1,048,400 =)$ 1,626,000 kronor.

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag torde den av 1933 års riksdag beslutade maximeringen av grundunderstödet till högre flickskola böra gälla även för nästa budgetår. Jag vill erinra, att jag under nästföregående punkt tillstyrkt, att gällande restriktiva bestämmelser rörande tjänstgöringsskyldighet för ämneslärare och rätt till uppdelning av årsklass i parallellavdelningar med en mindre jämkning utsträckas att gälla för ännu ett budgetår. Överstyrelsens anslagsberäkningar giva mig icke anledning till erinran. Jag beräknar sålunda för budgetåret 1936/1937 en minskning av ifrågavarande anslag med 120,000 kronor till 1,626,000 kronor.

Departement-
schefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att den av 1933 års riksdag beslutade ändringen i fråga om beloppet av grundunderstöd till högre flickskola skall äga tillämpning jämväl för budgetåret 1936/1937;

dels ock till *Privatläroverk: Bidrag till högre flickskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,626,000.

[132.] 18. **Privatläroverk: Bidrag till enskilda mellanskolor, förslagsanslag.** Till detta ändamål utgår under innevarande budgetår ett anslag av 78,000 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 17 maj 1935 skall anslaget disponeras på följande sätt:

1. Understöd till enskilda mellanskolor, <i>högst</i>	kronor 15,600
2. Lönetillägg åt lärarinnor vid dessa skolor, <i>förslagsvis</i>	» 8,400
3. Tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid samma skolor, <i>förslagsvis</i>	» 54,000
	Summa kronor 78,000.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 erinrat, att pedagogiska skolan i Uppsala komme att med utgången av innevarande budgetår vara helt avvecklad, och i anledning härav föreslagit en minskning av anslagsposten till understöd till enskilda mellanskolor med 1,200 kronor och en minskning av anslagsposten till tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid samma skolor med 1,400 kronor. Förevarande anslag skulle sålunda för budgetåret 1936/1937 beräknas till (78,000 — 1,200 — 1,400 =) 75,400 kronor.

Under erinran om att jag ovan under punkten 130 föreslagit, att för privatläroverken gällande restriktiva bestämmelser rörande tjänstgöringsskyldighet för ämneslärare och rätt till uppdelning av årsklass i parallellavdelningar skola med en mindre jämkning utsträckas att gälla även för nästkommande budgetår, tillstyrker jag överstyrelsens föreliggande förslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Privatläroverk: Bidrag till enskilda mellanskolor*
för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 75,400.

[133.] 19. **Privatläroverk: Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid privatläroverk, reservationsanslag.** Årligen har riksdagen under ett flertal år anslagit medel till resestipendier åt lärarpersonalen vid privatläroverk. Under krigsåren utdelades inga dylika stipendier, men för vardera av åren 1921 och 1922 anvisade riksdagen ånyo för ändamålet ett reservationsanslag å 18,000 kronor. Sedan därefter ifrågavarande stipendieanslag, liksom så gott som alla andra dylika anslag, av finansiella skäl varit indragna, anvisades av riksdagen till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid privatläroverk för vart och ett av budgetåren 1925/1932 ett extra reservationsanslag av 6,000 kronor att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva. Den 22 maj 1925 utfärdades kungörelse i ämnet (svensk författningssamling nr 303). Från och med budgetåret 1932/1933 har emellertid av finansiella skäl något anslag för ifrågavarande ändamål icke beviljats.

I skrivelse den 31 augusti 1935 har *skolöverstyrelsen* anfört, att vad överstyrelsen yttrat beträffande dessa stipendiens stora betydelse för undervisningen i främmande levande språk vid de allmänna läroverken (jfr punkten 122 här ovan) självfallet ägde sitt berättigande jämväl beträffande privatläroverken, samt hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för ändamålet anvisa ett anslag av 4,000 kronor.

Under hänvisning till vad jag ovan under punkten 122 anfört beträffande önskvärdheten av att anslag till resestipendier åt lärare i främmande levande språk nu anvisas, biträder jag skolöverstyrelsens förslag. Anslaget torde böra anvisas såsom reservationsanslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser angående anslaget användning.

Departementschefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid privatläroverk* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 4,000, att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

[134.] 20. **Privatläroverk: Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa, förslagsanslag.** Förevarande anslag är för budgetåret 1935/1936 uppfört med ett belopp av 15,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 — under hänvisning till en av ordföranden för nämnda kassa verkställd beräkning rörande medelsbehovet för nästkommande budgetår — hemställt, att anslaget måtte för budgetåret 1936/1937 uppföras med ett med 800 kronor till 14,200 kronor sänkt belopp.

Jag biträder överstyrelsens förslag och hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Privatläroverk: Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 14,200.

[135.] 21. **Privatläroverk: Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, förslagsanslag.** Från och med år 1927 hava vid åtskilliga tillfällen av Kungl. Maj:t och riksdagen vidtagits åtgärder, vilka avsett att bereda ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter i sådana fall, då till följd av 1927 års omorganisation av det högre skolväsendet eller i anslutning härtill av riks-

dagen senare fattade beslut angående det högre skolväsendets organisation vederbörande lärarinna vid enskild läroanstalt gått miste om sin anställning eller erhållit väsentligt minskad tjänstgöring. Dylik ersättning utgår efter av riksdagen beslutade grunder eller i enlighet med särskilda av riksdagen meddelade beslut. För bestridande av ifrågavarande ersättningar har riksdagen sedan år 1930 anvisat medel. Anslaget, som nämnda år utgick med 7,000 kronor, har därefter successivt höjts och är i gällande riksstat upptaget med 50,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1935 har nu *skolöverstyrelsen* hemställt om fortsatt anslag för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1936/1937 och därvid efter oförändrade grunder med hänsyn till vissa nytillkommande fall beräknat anslagsbehovet till i avrundat tal 58,000 kronor.

Departementschefen.

Jag har icke funnit anledning till erinran mot skolöverstyrelsens beräkning av anslagsbehovet och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 58,000.

[136.] 22. **Understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd.** För vartdera av budgetåren 1930/1936 har för ändamålet anvisats 19,000 kronor. För innevarande budgetår utgår anslaget med 10,000 kronor till föreningen Handarbetets vänner och Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium, därav 1,500 kronor till Handarbetets vänner avdelning och 8,500 kronor till Andrea Eneroths avdelning, samt med 9,000 kronor till Maria Nordenfelts högre handarbetslärarinneseminarium.

I skrivelse den 31 augusti 1935 har *skolöverstyrelsen* — med förmålan att framställning gjorts om höjning av understödet till Maria Nordenfelts högre handarbetslärarinneseminarium med 1,000 till 10,000 kronor samt till Handarbetets vänner avdelning med 2,176 kronor till 3,676 kronor — hemställt om anvisande av oförändrat anslag till förevarande ändamål för budgetåret 1936/1937.

Sedermera har *skolöverstyrelsen* i skrivelse den 9 oktober 1935 i anledning av en av styrelsen för Sveriges slöjdlärarinneförening i ämnet gjord framställning anfört, att flera skäl syntes tala för upprättandet av en statlig utbildningsanstalt för lärarinnor i kvinnlig slöjd, i likhet med vad som redan vore fallet beträffande lärarinnor i hushållsgöromål samt lärare i musik och gymnastik, samt i följd härav tillstyrkt ett i berörda framställning framfört förslag, att frågan om inrättande av ett statens handarbetsseminarium skulle snarast göras till föremål för utredning.

Jag saknar anledning att nu taga ställning till sistberörda förslag om organisation av utbildningen av lärarinnor i kvinnlig slöjd. Då inga bärande skäl åberopats som stöd för de ovanberörda framställningarna om ökat statsbidrag till förevarande ändamål, anser jag mig böra biträda skolöverstyrelsens förslag om anvisande av oförändrat anslag för nästkommande budgetår.

Departement-
schefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 19,000 att under de villkor och bestämmelser och med den fördelning, som av Kungl. Maj:t föreskrivas, utgå till Maria Nordenfelts högre handarbetslärarinneseminarium i Göteborg samt föreningen Handarbetets vänner och Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium i Stockholm.

[137.] 23. Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala.

Det till denna skola alltsedan budgetåret 1925/1926 utgående årliga statsanslaget å 80,000 kronor sänktes år 1933 till 70,000 kronor.

Styrelsen för skolan har nu anhållit om fortsatt anslag för budgetåret 1936/1937 med ett till 75,000 kronor förhöjt belopp.

Till stöd härför har styrelsen anfört, bland annat, att — sedan skolan från och med höstterminen 1933 ställts under helt ny ledning och dess arbete och organisation gjorts till föremål för en ingående granskning i syfte att åstadkomma alla tänkbara besparingar — ställningen avsevärt förbättrats. Trots detta finnes dock ingen möjlighet att balansera staten för budgetåret 1935/1936 utan att till löpande utgifter använda till andra ändamål avsedda donationsmedel.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 tillstyrkt framställningen.

Jag finner mig icke kunna förorda någon höjning av det till fackskolan utgående bidraget och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att såsom *Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 70,000.

[138.] 24. Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål.

Detta anslag utgick för budgetåren 1923/1933 med 16,000 kronor samt för budgetåren 1933/1936 med 12,000 kronor. Av anslaget utgår hälften till kurs, anordnad vid Ateneum för flickor i Stockholm, och hälften till en av Göteborgs allmänna folkskolestyrelse upprättad kurs.

I särskilda ansökningar hava *styrelsen för aktiebolaget Ateneum för flickor i Stockholm* och *Göteborgs allmänna folkskolestyrelse* anhållit, att vardera av dem måtte tillerkännas ett understöd av 6,000 kronor för uppehållande av berörda kurser under läsåret 1936—1937.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 tillstyrkt berörda framställningar.

Departement-
schefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 12,000 att under de villkor, Kungl. Maj:t må finna lämpligt föreskriva, utgå till styrelsen för aktiebolaget Ateneum för flickor i Stockholm och till Göteborgs allmänna folkskolestyrelse med högst 6,000 kronor till vardera.

[139.] 25. **Granskning av läroböcker.** Kungl. Maj:t bemyndigade den 2 november 1934 chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla högst tre sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning av frågan om revision av läroboksbeståndet vid högre allmänna läroverk m. fl. undervisningsanstalter och därmed sammanhängande frågor. Sedan jag i anledning av nämnda bemyndigande tillkallat sakkunniga för ändamålet, hava dessa med skrivelse den 20 september 1935 till mig överlämnat utredning och förslag rörande läroböcker vid allmänna läroverk och folkskolor m. fl. undervisningsanstalter (statens offentliga utredningar 1935: 45).

De sakkunniga hava i omförmälda betänkande föreslagit vissa reglerande åtgärder på förevarande område, vilka, bland annat, innebära *dels* att för central läroboksgranskning skulle inrättas en nämnd, som bland annat skulle hava till uppgift att bereda ärenden rörande läroböcker för bruk vid allmänna läroverk, kommunala flick- och mellanskolor samt under skolöverstyrelsens inseende stående läroanstalter ävensom vid folk- och fortsättningskolor, *dels ock* att inom varje folkskolinspektionsområde skulle bildas en läroboksnämnd med uppgift att åstadkomma läroboksgemenskap för folk- och fortsättningsskolor inom inspektionsområdet. De årliga kostnaderna för ovanberörda nämnder hava av de sakkunniga beräknats till 22,200 kronor.

Departement-
schefen.

Den fortsatta utredningen av föreliggande frågor läser kunna avslutas i så god tid, att förslag i ämnet kan föreläggas 1936 års riksdag. I avbidan därpå torde i riksstaten för budgetåret 1936/1937 böra beräknas ett anslag för ändamålet. Preliminärt uppskattar jag anslagsbehovet till det av de sakkunniga angivna beloppet av 22,200 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, i avbidan på den proposition angående granskning av läroböcker, som kan varda riksdagen förelagd, beräkna till *Granskning av läroböcker* för budgetåret 1936/1937 ett anslag av kronor 22,200.

I. Folkundervisningen.

Anstalter för lärarutbildning.

[140.] 1. **Folkskoleseminarier: Avlöningar, förslagsanslag.** 2. **Folkskoleseminarier: Omkostnader, förslagsanslag.** 3. **Folkskoleseminarier: Materiel, böcker m. m., reservationsanslag.** 4. **Folkskoleseminarier: Stipendier, reservationsanslag.** 5. **Småskoleseminarier: Avlöningar, förslagsanslag.** 6. **Småskoleseminarier: Omkostnader, förslagsanslag.** 7. **Småskoleseminarier: Materiel, böcker m. m., reservationsanslag.** 8. **Småskoleseminarier: Stipendier, reservationsanslag.** 9. **Småskoleseminarier: Anordnande av fortbildningskurser för småskollärarinnor.** 10. **Bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landsting uppförda seminarielärare m. m., förslagsanslag.** Förevarande anslag äro nu uppförda med följande belopp:

Folkskoleseminarier: Avlöningar	kronor	1,709,300
» : Omkostnader	»	267,700
» : Materiel, böcker m. m.	»	67,200
» : Stipendier	»	75,500
Småskoleseminarier: Avlöningar	»	253,500
» : Omkostnader	»	73,700
» : Materiel, böcker m. m.	»	16,400
» : Stipendier	»	15,000
» : Anordnande av fortbildningskurser för småskollärarinnor	»	5,000

Bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landsting uppförda seminarielärare » 115,000.

Jämlikt av Kungl. Maj:t den 14 juli 1932 lämnat bemyndigande tillkallade chefen för ecklesiastikdepartementet nämnda dag sakkunniga för att inom departementet biträda med en av riksdagen i skrivelse nr 353/1932 begärd utredning i fråga om organisationen av statens folkskoleseminarier. Genom beslut den 9 mars 1934 anbefalldes Kungl. Maj:t de sakkunniga *dels* att i samband med fullgörande av förut givet uppdrag verkställa utredning och avgiva förslag beträffande erforderliga ändringar i omfattningen av den nuvarande organisationen av statens småskoleseminarier, *dels ock* att, i anslutning till en i förstnämnda uppdrag ingående utredning rörande spörsmålet om en kurs för småskollärarinnors utbildning till folkskollärarinnor, jämväl verkställa utredning och avgiva förslag rörande inträdesfördringar och kursplaner för småskoleseminarierna.

Med skrivelse den 9 augusti 1935 hava de sakkunniga till mig överlämnat betänkande med utredning och förslag angående folk- och småskoleseminariernas organisation m. m. (statens offentliga utredningar 1935: 44).

Departementschefen.

Det är min avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att förelägga 1936 års riksdag förslag i ämnet. I avbidan härpå torde det vara nödvändigt att beräkna de belopp, varmed förevarande anslag böra upptagas i riksstaten för nästa budgetår. De belopp, som jag i det följande föreslår skola beräknas för ifrågavarande ändamål, har jag uppskattat med ledning av vissa av skolöverstyrelsen i anledning av de sakkunnigas förslag framlagda anslagsberäkningar.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition angående folk- och småskoleseminariernas organisation m. m., som kan vara varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1936/1937

dels till *Folkskoleseminarier: Avlöningar ett förslagsanslag* av kronor 1,680,000;

dels till *Folkskoleseminarier: Omkostnader ett förslagsanslag* av kronor 270,000;

dels till *Folkskoleseminarier: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag* av kronor 75,000;

dels till *Folkskoleseminarier: Stipendier ett reservationsanslag* av kronor 71,000;

dels till *Småskoleseminarier: Avlöningar ett förslagsanslag* av kronor 291,000;

dels till *Småskoleseminarier: Omkostnader ett förslagsanslag* av kronor 65,000;

dels till *Småskoleseminarier: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag* av kronor 14,000;

dels till *Småskoleseminarier: Stipendier ett reservationsanslag* av kronor 15,000;

dels till *Småskoleseminarier: Anordnande av fortbildningskurser för småskollärarinnor* ett anslag av . . kronor 5,000;

dels ock till *Bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landsting uppförda seminarielärare m. m. ett förslagsanslag* av kronor 110,000.

Folkskolinspektionen.

[141.] 11. **Folkskolinspektionen: Avlöningar, förslagsanslag.** Under innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 420,000 kronor. 1935 års riksdag har för folkskolinspektionen fastställt följande avlöningsstat, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:			
a. Lön och (i förekommande fall) ortstillägg till 52 inspektörer, <i>förslagsvis</i>	kronor	186,900	
b. Ålderstillägg, <i>förslagsvis</i>	»	26,000	
c. Tjänstgöringspenningar till 52 inspektörer	»	93,600	
d. Fyllnadsarvoden åt vikarier, <i>förslagsvis</i>	»	<u>30,000</u>	336,500
2. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:			
a. Expensersättning, <i>förslagsvis</i>	kronor	27,300	
b. Tillfällig löneförbättring, <i>förslagsvis</i>	»	51,600	
c. Provisorisk avlöningsförbättring, <i>förslagsvis</i>	»	<u>4,600</u>	83,500
			<u>Summa förslagsanslag kronor 420,000.</u>

Enligt gällande bestämmelser (kungörelsen nr 236/1928) utgår för expenser till ordinarie och av Kungl. Maj:t förordnad folkskolinspektör ävensom till å ledig befattning vikarierande folkskolinspektör dels ersättning med 300 kronor för år, dels ock därutöver, så länge riksdagen för ändamålet beviljar medel, tilläggsersättning med 200 kronor för år, dock att folkskolinspektör, som är tjänstledig, skall av honom tillkommande ersättning och tilläggsersättning till sin vikarie avstå 200 kronor, för år räknat, såvida icke Kungl. Maj:t i särskilt fall bestämmer, att han skall avstå högre belopp. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 17 maj 1935 utgår till vikarie för folkskolinspektör under dennes semester ersättning för expenser för dylik tjänstgöringstid med ett belopp, beräknat efter 200 kronor för år.

Beträffande tillkomsten av dessa bestämmelser må anföras följande.

I propositionen nr 232/1919 angående omreglering av folkskolinspektionsområdena samt löne- och pensionsreglering m. m. för folkskolinspektörer erinrade departementschefen, att folkskolinspektör för det dåvarande erhöle ersättning för expenser med 300 kronor om året. Styrelsen för inspektörsförbundet hade gjort framställning om ersättningens höjande med 300 kronor. Löneregeringskommittén hade ansett, att höjningen skulle kunna begränsas till 200 kronor. Folkskolöverstyrelsen hade däremot hemställt, att beloppet måtte höjas med 500 kronor. Departementschefen förordade för sin del en höjning av expensersättningen med 300 kronor. Då emellertid inspektörernas ökade kostnader för expenser vore en följd av de under senare år inträdda prisstegringarna och således möjligen endast vore av tillfällig beskaffenhet, borde anslaget för bestridande av nyssnämnda förhöjning uppföras på extra stat. Riksdagen anslöt sig i skrivelse nr 8 A, punkten 204, till Kungl. Maj:ts i överensstämmelse med departementschefens hemställan framlagda förslag men uttalade, att ersättningen för expenser ej borde vara att betrakta som en löneförbättring i egentlig mening, utan att

riksdagen förutsatte, att den föreslagna tilläggsersättningen skulle i mån av dyrtidens tillbakagång åter minskas.

I de därefter utfärdade bestämmelserna (kungörelsen nr 520/1919) gjordes skillnad mellan ersättning och tilläggsersättning för expenser till folkskolinspektör. Ersättningen bestämdes till 300 kronor och tilläggsersättningen till samma belopp. Samtidigt föreskrevs, att tjänstledig folkskolinspektör skulle av honom tillkommande ersättning och tilläggsersättning till sin vikarie avstå 300 kronor för år räknat, såvida icke Kungl. Maj:t i särskilt fall bestämde, att han skulle avstå högre belopp.

Med hänsyn till de fallande papperspriserna sänkte 1923 års riksdag tilläggsersättningen till 250 kronor. 1924 års riksdag sänkte ifrågakvarande tilläggsersättning med ytterligare 50 kronor till det ännu utgående beloppet av 200 kronor.

Under punkten 180 i 1928 års åttonde huvudtitel anmäldes ett av skolöverstyrelsen framlagt förslag om höjning av expensersättningen med 300 kronor till sammanlagt 800 kronor. I fråga om fördelningen av expensersättningen och tilläggsersättningen mellan ordinarie och vikarierande folkskolinspektör anförde överstyrelsen, att — därest överstyrelsens framställning om höjning av expensersättningen icke vunne bifall — det torde böra föreskrivas, att den ordinarie inspektören skulle få behålla ett belopp av 300 kronor per år, under det att vikarien skulle erhålla återstoden, 200 kronor. Detta motiverades med att den ordinarie inspektören ständigt hade att ansvara för kostnaderna för expeditjonsrum och telefon, under det att vikarien huvudsakligen hade att bestrida de löpande kostnaderna för skrivmaterialier m. m. Statskontoret tillstyrkte en höjning av expensersättningen med 100 kronor till 600 kronor samt föreslog, att vid bifall härtill vid tjänstledighet för folkskolinspektör denne borde till vikarien avstå 250 kronor. Dåvarande departementschefen avstyrkte förslaget om höjning av expensersättningen med hänsyn till att den föreliggande utredningen ej lämnade uppgift om i vilken utsträckning särskilda expeditjonslokaler vore förhärda för folkskolinspektörernas räkning. Däremot biträdde han förslaget om en ändrad fördelning av ersättning och tilläggsersättning mellan folkskolinspektör och dennes vikarie. Riksdagen (skrivelse nr 8 A, punkten 173) fann ej anledning till annan erinran mot det av Kungl. Maj:t i överensstämmelse med departementschefens hemställda framlagda förslaget, än att den ändrade fördelningen av expensmedlen allenast borde avse tjänstledig folkskolinspektör.

Jämlikt beslut av 1929 års riksdag (skrivelse nr 8 A, punkten 182) sänktes den vikarie för semesterledig inspektör tillkommande ersättningen, vilken tidigare utgjorde 300 kronor för år räknat, till samma belopp, som tillkom vikarie för av annan anledning ledig inspektör, alltså till ovannämnda belopp av 200 kronor för år räknat.

I framställning den 25 oktober 1934 anhöll *statens folkskolinspektörers förbund*, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för beredande av behövt biträde åt statens folkskolinspektörer vid utförandet av det administrativa arbetet. Som motiv anfördes, att det omfattande och tidsödande arbete av administrativ natur, varmed folkskolinspektörerna mer och mer finge syssla, återverkade på deras huvuduppgift, nämligen inspektionsverksamheten.

Skolöverstyrelsen tillstyrkte i utlåtande den 9 november 1934 framställningen samt hemställde om utverkande för budgetåret 1935/1936 av ett anslag av 23,400 kronor till bestridande av kostnaderna för vissa skrivbiträdesgöromål åt statens folkskolinspektörer. Av utlåtandet framgår, att enligt överstyrelsens mening medel för ändamålet borde ställas till de särskilda inspektörernas förfogande endast till den omfattning, som motsvarade de styrkta verkliga kostnaderna för utfört skrivbiträdesarbete inom ramen av ett visst maximitimalt.

Statskontoret erinrade i utlåtande den 1 december 1934, att kostnader för renskrivningsarbete vore inräknade i de till statens folkskolinspektörer utgående expensbidragen. Då någon redovisningsskyldighet för dessa bidrag icke föreläge, skulle ett genomförande av föreliggande förslag närmast innebära en lönereglering för folkskolinspektörerna. Statskontoret avstyrkte bifall till framställningen men anförde, att — om det skulle anses, att ytterligare ersättning för renskrivningskostnader borde tillerkännas inspektörerna — härför erforderliga medel torde böra beredas genom höjning av tilläggsersättningen för expenser.

Under punkten 170 i 1935 års attonde huvudtitel förklarade jag mig icke kunna under rådande statsfinansiella förhållanden biträda sagda förslag om anvisande av ytterligare medel till bestridande av kostnaderna för vissa skrivbiträdesgöromål åt statens folkskolinspektörer. Riksdagen (skrivelse nr 8, punkten 124) beslutade i enlighet härmed.

I skrivelse den 31 augusti 1935 har nu *skolöverstyrelsen* — med anledning av en av statens folkskolinspektörers förbund i ämnet hos överstyrelsen gjord förnyad framställning — framlagt förslag om höjning av den sammanlagda expensersättningen åt folkskolinspektörerna med 400 kronor till 900 kronor. Av skrivelsen inhämtas följande:

Folkskoleväsendets fortgående utveckling hade medfört och medförde alltjämt ökad arbetsbörda för folkskolinspektörerna. Särskilt de rent administrativa göromålen hade nått en sådan omfattning, att inspektörernas pedagogiska verksamhet måste under nuvarande förhållanden i betänklig grad stå tillbaka. Till belysande av göromålets tillväxt ville överstyrelsen endast erinra om de numera ständigt aktuella frågorna rörande skolväsendets omorganisation, indragning av tjänster, förflyttning av lärare, anordnande av skolskjutsar eller inackordering, allt av beskaffenhet att vålla tidsödande utredningsarbete med åtföljande skriftväxling. Antalet olika statsbidrag till skolväsendet av den art, att de krävde kontrollarbete från in-

spektörernas sida, överstege 20-talet. Praktiskt taget alla utredningar rörande folkskoleväsendet, vare sig de verkställdes av överstyrelsen, särskilda sakkunniga eller kommittéer, grundade sig till väsentlig del på undersökningar, som folkskolinspektörerna efter anmodan utfört. Redan inhämtandet av de för en dylik undersökning erforderliga primäruppgifterna vore ofta ett synnerligen vidlyftigt företag, som åtminstone för en del inspektörer nödvändiggjorde utskrivning av långt över 100-talet längre eller kortare skrivelser och adresser. Sammanställningen av de inkomna uppgifterna vore stundom ett jämförelsevis enkelt men icke dess mindre på grund av materialets stora omfattning synnerligen tidskrävande arbete, vilket lämpligen kunde av inspektören anförtros åt annan arbetskraft.

Vid fullgörandet av de många nya arbetsuppgifter, som enligt beslut av 1935 års riksdag pålagts inspektörerna, komme dessa att ställas inför såväl pedagogiskt mycket betydelsefulla som ekonomiskt vittgående spørsmål, för vilkas lösande krävdes ingående sakkämdom, moget omdöme samt omsorgsfulla överväganden. Emellertid medförde nyordningen på många punkter en betydande ökning även av arbete, som vore av mindre kvalificerad art. Skulle detta även i fortsättningen utföras av folkskolinspektörerna personligen, kunde de enligt överstyrelsens mening svärigen på ett tillfredsställande sätt sköta de långt viktigare uppdragen.

Att arbetet trots den betydande ökningen av inspektörernas arbetsbördor fortginge till synes tillfredsställande hade till stor del sin förklaring däri, att inspektörerna, allt efter som de administrativa göromålen ökades, nödgades inknappa på sin främsta uppgift, nämligen att vara pedagogiska ledare för skolarbetet inom sina inspektionsområden. En ändring i detta förhållande vore enligt överstyrelsens bestämda mening av behovet påkallad.

För åstadkommande av den behövliga minskningen av de folkskolinspektörerna personligen åliggande expeditionsgöromålen kunde olika utvägar ifrågasättas.

Med anledning av vad statskontoret i dess ovanberörda utlåtande av den 1 december 1934 anfört ville överstyrelsen framhålla, att den till varje inspektör utgående expensersättningen icke kunde anses utgöra full ersättning för tillhandahållande av tjänsterum, för tjänstens utövande erforderlig telefon, förbrukningsmateriel m. m. Ännu mindre medgäve beloppet, att från detsamma utginge ersättning för skrivarbete eller annan expeditionshjälp. Om i överensstämmelse med överstyrelsens förutnämnda förslag av den 9 november 1934 mot redovisningsskyldighet anvisades ett särskilt för dylikt ändamål avsett belopp, kunde detta näppeligen innebära en lönereglery eller i varje fall icke en löneförbättring. Överstyrelsen ansåge fortfarande, att den hjälp med skriv- och expeditionsarbeten, folkskolinspektörerna onekligen behövde, lämpligen kunde beredas dem på samma sätt som skett beträffande rektorerna vid läroverk och seminarier, nämligen genom beviljande av ett skäligt belopp till arvode åt ett skrivbiträde med efter förhållandena anpassad tjänstgöring. Emellertid ville överstyrelsen framhålla, att huvudsaken givetvis vore, att den erforderliga arbetshjälpen på det ena eller andra sättet ställdes till inspektörernas förfogande och att detta med hänsyn till den just nu inträdande betydande ökningen av arbetsbördan skedde utan ytterligare dröjsmål. Skulle det visa sig, att den av statskontoret i dess yttrande av den 1 december 1934 såsom lämpligast anvisade utvägen, nämligen att höja expensersättningen, vore den lättast framkomliga, borde den anlitas. Öka-

des expensersättningen tillräckligt, erhöle inspektörerna på den vägen medel, som kunde användas till arvode åt ett biträde.

Beträffande anslagets storlek ansåge sig överstyrelsen icke kunna sträcka sig så långt, som inspektörsförbundet tänkt sig, nämligen till ett anslag av 1,000 kronor per år och inspektör. Enligt förbundets tidigare av överstyrelsen tillstyrkta framställning ifrågasattes i första hand ett särskilt anslag till arvoden till biträden åt inspektörerna å högst 450 kronor till varje. Om i stället expensersättningen ansåges böra höjas, förordade överstyrelsen, att denna höjning för närvarande begränsades till 400 kronor för varje inspektör. Inklusive tilläggsersättning skulle i så fall expensersättningen till varje inspektör komma att uppgå till 900 kronor om året. Vid bifall till överstyrelsens förslag borde den i avlöningsstaten upptagna delposten till expensersättning höjas med 20,800 kronor till förslagsvis 48,100 kronor.

Med hänsyn till de ändrade bestämmelser beträffande provisorisk avlösningsförbättring för bland andra statens folkskolinspektörer, som beslutats av 1935 års riksdag, funne sig överstyrelsen vidare böra föreslå, att delposten till provisorisk avlösningsförbättring måtte höjas med 3,400 kronor till förslagsvis 8,000 kronor.

Statskontoret har i utlåtande den 4 november 1935 erinrat om dåvarande departementschefens ovanberörda uttalande i 1928 års åttonde huvudtitel rörande utredning om i vilken utsträckning särskilda expeditionslokaler vore förhrydda för folkskolinspektörerna samt anfört, att sådan utredning icke sedermera, enligt vad statskontoret hade sig bekant, blivit verkställd. Skulle någon ökning av ifrågavarande anslagsmedel anses böra företagas, torde densamma böra begränsas till det belopp, statskontoret tidigare föreslagit, nämligen 100 kronor.

Av det ovanstående framgår, att ersättningen till expenser för statens folkskolinspektörer numera är uppdelad på ersättning och tilläggsersättning. Motivet till denna uppdelning var att man år 1919 hade anledning förvänta, att behovet av sådan ersättning komme att förminska i mån av dyrtidens tillbakagång. I överensstämmelse härmed sänktes också ifrågavarande ersättning, som till en början utgjorde sammanlagt 600 kronor, först år 1923 till 550 kronor och därefter år 1924 till det nu utgående beloppet av sammanlagt 500 kronor.

Sedan år 1924, då expensersättningen alltså bestämdes till sitt nuvarande belopp, hava vidtagits åtskilliga åtgärder på folkskoleväsendets område, vilkas genomförande till väsentlig del bygger på medverkan av folkskolinspektionen eller som förutsätta en avsevärd ökning av de med folkskolinspektionen förenade administrativa göromålen. Här må allenast erinras om 1926 års riksdags beslut angående statsbidrag till inackordering av skolbarn i skolhem eller enskilda hem och till anordnande av skolskjutsar, 1929 års riksdags beslut rörande provisorisk avlösningsförbättring åt lärare vid

Departementschefen.

folk- och småskolor samt vid högre folkskolor, 1932 års riksdags beslut om centralisering av fortsättningsskoleväsendet och om åtgärder för beredande av större möjlighet för skoldistrikt att indraga skolor och skolavdelningar samt 1935 års riksdags beslut om statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet och om ökat statligt inflytande på detsamma. Dessa åtgärder och många andra av mindre räckvidd hava vållat och komma att ytterligare medföra en betydande ökning av ej blott de göromål, som äro förenade med folkskolinspektörernas allmänna uppgift att hava tillsyn över folkskoleväsendet och främja dess utveckling, utan även det expeditionsarbete, som redan tidigare utgjort en väsentlig del av deras arbetsbörda. Såsom förhållandena nu utvecklats sig, måste inspektörernas arbetstid i stor utsträckning till förfång för deras egentliga och mera betydelsefulla arbetsuppgifter tagas i anspråk för sådana enkla göromål, som fullt tillfredsställande skulle kunna utföras av mindre kvalificerade arbetskrafter. Detta är icke förenligt med statens intresse. Ej minst ur statsfinansiell synpunkt är det av stor vikt, att inspektörerna hava tillfälle att verksamt deltaga i det pågående organisatoriska omdaningsarbetet inom folkskoleväsendet. Vidare är det synnerligen angeläget, att de icke nödgas eftersätta de åligganden som pedagogiska ledare av skolväsendet inom vederbörande inspektionsområden, vilka enligt gällande inspektörsinstruktion ankomma på dem. Det är min uppfattning, att, om statsmakterna alltjämt ställa sig avvisande mot kravet på ökad expensersättning åt inspektörerna, fara hotar, att dessa befattningshavare skola alltmera övergå till att bliva till övervägande delen av expeditionsgöromål betungade, vid skrivbordsarbete bundna administrativa tjänstemän. I detta hänseende vill jag instämma med ett av 1924 års riksdag i ämnet gjort uttalande (skrivelse nr 8 A, punkten 131) om att en sådan utveckling icke skulle stå i överensstämmelse med andan i berörda instruktion och otvivelaktigt leda till förfång för skolväsendet och skoldistriktet.

För att bereda folkskolinspektörerna någon lättnad i berörda hänseenden torde det vara erforderligt att, såvitt möjligt är, tillmötesgå föreliggande framställning om ökad ersättning av statsmedel för med inspektörernas arbete förenade kostnader för expenser. Detta synes lämpligen böra ske genom att öka den nu utgående expensersättningen och ej, såsom överstyrelsen tidigare ifrågasatt, genom att anvisa särskilda medel till envar av inspektörerna för avlönande av skrivbiträden.

Såsom av det föregående framgår, har vederbörande folkskolinspektörsförbund ifrågasatt en ökning av ifrågavarande ersättning från 500 kronor till 1,000 kronor. Skolöverstyrelsen har tillstyrkt en ökning med 400 kronor och statskontoret ifrågasatt en höjning med endast 100 kronor. Sistnämnda belopp anser jag alltför ringa. För egen del håller jag före, att en skäligen lättnad torde kunna beredas inspektörerna, om expensersättningen höjes med 200 kronor. Jag anser mig därför böra framlägga förslag i

denna riktning. Samtidigt torde det vara lämpligt att vidtaga ett par formella ändringar i gällande bestämmelser på området. Som nämnts är det nuvarande expensbidraget uppdelat på ersättning och tilläggsersättning, närmast i syfte att den sistnämnda ersättningen skulle minskas i och med fallande priser på materiel m. m. Enligt min mening saknas numera anledning att bibehålla den hittillsvarande uppdelningen. Skulle mot förmodan av en eller annan anledning skäl uppkomma för en reglering nedåt av expensersättningen, torde hinder härför icke föreligga, vare sig berörda uppdelning förefinnes eller icke. Jag erinrar, att den tidigare i andra fall tillämpade, likartade fördelningen i anslag och förstärkningsanslag för visst ändamål ej längre användes. Jag förordar därför, att gällande bestämmelser så ändras, att för expenser till ordinarie och av Kungl. Maj:t förordnad folkskolinspektör ävensom till å ledig befattning vikarierande folkskolinspektör må utgå ersättning med tills vidare 700 kronor för år. Tillika torde böra föreskrivas, *dels* att folkskolinspektör, som är tjänstledig, skall av honom tillkommande ersättning till sin vikarie avstå ett belopp av 300 kronor för år, såvida icke Kungl. Maj:t i särskilt fall bestämmer, att han skall avstå högre belopp, *dels ock* att vikarie för folkskolinspektör, som åtnjuter semester, skall för dylik tjänstgöring åtnjuta ersättning för expenser med ett belopp, beräknat efter 300 kronor för år. Det lärer få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera utfärda i detta hänseende erforderliga bestämmelser.

Vid bifall till vad nu föreslagits, torde den i avlöningsstaten uppförda delposten till expensersättning böra höjas med 10,600 kronor till förslagsvis 37,900 kronor.

Under punkten 117 här ovan har jag hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att besluta, att under budgetåret 1936/1937 må utgå provisorisk avlöningsförbättring till statens folkskolinspektörer enligt samma grunder, som föreskrivits för innevarande budgetår. Med anledning härav torde delposten till provisorisk avlöningsförbättring böra i enlighet med överstyrelsens förslag höjas med 3,400 kronor till förslagsvis 8,000 kronor.

I övrigt ifrågasätter jag icke någon förändring i fråga om dispositionen av förevarande anslag. Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med ett med $(10,600 + 3,400 =)$ 14,000 kronor till 434,000 kronor höjt belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att för expenser skall utgå ej mindre till ordinarie och av Kungl. Maj:t förordnad folkskolinspektör ävensom till å ledig befattning vikarierande folkskolinspektör ersättning med tills vidare 700 kronor för år, dock att folkskolinspektör, som är tjänstledig, skall av honom tillkommande expensersättning till sin vikarie avstå 300 kronor för

år, såvida icke Kungl. Maj:t i särskilt fall bestämmer, att han skall avstå högre belopp, än även till vikarie för folkskolinspektör, som åtnjuter semester, ersättning med ett belopp, beräknat efter 300 kronor för år;

dels öka den i avlöningsstaten för folkskolinspektionen uppförda delposten till expensersättning, nu förslagsvis 27,300 kronor, med 10,600 kronor till förslagsvis 37,900 kronor;

dels öka den i samma avlöningsstat uppförda delposten till provisorisk avlöningsförbättring, nu förslagsvis 4,600 kronor, med 3,400 kronor till förslagsvis 8,000 kronor;

dels i anledning härav öka den i samma avlöningsstat uppförda anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän från 83,500 kronor med 14,000 kronor till 97,500 kronor ävensom slutsumman av sagda avlöningsstat från 420,000 kronor till 434,000 kronor;

dels ock till *Folkskolinspektionen: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 434,000.

[142.] 12. **Folkskolinspektionen: Reseersättningar, förslagsanslag.** Förevarande anslag bestämdes av 1924 års riksdag till 250,000 kronor, av 1932 års riksdag till 220,000 kronor samt av 1933 års riksdag — dock med uttalande av betänkligheter och under framhållande av att anslagsminskningen vore att betrakta som en tillfällig åtgärd — till det ännu utgående beloppet av 150,000 kronor.

Kungl. Maj:t har den 17 maj 1935 dels bemyndigat skolöverstyrelsen att för varje folkskolinspektionsområde fastställa det belopp, vartill under budgetåret 1935/1936 utgifterna från förevarande anslag högst må uppgå, med iakttagande därvid att summan av de sålunda fastställda beloppen icke må överstiga 150,000 kronor, dels ock anbefallt överstyrelsen att, därest ett överskridande av anslagets i riksstaten upptagna belopp funnes oundgängligt, inhämta Kungl. Maj:ts medgivande till sådant överskridande.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 hemställt om höjning av anslaget för nästa budgetår med 50,000 kronor till 200,000 kronor. Av skrivelsen inhämtas följande:

Mellan inspektionerna av en skola förflöte numera i allmänhet nästan dubbelt så lång tid som den, vilken ansågs som normal, då folkskolinspektionen i dess nuvarande form infördes. Trots denna framtvingade, alltför långt gående begränsning av de egentliga inspektionsbesöken vid skolorna hade, enligt vad överstyrelsen hade sig bekant, under det senast gångna budgetåret ett avsevärt antal förrättningar kunnat äga rum endast därigenom, att vederbörande folkskolinspektörer av egna medel bestritt med desamma

förenade kostnader, i ett flertal fall uppgående till rätt betydande belopp. Ett ännu större antal av inspektörerna som synnerligen behövligen betecknade förrättningar hade måst inställas på grund av anslaget knapphet. För ett ändamålsenligt och i möjligaste mån friktionsfritt genomförande av folkskoleväsendets rationalisering (indragning av skolor, anordnande av skol-skjutsar eller inackordering, förflyttning av lärare, hänvisning av lärjungar till annat skoldistrikt o. s. v.) vore det nödvändigt, att inspektörerna bereddes ökade möjligheter att överlägga med de lokala skolmyndigheterna och lärarpersonalen, stundom även med barnens målsmän. Men detta måste ske utan att inspektörernas icke mindre betydelsefulla uppgift att leda och övervaka undervisningen i skolorna bleve alltför mycket tillbakasatt. Att icke mindre än ett 30-tal folkskolinspektörer sett sig nödsakade att företaga tjänsteresor, för vilka de själva måste bestrida kostnaderna, eller att de i en förrättning intresserade parterna erbjöde sig att betala resekostnaderna, blott inspektören komme tillstådes, visade hur ohållbara de nuvarande förhållandena vore. Det kunde icke heller anses lämpligt eller tillrådligt, att staten, samtidigt som den utvidgade sitt direkta inflytande över folkskoleväsendet och påtoge sig ökade ekonomiska bördor för detsamma, starkt begränsade möjligheterna till den enda verkliga tillsyn och kontroll, som på detta område stode staten till buds. Om sålunda redan nu ett anslag å 150,000 kronor visat sig otillräckligt, torde detta med nödvändighet i ännu högre grad bliva fallet efter de vittgående beslut i fråga om skolväsendet, vilka fattats av 1935 års riksdag.

De betydelsefulla nya uppgifter, som därmed anförtrotts folkskolinspektörerna, vore i stor utsträckning av den beskaffenhet, att de icke kunde fullgöras, om folkskolinspektörerna icke bleve satta i tillfälle att å ort och ställe verkställa erforderliga undersökningar, överlägga med kommunernas förtroendemän och inhämta nödiga upplysningar. Under dessa förhållanden måste folkskolinspektörerna påtaga sig ett betydligt ökat antal årliga tjänsteförrättningar inom skoldistriktet, men det framstode också för överstyrelsen såsom en tvingande nödvändighet, att de för förrättningarnas verkställande erforderliga medlen ställdes till förfogande. Överstyrelsen funne sig sålunda icke kunna underlåta att påkalla en höjning av anslaget, och ansåge överstyrelsen, att ökningen för att motsvara såväl det redan befintliga konstaterade behovet som ock den stegring av folkskolinspektörernas resekostnader, genomförandet av årets riksdagsbeslut rörande folkskoleväsendet framtvunge, borde bestämmas till 50,000 kronor.

Statskontoret har i utlåtande den 4 november 1935 förklarat sig icke vilja med hänsyn till vad skolöverstyrelsen i ämnet anfört motsätta sig en höjning av anslaget men anfört, att denna anslagsökning torde kunna begränsas till förslagsvis 25,000 kronor.

Den föreliggande utredningen, som bland annat utvisar, att folkskolinspektörerna i ett antal fall nödgats av egna medel bestrida kostnaderna för erforderliga tjänsteförrättningar, ger vid handen, att det icke längre kan anses försvarligt att vidbliva den år 1933 genomförda minskningen av förevarande anslag till 150,000 kronor. Jag kan i detta hänseende helt ansluta mig till vad skolöverstyrelsen anfört. Jag förordar emellertid i likhet med

Departementschefen.

statskontoret, att anslagsökningen begränsas till 25,000 kronor, och att anslaget alltså för nästa budgetår uppföres med 175,000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Folkskolinspektionen: Reseersättningar* för budget-
året 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 175,000.

Folkskoleväsendet.

[143.] 13. **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor, förslagsanslag.** Detta anslag är i riksstaten för budgetåret 1935/1936 uppfört med 58,550,000 kronor. Genom beslut den 28 juni 1935 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att förevarande anslag skall under budgetåret 1935/1936 disponeras på följande sätt:

1. Statsbidrag jämlikt kungörelsen den 16 september 1918 (nr 760), <i>förslagsvis</i>	kronor 52,180,000
2. Provisorisk avlöningsförbättring, <i>förslagsvis</i>	» 6,100,000
3. Särskilt lönetillägg åt lärare i lappmarksförsamlingar med icke-finsktalande befolkning samt i Överkalix församling, <i>förslagsvis</i>	» 70,000
4. Provisoriskt lönetillägg åt vissa icke-ordinarie lärare vid folk- och småskolor, <i>förslagsvis</i>	» 200,000
	<hr/> Summa kronor 58,550,000

Genom proposition nr 174/1935 framlades förslag angående statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet m. m. Ifrågavarande proposition vann i stort sett riksdagens bifall.

I skrivelse nr 359/1935 anmälde riksdagen, att riksdagen — i anledning av nämnda proposition ävensom i ämnet väckta motioner — godkänt följande allmänna grunder för *statsbidrag till avlöning av lärare* vid folkskoleväsendet att träda i tillämpning från och med den 1 juli 1936:

1. Staten övertager hela kostnaden för de författningsenligt utgående kontanta minimilönerna för lärare vid folk- och småskolor ävensom föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skoldistriktet tillhöriga skolhem. I den mån kommunala lönetillägg förekomma, skola distriktet själva svara för dessa.

2. Staten övertager jämväl hela kostnaden för de författningsenligt utgående kontanta minimiarvodena för lärare i slöjd och hushållsgöromål.

3. Staten lämnar i viss utsträckning understöd för bestridande av skoldistriktets kostnader för avlöande av överlärare. Kungl. Maj:t prövar för varje särskilt fall efter därom av skoldistriktet gjord ansökning, huruvida statsbidrag må utgå. Bidraget utgår med högst hälften av arvodet, dock i intet fall med mera än 1,000 kronor för år och ej, där icke Kungl. Maj:t finner skäl medgiva undantag, för mer än *en* överlärartjänst inom ett och samma distrikt.

4. I samband med statens övertagande av här ifrågavarande kostnader meddelas vissa föreskrifter, som åsyfta att bereda staten ökat inflytande och kontroll med avseende å folkskoleväsendets handhavande.

Vidare anmälde riksdagen i skrivelse nr 358/1935 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 209/1935 angående lönetursberäkning och lönetillägg för vissa lärare inom folkskoleväsendet, att riksdagen

dels medgivit, att ordinarie lärare vid folk- och småskolor finge för rätt till uppflyttning i lönegrad tillgodoräkna sig tjänstgöring såsom icke-ordinarie lärare vid sådana skolor utöver tio lästerminer, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda härutinnan erforderliga tillämpningsbestämmelser;

dels ock medgivit, att från förslagsanslaget till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor finge under budgetåret 1935/1936, på de närmare villkor Kungl. Maj:t ägde bestämma, utgå provisoriskt lönetillägg åt sådana icke-ordinarie lärare vid folk- och småskolor, som innehaft icke-ordinarie anställning med full tjänstgöring vid dylika skolor under sammanlagt minst tio terminer, med för år räknat 300 kronor åt manlig och 200 kronor åt kvinnlig folkskollärare samt 150 kronor åt småskollärare, anställd vid småskola, mindre folkskola eller egentlig folkskola.

I riksstaten för budgetåret 1935/1936 finnes uppfört ett förslagsanslag å 5,660,000 kronor till allmänt bidrag för utjämning av kostnaderna för folkskoleväsendet. Av förenämnda proposition nr 174/1935 inhämtas, att vid ett genomförande av det med propositionen framlagda förslaget ifrågavarande anslag vore avsett att från och med budgetåret 1936/1937 uteslutas ur riksstaten.

Någon erinran häremot har icke gjorts från riksdagens sida.

Av den i nämnda proposition föreliggande utredningen i fråga om de anslagsbehov, som vore betingade av statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet, framgår, att samtliga avlönings- och arvodesbidrag förutsattes, liksom hittills skett, skola utbetalas först efter utgången av det budgetår, de avsåge. Följaktligen skulle icke för budgetåret 1936/1937 erfordras de beräknade ökningarna av anslagen till statsbidrag för avlöning åt folk- och småskollärare, för undervisning i slöjd och i hushållsgöromål samt ej heller det nya anslaget till arvoden åt överlärare. I den mån förskott skulle utgå, skulle sådana liksom förut beräknas i förhållande till under löpande budgetår utbetalda belopp.

I skrivelse den 31 augusti 1935 har *skolöverstyrelsen* framhållit, att indragningen av anslaget till allmänt bidrag för utjämning av kostnaderna för folkskoleväsendet kunde komma att för många kommuner vålla svårigheter, när det gällde att under kalenderåret 1936 balansera skolbudgeten, därest icke särskilda åtgärder häremot vidtogos. Överstyrelsen har härom anfört följande:

Enligt nu gällande bestämmelser rörande rekvisition och utbetalning av statsbidrag skulle nämligen den av riksdagen medgivna väsentliga ökningen av statsbidragen till skolväsendet icke komma att utanordnas till skoldistriktet förrän under hösten år 1937. För undvikande av ovan nämnda budgetära svårigheter för kommunerna borde enligt överstyrelsens mening anslagen för budgetåret 1936/1937 beräknas på sådant sätt och utbetalningsföreskrifterna ändras därefter, att kommunerna redan under år 1936 komme att från de nya eller de förhöjda anslagen uppbära statsbidrag med belopp ungefär motsvarande det indragna utjämningsanslaget. Överstyrelsen hade också för avsikt att vid avgivande av förslag till författningar angående de här ifrågakarande statsbidragen framlägga sådant förslag rörande utbetalning av förskott å statsbidrag, att kommunerna redan i juli eller augusti 1936 finge uppbära förskott även å förhöjningen av statsbidraget till läraravlönningarna. Merkostnaden för denna ökning av det förskottsvis utbetalade statsbidraget beräknade överstyrelsen till omkring 3,000,000 kronor.

Vidare har överstyrelsen anfört följande:

De ändrade grunder i fråga om statens bidrag till kostnader för folkskoleväsendet, som 1935 års riksdag beslutat skola träda i tillämpning från den 1 juli 1936, innebure bland annat, att staten skulle övertaga hela kostnaden för de författningens enligt utgående kontanta minimilönerna åt lärare vid folk- och småskolor — däri inbegripna även lärare i slöjd och hushållsgöromål — ävensom åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skoldistriktet tillhöriga skolhem. Merkostnaderna i dessa fall motsvarade sålunda de andelar i dessa i lag stadgade minimilöner, som kommunerna hittills haft att svara för. Då emellertid dessa merkostnader första gången icke komme att rekvireras förrän efter den 1 juli 1937, behövde utgifterna härför — fränsett för utbetalning av förskott erforderliga medel — täckas först av det anslag, som för ändamålet komme att i riksstaten uppföras för budgetåret 1937/1938. Vid sådant förhållande hade överstyrelsen i sina anslagsaskanden för budgetåret 1936/1937 icke räknat med ifrågakarande statsbidragsförhöjningar i annan mån än att av dessa förhöjningar 3,000,000 kronor beräknats komma att förskottsvis utgå under budgetåret 1936/1937.

Överstyrelsen har i nyssnämnda skrivelse samt i skrivelse den 30 september 1935 — efter att från vederbörande folkskolinspektörer hava infordrat uppgifter å de belopp, som efter den 1 juli 1935 av skoldistriktet rekvirerats såsom bidrag till avlöningar för budgetåret 1934/1935 — beräknat medelsbehovet under de i förevarande anslag ingående posterna på följande sätt:

1. *Statsbidrag jämlikt kungörelsen den 18 september 1918 (nr 760).* Ur denna post utginge bidrag till grundlön och ålderstillägg åt ordinarie lärare och tills vidare anställda lärare ävensom till avlöning åt extra ordinarie och vikarierande lärare. Medelsbehovet för dessa ändamål vore för budgetåret 1935/1936 beräknat till 52,180,000 kronor.

Enligt folkskolinspektörernas uppgifter hade motsvarande medelsbehov för budgetåret 1934/1935 uppgått till sammanlagt 52,918,824 kronor.

Jämlikt 1935 års riksdags beslut tillkomme ett ökat utgiftsbehov, som skulle tillgodoses ur nu ifrågakarande anslagspost, nämligen det som orsakades av en utvidgad lönetursrätt för ordinarie lärare. Kostnaderna härför under budgetåret 1936/1937 uppskattades till 53,250 kronor.

Hela anslaget till bidrag till avlöningar under punkten 1 borde alltså beräknas till $(52,918,824 + 53,250 =) 52,972,074$ kronor.

2. *Provisorisk avlöningsförbättring.* Denna hade för budgetåret 1935/1936 beräknats draga en kostnad av 6,100,000 kronor.

Enligt uppgifter från folkskolinspektörerna hade utgifterna till provisorisk avlöningsförbättring för budgetåret 1934/1935 uppgått till 6,091,705 kronor.

3. *Särskilt lönetillägg åt lärare i lappmarksförsamlingar med icke-finsktalande befolkning samt i Överkalix församling.* För budgetåret 1935/1936 hade utgifterna för detta ändamål beräknats till 70,000 kronor.

Enligt folkskolinspektörernas uppgifter hade under budgetåret 1934/1935 dessa lönetillägg dragit en kostnad av 88,825 kronor.

4. *Provisoriskt lönetillägg åt vissa icke-ordinarie lärare vid folk- och småskolor.* Denna nya post, som i förenämnda nådiga brev den 28 juni 1935 vore upptagen med ett belopp av 200,000 kronor, syntes för budgetåret 1936/1937 böra beräknas till enahanda storlek.

Enligt de sålunda gjorda beräkningarna skulle det erforderliga bidraget till avlöning åt lärare vid folkskolor under budgetåret 1936/1937 uppgå till $(52,972,074 + 6,091,705 + 88,825 + 200,000 =) 59,352,604$ kronor, eller i avrundat tal 59,350,000 kronor.

Härtill komme ytterligare det belopp av 3,000,000 kronor, vilket under budgetåret 1936/1937 skulle ställas till förfogande för att möjliggöra den höjda förskottsutbetalning till skoldistriktet, varom överstyrelsen framlagt förslag.

Det anslagsbelopp, som enligt vad överstyrelsen alltså anfört, skulle bliva erforderligt för budgetåret 1936/1937, belöpte sig till $(59,350,000 + 3,000,000 =) 62,350,000$ kronor.

Statskontoret har den 26 oktober 1935 avgivit yttrande i föreliggande ärende, i vad det avser skolöverstyrelsens förslag till omläggning av förskottsutbetalningen av statsbidraget till folkskolläraernas avlöning för budgetåret 1936/1937. Ämbetsverket har därvid anfört:

Nämnda förslag vore i den remitterade framställningen endast i sina huvuddrag skisserat. Svårighet hade fördenskull mött för statskontoret att till fullo överblicka dess innebörd. Såvitt ämbetsverket kunnat förstå, ginge emellertid förslaget väsentligen ut på en sådan omläggning, att kommunerna genom ökat procentuellt förskott å avlöningsbidraget — vilket förskott uträknades på grundvalen av det för innevarande eller tidigare budgetår, alltså med tillämpning av de äldre bidragsgrunderna, utgående statsbidraget — skulle erhålla kompensation för det hädanefter bortfallande utjämningsbidraget. För nästkommande budgetår skulle följaktligen den totala statsfinansiella belastningen för ifrågavarande ändamål bliva i stort sett densamma som för nu löpande budgetår. Med hänsyn härtill och då förslagets genomförande statsfinansiellt sett skulle komma att medföra en mjukare övergång till den nya ordningen med förhöjda statsbidrag, än om ökningen i hela dess vidd skulle inträda först med budgetåret 1937/1938, hade statskontoret icke något att erinra mot att en omläggning av förskottsutbetalningen av ovan angivna innebörd komme till stånd.

Departementschefen.

I enlighet med vad som förutsattes vid 1935 års riksdags beslut om utökning av statens bidrag till kostnaderna för folkskoleväsendet torde något anslag till allmänt bidrag för utjämning av berörda kostnader icke böra upptagas å riksstaten för budgetåret 1936/1937. Då emellertid de utökade statsbidragen komma kommunerna till godo först på hösten 1937, har skolöverstyrelsen framlagt förslag till omläggning av förskottsutbetalningen av statsbidraget till folkskolläraernas avlöning för budgetåret 1936/1937 i syfte att bereda kommunerna viss kompensation för det indragna utjämningsbidraget. Överstyrelsen har för detta ändamål beräknat såsom erforderligt ett belopp av 3,000,000 kronor. Tillsammans med de under punkten 150 här nedan upptagna beloppen å 1,950,000 kronor till bidrag till redan befintliga undervisningslokaler och 1,800,000 kronor till skolmöbler, undervisningsmateriel samt underhåll av skollokaler skulle summan av statsbidrag, som redan under senare halvåret 1936 komme att stå till kommunernas förfogande, utgöra (3,000,000 + 1,950,000 + 1,800,000 =) 6,750,000 kronor eller alltså 1,090,000 kronor mera än det för innevarande budgetår utgående utjämningsbidraget. I likhet med skolöverstyrelsen anser jag den föreslagna omläggningen önskvärd till förhindrande av att för kommunerna budgetära svårigheter uppstå till följd av utjämningsbidragets bortfallande. Jag får alltså tillstyrka skolöverstyrelsens ifrågavarande förslag. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid utfärda närmare bestämmelser i ämnet. Det av överstyrelsen beräknade beloppet å 3,000,000 kronor förefaller mig vara lämpligt avvägt.

Emot överstyrelsens beräkningar av medelsbehovet i övrigt under förevarande anslag — uppskattat till i runt tal 59,350,000 kronor — har jag ej funnit anledning till erinran. Anslaget bör alltså för nästkommande budgetår uppföras med (3,000,000 + 59,350,000 =) 62,350,000 kronor, vilket innebär en höjning av anslaget med 3,800,000 kronor.

Jag vill slutligen nämna, att jag har för avsikt att senare föreslå avlättande av proposition till 1936 års riksdag angående obligatorisk sjuårig folkskola, vartill förslag framlagts av 1934 års folkskolesakkunniga (statens offentliga utredningar 1935: 58). Förslaget är för närvarande under remissbehandling. Ett bifall till detsamma torde emellertid icke behöva giva anledning till anslagshöjning för nästkommande budgetår.

Åberopande vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 62,350,000.

[144.] 14. **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdschoolor, förslagsanslag.** Förevarande anslag är i riksstaten för budgetåret 1935/1936 uppfört med 2,665,000 kronor.

Nya grunder för statsbidrag till anordnande av slöjd i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola antogs vid 1919 års riksdag, varefter kungörelse i ämnet utfärdades den 30 juni 1920 (nr 572). Enligt denna kungörelse skulle minimiarvodet för undervisning i slöjd utgöra 1 krona 20 öre för undervisningstimme, varav staten skulle bidraga med nio tiondelar eller 1 krona 8 öre för timme; minimiantalet lärjungar i slöjdavdelning skulle utgöra 10, men statsbidrag skulle få utgå även för avdelning med mindre lärjungeantal i det fall, att den bestod av samtliga de i skolan inskrivna eller, då undervisningen avsåg allenast det egentliga folkskolestadiet, samtliga de detta stadium tillhörande gossar, respektive flickor, vilka skäligen kunde deltaga i slöjdundervisningen. Statsbidrag kunde utgå till högst 136 timmars undervisning för år, vadan statsbidrag till slöjdavdelning för år kunde utgå med högst 146 kronor 88 öre.

Vid 1933 års riksdag beslötos vissa ändringar i berörda bestämmelser. Minimiarvodet för undervisning i slöjd nedsattes från 1 krona 20 öre till 1 krona för undervisningstimme. Statsbidrag till slöjdlärares avlöning skulle utgå med 90 öre för undervisningstimme i stället för 1 krona 8 öre, dock att detta sistnämnda belopp fortfarande skulle utgå, där undervisningen bestredes av lärare, vilkens tjänst för beredande av pensionsrätt för innehavaren vore reglerad jämlikt § 5 i reglementet för statens pensionsanstalt. Det årliga timtal, som statsunderstödd slöjdavdelning finge omfatta, nedsattes till 124. Statsbidrag till slöjdavdelning för år kunde sålunda — med nyssnämnda undantag, då statsbidraget utginge efter 133 kronor 92 öre per avdelning — högst uppgå till 111 kronor 60 öre. Slöjdavdelning skulle, om blott en avdelning av ettdera eller vartdera slaget (gosslöjd och flickslöjd) förekomme, bestå av minst 10 elever, dock att å det egentliga folkskolestadiet slöjdavdelning finge omfatta lägst 6 deltagare, under förutsättning att den bestode av samtliga de detta stadium tillhörande gossar respektive flickor, vilka prövades skäligen kunna deltaga i slöjdundervisningen.

I skrivelse den 31 augusti 1934 hemställde skolöverstyrelsen om sådana ändringar i grunderna för utgåendet av statsbidrag för undervisning i slöjd vid förenämnda läroanstalter, att, då fråga vore om undervisning i slöjd för flickor, i det minimiantal lärjungar, som slöjdavdelning kunde omfatta, under förutsättning att den bestode av samtliga de folkskolestadiet tillhörande flickor, vilka prövades skäligen kunna deltaga i slöjdundervisningen, måtte få inräknas även flickor från småskolestadiet, samt att statsbidraget finge utgå för 128 timmar. Kostnaderna för de sålunda föreslagna åtgärderna beräknades av överstyrelsen till 34,560 kronor, respektive 82,028 kronor.

Överstyrelsen framhöll vidare, att själva slöjdarvodena borde, så snart de statsfinansiella förhållandena det medgäve, höjas till de belopp, som utgått före 1933 års arvodessänkning.

I proposition nr 174/1935 angående statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet m. m. föreslog Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att i slöjdavdelning för flickor finge — under nyssnämnda av skolöverstyrelsen angivna förutsättning — inräknas även flickor från småskolestadiet. Ett bifall till detta förslag beräknades medföra en kostnadsökning av i runt tal 34,000 kronor.

Skolöverstyrelsens förslag om ökning av den årliga undervisningstiden från 124 timmar till 128 timmar ävensom beträffande höjning av slöjdarvodena föranledde icke något förslag från Kungl. Maj:ts sida.

I skrivelse nr 359/1935 anmälde riksdagen, att riksdagen medgivit förenämnda av Kungl. Maj:t föreslagna ändring i grunderna för statsbidrag till undervisning i slöjd vid ifrågavarande skolor samt anförde i förevarande ämne, bland annat, följande:

Riksdagen förbiser ingalunda de olägenheter, som uppkommit genom de vid 1933 års riksdag fattade besluten i här förevarande fråga. Den förordade uppmjukningen finner riksdagen vara ett betydelsefullt steg i rätt riktning mot ett ökat stöd från statsmakternas sida för den värdefulla slöjdundervisningen, och bifaller riksdagen därför vad sålunda föreslagits.

De härför beräknade merkostnaderna, 34,000 kronor, hava icke givit riksdagen anledning till erinran.

Det av skolöverstyrelsen framlagda förslaget om en ökning av den årliga undervisningstiden från 124 timmar till 128 timmar har riksdagen funnit beaktansvärt. Härigenom skulle framförallt en bättre överensstämmelse ernås mellan slöjdundervisningen och den effektiva lästiden för folkskolans övriga ämnen. Med hänsyn till de härmed förenade kostnaderna, av överstyrelsen beräknade till omkring 82,000 kronor, har riksdagen emellertid icke för närvarande ansett sig böra fatta beslut i ärendet.

I skrivelse den 31 augusti 1935 har *skolöverstyrelsen* erinrat, att 1935 års riksdag beslutat, att staten skulle övertaga de delar av de kontanta minimiarvodena för lärare i slöjd, som hittills påvilat skoldistriktet. Då emellertid nämnda beslut komme att tillämpas från och med den 1 juli 1936 och förskottsutbetalning av statsbidraget till slöjdundervisningen icke ägde rum, komme den ökning i medelsbehovet, som vore föranledd av ifrågavarande ändrade grunder för statsbidragets utgående att kräva täckning först vid den medelsrekvisition, som verkställdes vid början av budgetåret 1937/1938, då nya anslag för ändamålet stode till förfogande.

I skrivelse den 30 september 1935 har överstyrelsen — efter inhämtande av uppgifter från vederbörande folkskolinspektörer rörande det antal slöjdvadlingar, som under budgetåret 1934/1935 åtnjutit statsbidrag — beräknat medelsbehovet under förevarande anslag för nästkommande budgetår och därvid funnit anslaget kunna i riksstaten för budgetåret 1936/1937 uppföras med oförändrat belopp eller 2,665,000 kronor.

Överstyrelsen har vidare i förstnämnda skrivelse ifrågasatt vissa ändringar i gällande restriktiva bestämmelser angående statsbidrag till undervisning i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor och särskilda slöjdskolor. I sådant avseende har överstyrelsen hemställt *dels* att maximibeloppet av det för slöjdvadning utgående statsbidraget finge beräknas efter en årlig undervisningstid av 128 i stället för 124 timmar, *dels* att minimiarvodet till lärare i slöjd höjdes från 1 krona till 1 krona 20 öre för undervisningstimme, *dels ock* att skoldistrikt finge av statsmedel erhålla bidrag till lärares avlöning, beräknat efter 1 krona 20 öre för undervisningstimme, med högst 153 kronor 60 öre för slöjdvadning under helt redovisningsår.

Ett bifall till skolöverstyrelsens berörda förslag skulle enligt överstyrelsens beräkningar medföra — inberäknat kostnaderna för statens övertagande av den hittillsvarande kommunala andelen av lärararvodena, uppskattade till 336,000 kronor — en utgiftsökning av 866,000 kronor, varav 110,000 kronor belöpte å den föreslagna utsträckningen av antalet undervisningstimmar. Överstyrelsen har emellertid framhållit, att denna ökning i medelsbehovet på grund av gällande rekvisitionsförfarande icke behövde föranleda någon anslagshöjning för budgetåret 1936/1937.

Statskontoret har i avgivet utlåtande den 9 oktober 1935 anfört, att, därest Kungl. Maj:t skulle finna det statsfinansiella läget medgiva ett tillmötesgående av skolöverstyrelsens förevarande framställning, syntes i första hand förslaget om ökning av det årliga antalet undervisningstimmar från 124 till 128 böra vinna avseende.

Skolöverstyrelsens förslag i fråga om ändrade bestämmelser för statsbidrag till undervisning i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor och särskilda slöjds-
skolor anser jag mig icke nu kunna biträda. Förslaget åsyftar — förutom en mindre ökning av antalet undervisningstimmar — i första hand en förhöjning av lärararvodena. Enligt min uppfattning synes i stället ett understödande från statsmakternas sida av den för folkskolan betydelsefulla slöjd-undervisningen böra i främsta rummet inriktas på att ett så stort antal lärjungar som möjligt bliva satta i tillfälle att bibringas de färdigheter, ifrågasvarande undervisning är avsedd att befordra. Ett steg i denna riktning togs också vid 1935 års riksdag genom den då beslutade uppmjukningen av 1933 års bestämmelser i fråga om minimiantalet lärjungar. I trots av denna uppmjukning bliva på grund av nu gällande bestämmelser ett stort antal barn utestängda från den för vår folkuppfostran så viktiga slöjdundervisningen, särskilt vid de i Norrland ganska talrikt förekommande mindre folkskolorna. Jag anser därför starka skäl tala för att en ändring av ifrågasvarande bestämmelser kommer till stånd, i syfte att bereda ökat antal lärjungar tillfälle att delta i berörda undervisning. I sådant avseende får jag förorda, att den år 1933 i besparingssyfte uppställda fordran på

Departement-
schefen.

ett minimiantal lärjungar av 6 — en bestämmelse, som föranlett att slöjdundervisningen måst nedläggas vid ett stort antal skolor — ändras därhän, att berörda minimisiffran bestämmes till 3. Liksom hittills bör vid ett underskridande av normalminimisiffran 10 gälla, att slöjdvadlingen skall bestå av samtliga i skolan inskrivna, det egentliga folkskolestadiet tillhörande gossar, respektive flickor, vilka skäligen kunna delta i slöjdundervisningen. Vid ett bifall till detta förslag synes det av 1935 års riksdag lämnade medgivandet om inräknande under viss förutsättning i slöjdvadling för flickor, tillhörande folkskolestadiet, av flickor från småskolestadiet komma att i stort sett sakna praktisk betydelse, varför bestämmelserna härom från och med nästkommande budgetår böra upphöra att gälla. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som föranledas av ett biträdande från riksdagens sida av vad jag i fråga om minimiantalet lärjungar i slöjdvadling sålunda förordat.

Enligt vad jag under hand inhämtat från skolöverstyrelsen, skulle den av mig nu förordade ändringen hava till följd, att omkring ett tusen slöjdvadlingar skulle tillkomma. Kostnaderna härför torde kunna uppskattas till i runt tal 124,000 kronor. På grund av gällande rekvisitionsförfarande komma ifrågavarande merkostnader icke att behöva beräknas å riksstaten för nästkommande budgetår, varför någon höjning av förevarande anslag icke av denna anledning är påkallad.

Skolöverstyrelsen har i sina anslagsberäkningar ansett anslaget kunna för budgetåret 1936/1937 uppföras med oförändrat belopp eller 2,665,000 kronor. Jag har icke funnit anledning föreligga att frångå detta förslag.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna de av mig föreslagna ändringarna i gällande grunder för statsbidrag till undervisning i slöjd vid folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola att träda i tillämpning från och med den 1 juli 1936;

dels ock till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 2,665,000.

[145.] 15. **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m., förslagsanslag.** 16. **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare åt vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern, förslagsanslag.** 17. **Folkskolor m. m.: Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter, förslagsanslag.** 18. **Folk-**

skolor m. m.: Bidrag till vissa kostnader för skolundervisning åt lots- och fyrpersonalens barn, förslagsanslag. Ovannämnda anslag äro i riksstaten för budgetåret 1935/1936 uppförda med respektive 295,000 kronor, 70,000 kronor, 230,000 kronor och 35,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelser den 31 augusti och den 30 september 1935 hemställt, att ifrågavarande fyra anslag måtte i riksstaten för budgetåret 1936/1937 uppföras med oförändrade belopp.

I anslutning härtill förordar jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att anvisa för budgetåret 1936/1937

Departement-
schefen.

dels till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m.* ett förslagsanslag av kronor 295,000;

dels till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlönande av lärare åt vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern* ett förslagsanslag

av kronor 70,000;

dels till *Folkskolor m. m.: Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter* ett förslagsanslag

av kronor 230,000;

dels ock till *Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa kostnader för skolundervisning åt lots- och fyrpersonalens barn* ett förslagsanslag av kronor 35,000.

[146.] 19. **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, förslagsanslag.** Förevarande anslag är i riksstaten för budgetåret 1935/1936 uppfört med 100,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 — under erinran att 1935 års riksdag beslutat, att staten skulle övertaga hela kostnaden för de författningsenligt utgående kontanta minimilönerna till föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skoldistriktet tillhöriga skolhem — anfört, att överstyrelsen med utgångspunkt från att sistberörda beslut komme att tillämpas från och med den 1 juli 1936 samt med hänsyn till utgående ålderstillägg beräknat utgifterna för ifrågavarande statsbidrag till 109,773 kronor, däri icke inräknats eventuella bidrag till sjukvikarier. Med hänsyn härtill hemställde överstyrelsen om anslag till ändamålet i fråga för nästkommande budgetår med 110,000 kronor.

Det förhållandet, att 1935 års riksdags ovannämnda beslut träder i kraft från och med den 1 juli 1936, föranleder på grund av ordningen för rekvisition av statsbidrag intet ökat medelsbehov för budgetåret 1936/1937.

Departement-
schefen.

Däremot bör en höjning av anslaget beräknas på grund av att från och med nästa budgetår fyra nya tjänster tillkomma, nämligen vid de kommunala skolhemmen i Gäddede och Jormvattnet respektive en föreståndarinne- och en biträdande föreståndarinnjetjänst samt en föreståndarinnjetjänst ävensom vid arbetsstugan i Korpilombolo en biträdande föreståndarinnjetjänst. Den härav föranledda merkostnaden kan uppskattas till i runt tal 4,000 kronor. Härtill bör läggas merkostnaden för vissa nytillkommande ålderstillägg m. m., uppskattad till i runt tal 2,000 kronor. Anslaget bör följaktligen för nästa budgetår bestämmas till 106,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 106,000.

[147.] 20. **Folkskolor m. m.: Understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning, förslagsanslag.** Förevarande anslag är i riksstaten för budgetåret 1935/1936 uppfört med 13,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 anfört, att överstyrelsen längre fram komme att till Kungl. Maj:t ingiva utredning och förslag beträffande de ansökningar om understöd för budgetåret 1936/1937, som kunde väntas inkomma från lärarinnor, vilka på grund av skolväsendets omorganisation förlorat sin anställning. Tills vidare syntes den erforderliga ökningen av anslaget approximativt kunna beräknas till 5,000 kronor och anslagsbehovet för nästkommande budgetår uppskattas till 18,000 kronor.

Departement-
schefen.

Då förslag från skolöverstyrelsens sida om ytterligare understöd åt lärarinnor, vilka på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning, icke kunna föreligga i så god tid, att frågan kan slutbehandlas i nu föreliggande sammanhang, torde det bliva nödvändigt att beräkna det belopp, som under förevarande anslag bör upptagas i riksstaten för nästkommande budgetår. Jag har vid denna beräkning ansett mig böra utgå från det av överstyrelsen i detta hänseende framlagda förslaget, åsyftande en höjning av anslaget från 13,000 kronor med 5,000 kronor till 18,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, beräkna till *Folkskolor m. m.: Understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning*, för budgetåret 1936/1937 ett *förslagsanslag* av kronor 18,000.

[148.] 21. **Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem, förslagsanslag.** 22. **Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn, förslagsanslag.** Ovannämnda anslag äro i riksstaten för budgetåret 1935/1936 uppförda med respektive 900,000 kronor och 200,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 hemställt, att ifrågasvarande anslag måtte i riksstaten för budgetåret 1936/1937 uppföras med oförändrade belopp.

I enlighet härmed förordar jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att anvisa för budgetåret 1936/1937

Departementschefen.

dels till *Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem* ett förslagsanslag av kronor 900,000;
dels ock till *Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn* ett förslagsanslag av kronor 200,000.

[149.] 23. **Folkskolor m. m.: Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning, reservationsanslag.** För underlättande av skolgången för avlägset från skola boende skolpliktiga barn i övre Norrland anvisades av riksdagen under åtskilliga år särskilda anslag till bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning.

Sålunda beviljade 1919 års lagtima riksdag såsom bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning ett belopp av 240,000 kronor, därav för vart och ett av åren 1920, 1921 och 1922 anvisades 80,000 kronor. Något anslag för ändamålet äskades därefter icke förrän vid 1925 års riksdag, som beviljade ett anslag för budgetåret 1925/1926 å 100,000 kronor. Understödsverksamheten, som ursprungligen avsåg byggnader inom lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning i Västerbottens och Norrbottens län samt i Överkalix församling i sistnämnda län, utsträcktes enligt statsmakternas beslut år 1926 att avse skolhemsbyggnader i skoldistrikt inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock med undantag för rikets nordligaste gränsorter. Anslaget utgick därefter för budgetåret 1926/1927 med 150,000 kronor samt för budgetåren 1927/1932 med 100,000 kronor årligen. Efter sistnämnda tid har emellertid av statsfinansiella skäl särskilt anslag för ändamålet icke utgått. Av de till kommunala beredskapsarbeten anvisade anslagen hava emellertid även efter sistnämnda budgetår av statsmedel beviljats bidrag till uppförande av skolhem.

Enligt de för här ifrågasvarande statsbidrag meddelade bestämmelserna i kungörelsen den 28 maj 1926 (nr 140) utgick statsbidrag till uppförande

och inredning av skolhemsbyggnader samt till anskaffande av erforderliga inventarier för skolhem med belopp, som Kungl. Maj:t i varje särskilt fall bestämde med hänsyn till skoldistriktets bebyggelse, ekonomiska förhållanden och övriga omständigheter. Skolhemsbyggnaden skulle vara avsedd för minst 20 och i regel för högst 40 barn. Kostnaderna för tomt skulle bestridas av skoldistriktet. Beviljat statsbidrag fick lyftas med hälften vid byggnadsarbetets påbörjande samt en fjärdedel, då byggnaden var under tak. En fjärdedel skulle innehållas, till dess byggnaden blivit avsynad och godkänd. Skoldistrikt, som tilldelats statsbidrag, förpliktades, jämte annat, att, sedan skolhem blivit färdigbyggt och i vederbörlig ordning avsynat, övertaga detsamma samt ansvara för byggnadens och inventariers vård och underhåll.

1934 års folkskolesakkunniga hava i sitt den 27 november 1934 avgivna betänkande och förslag angående statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet m. m. (statens offentliga utredningar 1934: 47) anfört bland annat följande rörande önskvärdheten av fortsatta statsbidrag till förevarande ändamål:

Det förnölle sig utan tvivel så, att skolhemsinstitutionen i vissa kommuner vore av stort värde för åstadkommande av en ur olika synpunkter ändamålsenlig skolorganisation. På en del håll utgjorde skolhemmen en nödvändig förutsättning för att vissa barn överhuvudtaget skulle kunna komma i åtnjutande av skolundervisning, nämligen då skolvägarna vore alltför långa eller eljest besvärliga, skolskjutsar icke kunde anordnas och lämpliga enskilda inackorderingshem saknades. I andra fall möjliggjorde skolhemmet, att barn från avlägsna och folkfattiga bygder i stället för undervisning i skolor med otjänliga lokaler och många gånger svaga lärarkrafter bereddes en undervisning, motsvarande den, som komme barn från folkrikare trakter till del. Genom att på detta sätt koncentrera undervisningen torde vidare i åtskilliga fall uppstå icke oväsentliga besparingar i utgifterna för lärarlöner och skollokaler. Även ur rent sociala synpunkter måste skolhemmen anses innebära betydelsefulla fördelar. Under vistelsen i skolhemmen kunde barnen ägnas en långt bättre tillsyn och omvårdnad, än som i många fall skulle hava kommit dem till del i enskilt hem.

Staten hade hittills lämnat bidrag till uppförande av skolhem på 21 olika platser. Behovet av skolhem torde dock icke härmed vara fyllt. De sakkunniga hade från folkskolinspektörerna i de distrikt, där skolhem redan funnes eller, där behov av sådana kunnat tänkas föreligga, erhållit uppgifter å enligt dessa inspektörers mening förefintligt behov av ytterligare skolhem. En sammanställning av dessa uppgifter utvisade ett behov av ytterligare 27 skolhem med följande fördelning på särskilda län:

- inom Norrbottens län: 12 skolhem, fördelade på 10 skoldistrikt,
- » Västerbottens län: 9 skolhem, fördelade på 9 skoldistrikt,
- » Västernorrlands län: 2 skolhem, fördelade på 2 skoldistrikt,
- » Jämtlands län: 2 skolhem, fördelade på 2 skoldistrikt,
- » Kopparbergs län: 1 skolhem,
- » Värmlands län: 1 skolhem.

12 av skolhemmen hade uppgivits vara avsedda för 40 barn vardera, 6 för 30 barn, 4 för 20 barn och 1 för 10 barn, medan uppgift om barnantalet saknades för 4 hem.

Folkskolinspektörerna hade emellertid avgivit nyssnämnda uppgifter utan att de haft tillfälle att närmare undersöka och utreda skolhemsfrågan. De angivna siffrorna kunde därför icke giva annat än en ungefärlig föreställning om det ytterligare behovet av skolhem. Att ett betydande sådant behov vore förhanden, därom torde emellertid berörda uppgifter kunna sägas bära säkert vittnesbörd. Störst vore givetvis detta behov i de nordligaste länen, men även i andra delar av riket med gles bebyggelse och svåra kommunikationsförhållanden kunde det bli erforderligt att anlita skolhemsinstitutionen såsom ett medel att lösa föreliggande organisationsproblem. Man torde emellertid kunna utgå från att i mellersta och södra delarna av landet anordningen med skolhem komme att få ringa användning. Befolkningen torde där såsom regel stå helt främmande inför skolhemsidén och med motvilja betrakta åtgärder, varigenom barnen under en längre tid för skolgångens skull komme att hållas skilda från föräldrahemmet. De sociala och ekonomiska förhållandena vore dessutom i dessa trakter i allmänhet icke av den art, som i Norrland på sina håll gjorde skolhemmen till ett så värdefullt medel i uppfostringsarbetet.

För tillgodoseende av det behov av ytterligare skolhem, som föreläge eller kunde uppkomma, vore det enligt de sakkunnigas mening önskvärt, att särskilt anslag till statsbidrag för ändamålet ånyo uppfördes i riksstaten.

Vad anginge grunderna för statsbidraget och ordningen för dess utbetalning, ansåge de sakkunniga, att de bestämmelser i ämnet, som tidigare gällt, kunde i stort sett bibehållas. Understödsverksamheten syntes dock icke böra begränsas till vissa särskilda län. Principiellt borde alltså möjlighet finnas att erhålla statsbidrag till skolhem, oavsett distriktets belägenhet i landet, även om, såsom förut antytts, skolhem icke kunde tänkas annat än i undantagsfall komma till stånd i andra trakter än Norrland.

Då det syntes de sakkunniga önskvärt, att statsbidrag kunde lämnas till åtminstone ett å två skolhem årligen under den närmaste framtiden, ansåge de sig böra föreslå, att en årlig anslagssumma av 100,000 kronor reserverades för ifrågavarande ändamål.

I proposition nr 174/1935 vitsordade jag i likhet med de sakkunniga den stora betydelsen av skolhemmen. Emellertid erinrade jag, att under de allra senaste åren i ganska stor utsträckning beviljats medel till uppförande av skolhem ur de till kommunala beredskapsarbeten anvisade anslagen. Enligt den av de sakkunniga företedda statistiken beviljades sålunda år 1933 statsbidrag av sådana medel till fyra skolhem och år 1934 till två skolhem. Då alltså under nämnda båda år förevarande byggnadsverksamhet förflutit i betydligt raskare takt, än de sakkunniga själva tänkt sig, höll jag före, att med anvisande av medel för ifrågavarande ändamål kunde anstå åtminstone under budgetåret 1935/1936. I anledning härav framlade jag icke förslag om anslag för ändamålet under sagda budgetår.

I skrivelse den 31 augusti 1935 har *skolöverstyrelsen* anfört, att enligt överstyrelsens mening förhållandena syntes påkalla, att anslag för ändamålet bereddades för budgetåret 1936/1937.

Genom vederbörande folkskolinspektörer hade nämligen meddelats, att Åre skoldistrikt i Jämtlands norra inspektionsområde, Bjurholms distrikt i Västerbottens län och Arvidsjauras distrikt i Norrbottens län hade för avsikt att under budgetåret 1936/1937 begära statsbidrag till uppförande av skolhem. Därjämte hade Åsele skoldistrikt inom Västerbottens län anmält, att fråga väckts om uppförande av ett skolhem, men att på grund av ärendets fortsatta beredning bidrag torde komma att begäras först under budgetåret 1937/1938. I samtliga dessa fyra fall syntes behov av skolhem föreligga.

För de under åren 1929/1932 iordningställda skolhemmen hade beviljats statsbidrag med 80 procent av styrkta verkliga kostnaden till såväl byggnader som hemmens förseende med inventarier. Med ledning av kostnadsberäkningarna från ifrågasatt arbeten syntes statsbidraget för ett skolhem för 40 barn böra beräknas till omkring 75,000 kronor. Då överstyrelsen funne sig böra förorda, att statsbidrag till de nu ifrågasatta fyra skolbyggena fördelades på budgetåren 1936/1938, borde till statsbidrag för vardera budgetåret beräknas ett belopp av 150,000 kronor.

Departementschefen.

Skolhemsinstitutionens utomordentliga betydelse såsom ett hjälpmedel vid organiserandet av skolväsendet i de trakter av vårt land, som äro särskilt glest bebyggda, torde numera vara obestridd. De fördelar, som ur såväl pedagogisk som social och även ekonomisk synpunkt äro förenade med denna anordning, hava, på sätt av det föregående inhämtats, närmare utvecklat av folkskolesakkunniga, till vilkas uppfattning härutinnan jag ansluter mig. Då det nu påvisats, att alltjämt ett avsevärt behov av nya skolhem är för handen, synes det mig önskvärt, att särskilt anslag till statsbidrag för ändamålet ånyo uppföres i riksstaten. De bestämmelser, som tidigare gällt beträffande statsbidrag till uppförande och inredning av skolhemsbyggnader, torde i stort sett böra bibehållas oförändrade. I likhet med de sakkunniga anser jag också, att statsbidragsverksamheten ej bör begränsas till att, såsom förut skett, avse blott vissa delar av Norrland utan utvidgas till att omfatta även andra delar av landet, där förhållandena äro jämförbara med de norrländska.

Vad beträffar antalet behöfliga nya skolhem och storleken av statsbidraget för deras inrättande ansluter jag mig till de sakkunnigas uppfattning, att statsbidrag bör lämnas till åtminstone ett å två nya skolhem årligen under den närmaste framtiden, och att härför bör anvisas ett årligt anslag av 100,000 kronor.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 100,000.

[150.] 24. **Folkskolor m. m.: Bidrag till undervisningslokaler m. m., förslagsanslag.** Genom proposition nr 174/1935 framlades för riksdagen förslag angående statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet m. m.

I skrivelse nr 359/1935 anmälde riksdagen, att riksdagen — i anledning av nämnda proposition ävensom i ämnet väckta motioner — godkänt följande allmänna grunder för *statsbidrag till undervisningslokaler m. m.* för folkskoleväsendet, att träda i kraft å dag, som Kungl. Maj:t bestämde:

1. Staten bidrager till skoldistriktens kostnader för uppförande av *nya undervisningslokaler* för folkskoleväsendet. Förutsättning för utgående av sådana bidrag är, att Kungl. Maj:t, där kostnaden beräknas överstiga 10,000 kronor, respektive länsstyrelsen, där kostnaden beräknas uppgå till högst 10,000 kronor, lämnat tillstånd till byggnadsarbetets utförande samt därvid fastställt den kostnadssumma, varå bidraget, högst, skall beräknas. Bidraget utgår därefter med tre fjärdedelar av den verkliga kostnaden, i den mån denna icke överstiger den fastställda summan.

Bidraget fördelas i lika belopp på tjugofem år och utgår till kostnaderna för — förutom inomhusledning, erforderliga biutrymmen samt ritningar, arbetsledning och kontroll — lärosalar (klassrum och specialrum m. m. i överensstämmelse med vad riksdagen i sin skrivelse anført), gymnastiksalar samt lokaler för undervisning i slöjd och hushållsgöromål ävensom för den första uppsättningen av inventarier till gymnastiksalar, slöjdsalar och skolkök.

Utän hinder av vad sålunda föreskrivits skall i de fall, då den verkliga kostnaden, i den mån denna icke överstiger den på ovan angivet sätt fastställda kostnadssumman, uppgår till högst 5,000 kronor, statsbidraget utgå med hälften av berörda kostnad och omedelbart utbetalas.

2. Staten bidrager till de kostnader, skoldistriktet fått vidkännas för *redan befintliga*, distriktet tillhöriga *undervisningslokaler*, dock med den begränsningen, att dylikt bidrag icke utgår för lokaler, som vid de nya bestämmelsernas ikraftträdande varit i bruk mer än tjugofyra år.

Bidraget utgår med visst belopp per lokal årligen till och med det redovisningsår, under vilket tjugofyra år förflutit efter det lokalen först togs i bruk.

Bidrag utgår allenast för egentliga klassrum och gymnastiksalar, vilka av statens vederbörande folkskolinspektör godkännas såsom tjänliga och behövlige för sitt ändamål, med 150 kronor per lokal och år. För lokal, som tillkommit utan kostnad för distriktet, utgår intet bidrag. För lokal, vars uppförande bekostats med bidrag av statsmedel, utgår reducerat statsbidrag på sätt riksdagen i sin skrivelse anført.

3. Staten bidrager med en tredjedel av den av skoldistrikt erlagda eller såsom skälig enligt ortens pris ansedda *hyran för undervisningslokal*.

4. Staten bidrager till skoldistriktens kostnader för *underhåll* av klassrum, specialrum, gymnastiksalar, slöjdsalar och rum för undervisning i hushållsgöromål samt för *tillhandahållande av skolmöbler och undervisningsmateriel* till sådana lokaler med visst årligt belopp för varje lokal.

Bidraget utgör för lokaler, som tillhöra distrikt, 50 kronor och för lokaler, som distrikt förhyr, 25 kronor, allt per sal och år. Kostnader för lokaler, som uppvärmning, belysning och städning bestridas av skoldistriktet utan bidrag av statsmedel.

5. Staten bidrager till bestridande av skoldistriktens kostnader för tillhandahållande av *tjänstebostäder* åt lärarpersonalen eller ersättning härför med följande årliga belopp, nämligen för ordinarie manlig folkskollärare 160 kronor, för ordinarie kvinnlig folkskollärare 120 kronor och för övriga lärare 80 kronor. Har tjänstebostad tillkommit utan kostnad för distriktet, utgår intet tjänstebostadsbidrag. För tjänstebostad, vars uppförande bekostats med bidrag av statsmedel, utgår reducerat statsbidrag på sätt riksdagen i sin skrivelse anfört.

Genom beslut den 28 juni 1935 anbefalldes Kungl. Maj:t skolöverstyrelsen att före den 1 januari 1936 inkomma med förslag till de författningsbestämmelser och andra föreskrifter, som kunde föranledas av riksdagens omfördälda beslut.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 — under erinran, att riksdagen, som uppdragit åt Kungl. Maj:t att fastställa dag, då bestämmelser angående statsbidrag till undervisningslokaler m. m. skulle träda i kraft, härvid syntes hava utgått ifrån att de skulle vinna tillämpning från och med den 1 juli 1936 — anfört, att överstyrelsen under sådana förhållanden ansett sig böra beräkna anslagsbehovet för budgetåret 1936/1937 under förutsättning, att de nya bestämmelserna komme att tillämpas från och med detta budgetår.

Överstyrelsen har vidare anfört följande:

Utanordnandet av det första årsbidraget till *nyuppförd skolbyggnad* torde böra ske snarast möjligt, efter det huset blivit avsynat och godkänt. Härav följde, att anslag för detta ändamål erfordrades redan för budgetåret 1936/1937. Att tillförlitligt beräkna anslagsbehovet vore icke möjligt, men man torde kunna utgå ifrån att planläggning och färdigställande redan under budgetåret 1936/1937 i regel kunde medhinnas endast beträffande mindre skolanläggningar. Ett anslag om 50,000 kronor, motsvarande en byggnadskostnad om 1,250,000 kronor, torde kunna anses i det närmaste motsvara behovet.

Statsbidraget till bestridande av de kostnader, skoldistriktet fått vidkännas för *redan befintliga*, distriktet tillhöriga *undervisningslokaler* skulle utgå för de klassrum och gymnastikrum, vilka uppförts efter den 30 juni 1912. För varje godkänd lokal skulle ett fast årsbelopp utgå, varför det totala årsbidraget till skoldistriktet kunde exakt beräknas redan vid höstterminens början. Det föreläge under sådana omständigheter icke anledning att till ett efterföljande budgetår uppskjuta utanordnandet till skoldistriktet av medlen. Anslag till det första årsbidraget för redan befintliga skollokaler borde således stå till förfogande under budgetåret 1936/1937.

Riksdagens statsutskott hade beräknat, att det under nämnda år kommer att finnas omkring 13,000 bidragsberättigade lokaler. Då årsbeloppet för varje lokal vore bestämt till 150 kronor, kunde medelsåtgången under budgetåret 1936/1937 beräknas komma att uppgå till omkring 1,950,000 kronor.

Bidraget till *underhåll* av skollokaler samt för *tillhandahållande av skolmöbler och undervisningsmateriel* vore likaledes bestämt till ett fast årsbelopp för varje lokal, som användes under hela eller någon del av läsåret. Även beträffande detta statsbidrag gällde således, att årsbeloppet kunde tillförlit-

ligt beräknas under höstterminen och därför borde under året utanordnas till skoldistriktet. Folkskolesakkunniga hade beräknat det årliga anslagsbehovet för här ifrågavarande ändamål till 1,800,000 kronor, mot vilken beräkning överstyrelsen icke hade något att erinra, utan borde enligt överstyrelsens mening detta belopp uppföras i staten för budgetåret 1936/1937.

De tre här ovan berörda anslagen avsåge statsbidrag, som kunde till sin storlek exakt beräknas redan i början av det år, för vilket de gällde. Medan borde därför under det löpande året ställas till skoldistriktets förfogande. Därigenom undvekes i bokföringshänseende och även från andra synpunkter betungande förskottsutbetalningar, som bland annat medförde, att det verkliga medelsbehovet för ett visst år komme att tillgodoses från anslagen under två skilda budgetår, vilket ökade svårigheterna att tillförlitligt beräkna anslagsbehovet.

Statsbidragen till bestridande av skoldistriktets kostnader för *hyra för skollokaler* och för tillhandahållande av *tjänstebostäder* skulle utgå endast för den tid under året dylika utgifter förekommit. Bidragens storlek kunde därför beräknas först vid årets slut, varav följde att utanordnandet av bidragen till skoldistriktet komme att ske under budgetåret efter det, för vilket de vore avsedda. Då förskott å dessa statsbidrag icke syntes böra utgå, vore anslag för här ifrågavarande ändamål erforderligt först under budgetåret 1937/1938.

De anslagsbelopp, som, enligt vad överstyrelsen sålunda anført, för budgetåret 1936/1937 skulle bliva erforderliga, belöpte sig till (50,000 + 1,950,000 + 1,800,000 =) 3,800,000 kronor.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, ankommer det på Kungl. Maj:t att bestämma dag för ikraftträdandet av de allmänna grunder för statsbidrag till undervisningslokaler m. m. för folkskoleväsendet, vilka godkända av 1935 års riksdag. Det förslag till bestämmelser i ämnet, som skolöverstyrelsen anbefallts avgiva, är det min avsikt att underställa Kungl. Maj:ts prövning och avgörande i så god tid, att de nya bestämmelserna kunna träda i tillämpning från och med den 1 juli 1936.

I likhet med skolöverstyrelsen anser jag medel böra beräknas å riksstaten för budgetåret 1936/1937 för bestridande av vissa kostnader, som föranledas av 1935 års riksdagsbeslut angående statsbidrag till undervisningslokaler m. m. Jag delar vidare överstyrelsens uppfattning, att några belopp nu icke behöva avses för bidrag för hyra för undervisningslokaler och för tillhandahållande av tjänstebostäder. Jag har ej heller något att erinra vare sig mot de grunder, efter vilka överstyrelsen verkställt sina beräkningar av förevarande anslags storlek, eller mot de belopp, som framkommit såsom ett resultat av denna anslagsberäkning. Jag tillstyrker alltså, att under förenämnda, av skolöverstyrelsen angivna tre anslagsposter avses respektive 50,000 kronor, 1,950,000 kronor och 1,800,000 kronor. För nästkommande budgetår bör förty för ifrågavarande ändamål uppföras ett anslag av 3,800,000 kronor. Anslaget bör erhålla förslagsanslags natur.

Departementschefen.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till undervisningslokaler m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3,800,000.

[151.] 25. **Folkskolor m. m.: Understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor, förslagsanslag.** Från år 1911 var under en följd av år under åttonde huvudtiteln uppfört ett förslagsanslag å till en början 30,000 kronor och därefter å växlande belopp till understödjande av *dels* folkskolebarns resor till landet under sommarferierna, *dels ock* folkskolebarns studieresor. År 1922 indrogos anslagsmedlen till studieresor med anledning av depressionstiden. År 1925 återupptogs emellertid anslaget i riksstaten med ett belopp av 90,000 kronor till understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor. Därvid beräknades statsbidraget till ferieresor till 55,000 kronor och statsbidraget till studieresor till 35,000 kronor. Anslaget utgick sedermera ända till och med budgetåret 1931/1932 med oförändrat belopp. År 1932 anvisades allenast ett belopp av 50,000 kronor, avsett för ferieresor. Från och med budgetåret 1933/1934 har anslaget i sin helhet varit indraget.

I fråga om utgående av medel från ifrågavarande anslag till understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor föreskrev Kungl. Maj:t den 26 juni 1925, att järnvägsstyrelsen skulle tills vidare äga att på rekvisition av vederbörande skolmyndighet mot avgift, utgående för varje person med 25 procent av den för person över 12 år gällande befordringsavgiften enligt allmänna taxan, tillhandahålla biljetter till färd å statens järnvägar i tredje klassens vagn åt *dels* medellösa eller svagt bemedlade barn vid småskola, egentlig folkskola, seminariums övningsskola, folkskolas högre avdelning, fortsättningsskola eller högre folkskola i stad, köping eller municipalsamhälle, då barnen utsändas till landet under ferierna för att vistas där under minst fjorton dagar, *dels* — där särskilda omständigheter därtill föranledde — efter särskild omprövning av vederbörande skolråd eller skolstyrelse barn av ovan angivna slag, som efter slutad skolgång utsändas till landet för att vistas där under minst fjorton dagar, under villkor att resorna fullbordades inom tre månader efter näst föregående lästermins slut, allt vid resor till och från den ort, där barnen skulle uppehålla sig under ifrågavarande lantvistelse, *dels ock* lärjungar i skolor av ovan omförmälda slag vid studieresor under lärares eller lärarinnas ledning, då resgrupp, inklusive ledare, utgjordes av endast tio personer, och då resan företoges, antingen innan skolgången avslutats eller inom tre månader efter avslutad skolgång.

Vidare föreskrevs, att av förestående anslag finge till statens järnvägar utgå det belopp, som motsvarade *dels*, vad beträffade ferieresor, skillnaden mellan de avgifter, som för person under 12 år skolat enligt allmänna taxan

utgå för resor av ifrågavarande slag, och de för resorna verkligen erlagda avgifterna, dels, vad beträffade studieresor, skillnaden mellan de avgifter, som enligt särskild medgiven nedsättning för skolungdoms studieresor i allmänhet skolat utgå, och de för resorna verkligen erlagda avgifterna.

Genom beslut den 16 maj 1929 vidtogs den ändringen i nyssberörda beslut, att prisnedsättningen vid studieresor med lärjungar från fortsättnings-skola skulle — när fråga vore om från sådan skola under någon av månaderna från och med augusti till och med mars avgångna elever — tillämpas, under förutsättning att resan företoges antingen innan skolgången avslutats eller inom ett år efter avslutad skolgång.

I samband med sitt beslut om anslaget för budgetåret 1931/1932 anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, huruvida och under vilka förutsättningar sådan prisnedsättning för färd å statens järnvägar, som enligt för det dåvarande gällande bestämmelser eljest förekomme vid folkskolebarns ferie- och studieresor, kunde äga rum även vid ferieresor, som av barn från landsbygden inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län företoges för att i hälsovårdssyfte vistas utom hemorten under minst fjorton dagar, ävensom för riksdagen framlägga berörda utredning och det förslag, vartill densamma kunde giva anledning.

Genom beslut den 8 maj 1931 anbefalldes järnvägsstyrelsen och skolöverstyrelsen att gemensamt verkställa den av riksdagen begärda utredningen. Med ett den 11 december 1931 dagtecknat utlåtande hade ämbetsverken inkommit med den begärda utredningen, utmynnande i en anslagsökning av omkring 20,000 kronor. Därvid hade emellertid skolöverstyrelsen med hänsyn till cirkuläret angående återhållsamhet i avseende å anslagsaskanden till riksdagen icke ansett sig böra framlägga förslag i ämnet, och järnvägsstyrelsen hade förklarat sig icke hava något att erinra mot att, när tidpunkten kunde anses lämplig, en mer eller mindre omfattande utsträckning, eventuellt en sådan, som riksdagen tänkt sig, bleve genomförd — blott statens järnvägar erhöle kompensation för därav föranledd inkomstminskning.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 12 april 1933 angående nedsättning i biljettpriiset å statens järnvägar för vissa personer skall med tillämpning från och med den 1 maj 1933 befördran i tredje klassens vagn mot en avgift, motsvarande 37,5 procent av den för person över 12 år gällande befodringsavgiften för enkel resa enligt den av Kungl. Maj:t fastställda taxan, åtnjutas av all skolungdom i bland annat ovan berörda skolor vid studieresor under lärares eller lärarinnas ledning, då resgrupp utgöres av minst tio personer.

Enligt beslut den 14 juni 1933 angående biljettprisnedsättning å statens järnvägar för vissa folkskolebarn vid ferieresor fann Kungl. Maj:t gott att — med tillämpning från och med den 1 juli 1933 tills vidare under tid, då anslag till understödjande av folkskolebarns ferieresor icke stode till förfogande — förordna, att järnvägsstyrelsen ägde att på rekvisition av veder-

börande skolmyndighet mot avgift, utgående för varje person, oavsett åldern, med 50 procent av den för person över 12 år gällande befordringsavgiften enligt allmänna taxan, tillhandahålla biljetter till färd å statens järnvägar i tredje klassens vagn *dels* åt medellösa eller svagt bemedlade barn vid småskola, egentlig folkskola, seminariums övningsskola, folkskolas högre avdelning, fortsättningsskola eller högre folkskola i stad, köping eller municipalsamhälle, då barnen utsändas till landet under ferierna för att vistas där under minst fjorton dagar, *dels* — där särskilda omständigheter därtill för- anledde — efter särskild prövning av vederbörande skolråd eller skolstyrelse åt barn av ovan angivna slag, som efter slutad skolgång utsändas till landet för att vistas där under minst fjorton dagar, under villkor att resorna fullbordades inom tre månader efter näst föregående lästermins slut, allt vid resor till och från den ort, där barnen skulle uppehålla sig under ifrågavarande lantvistelse.

Med anledning av vid 1935 års riksdag väckta motioner om anvisande av medel till understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor anförde statsutskottet i utlåtande nr 8, punkten 133, att skäl onekligen kunde anföras för ett återupptagande, åtminstone i begränsad omfattning, av det tidigare med statsmedel bedrivna understödandet av folkskolebarns ferie- och studieresor. Emellertid hölle utskottet före, att denna fråga lämpligen i första hand borde prövas av Kungl. Maj:t, på vars förslag det för ändamålet tidigare utgående anslaget först minskats och sedan indragits. Med hänsyn härtill funne sig utskottet förhindrat att tillstyrka förevarande motioner. Motionerna föranledde icke heller någon riksdagens åtgärd.

I skrivelse den 19 november 1934 har *centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraiförening* under åberopande av en utförlig motivering anhållit, att åtgärder måtte vidtagas för ytterligare nedbringande av biljettpriserna å statens järnvägar vid folkskolebarns resor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 hemställt om anvisande för budgetåret 1936/1937 av ett förslagsanslag å 50,000 kronor till bidrag till folkskolebarns ferie- och studieresor. Av skrivelsen inhämtas följande:

Överstyrelsen hade tidigare vid upprepade tillfällen framhållit vikten och betydelsen av att resor av här ifrågavarande slag i görligaste mån underlättades. För städernas och de större samhällenas medellösa eller svagt bemedlade barn vore en vederkvickande lantvistelse under skolfrierna av synnerligen stor betydelse. Och vad studieresorna anginge, erinrade överstyrelsen därom, att dessa resor, som ofta förlagts till tiden närmast efter slutad årskurs, av barnen motsåges och omfattades med det livligaste intresse, ofta utgjorde det enda tillfälle, då barnen under uppväxtåren finge under sakkunnig ledning bese någon del av fäderneslandet utanför deras egentliga hembygd, och att intryck, impulser och kunskapsstoff, inhämtade under en dylik resa, i många fall torde vara av bestående art och värde. Översty-

relsen hyste fortfarande samma uppfattning om betydelsen av ifrågavarande resor och ansåge det fördenskull önskvärt, att anslag för ändamålet ånyo beviljades.

Såsom närmare framginge av järnvägsstyrelsens och skolöverstyrelsens ovannämnda yttrande den 11 december 1931, funne överstyrelsen starka skäl tala för en utsträckning av rätt till prisnedsättning vid ferieresor för barn från landsbygden i vissa delar av Norrland. Likaså ansåge överstyrelsen de av centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryörening åberopade skälen för vidtagande av åtgärder till ytterligare nedbringande av biljettpriserna å statens järnvägar vid folkskolebarns studieresor värda beaktande. Under nuvarande förhållanden ansåge sig emellertid överstyrelsen icke böra framlägga förslag om ändring av de grunder för rätt till åtnjutande av nedsättning vid studie- och ferieresor, som varit gällande, då anslag av riksdagen senast beviljades. Däremot hemställde överstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte finna skäl föreligga till att av riksdagen ånyo utverka anslag till här ifrågavarande resor i huvudsaklig enlighet med nyssnämnda förut gällande grunder.

Överstyrelsen erinrade om att de under tidigare år beviljade anslagen till studie- och ferieresor hade haft förslagsanslags natur och i regel årligen överskridits. Enligt budgetredovisningen hade sålunda i runda tal åtgått under budgetåret 1929/1930 103,134 kronor, under 1930/1931 108,140 kronor, under 1931/1932 108,671 kronor samt under budgetåret 1932/1933, då anslag beviljats endast till ferieresor, 108,000 kronor. Därest anslag nu på nytt komme att beviljas, vore det sannolikt, att medelsåtgången icke skulle under det första året bliva så stor som under tidigare anslagsperiod. Det syntes överstyrelsen, som icke ägde möjlighet att mera exakt bedöma det föreliggande behovet, som skulle det erforderliga anslaget lämpligen kunna bestämmas till 50,000 kronor.

Järnvägsstyrelsen har i utlåtande den 9 oktober 1935 anfört följande:

Under förutsättning att biljettprisnedsättningen samt den ersättning, som statens järnvägar skulle hava att såsom kompenstation för berörda nedsättning utfå av det ifrågasatta anslaget, komme att utgå enligt samma grunder, som tillämpats under de senare år, då anslag av ifrågavarande slag stått till förfogande, syntes det av skolöverstyrelsen föreslagna beloppet vid jämförelse med de belopp, som för berörda ändamål åtgått under budgetåren 1929/1933, vara alltför lågt. Å andra sidan kunde en viss minskning av medelsåtgången i förhållande till medelsåtgången under sistnämnda år förväntas äga rum på grund av den taxesänkning för resor upp till omkring 200 kilometer, som för persontransporter å statens järnvägar genomförts från och med den 1 maj 1933. Då emellertid någon statistik över å olika avstånd företagna resor av ifrågavarande slag icke föreläge, kunde någon tillförlitlig uppgift över den sålunda uppkommande minskningen i medelsbehovet icke presteras. Med hänsyn till de anförda omständigheterna ansåge järnvägsstyrelsen, att anslagsbeloppet borde upptagas till 75,000 kronor.

Föreliggande anslagsäskande avser ett ändamål, som av humanitära skäl och ur uppfostringssynpunkt är i hög grad behjärtansvärt. Jag anser mig med hänsyn härtill böra förorda, att det tidigare utgående men under de senaste åren av statsfinansiella skäl indragna anslaget till ferie- och studieresor nu återupptages.

Departementschefen.

I likhet med skolöverstyrelsen vill jag för närvarande icke ifrågasätta någon ändring av de grunder för rätt till åtnjutande av nedsättning av biljettpriserna vid ferie- och studieresor, som gällde, då statsanslag för berörda ändamål senast anvisades. Jag förutsätter alltså, att nämnda grunder i huvudsak tillämpas under nästa budgetår.

Vad statsanslagets storlek beträffar, har skolöverstyrelsen framhållit, att det vore sannolikt, att medelsåtgången icke skulle under det första året av anslagets förnyade utgående bliva så stor som under tidigare anslagsperioder, samt föreslagit, att anslaget skulle bestämmas till allenast 50,000 kronor, varemot järnvägsstyrelsen funnit sistnämnda belopp för lågt och ansett, att anslagsbeloppet borde upptagas till 75,000 kronor. Med hänsyn till vad överstyrelsen anfört och på grund av den minskning i anslagsbelastningen, som torde bliva en följd av den av järnvägsstyrelsen i dess ovannämnda utlåtande berörda taxeändringen från och med den 1 maj 1933, anser jag mig böra för nästa budgetår beräkna anslaget till förslagsvis 50,000 kronor.

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 50,000, att utgå enligt de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

[152.] 26. **Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 18,500 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 hemställt om anvisande för nästa budgetår av oförändrat anslag.

Departement-
schefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 18,500.

[153.] 27. **Folkskolor m. m.: Bidrag till svensk undervisning för svenska barn i utlandet.** Efter därom av Kungl. Maj:t framlagt förslag har riksdagen för budgetåret 1935/1936 anvisat ett anslag av 15,800 kronor att utgå till upprätthållande av svensk undervisning åt svenska barn: i Berlin med högst 2,700 kronor, i London med högst 6,000 kronor, i Hamburg med högst 2,700 kronor och i Paris med högst 4,400 kronor, samtliga beloppen enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt fastställa.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 hemställt om fortsatt anslag för ändamålet till samma belopp som för nu löpande budgetår.

Svenska kyrkans missionsstyrelse har i skrivelse den 5 september 1935 gjort framställning om ett statsbidrag av 2,700 kronor till den svenska skolan i Kodaikanal, Sydindien, att utgå från förevarande anslag.

I utlåtande den 27 september 1935 har *skolöverstyrelsen* anfört, bland annat, följande:

Den ifrågavarande skolan i Kodaikanal fyllde ett stort och allmänt behov, nämligen tillgodoseende av svensk undervisning åt svenska barn i Sydindien. Skolan begagnades sålunda icke endast av i orten bosatta missionärers barn utan även av barn tillhörande svenskar, som där vunnit anställning såsom affärsmän och arbetsledare vid olika industriella företag. För mer än 60 svenska familjer utgjorde svenska skolan i Kodaikanal den enda möjligheten att erhålla svensk undervisning åt dessa familjers barn i Sydindien. Då skolan i övrigt såväl i fråga om lärotider och organisation som beträffande lärokurser och lärare vore anordnad på ett fullt tillfredsställande sätt, finge överstyrelsen tillstyrka bifall till framställningen om statsbidrag till densamma.

Överstyrelsen hade intet att erinra mot det för ändamålet begärda beloppet, 2,700 kronor, vilket motsvarade det belopp, med vilket staten för närvarande bidroge till uppehållande av svensk undervisning vid de svenska skolorna i Berlin och Hamburg.

Bidraget syntes böra utgå ur det i riksstaten uppförda anslaget till bidrag till svensk undervisning för svenska barn i utlandet samt på de villkor, som Kungl. Maj:t komme att föreskriva, ställas till svenska kyrkans missionsstyrelsens förfogande.

Statskontoret har i yttrande den 19 oktober 1935 anfört, att bidrag ur anslaget till bidrag till svensk undervisning för svenska barn i utlandet hittills utgått endast till dylik undervisning i vissa europeiska storstäder, och att sålunda missionsstyrelsens förevarande framställning avsåge anslag till ett nytt ändamål, varför ämbetsverket ansett sig icke böra tillstyrka bifall till densamma.

Ur förevarande anslag har, såsom statskontoret påpekat, hittills allenast utgått bidrag till svensk undervisning för svenska barn, bosatta i vissa europeiska storstäder, nämligen i Berlin, London, Hamburg och Paris. Ett tillmötesgående av missionsstyrelsens i och för sig behjärtansvärda framställning skulle med stor sannolikhet komma att efterhand medföra krav på bidrag av angivna art från andra håll både inom och utom Europa, där ett större antal svenskar äro bosatta. Någon utredning föreligger icke för närvarande för ett bedömande, i vilken utsträckning dylika äskanden skulle kunna vara att emotse. Med hänsyn till de befarade ekonomiska konsekvenserna av ett bifall till missionsstyrelsens hemställan anser jag mig icke kunna tillstyrka densamma.

Departement-
schefen.

Förevarande anslag synes förty — i enlighet med skolöverstyrelsens den

31 augusti 1935 gjorda hemställan — böra för budgetåret 1936/1937 uppföras med oförändrat belopp eller 15,800 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till svensk undervisning för svenska barn i utlandet* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 15,800, att för ändamålet utgå: i Berlin med högst 2,700 kronor, i London med högst 6,000 kronor, i Hamburg med högst 2,700 kronor och i Paris med högst 4,400 kronor, samtliga beloppen enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt fastställa.

[154.] 28. **Nomadskolor: Avlöningar, förslagsanslag.** Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 97,400 kronor. Den av 1935 års riksdag för nomadskolorna fastställda avlöningsstaten är av följande lydelse:

A vlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:

- a. Lön och (i fråga om nomadskolinspektören) tjänstgöringspenningar och ortstillägg kronor 59,000

Avlöningsstater.

	Kronor
<i>A. Nomadskolinspektören.</i>	
Lön	3,500
<i>Anm.: Lönen kan efter 5 år höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.</i>	
Tjänstgöringspenningar	1,800
Ortstillägg	500
	5,800
<i>B. Nomadskolor inom Norrbottens län.</i>	
1 nomadlärare, som avlagt folkskollärarexamen eller i behörighetshänseende är likställd med sådan lärare, manlig	2,600
1 d:o, manlig	2,600
<i>Anm.: För angivna två lärare kan lönen efter 5 år höjas med 300 kronor, efter 10 år med ytterligare 300 kronor och efter 15 år med än ytterligare 300 kronor.</i>	
1 nomadlärare, som avlagt småskollärarexamen eller i behörighetshänseende är likställd med sådan lärare, manlig	1,800
1 d:o, manlig	1,800
1 d:o, kvinnlig	1,600
15 d:o, kvinnliga	24,000
<i>Anm.: För sistnämnda aderton lärare kan lönen efter 5 år höjas med 150 kronor, efter 10 år med ytterligare 150 kronor och efter 15 år med än ytterligare 150 kronor.</i>	

	Kronor
<i>C. Nomadskolor inom Västerbottens län.</i>	
1 nomadlärare, som avlagt småskolläraryxamen eller i behörighetshänseende är likställd med sådan lärare, kvinnlig	1,600
3 d:o, kvinnliga	4,800
<i>Ann.:</i> För angivna fyra lärare kan lönen efter 5 år höjas med 150 kronor, efter 10 år med ytterligare 150 kronor och efter 15 år med än ytterligare 150 kronor.	
<i>D. Nomadskolor inom Jämtlands län.</i>	
1 nomadlärare, som avlagt folkskolläraryxamen eller i behörighetshänseende är likställd med sådan lärare, manlig	2,600
<i>Ann.:</i> Lönen kan efter 5 år höjas med 300 kronor, efter 10 år med ytterligare 300 kronor och efter 15 år med än ytterligare 300 kronor.	
1 nomadlärare, som avlagt småskolläraryxamen eller i behörighetshänseende är likställd med sådan lärare, manlig	1,800
1 d:o, kvinnlig	1,600
4 d:o, kvinnliga	6,400
<i>Ann.:</i> För sistnämnda sex lärare kan lönen efter 5 år höjas med 150 kronor efter 10 år med ytterligare 150 kronor och efter 15 år med än ytterligare 150 kronor.	
Summa kronor	59,000
b. Ålderstillägg, <i>förslagsvis</i> kronor	7,600
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, <i>förslagsvis</i> »	5,800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> kronor	7,780
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> »	17,220
Summa förslagsanslag kronor	97,400.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 17 maj 1935 har av anslagsposten å förslagsvis 7,780 kronor till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, disponerats *dels* 2,300 kronor till arvoden åt tillsyningsmän för skolorna å högst 100 kronor för år, varvid beräknats för Jämtlands län 650 kronor, *dels ock* förslagsvis 4,380 kronor till arvoden för undervisning i lappslöjd.

Vidare har jämlikt nämnda beslut av anslagsposten å förslagsvis 17,220 kronor till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän ett belopp av 6,020 kronor disponerats för provisorisk avlöningsförbättring till nomadskolinsepektören och lärare.

Skolöverstyrelsen har med skrivelser den 31 augusti och den 11 oktober 1935 gjort framställning angående anvisande av anslagsmedel till nomadskoleväsendet för nästkommande budgetår. Därvid har överstyrelsen erinrat om ett av nomadskolinsepektören väckt förslag till viss centralisering av nomadskolorna inom Jämtlands län samt omläggning av undervisningen i

visteskolorna därstädes, vilket förslag, därest det bifölles av Kungl. Maj:t, komme att medföra vissa besparingar å avlöningsstaten för nomadskolorna. Överstyrelsen har vid sina beräkningar av de i nämnda stat ingående anslagsposterna tagit hänsyn till berörda förslag och föreslagit följande ändringar i avlöningsstaten:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat. *a. Lön och tjänstgöringspenningar och ortstillägg.* Under denna delpost vore i staten nu uppfört ett belopp av 59,000 kronor. Enligt överstyrelsens förslag skulle följande ändringar vidtagas.

B. Nomadskolor inom Norrbottens län. Överstyrelsen hemställde i anledning av ett av nomadskolinspektören framlagt förslag, att för lärartjänsten vid Arjeplogs nomadskola, som nu innehades av en lärare med småskollärarexamen, måtte, efter denne lärares avgång med pension i augusti 1936, avses en lärare med folkskollärarexamen. Den härigenom uppkommande merkostnaden skulle utgöra 800 kronor för år.

D. Nomadskolor inom Jämtlands län. Ett bifall till förslaget om centralisering av nomadskolorna inom detta län kunde enligt överstyrelsens mening medföra en minskning av antalet kvinnliga nomadlärare, som avlagt småskollärarexamen, från 5 till 3. Lönen utgjorde för en var dylik befattningshavare 1,600 kronor och kostnadsminskningen förty 3,200 kronor.

Slutsumman av delposten *a.* Lön och tjänstgöringspenningar och ortstillägg skulle sålunda bli (59,000 + 800 — 3,200 =) 56,600 kronor.

b. Ålderstillägg. Härför vore i staten upptagna 7,600 kronor. Enligt nomadskolinspektörens beräkningar skulle under denna delpost erfordras 7,200 kronor. Skolöverstyrelsen erinrade, att i den nuvarande staten beräknats för ålderstillägg åt nomadskolinspektören ett belopp av 1,000 kronor, samt anförde, att överstyrelsen, ehuru den nuvarande inspektören kunde erhålla sitt första åldertillägg tidigast från och med år 1939, likväl ansett sig böra även för nästa budgetår upptaga detta belopp. Delpostens slutsumma komme alltså att bli (7,200 + 1,000 =) 8,200 kronor.

Slutsumman av förevarande anslagspost *1.* Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat skulle sålunda med inberäkning av den oförändrade delposten å 5,800 kronor till fyllnadsarvodet åt vikarier utgöra (56,600 + 8,200 + 5,800 =) 70,600 kronor.

2. Arvodet och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Denna anslagspost vore i staten nu upptagen med förslagsvis 7,780 kronor. Överstyrelsen ansåge ett bifall till förslaget angående centralisering av nomadskolorna inom Jämtlands län kunna medföra minskningar beträffande dels delposten till arvoden åt tillsyningsmän för skolorna, vilken kunde sänkas med 250 kronor, dels och delposten till arvoden för undervisning i lappslojd, vilken kunde nedbringas med 150 kronor. Slutsumman av anslagsposten skulle alltså bli (7,780 — 250 — 150 =) 7,380 kronor.

3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän. Anslagsposten vore nu uppförd med 17,220 kronor. Överstyrelsen beräknade den under denna anslagspost ingående delposten, till provisorisk avlöningsförbättring till nomadskolinspektören och lärare — nu 6,020 kronor — för nästa budgetår till (500 + 3,720 + 672 + 960 =) 5,852 kronor eller i avrundat tal 5,860 kronor. Delposten skulle alltså minskas med (6,020 — 5,860 =) 160 kronor och slutsumman av förevarande anslagspost sålunda för nästa budgetår bli (17,220 — 160 =) 17,060 kronor.

Enligt överstyrelsens beräkningar skulle förevarande anslag till avlöningar sålunda uppföras med (70,600 + 7,380 + 17,060 =) 95,040 kronor. Anslagsminskningen skulle alltså utgöra (97,400 — 95,040 =) 2,360 kronor.

Statskontoret har i yttrande den 4 november 1935 förklarat sig icke finna anledning till erinran mot skolöverstyrelsens förslag.

Vid beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslag har skolöverstyrelsen — såsom tidigare framhållits — tagit hänsyn till den föreslagna centraliseringen av nomadskoleväsendet inom Jämtlands nomadskoldistrikt. Denna centralisering har sedermera genomförts enligt Kungl. Maj:ts beslut den 22 november 1935. Jag biträder överstyrelsens olika förslag till ändringar i avlöningsstaterna och har icke funnit anledning till annan erinran mot överstyrelsens beräkningar av avlöningsanslaget för nästkommande budgetår, än att anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän bör för avjämnande av anslagets slutsumma minskas med ytterligare 40 kronor till 17,020 kronor. Anslaget bör förty minskas med (2,360 + 40 =) 2,400 kronor eller från 97,400 kronor till 95,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att
dels godkänna följande avlöningsstat för nomadskolorna,
att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/
1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:
 - a. Lön och (i fråga om nomadskolinspektören)
tjänstgöringspenningar och ortstill-
lägg kronor 56,600

Avlöningsstater.

	Kronor
<i>A. Nomadskolinspektören.</i>	
Lön	3,500
<i>Anm.:</i> Lönen kan efter 5 år höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.	
Tjänstgöringspenningar	1,800
Ortstillägg	500
	5,800
<i>B. Nomadskolor inom Norrbottens län.</i>	
1 nomadlärare, som avlagt folkskollärarexamen eller i behörighetshänseende är likställd med sådan lärare, manlig	2,600
2 d:o, manliga	5,200
<i>Anm.:</i> För angivna tre lärare kan lönen efter 5 år höjas med 300 kronor, efter 10 år med ytterligare 300 kronor och efter 15 år med än ytterligare 300 kronor.	

Departement-
schefen.

	Kronor
1 nomadlärare, som avlagt småskolläraryxamen eller i behörighetshänseende är likställd med sådan lärare, manlig	1,800
1 d:o, kvinnlig	1,600
15 d:o, kvinnliga	24,000
<i>Anm.:</i> För sistnämnda sjuttion lärare kan lönen efter 5 år höjas med 150 kronor, efter 10 år med ytterligare 150 kronor och efter 15 år med än ytterligare 150 kronor.	
<i>C. Nomadskolor inom Västerbottens län.</i>	
1 nomadlärare, som avlagt småskolläraryxamen eller i behörighetshänseende är likställd med sådan lärare, kvinnlig	1,600
3 d:o, kvinnliga	4,800
<i>Anm.:</i> För angivna fyra lärare kan lönen efter 5 år höjas med 150 kronor, efter 10 år med ytterligare 150 kronor och efter 15 år med än ytterligare 150 kronor.	
<i>D. Nomadskolor inom Jämtlands län.</i>	
1 nomadlärare, som avlagt folkskolläraryxamen eller i behörighetshänseende är likställd med sådan lärare, manlig	2,600
<i>Anm.:</i> Lönen kan efter 5 år höjas med 300 kronor, efter 10 år med ytterligare 300 kronor och efter 15 år med än ytterligare 300 kronor.	
1 nomadlärare, som avlagt småskolläraryxamen eller i behörighetshänseende är likställd med sådan lärare, manlig	1,800
1 d:o, kvinnlig	1,600
2 d:o, kvinnliga	3,200
<i>Anm.:</i> För sistnämnda fyra lärare kan lönen efter 5 år höjas med 150 kronor, efter 10 år med ytterligare 150 kronor och efter 15 år med än ytterligare 150 kronor.	
Summa kronor	56,600

b. Ålderstillägg, *förslagsvis* kronor 8,200

c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, *förslagsvis* » 5,800 70,600

2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis* kronor 7,380

3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* . . . » 17,020

Summa förslagsanslag kronor 95,000;

dels och till *Nomadskolor: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 95,000.

[155.] 29. **Nomadskolor: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 90,900 kronor. I den av Kungl. Maj:t genom beslut den 17 maj 1935 fastställda omkostnadsstaten för nomadskolorna finnas uppförda *dels* en delpost å *förslagsvis* 5,500 kronor till resekostnads- och traktamentsersättning till nomadskolinspektören, vilken post icke må utan Kungl. Maj:ts medgivande överskridas, *dels* en

delpost å förslagsvis 3,125 kronor till ersättning åt lärare för verkliga utgifter för resor i tjänsten med högst 150 kronor för varje lärare för år räknat, *dels* en delpost å högst 500 kronor till bidrag till lärjungars resekostnad för inställelse i nomadskola (därav till nomadskolor inom Norrbottens län 200 kronor och inom Västerbottens län 100 kronor), *dels ock* en delpost å förslagsvis 8,400 kronor till hushållerskor vid skolhushåll.

I skrivelser den 31 augusti och den 11 oktober 1935 har *skolöverstyrelsen* beräknat medelsbehovet under förevarande anslag för nästkommande budgetår, varvid överstyrelsen jämväl tagit hänsyn till den under nästföregående punkt berörda omorganisationen av nomadskolväsendet inom Jämtlands län. Överstyrelsen har föreslagit följande ändringar i fråga om dispositionen av förevarande anslag.

Resekostnads- och traktamentsersättning till nomadskolinspektören. Nomadskolinspektören hade hemställt, att — om ifrågavarande delpost skulle maximeras — densamma måtte höjas från 5,500 kronor till 6,000 kronor. Överstyrelsen anförde, att inspektören i egenskap av organisatör och styresman för nomadskolväsendet intoge en helt annan ställning än folkskolinspektörerna i förhållande till folkskoleväsendet inom skoldistriktet, varför nomadskolinspektören borde äga möjlighet att utan tidsutdräkt företaga nödvändiga resor. Med hänsyn härtill ansåge sig överstyrelsen böra tillstyrka den begärda höjningen av förevarande post med 500 kronor till 6,000 kronor.

Ersättning åt lärare för verkliga utgifter för resor i tjänsten. Ersättning åt lärare inom Jämtlands län för verkliga utgifter för resor i tjänsten bleve vid omorganisation av visteskolorna i länet obehövt. Överstyrelsen ansåge därför förevarande delpost å 3,125 kronor kunna för nästa budgetår minskas med 500 kronor till 2,625 kronor.

Bidrag till lärjungars resekostnad för inställelse i nomadskola. Nomadskolinspektören hade föreslagit en höjning av denna delpost från nu 500 kronor med 200 kronor till 700 kronor, varav 100 kronor beräknades för vart och ett av Norrbottens och Västerbottens län. Överstyrelsen tillstyrkte förslaget, enär — enligt vad inspektören meddelat — erfarenheten visat, att det nu till siffran bestämda anslaget vore otillräckligt.

Hushållerskor vid skolhushåll. I överensstämmelse med förslag av nomadskolinspektören tillstyrkte överstyrelsen en höjning av denna post från 8,400 kronor med 1,060 kronor till 9,460 kronor enligt en av överstyrelsen närmare angiven fördelning mellan Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län.

Enligt överstyrelsens beräkningar skulle förevarande anslag till omkostnader, nu 90,900 kronor således ökas med $(500 - 500 + 200 + 1,060 =)$ 1,260 kronor till 92,160 kronor.

Statskontoret har i yttranden den 9 oktober och den 4 november 1935 förklarat sig icke hava annat att erinra mot skolöverstyrelsens ifrågavarande förslag än att statskontoret, i anledning av den föreslagna höjningen av posten till resekostnads- och traktamentsersättning åt nomadskolinspektören ville erinra, att sistberörda post redan nu kunde — om tillräckliga skäl prövades föreligga — ökas genom beslut av Kungl. Maj:t. Vid sådant för-

hållande förefunnes enligt statskontorets mening ej anledning att i fråga om sagda anslagspost vidtaga någon ändring.

I ovanberörda omkostnadsstat ingår vidare under rubriken särskilda upp-
bördsmedel en inkomstitel, benämnd inackorderingsbidrag, å förslagsvis
3,750 kronor. Denna inkomstitel hänför sig till en bestämmelse i § 39
av stadgan den 31 december 1925 angående nomadundervisningen i riket
(nr 511), enligt vilken kostnad för barns underhåll under inkvartering skall,
i den mån sådant är förenligt med föräldrarnas ekonomiska villkor, genom
vederbörande länsstyrelses försorg återkrävas hos föräldrarna med ett belopp
av intill 1 krona för barn och dag.

Hos Kungl. Maj:t har *nomadskolinspektören* i skrivelse den 26 oktober 1935
hemställt, att, om möjligt redan från och med innevarande budgetår, no-
madera måtte befrias från ifrågavarande inackorderingskostnad, samt före-
slagit härav föranledd ändring i nomadskolestadgan. Av skrivelsen in-
hämtas följande:

Under de senaste budgetåren hade cirka 3,000 kronor årligen föreslagits
till återkrävning från nomadbarnens föräldrar.

Genom beslut av 1935 års riksdag utginge från och med innevarande
budgetår statsbidrag med $\frac{8}{10}$ av verkliga kostnaden för inackordering av av-
lägset från skola boende skolbarn — de andra $\frac{2}{10}$ betalades av skoldistriktet
— i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem, oavsett om föräldrarnas för-
mogenhetsvillkor vore sådana, att föräldrarna mycket väl skulle kunna be-
tala eller åtminstone bidra till barnens inackordering. Med hänsyn här-
till förefölle det orimligt, att nomader, som på grund av sitt näringsfång
måste leva under synnerligen svåra omständigheter och bedriva sitt arbete
inom de svåraste ödebygdsområdena, skulle komma i en sämre ställning i
fråga om kostnaderna för barnens inackordering i och för skolgång än bo-
fasta inbyggare i liknande ekonomiska situationer. Nomaderna hade, för-
utom skyldighet att erlægga skatt till respektive skoldistrikts utgifter, även
avsevärda kostnader för tillhandahållande av vissa lokaler för nomadskol-
undervisningen. Härtill komme dryga utgifter för framforslande av barnen
till och från skolan.

Då alltså den bofasta befolkningen numera, i vilken ekonomisk ställning
vederbörande än vore, ej erlade några som helst avgifter till täckande av
kostnaden för barnens inackordering för skolgång förutom i form av vanlig
skatt till stat och kommun, vilken skatt också nomaderna erlade, syntes
rättvisan ovillkorligen kräva, att den nomadiserande befolkningen komme
i samma läge.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 22 november 1935 tillstyrkt förslaget
samt anfört, att, vid bifall härtill, ovannämnda inkomstitel å 3,750 kronor
skulle utgå samt följaktligen förevarande omkostnadsanslag ökas med samma
belopp.

Av vid överstyrelsens utlåtande fogade handlingar framgår, att nomad-
skolinspektörens förslag likaledes tillstyrkts av *domkapitlen i Härnösand* och

Luleå samt av länsstyrelserna i Östersund, Umeå och Luleå. Förstnämnda domkapitel har emellertid ifrågasatt att, i överensstämmelse med vad som gällde för folkskoleväsendet, $\frac{2}{10}$ av inackorderingskostnaden skulle gäldas av skoldistriktet inom den kommun, där lapparna vore mantalsskrivna, samt återstoden av staten. Länsstyrelsen i Luleå har bland annat framhållit, att ett bifall till förslaget skulle kunna bespara ett avsevärt arbete för indrivning av de jämförelsevis blygsamma belopp, som återkrävdes från de inackorderade nomadbarnens föräldrar.

Statskontoret har i utlåtande den 11 december 1935 erinrat, att vid bestämmandet av förevarande anslag för budgetåret 1935/1936 hänsyn tagits till den beräknade uppbörden å anslaget. På grund härav ville ämbetsverket icke tillstyrka, att den ifrågasatta förändringen vidtoges redan från och med innevarande budgetår. Däremot ville statskontoret icke motsätta sig, att åtgärderna vidtoges från och med den 1 juli 1936.

Vad först angår inackorderingsbidragen från nomadbarnens föräldrar, anser jag i likhet med det övervägande flertalet av de i ärendet hörda myndigheterna, att kostnaderna för inackordering av dessa barn numera böra helt föras på statsverket. Denna åtgärd synes i enlighet med statskontorets förslag böra vidtagas från och med den 1 juli 1936. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de författningsbestämmelser, som kunna påkallas härav. Förevarande anslag bör för nästa budgetår ökas med det belopp av 3,750 kronor, som nu i omkostnadsstaten för nomadskolorna beräknas motsvara de av nomadbarnens föräldrar gäldade inackorderingskostnaderna.

Departementschefen.

I likhet med statskontoret finner jag anledning icke nu föreligga att föreslå någon förändring i fråga om posten till resekostnads- och traktamentsersättning för nomadskolinspektören.

Mot skolöverstyrelsens i ovanberörda skrivelser den 31 augusti och den 11 oktober 1935 gjorda anslagsberäkningar i övrigt har jag endast i ett avseende funnit anledning till erinran, nämligen i fråga om beräkningen av posten till hushållerskor vid skolhushåll. Den av överstyrelsen föreslagna höjningen av denna delpost från 8,400 kronor med 1,060 kronor till 9,460 kronor belöper, enligt vad i ärendet upplysts, till en del på en ifrågasatt höjning med 10 kronor till 50 kronor per månad av de till nämnda hushållerskor utgående arvodena. Då det nuvarande arvodet av 40 kronor är väl lågt, synes delposten böra beräknas med utgångspunkt från det högre arvodet. Vid bifall härtill och till överstyrelsens förslag i övrigt skulle emellertid posten i fråga uppföras med ett belopp av 9,610 kronor, innebärande en anslagshöjning av 1,210 kronor.

Förevarande anslag skulle alltså för nästa budgetår uppföras med (90,900 + 3,750 — 500 + 200 + 1,210 =) 95,560 kronor. Anslaget torde emellertid kunna upptagas med ett nedåt till 95,000 kronor avrundat belopp, motsvarande en anslagshöjning med 4,100 kronor.

Under åberopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nomadskolor: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 95,000.

[156.] 30. **Nomadskolor: Stipendier åt lapsktalande elever vid folkskoleseminarierna i Luleå och Umeå, förslagsanslag.** 31. **Nomadskolor: Gratialer.** Dessa båda anslag äro nu uppförda med respektive 800 kronor och 1,075 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 hemställt om anvisande av samma belopp för budgetåret 1936/1937.

Departementschefen.

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1936/1937 anvisa
dels till *Nomadskolor: Stipendier åt lapsktalande elever vid folkskoleseminarierna i Luleå och Umeå* ett *förslagsanslag*
av kronor 800;
dels ock till *Nomadskolor: Gratialer* ett anslag
av kronor 1,075.

[157.] 32. **Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare vid fortsättningsskolor, förslagsanslag.** I riksstaten för budgetåret 1935/1936 är förevarande anslag uppfört med 4,100,000 kronor.

I skrivelse den 30 september 1935 har *skolöverstyrelsen* anfört bland annat följande:

Enligt folkskolinspektörernas uppgifter hade medelsåtgången för budgetåret 1934/1935 uppgått till 4,388,594 kronor. Centraliseringen av fortsättningsskoleväsendet komme otvivelaktigt att under de närmaste åren medföra minskning av anslagsbehovet. Men å andra sidan fortginge skolornas övergång från allmänna till yrkesbestämda. Särskilt gällde detta skolor med undervisning i husligt arbete för flickor. Därav följde, att gossar och flickor måste undervisas i skilda avdelningar, vilket medförde behov av ökat anslag till avlöning åt lärare. Med hänsyn härtill hemställde överstyrelsen, att anslaget måtte för nästa budgetår bestämmas till 4,300,000 kronor.

Departementschefen.

Jag biträder skolöverstyrelsens beräkning av förevarande anslag, vilket innebär en höjning av anslaget med 200,000 kronor till 4,300,000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare vid fortsättningsskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 4,300,000.

[158.] 33. **Fortsättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskoleväsendet, förslagsanslag.** Från och med budgetåret 1932/1933 har till detta ändamål utgått ett förslagsanslag av 100,000 kronor.

I skrivelse den 30 september 1935 har *skolöverstyrelsen* anfört, att av uppgifter från folkskolinspektörerna framginge, att kostnaderna för centralisering av fortsättningsskoleväsendet under budgetåret 1934/1935 uppginge till 232,971 kronor, och att enligt överstyrelsens mening kostnaderna för ifrågasvarande ändamål komme att ökas under de närmaste åren. Överstyrelsen funne på grund härav nödvändigt, att anslaget för budgetåret 1936/1937 beräknades till 250,000 kronor.

Enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisningar har belastningen å förevärande anslag under de tre sistförflutna budgetåren utgjort

för budgetåret 1932/1933	kronor	—
» » 1933/1934	»	21,631
» » 1934/1935	»	124,752.

Departementschefen.

En jämförelse mellan sistnämnda belastningssiffra för budgetåret 1934/1935 och folkskolinspektörernas uppgifter rörande medelsförbrukningen under samma budgetår synes giva vid handen, att en stor del av de på ett budgetår belöpande kostnaderna för centralisering av fortsättningsskoleväsendet gäldas medelst statsmedel först under ett följande budgetår. På grund härav torde ökningen av förevärande anslag för budgetåret 1936/1937 kunna begränsas till 100,000 kronor och anslaget sålunda bestämmas till 200,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortsättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskoleväsendet* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 200,000.

[159.] 34. **Fortsättningsskolor: Utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor, reservationsanslag.** Anslag till utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor hava utgått alltsedan år 1919, då obligatoriska fortsättningsskolor började inrättas. För vart och ett av budgetåren 1928/1932 anvisades för ändamålet ett extra reservationsanslag å 138,000 kronor. För budgetåret 1932/1933 sänktes anslaget till 88,000 kronor. För budgetåret 1933/1934 anvisade riksdagen ett anslag av 28,300 kronor allenast för fullföljande under år 1934 av de kurser, som påbörjats under år 1933. Av 1934 års riksdag begärdes anslag till endast en kurs enligt helt ny plan, nämligen en 24 veckors utbildningskurs i kvinnlig slöjd, avsedd uteslutande för skolkökslärarinnor. Detta anslag, som beviljades för budgetåret 1934/1935, utgjorde 3,500 kronor. För budgetåret 1935/1936 beviljades ett anslag av likaledes 3,500 kronor för anordnande enligt Kungl. Maj:ts bestämmande av antingen en jordbrukskurs eller en kurs i kvinnlig slöjd.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 anfört följande:

Enligt Kungl. Maj:ts föreskrift hade det för budgetåret 1934/1935 anvisade beloppet använts uteslutande till en utbildningskurs i kvinnlig slöjd för vissa skolkökslärarinnor på landsbygden, för vilka en förening av undervisningen i hushållsgöromål med undervisning i kvinnlig slöjd ansetts lämplig. Sedan det vid igångsättandet av kursen visade sig, att utgifterna för densamma icke kunde hållas inom ramen av det för detta speciella ändamål anvisade beloppet, medgav Kungl. Maj:t på därom av överstyrelsen gjord ansökan, att för kursen jämväl finge användas högst 300 kronor av överskott, som uppstått på tidigare anslag till fortbildningskurser vid fortsättningskolorna. Kursen, som varit förlagd till statens skolköksseminarium och pågått 24 veckor, hade således dragit en kostnad av 3,800 kronor, varav på löner och arvoden kommit 3,610 kronor och på övriga utgifter 190 kronor. Antalet deltagare hade varit 12.

För kursverksamheten innevarande budgetår stode till överstyrelsens disposition dels det för budgetåret 1935/1936 anvisade beloppet 3,500 kronor dels ock överskott från tidigare reservationsanslag på omkring 4,900 kronor eller tillsammans omkring 8,400 kronor. Skolöverstyrelsen hade för avsikt att för dessa medel under år 1936 anordna antingen två begynnelsekurser i jordbruk eller ock en begynnelsekurs i jordbruk och en dylik kurs i kvinnlig slöjd.

Vardera kursen beräknades komma att pågå 6 veckor, och till varje deltagare skulle som stipendium utgå 12 kronor 50 öre för vecka, dock sammanlagt högst 75 kronor, om deltagaren icke vore bosatt å kursorten, och hälften av dessa belopp, om han vore där bosatt. Ersättning för resekostnader utginge icke. Då det vore av vikt att så många lärare som möjligt finge tillfälle deltaga i kurserna, räknade överstyrelsen med 22 eller högst 24 deltagare i vardera kursen. Kostnaderna beräknades med 22 deltagare bli omkring 3,900 kronor för vardera kursen, nämligen för undervisning m. m. 2,250 kronor och för stipendier åt kursdeltagare 1,650 kronor.

Beträffande budgetåret 1936/1937 komme närmast att föreligga behov av anslag till fortsättningskurser till ovan nämnda begynnelsekurser. Kostnaderna för var och en av dessa två fortsättningskurser beräknade överstyrelsen likaledes till omkring 3,900 kronor.

Emellertid komme under läsåret 1936/1937 att föreligga starkt behov av ytterligare utbildningsmöjligheter för lärare i fortsättningskolor. När äldre lärare avginge och yngre anställdes, saknade dessa ofta behörighet att undervisa i arbetskunskap i den på orten anordnade fortsättningskolan, och erforderlig utbildning kunde knappast erhållas, om kurser icke anordnades. Svårigheter att finna lärare med behörighet att undervisa i arbetskunskap hade redan yppat sig, och efter den inskränkning, kursverksamheten under de senare åren varit underkastad, komme dessa svårigheter att ökas under de närmast följande åren. Störst syntes behovet vara av utbildningskurser i ämnet jordbrukskunskap, men även beträffande kvinnlig slöjd vore efterfrågan på behöriga lärarinnor för landsbygden stor. Överstyrelsen funne det därför synnerligen önskvärt, att ytterligare möjligheter skapades för utbildning av lärare särskilt i nämnda ämnen, varför under år 1937 borde anordnas även två begynnelsekurser; en i jordbruk med binnärningar och en i kvinnlig slöjd.

Kostnaden för kurserna kunde enligt överstyrelsens mening knappast med bibehållande av antalet deltagare nämnvärt nedbringas under den för be-

gynnelsekurserna 1936 och fortsättningskurserna 1937 här ovan beräknade. Arvodet till lärarna skulle i regel utgå med 10 kronor för föreläsning och 6 kronor för övnings- eller demonstrationslektion. Kursföreståndarens särskilda arvode vore beräknat till 200, högst 225 kronor, och för lokalerna erlades i regel ingen annan ersättning än för städning, lyse och dylikt. Vissa material- och andra omkostnader vore ofrånkomliga men uppginge ej till några betydande belopp. Vad särskilt anginge stipendierna till deltagarna ville överstyrelsen framhålla, att dessa ursprungligen utgått med 210 kronor och ännu vid kurserna år 1934 utgingo med 150 kronor för varje deltagare. Toges hänsyn även därtill, att resekostnaderna numera finge större betydelse än tidigare, enär endast en kurs i visst ämne skulle anordnas, men ersättning för resekostnader likväl icke skulle ifrågakomma, syntes det nu bestämda beloppet högst 75 kronor för kurs om sex veckor icke skäligen kunna ytterligare minskas.

Överstyrelsen funne alltså, att under år 1937 borde anordnas två fortsättningskurser och två begynnelsekurser för utbildande av lärare i arbetskunskap vid fortsättningsskolor. Kostnaderna för var och en av dessa kurser beräknade överstyrelsen till 3,900 kronor (2,250 kronor för undervisning m. m. och 1,650 kronor för stipendier åt deltagare) eller sammanlagt för de fyra kurserna 15,600 kronor.

Överstyrelsen hemställde, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att till anordnande av utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor anvisa för budgetåret 1936/1937 ett reservationsanslag av 15,600 kronor att utgå enligt Kungl. Maj:ts bestämmande och på de villkor, som Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva.

Jag finner mig böra tillstyrka, att medel anvisas för möjliggörande av de två fortsättningskurser, varom skolöverstyrelsen framställt förslag. Där- Departement-
chefen. emot är jag icke i tillfälle att nu förorda anslag till mer än en begynnelsekurs. Vid sådant förhållande kommer det totala medelsbehovet för här ifrågavarande ändamål att utgöra i runt tal 12,000 kronor. Det torde böra liksom hittills ankomma på Kungl. Maj:t att på förslag av skolöverstyrelsen meddela närmare bestämmelser rörande ifrågavarande anslags disposition.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortsättningsskolor: Utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 12,000.

Högre folkskolor och folkhögskolor.

[160.] 35. **Högre folkskolor: Understöd åt högre folkskolor, förslagsanslag.** I riksstaten för innevarande budgetår är förevarande anslag uppfört med 1,295,000 kronor. Genom beslut den 17 maj 1935 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att ifrågavarande anslag må tills vidare från och med budgetåret 1935/1936 disponeras på följande sätt:

1. Understöd åt högre folkskolor (bidrag till klassavdelningar, lärarlöner och dylikt samt till undervisning i hushållsgöromål), <i>förslagsvis</i>	kronor 1,090,000
2. Provisorisk avlösningsförbättring åt lärare vid högre folkskolor, <i>förslagsvis</i>	» 125,000
3. Bidrag till undervisning i slöjd vid högre folkskolor, <i>förslagsvis</i>	» 80,000
	<hr/>
	Summa kronor 1,295,000.

Från och med budgetåret 1933/1934 hava gällt vissa restriktiva bestämmelser angående understöd till högre folkskolor, vilka i sin nuvarande lydelse innebära, att statsbidrag må utgå till i regel högst 19 parallellavdelningar vid allmänna högre folkskolor samt att skolöverstyrelsen skall efter framställning i varje särskilt fall och med iakttagande av vissa föreskrifter om lärjungeantalet, bestämma det antal avdelningar, för vilka statsbidrag må utgå vid de olika allmänna och yrkesbestämda högre folkskolorna (jfr 1935 års åttonde huvudtitel, punkten 186).

Under samma tid hava även i fråga om statsbidrag till anordnande av slöjd i högre folkskolor tillämpats vissa restriktiva bestämmelser. Dessa bestämmelser avsågo till en början såväl den manliga som den kvinnliga slöjden men hava från och med innevarande budgetår begränsats till att gälla endast manlig slöjd. I sistnämnda hänseende har 1935 års riksdag beslutat, att statsbidrag till anordnande av manlig slöjd i högre folkskolor skall, därest icke skolöverstyrelsen, då särskilda omständigheter därtill kunna föranleda, medgiver undantag, utgå endast i följande fall:

a) till sådana yrkesbestämda högre folkskolor eller linjer av dylika skolor, vilkas undervisning är anordnad i anslutning till teknisk utbildning;

b) till övriga högre folkskolor, i den mån den för nämnda undervisning anställda läraren har sin väsentliga utkomst av denna anställning (jfr 1935 års åttonde huvudtitel, punkten 186, och riksdagens skrivelse nr 8, punkten 140).

Enligt beslut av 1934 års riksdag (skrivelse nr 8, punkten 137) utgår från förevarande anslag jämväl statsbidrag till sådana yrkesbestämda högre folkskolor, vilka jämlikt 1933 års riksdags beslut försöksvis anordnas såsom praktiska mellanskolor, i enlighet med de grunder, som äro eller varda bestämda beträffande yrkesbestämda högre folkskolor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 anfört huvudsakligen följande angående:

1. *Understöd åt högre folkskolor* (anslag till klassavdelningar, lärarlöner och dylikt samt för undervisning i hushållsgöromål). Så vitt överstyrelsen nu kunde bedöma, syntes en ökning av här ifrågavarande utgifter vara att påräkna för innevarande budgetår. Härför talade bland annat den omständigheten, att fyra nya högre folkskolor tillkommit, att under året två ännu icke färdigbildade högre folkskolor komme att automatiskt utvidgas med

en andra klass och två dylika skolor med en tredje klass samt att en yrkesbestämd högre folkskola omändrats från 3- till 4-årig. Visserligen komme anslagsbehovet att minskas därigenom, att tre högre folkskolor ombildats till kommunala mellanskolor från och med den 1 januari 1935, men den besparing, som härigenom uppkomme, uppvägde icke den ökning av kostnaderna, vilken kunde beräknas inträda på grund av de förhållanden, för vilka ovan redogjorts. Detta gällde, även om ytterligare någon högre folkskola skulle komma att övergå till kommunal mellanskola.

Överstyrelsen beräknade, att även för budgetåret 1936/1937 erfordrades statsbidrag till 19 parallellavdelningar vid allmänna högre folkskolor. Vad anginge de yrkesbestämda högre folkskolorna hade statsbidrag för budgetåret 1935/1936 hittills medgivits till 9 klassavdelningar utöver vad för budgetåret 1934/1935 utgått. Det ökade behovet av klassavdelningar sammanhänge med den fortgående utvecklingen av de försöksvis anordnade praktiska mellanskolorna. Den sammanlagda ökningen av här ifrågakvarande utgifter för innevarande budgetår i jämförelse med föregående torde komma att uppgå till omkring 21,000 kronor.

Med hänsyn härtill och då man för budgetåret 1936/1937 hade att räkna med fortsatt utökning av antalet klasser vid flera högre folkskolor samt även inrättande av nya sådana, torde anslagsmedlen böra höjas med förslagsvis 35,000 kronor till 1,125,000 kronor. Beträffande villkoren för utgående av statsbidrag torde böra gälla enahanda bestämmelser som för innevarande budgetår.

2. *Provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid högre folkskolor.* I avvaktan på en definitiv löneroglering för ifrågakvarande lärarkår vore den provisoriska avlöningsförbättringen fortfarande behövlig. Överstyrelsen föresloge, att anslagsposten för budgetåret 1936/1937 måtte bestämmas till oförändrat belopp, 125,000 kronor.

3. *Bidrag till undervisning i slöjd vid högre folkskolor.* Överstyrelsen föresloge, att ifrågakvarande anslagsmedel måtte, med hänsyn till det konstaterade medelsbehovet under innevarande budgetår, för budgetåret 1936/1937 bestämmas till samma belopp som för budgetåret 1935/1936, alltså 80,000 kronor.

De anslagsbelopp, som, enligt vad överstyrelsen sålunda anført, skulle bliva erforderliga för budgetåret 1936/1937, belöpte sig till (1,125,000 + 125,000 + 80,000 =) 1,330,000 kronor.

Skolöverstyrelsens förslag innebär, att gällande restriktiva bestämmelser rörande statsbidrag till högre folkskolor skola oförändrade tillämpas under nästkommande budgetår. Häremot, liksom mot överstyrelsens förslag, att anslaget måtte ökas med 35,000 kronor till 1,330,000 kronor, har jag intet att erinra.

Departementchefen.

Jag hemställer, att Kungl Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att de bestämmelser, som gälla för budgetåret 1935/1936 angående statsunderstöd till parallellavdelning av årsklass vid högre folkskola, skola äga motsvarande tillämpning under budgetåret 1936/1937;

dels besluta, att statsbidrag till anordnande av manlig slöjd i högre folkskola skall under budgetåret 1936/1937, därest icke skolöverstyrelsen, då särskilda omständigheter därtill kunna föranleda, medgiver undantag, utgå endast i följande fall:

1) till sådana yrkesbestämda högre folkskolor eller linjer av dylika skolor, vilkas undervisning är anordnad i anslutning till teknisk utbildning,

2) till övriga högre folkskolor, i den mån den för nämnda undervisning anställde läraren har sin väsentliga utkomst av denna anställning;

dels ock till *Högre folkskolor: Understöd åt högre folkskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,330,000.

[161.] 36. **Högre folkskolor: Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid högre folkskolor, reservationsanslag.** Under budgetåren 1929/1932 utgick från riksstaten ett reservationsanslag å 25,000 kronor till resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter. Under budgetåret 1931/1932 avfördes å anslaget resestipendier åt lärare vid folk- och småskoleseminarier, folk- och småskolor, fortsättningskolor samt högre folkskolor ävensom åt föreståndare och lärare vid rikets abnormskolor samt vid skyddshem. För högre folkskolor avsågs nämnda budgetår ett belopp av 1,500 kronor. Resestipendierna utgingo enligt Kungl. Maj:ts kungörelse den 16 maj 1929 (nr 120) angående resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter. Efter sistnämnda budgetår har något anslag för ändamålet icke anvisats.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 anført, att det visserligen skulle vara önskvärt, om anslag för ändamålet kunde beviljas i samma omfattning som under budgetåret 1931/1932. Emellertid ville överstyrelsen begränsa sig till att för nästa budgetår begära ett mindre anslag av 1,500 kronor till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid högre folkskolor. De skäl, som av överstyrelsen i anslagsäskandena för nästa budgetår anförts för motsvarande anslag vid allmänna läroverk, kommunala mellanskolor, kommunala flickskolor, privatläroverk och handelsgymnasier, gällde i stort sett även för de högre folkskolornas lärare.

Departement-
schefen.

Lärarna i främmande levande språk vid de högre folkskolorna torde hava minst lika stort behov av förevarande resestipendier som deras kolleger vid de allmänna läroverken, de kommunala mellanskolorna och flickskolorna samt privatläroverken, vilka enligt mina i det föregående framställda förslag skulle komma i åtnjutande av anslag för ändamålet under nästa bud-

getår. Jag biträder därför skolöverstyrelsens framställning om anvisande av ett motsvarande anslag för de högre folkskolorna och har intet att erinra mot det ifrågasatta beloppet. Anslaget bör anvisas såsom reservationsanslag. Erforderliga bestämmelser i ämnet torde få i sinom tid meddelas av Kungl. Maj:t.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Högre folkskolor: Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid högre folkskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,500.

[162.] 37. Folkhögskolor: Understöd åt folkhögskolor, förslagsanslag.

Detta anslag är nu uppfört med 1,218,000 kronor. Kungl. Maj:t har genom beslut den 17 maj 1935 föreskrivit, att nämnda belopp finge disponeras på följande sätt:

1. Understöd åt folkhögskolor, <i>förslagsvis</i>	kronor 1,080,000
2. Ökat understöd åt folkhögskolor, <i>förslagsvis</i>	» 48,000
3. Provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folkhögskolor, <i>förslagsvis</i>	» 90,000
	<hr/>
	Summa kronor 1,218,000.

Beträffande anslagsposten till *understöd åt folkhögskolor* må erinras, att i kungörelsen den 31 december 1919 (nr 864) angående avlöning åt lärare vid folkhögskola samt statsbidrag till sådan skola föreskrivits, att såsom bidrag till kursernas uppehållande kunde utgå understöd till anordnande av parallellundervisning, då sådan med hänsyn till elevernas olika förkunskaper eller behovet av uppdelning i skilda arbetslag prövades nödvändig:

a) vid folkhögskolas huvudkurs eller därmed samtidigt pågående kurser med högst 1,000 kronor samt, då elevantalet överstege 35, med ytterligare högst 1,000 kronor,

b) vid fristående kvinnlig kurs eller därtill ansluten andra årskurs med högst 750 kronor samt, då elevantalet överstege 35, med ytterligare högst 750 kronor.

Dessa villkor skärptes av 1933 års riksdag, som beslöt, att till folkhögskola finge under budgetåret 1933/1934 såsom understöd till anordnande av parallellundervisning utgå, då sådan undervisning med hänsyn till elevernas olika förkunskaper eller behovet av uppdelning i skilda arbetslag prövades nödvändig:

a) vid folkhögskolas huvudkurs eller därmed samtidigt pågående kurser, då elevantalet inom den ifrågavarande kursen överstege 25, högst 1,000 kronor samt för endera av vare sig manliga eller kvinnliga kursen inom första årskurs, då elevantalet inom den ifrågavarande kursen överstege 40, ytterligare högst 1,000 kronor;

b) vid fristående kvinnlig kurs eller därtill ansluten andra årskurs, då elevantalet inom den ifrågavarande kursen överstege 25, högst 750 kronor samt, vad första årskursen beträffade, då elevantalet inom densamma överstege 40, ytterligare högst 750 kronor.

Sistnämnda restriktioner gälla genom beslut av 1935 års riksdag även under budgetåret 1935/1936.

Beträffande anslagsposten till *ökat understöd åt folkhögskolor* må anföras, att utöver de ordinarie understöden till folkhögskolorna från och med år 1919 till dem utgått extra understöd. 1923 års riksdag anvisade sålunda för beredande av en höjning med 10 procent av de ordinarie anslagen för budgetåret 1923/1924 ett extra förslagsanslag av 75,000 kronor, med vilket belopp anslag för ändamålet beviljades jämväl för vart och ett av de närmaste budgetåren. Anslaget höjdes sedermera successivt till 88,000 kronor, men sänktes år 1933 till 44,000 kronor, varigenom höjningen begränsades till 5 procent av de ordinarie anslagen. För budgetåret 1935/1936 är ifrågavarande post efter sistnämnda beräkningsgrund upptagen till ovannämnda belopp av 48,000 kronor.

Provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folkhögskolor har utgått från och med budgetåret 1929/1930.

Under punkt 187 av 1935 års åttonde huvudtitel erinrade jag, att under budgetåret 1934/1935 med anlitande av medel ur anslag under femte huvudtiteln vidtagits vissa provisoriska anordningar i fråga om understöd till vissa folkhögskolor och stipendier åt elever vid desamma. Med hänsyn till önskvärdheten av en enhetlig behandling av folkhögskolorna berörande frågor och behovet av en överblick över folkhögskoleorganisationen föreslog jag, att medel till bestridande av utgifterna för nämnda ändamål hädanefter skulle utgå ur förevarande och efterföljande anslag till folkhögskolor.

I skrivelse nr 8, punkten 141 uttalade 1935 års riksdag med anledning av vad jag sålunda anförde, att riksdagen i likhet med mig hölle före, att kostnaderna för de på grund av ungdomsarbetslösheten vidtagna åtgärderna för provisorisk utvidgning av folkhögskoleorganisationen till vinnande av överskådlighet och reda hädanefter borde belasta åttonde huvudtitelns vederbörande anslag men att riksdagen dock med skärpa ville understryka, att åtgärder av denna innebörd borde ifrågakomma, allenast så länge arbetslöshetsläget detta påkallade. Om och i den mån folkhögskolor eller avdelningar av sådana, som av nu nämnd anledning tillskapats, ifrågasattes att fortbestå även under i berörda avseende ändrade förhållanden, förutsatte riksdagen därför, att prövningen skedde efter i alla hänseenden enahanda grunder, som tillämpades, då fråga förelåge om nyupprättande av sådan läroanstalt. Enligt riksdagens uppfattning vore det emellertid önskvärt, att man i fortsättningen kunde erhålla kännedom om de belopp, som från anslag under åttonde huvudtiteln skulle komma till användning för åtgärder mot ung-

domsarbetslösheten. Riksdagen förutsatte alltså, att dylika medelsanvisningar redovisades särskilt, och att för riksdagen framlades redogörelse härför.

Under erinran om vad riksdagen sålunda anfört föreskrev Kungl. Maj:t genom sitt ovannämnda beslut den 17 maj 1935 *ej mindre* att de understöd och ökade understöd, varom Kungl. Maj:t kunde komma att besluta, till folkhögskolor eller extra avdelning av folkhögskolor, inrättade för att afhjälpa ungdomsarbetslösheten, ävensom de övriga bidrag av statsmedel av natur att till sådana folkhögskolor utgå ur förevarande och under nästföljande punkt omförmälda anslag skulle redovisas särskilt för sig, *än även* att det skulle åligga skolöverstyrelsen att, i samband med framställning om anslag till folkhögskolor, avsedd att föreläggas 1936 års riksdag, till Kungl. Maj:t inkomma med redogörelse rörande storleken av de bidrag av statsmedel, som utgått för senast berörda ändamål.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 hemställt om anvisande av medel till förevarande ändamål för nästa budgetår samt därvid anfört följande:

Understöd åt folkhögskolor. Medelsåtgången under verksamhetsåret 1934/1935 hade uppgått till i runt tal 1,144,500 kronor, innebärande en ökning av medelsförbrukningen från närmast föregående budgetår med cirka 35,000 kronor. Med hänsyn härtill borde ifrågavarande anslagspost höjas med 64,500 kronor.

Styrelsen för svenska folkhögskolans lärarförening hade i skrivelse till överstyrelsen framhållit, att ovan angivna av 1933 års riksdag vidtagna begränsningar visat sig medföra vissa svårigheter för skolorna. Starkast hade dessa olägenheter gjort sig gällande beträffande sådan vid fristående kvinnlig kurs anordnad andra årskurs, vilken vore organiserad som husmodersskola med skolköksundervisning. Såväl utrymmesskäl som pedagogiska hänsyn gjorde det omöjligt att vid undervisning i hushållsgöromål arbeta med avdelningar om 25 vuxna elever. Överstyrelsen ville för sin del vitsorda nämnda svårigheter. Överstyrelsen erinrade, att antalet lärjungar i en skolköksavdelning vid folkskola för utgående av statsbidrag icke finge överstiga 16 och att statsbidrag i såväl folkskola som fortsättningsskola kunde utgå för skolköksavdelningar om minst 8 lärjungar. Enligt överstyrelsens mening borde inom som husmodersskola anordnad andra årskurs vid fristående kvinnlig kurs uppdelning av eleverna i parallellavdelningar ske, då elevantalet överstege 16. Överstyrelsen föresloge därför, att bestämmelserna rörande statsunderstöd för anordnande av parallellundervisning i dylik kurs ändrades därhän, att statsunderstöd kunde utgå, så snart elevantalet överstege 16. Enligt överstyrelsens beräkningar kunde en dylik förändring väntas medföra en kostnadsökning för staten om cirka 5,000 kronor årligen. Emellertid vore enligt överstyrelsens uppfattning en generell bestämmelse av innehåll, att parallellanslag skulle kunna utgå, vad anginge som husmodersskola anordnad andra årskurs vid fristående kvinnlig kurs, då elevantalet i den ifrågavarande kursen överstege 16, mindre lycklig. En dylik s. k. husmodersskola kunde tänkas organiserad på olika sätt med skolköksundervisning i större eller mindre omfattning, och att författningsmässigt fastställa något visst minimum av dylik undervisning för anslaget utgående

funne överstyrelsen olämpligt. Det syntes därför överstyrelsen nödvändigt, att ansökningar om anslag för parallellundervisning prövades från fall till fall. De före år 1933 gällande författningsbestämmelserna lämnade utrymme för dylik fri prövning. Då enligt överstyrelsens uppfattning icke tillräckliga skäl föreläge att — om fri prövning av ansökan om det lägre parallellanslaget medgäves rörande andra årskursen vid den fristående kvinnliga kursen — för övriga kurser bibehålla nu gällande restriktioner, och då Kungl. Maj:t efter överstyrelsens förslag fördelade ifrågavarande anslag och tillräcklig säkerhet alltså funnes för att statsbidrag till anordnande av parallellundervisning beviljades, endast då sådan verkligen vore av behovet påkallad, ville överstyrelsen föreslå, att bestämmelsen om minimiantal elever för erhållande av det lägre parallellanslaget utginge ur författningen och att kungörelsen den 31 december 1919 (nr 864) angående avlöning åt lärare vid folkhögskola samt statsbidrag till sådan skola i detta avseende åter finge bli gällande. Dock syntes den begränsningen böra bibehållas, att det högre parallellanslaget finge utgå, först då elevantalet överstege 40.

Till parallellundervisning i andra årskurs kunde för närvarande beviljas endast 1,000 kronor vid huvudkurs och 750 kronor vid fristående kvinnlig kurs. Då vid en skola inom första årskursen under huvudkurs funnes såväl manlig som kvinnlig avdelning, kunde till den ena avdelningen i parallellanslag utgå intill 2,000 kronor men till den andra endast intill 1,000 kronor. En folkhögskola kunde alltså såsom statsbidrag till anordnande av parallellundervisning vid huvudkursen erhålla tillhoppa högst 4,000 kronor och vid fristående kvinnlig kurs tillhoppa högst 2,250 kronor. Överstyrelsen ansåge, att dessa maximibelopp borde bibehållas oförändrade men att bestämmelserna borde ändras därhän, att dels det högre parallellanslaget kunde utgå även till andra årskursen, dels maximibeloppet kunde tilldelas en skola, som icke åtnjöt parallellanslag till andra årskurs men som inom första årskursen hade två avdelningar — en manlig och en kvinnlig — med vardera över 40 elever. En ändring av författningen i nämnda syfte skulle ge den enskilda folkhögskolan större möjlighet att anpassa sig efter de förhållanden, varunder den arbetade, och att tillgodose de skiftande intressena hos de elever, som sökte sig till densamma. De ekonomiska konsekvenserna för statsverket av en dylik anordning torde bli ganska ringa. Enligt inom överstyrelsen verkställd undersökning skulle, därest nu föreslagna villkor varit gällande för huvudkurserna 1934/1935 samt för de fristående kvinnliga kurserna 1935, under de senare ingen och under de förra två skolor kunnat erhålla ett högre parallellanslag än som tilldelats dem enligt nu gällande anslagsvillkor. Någon höjning av förslagsanslaget med anledning av den nu föreslagna ändringen syntes sålunda icke erforderlig.

I skrivelse till överstyrelsen den 5 juni 1935 hade styrelsen för svenska folkhögskolans lärarförening anhållit, att överstyrelsen hos Kungl. Maj:t ville hemställa, att det belopp av 4,500 kronor, som enligt kungörelsen den 26 september 1921 (nr 627) angående understöd för utbildning av lärare och lärarinnor vid folkhögskolor tidigare utgått av förevarande anslag men som från och med budgetåret 1932/1933 icke utgått, åter måtte få användas för det avsedda ändamålet. Överstyrelsen ville för sin del understryka, att ett starkt behov av dylika utbildningskurser rådde, så mycket mera som någon annan praktisk lärarutbildning för folkhögskollärare icke vore anordnad eller understödd av staten och som under de senaste åren nya pedagogiska uppgifter ställts på lärarna, framför allt tack vare den förändrade

sammansättningen av folkhögskolornas elevklientel. Överstyrelsen vill därför föreslå, att medel för ändamålet finge utgå av förevarande anslag för budgetåret 1936/1937. Av angivna skäl syntes förevarande anslagspost böra höjas med 4,500 kronor.

Då för budgetåret 1935/1936 av ifrågavarande anslag för nu förevarande ändamål beräknats 1,080,000 kronor, ansåge sig överstyrelsen, med hänsyn dels till den konstaterade medelsåtgången, dels till ovan framställda förslag, böra föreslå en höjning av anslagsposten från 1,080,000 kronor med (64,500 + 5,000 + 4,500 =) 74,000 kronor till 1,154,000 kronor.

Ökat understöd åt folkhögskolor. Medelsåtgången hade under budgetåret 1934/1935 uppgått till i runt tal 50,000 kronor. Med anledning härav funne sig överstyrelsen, som ansåge, att det ökade understödet även för budgetåret 1936/1937 borde utgå med 5 procent, böra föreslå en höjning av det nu utgående beloppet, 48,000 kronor, med 2,000 kronor till 50,000 kronor.

Provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folkhögskolor. Med hänsyn till den konstaterade medelsåtgången borde förevarande anslagspost bibehållas vid oförändrat belopp, 90,000 kronor.

Överstyrelsens förslag innebure alltså, att anslaget i sin helhet komme att höjas från 1,218,000 kronor med (74,000 + 2,000 =) 76,000 kronor till 1,294,000 kronor. I fråga om storleken av de bidrag av statsmedel, som utgått till folkhögskolor eller extra avdelning av folkhögskolor, inrättade för att avhjälpa ungdomsarbetslösheten, har överstyrelsen anfört följande:

För upprättande och drift av en provisorisk folkhögskola vid Gripsholm ävensom till stipendier vid densamma hade av arbetslöshetsmedel anvisats sammanlagt 138,672 kronor 99 öre, därav till driften av två huvudkurser och en sommarkurs 55,500 kronor samt till stipendier 23,672 kronor 99 öre. Vidare hade för upprättande av en extra avdelning vid Birkagårdens folkhögskola i Stockholm av arbetslöshetsmedel anvisats tillhoppa 19,564 kronor 32 öre. In summa hade alltså av arbetslöshetsmedel till provisoriska folkhögskolor eller provisoriska kurser vid folkhögskolor utgått 158,237 kronor 31 öre.

Med anledning av 1935 års riksdags beslut att de understöd, varom Kungl. Maj:t kunde komma att besluta till provisoriska folkhögskolor, inrättade för att avhjälpa arbetslösheten, skulle utgå ur här förevarande anslag anfördes beträffande Gripsholms folkhögskola att, därest denna folkhögskola för huvudkursen 1934/1935 erhållit statsbidrag efter samma grunder som övriga folkhögskolor, statsbidraget för huvudkursen torde ha blivit omkring 14,000 kronor. Det kunde visserligen för närvarande icke med säkerhet bedömas, huruvida folkhögskolan i Gripsholm kunde ifrågakomma till statsbidrag under budgetåret 1936/1937, men om medel härför beräknades, borde anslaget till folkhögskolor höjas med ytterligare 14,000 kronor till 1,308,000 kronor.

Statskontoret har i utlåtande den 19 oktober 1935 anfört följande:

Då belastningen av anslagsposten till understöd åt folkhögskolor för budgetåret 1934/1935 uppgått till 1,146,640 kronor 38 öre, medan posten för innevarande budgetår upptagits med 1,080,000 kronor, funne statskontoret det riktigt att posten, vilken hade förslagsanslags karaktär, höjdes med

66,500 kronor. Med hänsyn till den betydande utgiftsstegring, som under budgetåret 1934/1935 inträffat, ansåge sig statskontoret däremot icke kunna tillstyrka de av skolöverstyrelsen förordade uppmjukningarna av bestämmelserna angående statsbidrag till parallellavdelningar vid folkhögskolor, liksom ej heller att medel beräknades för anordnande av utbildningskurser för lärare vid folkhögskolor. Vad skolöverstyrelsen i övrigt i ärendet anfört, hade icke givit statskontoret anledning till erinran.

Med anledning av framställning av styrelsen för föreningen Norra Södermanlands folkhögskola har Kungl. Maj:t den 25 oktober 1935, med hänsyn till i ärendet föreliggande särskilda omständigheter, anvisat såsom understöd för anordnande försöksvis under läsåret 1935/1936 av en huvudkurs vid Gripsholms folkhögskola 7,000 kronor samt såsom förhöjning på grund av utsträckt undervisningstid 700 kronor att utgå från nu ifrågavarande anslag till understöd åt folkhögskolor.

Enligt gällande folkhögskolestadga § 10 må vid folkhögskola för kvinnliga elever andra årskursen kunna anordnas med huvudvikten lagd på undervisning i hushållsgöromål.

Sedan styrelsen för Fridhems folkhögskola i Svalöv anhållit om tillstånd att i anslutning till 1935—1936 års huvudkurs försöksvis anordna en kvinnlig kurs med huvudvikten lagd på husligt arbete, anförde *skolöverstyrelsen* i utlåtande den 23 augusti 1935, att det vore värdefullt, om ett sådant försök finge komma till stånd, samt framhöll, att vissa skäl talade för att försöket förlades till en skola i Skåne. Överstyrelsen hyste nämligen vissa farhågor för att det relativt stora antalet folkhögskolor i sydligaste delen av vårt land i en nära framtid icke för sin nuvarande uppgift skulle få användning för hela sin kapacitet. Skulle dessa farhågor besannas, vore det av värde, om någon av dessa folkhögskolor förberett sig för att omhändertaga en utbildning, där uppenbarligen omfattande arbetsuppgifter komme att föreligga. Överstyrelsen hemställde, att Kungl. Maj:t måtte förklara hinder icke möta för styrelsen för ifrågavarande skola att försöksvis under huvudkursen 1935/1936 anordna en kvinnlig första årskurs med huvudvikten lagd på husligt arbete och att därför erhålla statsbidrag.

Statskontoret avstyrkte förslaget i utlåtande den 21 september 1935 med hänsyn till att den föreslagna första årskursen icke fölle inom den i ovanberörda stadga angivna ramen för sådan årskurs.

Kungl. Maj:t fattade den 8 oktober 1935 beslut i enlighet med överstyrelsens framställning.

Departement-
schefen.

Till belysande av folkhögskolornas utveckling under de senaste tio åren må återgivnas nedanstående tabell, utvisande elevantalet vid folkhögskolorna under nämnda tidsperiod enligt från skolöverstyrelsen under hand inhämtade uppgifter.

Å r	Manliga elever	Kvinnliga elever	Summa	Procentuell ökning, respektive minskning av antalet elever från närmast föregående år
1926	1,358	2,099	3,457	—
1927	1,425	2,156	3,581	+ 3,6 %
1928	1,365	2,201	3,566	— 0,4 %
1929	1,476	2,261	3,737	+ 4,9 %
1930	1,695	2,524	4,219	+ 11,4 %
1931	2,339	2,819	5,158	+ 22,2 %
1932	2,551	3,075	5,626	+ 9,1 %
1933	2,700	3,120	5,820	+ 3,5 %
1934	2,541	3,392	5,933	+ 1,9 %
1935	2,365	3,554	5,919	— 0,2 %

Dessa siffror visa, att ökningen av antalet folkhögskolelever, efter en mycket kraftig höjning under åren 1930 och 1931, successivt avtagit och under år 1935 förbytt i en svag minskning. Några bestämdare slutsatser torde ännu icke kunna dragas av dessa siffror. Vissa omständigheter giva emellertid vid handen, att folkhögskoleväsendet står inför en period av omdaning, vars mål dock ännu icke kan klart skönjas. En antydning härom har framskyttat i skolöverstyrelsens ovanberörda utlåtande av den 23 augusti 1935, och Kungl. Maj:ts nyssnämnda i anledning härav fattade beslut rörande anordnande vid en folkhögskola av en kvinnlig kurs med huvudvikten lagd på husligt arbete ger anvisning på en av de utvecklingslinjer, som kunna komma att följas. Tiden är ännu icke mogen för en framställning i ämnet till riksdagen. Jag har emellertid här velat föra frågan på tal, enär den enligt min mening är av sådan vikt, att statsmakterna redan på ett tidigt stadium böra göra klart för sig, att organisatoriska förändringar kunna förestå inom denna viktiga del av folkundervisningen.

Den av skolöverstyrelsen föreslagna höjningen av anslagsposten till *understöd åt folkhögskolor* med 74,000 kronor hänför sig *dels* med 64,500 kronor till ökad belastning, *dels* med 5,000 kronor till möjliggörande av vissa lättnader i bestämmelserna angående anordnandet av parallellavdelningar, *dels ock* med 4,500 kronor till anordnande av utbildningskurser för lärare vid folkhögskolorna.

På grund av den ökade belastningen torde anslagsposten böra för nästa budgetår, på sätt överstyrelsen föreslagit, höjas med 64,500 kronor.

De av skolöverstyrelsen föreslagna jämkningarna i gällande restriktiva bestämmelser om statsbidrag till parallellundervisning vid folkhögskolorna, vilka jämkningar närmast äsyfta *dels* undanröjande av olägenheten av ett alltför stort elevantal vid undervisning i hushållsgöromål, *dels* ock möjliggörande

av en smidigare anpassning av kursernas anordning efter föreliggande behov, synas mig välgrundade. Då det även i fortsättningen skulle ankomma på Kungl. Maj:t att besluta rörande statsbidrag till folkhögskolor, torde garantier föreligga för att understöd till parallellundervisning beviljas, endast då sådant av de föreliggande omständigheterna påkallas. Jag vill även framhålla, att ett realiserande av mitt under punkten 115 här ovan framlagda förslag om anställande från och med den 1 juli 1936 av en folkhögskolinspektör i hög grad torde öka möjligheterna till en sakkunnig och effektiv prövning av frågor om statsbidrag till parallellundervisning. Jag tillstyrker alltså skolöverstyrelsens nu förevarande förslag och beräknar på grund härav i likhet med överstyrelsen en höjning av ifrågakommande anslagspost med 5,000 kronor.

Jag anser mig ej böra för nästa budgetår beräkna några medel till understöd för utbildning av lärare vid folkhögskolor.

Anslagsposten till understöd åt folkhögskolor bör alltså för nästa budgetår ökas från 1,080,000 kronor med $(64,500 + 5,000 =)$ 69,500 kronor till *1,149,500 kronor.*

Jag har intet att erinra mot överstyrelsens beräkningar av anslagsposterna till *ökat understöd åt folkhögskolor* och till *provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folkhögskolor*, vilka alltså böra upptagas med *50,000 kronor*, respektive *90,000 kronor.*

Det är icke möjligt att nu avgöra, i vilken utsträckning behov under nästa budgetår kan komma att föreligga av anslagsmedel till understödjande av folkhögskolor eller folkhögskolelinjer, som betingas av ungdomsarbetslösheten. Vad Gripsholms folkhögskola beträffar har för innevarande budgetår understöd av denna anledning ansetts påkallat. Huruvida detsamma kan bli fallet under budgetåret 1936/1937 eller om möjligen nämnda folkhögskola då kan ifrågakomma till understöd i samma ordning som vanliga folkhögskolor undandraget sig för närvarande varje bedömande. Försiktigheten torde emellertid bjuda att för detta ändamål under förevarande anslag beräkna ett belopp av förslagsvis *14,000 kronor.*

Anslaget skulle alltså för budgetåret 1936/1937 uppföras med ett belopp av $(1,149,500 + 50,000 + 90,000 + 14,000 =)$ 1,303,500 kronor, vilket belopp emellertid — bland annat på grund av den något minskade elevtillströmningen till folkhögskolorna — torde kunna avrundas nedåt till 1,300,000 kronor. Anslagshöjningen utgör alltså $(1,300,000 - 1,218,000 =)$ 82,000 kronor.

Under åberopande av vad nu anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att till folkhögskola må under budgetåret 1936/1937 såsom understöd för anordnande av parallellundervisning utgå, då sådan undervisning med hänsyn till elevernas

olika förkunskaper eller behovet av uppdelning i skilda arbetslag prövas nödvändig:

a) till envar av folkhögskolas manliga och kvinnliga avdelning vid huvudkurs och därmed samtidigt pågående kurser med högst 1,000 kronor samt, då elevantalet inom någon av de nämnda kurserna överstiger 40, med ytterligare högst 1,000 kronor för dylik kurs, dock med sammanlagt högst 4,000 kronor;

b) vid fristående kvinnlig kurs och därtill ansluten andra årskurs med högst 750 kronor för kurs, samt, då elevantalet inom någon av de nämnda kurserna överstiger 40, med ytterligare högst 750 kronor för dylik kurs, dock med sammanlagt högst 2,250 kronor;

dels ock till Folkhögskolor: Understöd åt folkhögskolor för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag

av kronor 1,300,000.

[163.] 38. **Folkhögskolor: Stipendier åt elever vid folkhögskolor, förslagsanslag.** Detta anslag är i riksstaten för budgetåret 1935/1936 uppfört med 600,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 hemställt, att anslaget måtte för budgetåret 1936/1937 utgå efter oförändrade grunder och med oförändrat belopp. I sammanhang härmed har överstyrelsen — under hänvisning till den redogörelse för till vissa folkhögskolor anvisade arbetslöshetsmedel, som lämnats under nästföregående punkt — erinrat därom, att Kungl. Maj:t under budgetåret 1934/1935 av arbetslöshetsmedel tilldelat elever vid den provisoriska folkhögskolan i Gripsholm stipendier med 14,989 kronor 99 öre samt att 1935 års riksdag uttalat sig för att stipendier till elever vid provisoriska folkhögskolor skulle från och med budgetåret 1935/1936 kunna utgå ur här ifrågavarande anslag.

Under punkt 188 i 1935 års åttonde huvudtitel erinrade jag, att *styrelsen för föreningen Norden* i skrivelse den 28 september 1934 anhållit, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att av förevarande anslag måtte efter skolöverstyrelsens beprövande och i enlighet med de bestämmelser, som finna sig av Kungl. Maj:t utfärdas, för budgetåret 1935/1936 användas ett belopp av 1,000 kronor till stipendier åt svenska elever vid danska folkhögskolor.

Som motiv för framställningen anfördes, att föreningen tidigare lämnat anslag för beredande av möjlighet för lärare och elever vid svenska folkhögskolor att under någon tid deltaga i arbetet vid folkhögskolor i Danmark och Norge. Medel vore tyvärr från och med år 1933 icke tillgängliga för ändamålet. Ett planmässigt genomfört utbyte — det förutsattes, att mot-

svarande åtgärder skulle vidtagas från dansk sida — skulle i hög grad medverka till utbredande och fördjupande av samkänslan mellan de bredare folklagren i de nordiska länderna.

Till denna framställning hade *skolöverstyrelsen* den 12 oktober 1934 anslutit sig.

Under nämnda punkt i huvudtiteln anförde jag emellertid, att jag under rådande förhållanden icke ansåge mig kunna biträda framställningen. I överensstämmelse härmed förelade icke Kungl. Maj:t riksdagen förslag i ämnet.

Nu har *styrelsen för nämnda förening* i skrivelse den 3 september 1935, under åberopande av sin förutnämnda skrivelse, gjort enahanda framställning om understöd med 1,000 kronor för budgetåret 1936/1937.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 10 september 1935 tillstyrkt framställningen.

Departementschefen.

Sistnämnda förslag tillgodoser ett enligt min mening beaktansvärt ändamål, och jag finner mig därför böra nu tillstyrka detsamma. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela i ämnet erforderliga bestämmelser. Förevarande anslag torde icke behöva höjas med hänsyn härtill utan synes böra för nästa budgetår, i enlighet med skolöverstyrelsens förslag, uppföras med oförändrat belopp.

Under åberopande av vad jag nu anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Stipendier åt elever vid folkhögskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 600,000.

Abnormundervisningen.

[164.] 39. **Institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är i riksstaten för budgetåret 1935/1936 uppfört med 90,500 kronor.

I den av 1935 års riksdag fastställda avlöningsstaten för institutet och förskolan för blindas å Tomteboda äro uppförda tre befattningar såsom handarbetslärarinnor med en avlöning för en var av, förutom bostad med värme, 2,400 kronor för år, därav lön 1,600 kronor och tjänstgöringspenningar 800 kronor. I samma stat finnas vidare uppförda *dels* en delpost å 61,950 kronor till lön och tjänstgöringspenningar, *dels* en anslagspost å förslagsvis 13,650 kronor till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, *dels ock* en anslagspost å förslagsvis 3,600 kronor till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 17 maj 1935 utgår ur sistnämnda post, bland annat, ett belopp av 1,000 kronor till bestridande av »musikundervisningen i övrigt».

I skrivelse den 25 april 1935 har *direktionen över institutet och förskolan för blinda å Tomteboda* anfört följande:

Vid institutet och förskolan vore för närvarande anställda tre handarbetslärarinnor för undervisning i institutet dels av samtliga gossar och flickor i första och andra klasserna i förberedande handarbeten och hantverk, dels av de övriga blinda flickorna i olika slag av stickning, vävning m. m. Rektor Ek hade i en till *direktionen* ingiven skrivelse lämnat en utredning, som påtagligt visade, att de tre handarbetslärarinnorna icke medhunnit att giva en tillfredsställande yrkesutbildning åt sina till stort antal uppgående elever. Enär det för de blindas framtida förvärvsmöjligheter vore av den allra största betydelse, att de erhöle bästa möjliga utbildning vid institutet, ansåge *direktionen*, att för avhjälpande av vad som för närvarande bruste härutinnan en av rektor föreslagen utökning av handarbetslärarinnorna till ett antal av fyra vore synnerligen välgrundad.

Direktionen hemställde om ett sådant tillägg till lönestaten för institutet, att däri för budgetåret 1936/1937 upptoges en fjärde handarbetslärarinna med enahanda avlöningsförmåner, som tillkomme de tre nu anställda handarbetslärarinnorna, och att därvid dels posten till lön och tjänstgöringspenningar höjdes från 61,950 kronor till 64,350 kronor, dels ock posten särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän höjdes från 13,650 kronor till 14,250 kronor.

Tillika hemställde *direktionen* om den ändring rörande det sedan flera år utgående arvodet å 600 kronor till en lärarinna för undervisning i sång i förskolan, vilket belopp för närvarande bestredes från omkostnadsstaten, att posten till bestridande av musikundervisningen i övrigt måtte höjas från 1,000 kronor till 1,600 kronor och att samtidigt delposten till expenser i omkostnadsstaten sänktes från 47,000 kronor till 46,400 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 anfört, att den av *direktionen* ifrågasatta åtgärden att i avlöningsstaten upptaga ytterligare en handarbetslärarinna syntes *överstyrelsen* vara välgrundad och kunna av *överstyrelsen* förordas, då ifrågavarande befattning tvivelsutan även i framtiden torde vara för anstalten nödvändig. Även den föreslagna överflyttningen från omkostnadsstaten till avlöningsstaten av arvodet å 600 kronor till en lärarinna i sång vid förskolan funne sig *överstyrelsen* böra tillstyrka. Då detta arvode faststälts med hänsyn till att å detsamma icke skulle utgå tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg, syntes någon ändring av anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän med anledning härav icke böra ifrågasättas.

På grund av vad sålunda anförts hemställde *överstyrelsen*, att anslaget till avlöningar vid institutet och förskolan för blinda å Tomteboda skulle för budgetåret 1936/1937 uppföras med ett belopp av 94,100 kronor.

Statskontoret har i yttrande den 30 oktober 1935 anfört, att *statskontoret* icke hade något att erinra mot den ifrågasatta överflyttningen från omkostnadsanslaget till avlöningsstaten av arvodet till den särskilda sånglärarinnan vid förskolan.

Vad anginge frågan om anställande vid institutet av ytterligare en hand-

arbetslärarinna hade statskontoret inhämtat, att, sedan de tre nuvarande handarbetslärarinnebefattningarna inrättats, de vid institutet undervisade kvinnliga lärjungarnas antal ökats med mer än 50 procent. Med hänsyn härtill och under hänvisning i övrigt till vad institutet anfört i ärendet ville statskontoret icke motsätta sig bifall till institutets framställning i denna del.

Rektor vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas har i skrivelse till skolöverstyrelsen, med hänsyn till, bland annat, den ökade arbetsbörda, som på grund av nedläggandet av förskolan för blinda i Växjö och elevernas överflyttande till förskolan vid institutet å Tomteboda, kommit att åvila såväl rektor som första lärarinnan vid förskolan ifrågasatt en minskning av undervisningsskyldigheten för rektor från lägst 10, högst 12 timmar till lägst 5 högst 7 timmar samt för första lärarinnan från lägst 20, högst 22 timmar till lägst 16, högst 18 timmar.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 29 januari 1935 tillstyrkt den föreslagna åtgärden och *statskontoret* har i utlåtande den 16 maj 1935 icke haft något att i sak erinra mot överstyrelsens hemställan.

I överstyrelsens skrivelse anföres, att vid ett bifall till ifrågasatt framställning den minskade undervisningsskyldigheten för rektor och första lärarinnan beräknades kunna fördelas på andra lärare vid institutet och förskolan. Vid sådant förhållande skulle den föreslagna åtgärden icke komma att medföra någon kostnadsökning, i varje fall icke för budgetåret 1935/1936. Skulle emellertid erfarenheten giva vid handen, att den sålunda tänkta anordningen framdeles icke kunde upprätthållas, hade man att räkna med en merkostnad av i runt tal 1,000 kronor för år.

Departementschefen.

Jag biträder förslaget om anställande av ytterligare en handarbetslärarinna mot åtnjutande av enahanda avlöningsförmåner, som tillkomma de i nu gällande avlöningsstat uppförda handarbetslärarinnorna. För ifrågasatt nya befattningshavare torde alltså böra beräknas en kontantavlönning av 2,400 kronor för år, varav 1,600 kronor lön och 800 kronor tjänstgöringspenningar. I avlöningsstaten bör förty för nästkommande budgetår delposten till lön och tjänstgöringspenningar höjas med 2,400 kronor eller från nu 61,950 kronor till 64,350 kronor.

Från anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän avföras kostnaderna för tillfällig löneförbättring. Vid bifall till det av mig framställda förslaget om anställande av ytterligare en handarbetslärarinna bör nämnda delpost ökas från 13,650 kronor med 600 kronor till 14,250 kronor.

Emot den ifrågasatta överflyttningen från omkostnadsstaten till avlöningsstaten av arvodet å 600 kronor till den särskilda sånglärarinnan har jag intet att erinra. Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör till följd härav ökas med nämnda belopp eller från 3,600 kronor till 4,200 kronor.

De sålunda av mig förordade ökningarna i avlöningsstaten uppgå till (2,400 + 600 + 600 =) 3,600 kronor. Avlöningsanslagets slutsumma bör alltså

för budgetåret 1936/1937 höjas från 90,500 kronor med 3,600 kronor till 94,100 kronor.

Vad beträffar den föreslagna minskningen i undervisningsskyldigheten för rektor och första lärarinnan vid institutet och förskolan synes mig framställningen härom välgrundad på grund av de ökade göromål, som kommit att påvåla dessa befattningshavare. Med anledning av vad överstyrelsen anfört angående den kostnadsökning, som möjligen skulle kunna uppstå härigenom, har jag förvissat mig om att så icke kan bliva fallet, enär, under alla förhållanden, vid Tomteboda anställda lärare måste anlitas för bestridande av de överblivande timmarna och detta väl låter sig göra, då dessa lärares undervisningsskyldighet lämnar utrymme härför. Vid en anstalt av Tomtebodas karaktär är det överhuvudtaget uteslutet att anlita timlärare, då kompetenta krafter härtill icke stå till buds. Jag vill vidare erinra, att i samband med den av 1919 års riksdag beslutade löne- och pensionsregleringen för lärarpersonalen vid blindundervisningsanstalterna riksdagen icke gjort något uttalande angående omfattningen av vederbörande lärares tjänstgöringsskyldighet. På grund härav torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta i förevarande ärende, och det är min avsikt att i annat sammanhang underställa Kungl. Maj:t förslag till de ändringar i stadgan för statens läroanstalter för blinda, som i anledning av förevarande fråga erfordras.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels i gällande avlöningsstat för institutet och förskolan för blinda å Tomteboda uppföra ytterligare en befattning såsom handarbetslärarinna med en avlöning av, förutom bostad med värme, 2,400 kronor för år, varav 1,600 kronor lön och 800 kronor tjänstgöringspenningar;

dels i anledning härav öka *ej mindre* den i avlöningsstaten uppförda delposten till lön och tjänstgöringspenningar från 61,950 kronor med 2,400 kronor till 64,350 kronor, *än även* den i avlöningsstaten uppförda anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän från förslagsvis 13,650 kronor med 600 kronor till förslagsvis 14,250 kronor;

dels öka den i avlöningsstaten uppförda anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, från förslagsvis 3,600 kronor med 600 kronor till förslagsvis 4,200 kronor;

dels ock till *Institutet och förskolan för blinda å Tomteboda: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 94,100.

[165.] 40. **Institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas Omkostnader, förslagsanslag.** Förevarande anslag är i riksstaten för budgetåret 1935/1936 uppfört med 75,800 kronor.

Genom beslut den 17 maj 1935 har Kungl. Maj:t fastställt omkostnadsstat för institutet och förskolan för blindas å Tomteboda, att tillämpas tills vidare under budgetåret 1935/1936. I omkostnadsstaten är uppförd en anslagspost till expenser å förslagsvis 47,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1935 har *skolöverstyrelsen* — under erinran att direktionen över institutet och förskolan för blindas å Tomteboda hemställt, att det sedan flera år utgående arvodet å 600 kronor till en lärarinna i sång vid förskolan, som bestredes ur anslagsposten till expenser, måtte överflyttas till anslaget till avlöningar — anfört, att överstyrelsen ansett sig böra tillstyrka ifrågakvarande åtgärd. Vid bifall härtill skulle omkostnadsanslaget kunna minskas från förslagsvis 75,800 kronor med 600 kronor till förslagsvis 75,200 kronor.

Statskontoret har i utlåtande den 30 oktober 1935 intet haft att erinra mot den föreslagna överflyttningen av berörda arvode.

Kristianstads läns landstings förvaltningsutskott har i skrivelse den 10 januari 1935 anfört, bland annat, följande:

Vid institutet och förskolan för blindas å Tomteboda hade för senare halvåret 1933 intagits tre barn, Conrad Adolf Ferdinand Weber, född år 1919, Bogislaw Ludvig Rudolf Weber, född år 1923, och Irene Magdalena Maria Weber, född år 1921, samtliga mantalsskrivna i Källna kommun, Kristianstads län. Barnen innehade tyskt medborgarskap. För nämnda barn hade landstinget haft att erlägga avgift till institutet och förskolan för år 1933 med 200 kronor och för år 1934 med 400 kronor för varje. Barnens fader, Ernst Otto Weber, vore medellös och kunde ej erlägga berörda avgifter. Några bestämmelser angående ersättning från staten till landsting för vård av blindas, som vore utländska undersåtar, finnes icke. Förvaltningsutskottet ansåge emellertid, att liksom primärkommunerna vore befriade från fattigvårdskostnader för utländska medborgare, landstinget borde vara befriat från erläggande av dylika skolavgifter. Förvaltningsutskottet hemställde förty, att de kostnader, som landstinget hittills haft och framdeles kunde komma att få för vård å blindskola eller blindinstitut av ovannämnda barn, måtte ersättas av statsmedel.

Med anledning av denna framställning avgåvos yttranden av inspektören för blindundervisningen, länsstyrelsen i Kristianstad, statskontoret och skolöverstyrelsen. *Statskontoret* anförde följande:

Enligt föreskrift i § 5 lagen den 29 maj 1896 angående blindundervisningen i detta lagrums nuvarande lydelse skulle för vart och ett blint barn, som på grund av bestämmelserna i samma lag vore intaget i på statens bekostnad upprättad läroanstalt för blindas, vare sig förskola, institut eller hantverksskola, av vederbörande landstingsområde eller av stad, som ej i landsting deltog, erläggas en årlig avgift av 400 kronor. I § 6 samma

lag stadgades, att landsting eller stadsfullmäktige i stad, som ej i landsting deltog, ägde att för varje till landstingsområdet eller staden hörande sålunda intaget barn bestämma en viss årlig avgift, med vilken föräldrar eller målsmän, i den mån de därtill ägde tillgång, skulle bidra till täckande av kostnaderna för barnets vistelse vid förskola, institut eller hantverksskola. I sistnämnda paragraf enligt dess ursprungliga lydelse (senaste lydelse lag ¹⁷/₆ 1932, nr 256) stadgades därjämte, att de föräldrar eller målsmän, vilka icke ägde tillgång till avgiftens erläggande, genom fattigvårdens försorg härutinnan skulle understödjas. Enligt den ändring av § 6, som genomfördes i samband med utfärdandet den 14 juni 1918 av gällande lag om fattigvården skulle däremot kostnaderna för nu ifrågasvarande avgifter stanna hos vederbörande landsting i den mån det ej vore möjligt uttaga desamma av föräldrar eller målsmän. Ifrågasvarande kostnader hade härigenom mistat karaktären av fattigvård (se proposition nr 135.1918 sid. 223).

Genom lag den 8 april 1925 (nr 82) erhöles § 1 mom. fattigvårdslagen sådan ändrad lydelse, att avgift för vård, som lämnats å vissa anstalter för blinda barn under skolåldern (d. v. s. barn, som ännu ej nått skolåldern), upptogs bland de i samma moment förut angivna avgifter. Dylig avgift fick härigenom fattigvårds natur, varav följde att, då sådan avgift avsåge utländskt barn, gottgörelse lämnades av staten (se proposition 105/1925).

I likhet med Kristianstads läns landstings förvaltningsutskott ansåges statskontoret det rimligt, att utgifter av det slag, som i framställningen avsåges, gäldades av statsverket. Såsom framginge av föreliggande uppgifter från institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas, förskolan för blinda i Växjö och hantverksskolan i Kristinehamn för blinda funnes för närvarande vid dessa anstalter endast tre utländska barn. På grund härav och då det sällan torde inträffa, att sådana barn intoges å anstalter för blinda, torde det knappast vara påkallat att i ämnet vidtaga författningsändring.

För bestridandet av de avgifter för senare halvåret 1933 och år 1934 å tillhoppa 1,800 kronor, varom nu vore fråga, torde andra medel än åttonde huvudtitelns anslag till extra utgifter ej stå till Kungl. Maj:ts förfogande. Därest statsverket även framdeles skulle stå för kostnader av förevarande art, syntes det emellertid böra tagas under övervägande att utverka riksdagens medgivande att för ändamålet taga i anspråk vederbörande läroanstalts för blinda omkostnadsanslag.

Kungl. Maj:t medgav genom beslut den 4 oktober 1935, att landstinget finge utbekomma ersättning i förevarande avseende för senare halvåret 1933 och för år 1934 med sammanlagt 1,800 kronor, att utgå från åttonde huvudtitelns anslag till extra utgifter. Tillika förklarade sig Kungl. Maj:t framdeles på därom av förvaltningsutskottet gjord ansökning vilja meddela beslut angående ersättning i ifrågasvarande hänseende för tid efter utgången av år 1934.

Såsom jag under nästföregående punkt anfört har jag intet att erinra mot den föreslagna överflyttningen från omkostnadsanslaget till avlösningsanslaget av ifrågasvarande arvode å 600 kronor. Skolöverstyrelsen har vid bifall till denna åtgärd ansett omkostnadsanslaget kunna för nästkommande budgetår undergå en minskning med nämnda belopp.

Departement-
schefen.

Med anledning av vad som förekommit med avseende å tyske undersåten E. O. Webers blinda barn vill jag framhålla, att jag, i likhet med statskontoret anser, att kostnader av detta slag icke böra påvåla landstingen utan att de för framtiden böra bestridas av vederbörande läroanstalts omkostnadsanslag. Någon höjning av institutets å Tomteboda omkostnadsanslag av nämnda anledning synes dock icke erforderlig. På grund av den ifrågasatta nya utgiftsbelastningen å anslaget anser jag mig likväl nu icke böra förorda den av skolöverstyrelsen ifrågasatta minskningen av anslaget, utan torde anslaget för nästa budgetår böra bibehållas vid oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Institutet och förskolan för blinda å Tomteboda*:
Omkostnader för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 75,800.

[166.] 41. **Hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 29,600 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 — med överlämnande av framställning i ämnet från styrelsen för hantverksskolan och yttrande däröver av inspektören för blindundervisningen — hemställt om utverkande för nästkommande budgetår av oförändrat anslag.

Departementschefen. Jag biträder skolöverstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män*:
Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 29,600.

[167.] 42. **Hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män: Omkostnader, förslagsanslag.** I riksstaten för budgetåret 1935/1936 är detta anslag uppfört med 21,200 kronor. Genom beslut den 17 maj 1935 har Kungl. Maj:t fastställt följande omkostnadsstat och specialstat för ifrågasatta skola, att tillämpas tills vidare under budgetåret 1935/1936:

Omkostnadsstat:

Utgifter:

1. Expenser, <i>förslagsvis</i>	kronor	8,200
2. Övriga utgifter:		
a. Utackorderingsbidrag till behövande elever, <i>förslagsvis</i>	kronor	6,000
b. Utrustningsbidrag till avgående elever, <i>förslagsvis</i> »		6,000
c. Utgifter för från institutet och förskolan för blinda å Tomteboda dimitterade elever, <i>förslagsvis</i> »	15,500	27,500

Summa kronor 35,700.

Inkomster:

1. Avgifter för från institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas dimitterade elever	kronor 6,000	
2. Nettoinkomst av affärsverksamheten, <i>förslagsvis</i>	» 8,500	14,500
		<hr/>
	Nettoutgift	kronor 21,200.

Specialstat

Inkomster och utgifter av affärsverksamhet.

Inkomster:

1. Intressemedel, <i>förslagsvis</i>	kronor 1,000
2. Försäljningsmedel, <i>förslagsvis</i>	» 58,500
	<hr/>
	Summa kronor 59,500.

Utgifter:

Materialier m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor 51,000
	<hr/>
	Överskott kronor 8,500.

I skrivelse den 13 maj 1935 har *styrelsen för hantverksskolan* hemställt om anslag till ändamålet för budgetåret 1936/1937. Styrelsen har därvid med hänsyn till något minskat elevantal reducerat den i omkostnadsstaten uppförda posten för utackorderingsbidrag till behövande elever från 6,000 kronor till 5,000 kronor. Härjämte har styrelsen med hänsyn till bland annat det låga ränteläget minskat den i specialstaten uppförda inkomstposten intressemedel från 1,000 kronor till 700 kronor. Slutligen har styrelsen utan särskild motivering beräknat den i specialstaten uppförda utgiftsposten för materialier m. m. till ett med 720 kronor till 51,720 kronor förhöjt belopp. I övrigt har styrelsen icke föreslagit någon ändring i fråga om nu utgående belopp till omkostnader.

Inspektören för blindundervisningen har tillstyrkt styrelsens anslagsäskanden.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 föreslagit, att sistberörda anslagspost till materialier m. m. måtte för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 51,000 kronor, men i övrigt tillstyrkt skolstyrelsens förslag.

Jag tillstyrker skolöverstyrelsens förslag. Förevarande anslag bör alltså för nästa budgetår uppföras med ett belopp av (21,200 — 1,000 + 300 =) 20,500 kronor, innebärande en anslagsminskning med 700 kronor.

Departementschefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män:*
Omkostnader för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslags-*
anslag av kronor 20,500.

[168.] 43. **Hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor: Avlöningar, förslagsanslag.** 44. **Hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor: Omkostnader, förslagsanslag.** Ovannämnda anslag äro i riksstaten för budgetåret 1935/1936 uppförda med respektive 15,700 kronor och 14,200 kronor.

Skolöverstyrelsen har — med överlämnande av framställning i ämnet från skolans styrelse ävensom yttrande däröver av inspektören för blindundervisningen — i skrivelse den 31 augusti 1935 hemställt om anvisande av oförändrade anslag för budgetåret 1936/1937.

Departement-
schefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att anvisa för budgetåret 1936/1937

dels till Hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor: Avlöningar ett förslagsanslag av kronor 15,700;
dels ock till Hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor: Omkostnader ett förslagsanslag av kronor 14,200.

[169.] 45. **Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 55,600 kronor. I den av 1935 års riksdag för vårdanstalten fastställda avlöningsstaten ingår bland annat en delpost å förslagsvis 5,450 kronor till ålderstillägg till tjänstemän å ordinarie stat.

I skrivelse den 31 augusti 1935 har *skolöverstyrelsen* — med föranledande av ett av *styrelsen för vårdanstalten* i ämnet framlagt, av *inspektören över blindundervisningen* tillstyrkt förslag — hemställt allenast om sådan ändring i avlöningsstaten, att berörda delpost å förslagsvis 5,450 kronor med hänsyn till ökad belastning under nästa budgetår måtte höjas med 600 kronor till 6,050 kronor.

Genom kungörelse den 22 juni 1923 (nr 276) meddelades bestämmelser om tillfälliga lönetillägg under budgetåret 1923/1924 åt vissa ordinarie vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare vid i kungörelsen angivna verk och inrättningar, vilka samtliga då icke erhållit ny lönereglering. Där vid något i samma kungörelse omförmålt verk eller inrättning vore anställda icke-ordinarie befattningshavare, vilka i fråga om tjänsteställning och avlöning vore att likställa med sådana ordinarie befattningshavare, som i kungörelsen avsåges, ägde Kungl. Maj:t efter framställning av vederbörande verk eller inrättning bestämma, om och med vilket belopp tillfälligt lönetillägg finge utgå.

Bestämmelserna angående dessa tillfälliga lönetillägg hava sedermera erhållit fortsatt giltighet med de ändringar, som betingats av att vid 1925/

1927 samt 1932 och 1933 års riksdagar ny löneroglering genomförs för ett flertal av ifrågavarande verk och inrättningar. Efter genomförda lönerogleringar och organisationsändringar återstå endast följande å riksstaten uppförda inrättningar, vid vilka tillfälliga lönetillägg för närvarande utgå, nämligen vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, tekniska läroverken i Örebro, Malmö och Härnösand, tekniska elementarskolorna i Norrköping och Borås samt elektrotekniska fackskolan i Västerås.

Det synes icke vara lämpligt att vidtaga ändring i en av riksdagen fastställd avlöningsstat vid varje tillfälle, då belastningen å någon förslagsvis beräknad anslagspost obetydligt ökas. Sådana ändringar böra uppskjutas till något tillfälle, då belastningssiffran i jämförelsevis mer betydande grad avviker från anslagsbeloppet eller då ändringar i övrigt vidtagas i avlöningsstaten. Med hänsyn härtill anser jag mig icke böra förorda, att öförmälda delpost till ålderstillägg nu höjes.

Departement-
schefen.

De tillfälliga lönetilläggen åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare vid ovannämnda inrättningar torde jämväl under nästa budgetår böra utgå efter oförändrade grunder. Jag gör hemställan härom under förevarande punkt.

Jag ifrågasätter icke någon ändring i fråga om dispositiöuen av ifrågavarande anslag, vilket alltså bör för budgetåret 1936/1937 uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att till ordinarie vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, tekniska läroverken i Örebro, Malmö och Härnösand, tekniska elementarskolorna i Norrköping och Borås samt elektrotekniska fackskolan i Västerås skola under budgetåret 1936/1937 utgå tillfälliga lönetillägg enligt enahanda bestämmelser som för budgetåret 1935/1936;

dels förklara, att i fråga om tillerkännande av tillfälliga lönetillägg åt icke-ordinarie befattningshavare skall för budgetåret 1936/1937 gälla vad i sådant hänseende blivit för budgetåret 1935/1936 beslutat;

dels ock till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte*: *Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förlagsanslag* av kronor 55,600.

[170.] 46. **Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag, som nu är uppfört med 46,100 kronor, disponeras jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 17 maj 1935 enligt följande omkostnadsstat:

Utgifter:

1. <i>Expenser, förslagsvis</i>		37,400
2. Övriga utgifter:		
a. Undervisnings- och arbetsmateriel, <i>förslagsvis</i> . kronor	7,000	
b. Kosthållet, <i>förslagsvis</i> »	47,500	
c. Beklädnad, <i>förslagsvis</i> »	8,000	
d. Läkare och sjukvård, <i>förslagsvis</i> »	7,000	
e. Vårdar- och ekonomipersonal, <i>förslagsvis</i> »	25,400	94,900
		<hr/>
	Summa kronor	132,300.

Särskilda uppbördsmedel:

1. Elevavgifter	kronor	74,000
2. Ersättning för elektrisk ström jämte återbäring till vårdanstalten av rabatt å elektrisk ström »		1,300
3. Försäljning av slöjdalster »		6,000
4. Kostersättning »		4,500
5. Ersättning för städning »		400
		<hr/>
	Summa nettoutgift kronor	46,100.

Av anslagsposten till *expenser å förslagsvis* 37,400 kronor får enligt samma beslut användas ett belopp av *förslagsvis* 19,500 kronor till bränsle, lyse och vatten samt ett belopp av högst 17,900 kronor till övriga *expenser*. Styrelsen för vårdanstalten äger vidtagna jämkningar å vissa av de i omkostnadsstaten uppförda anslagsposterna, endast posternas slutsumma icke överskrides.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 — i anledning av en av *styrelsen för vårdanstalten* i ämnet gjord, av *inspektören över blindundervisningen* tillstyrkt framställning — hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår höjas med 12,500 kronor till 58,600 kronor.

Anslagsmedlen till *expenser* borde höjas med 6,100 kronor, varav posten till bränsle, lyse och vatten med 3,350 kronor till 22,850 kronor samt posten till övriga *expenser* med 2,750 kronor till 20,650 kronor. Av utredningen i ämnet framgår, att medelsåtgången för sistberörda båda ändamål under budgetåret 1934/1935 utgjort respektive omkring 22,400 kronor (utgifterna för vatten väntades komma att stiga med omkring 500 kronor) och 20,600 kronor.

Delposten till *kosthållet* syntes med hänsyn till de stegrade livsmedelspriserna böra höjas med 1,000 kronor till 48,500 kronor.

Med hänsyn till den faktiska medelsåtgången borde delposten till *vårdar- och ekonomipersonal* höjas med 3,500 kronor till 28,900 kronor.

Av de särskilda uppbördsmedlen borde *elevavgifterna* — på grund av att antalet vårdbehövande syntes vara statt i avtagande — sänkas med 2,000 kronor till 72,000 kronor men däremot *ersättningen för elektrisk ström jämte återbäring till anstalten av rabatt å elektrisk ström* höjas med 100 kronor till 1,400 kronor.

Det är som synes en högst avsevärd höjning av förevarande anslag, som föreslås av skolöverstyrelsen. Likvisst har överstyrelsen vidtagit vissa minskningar i de anslagsbelopp, som äskats av vårdanstaltens styrelse.

Departement-
schefen.

Vid beräkningen av anslagsbehovet synes endast vid uppskattningen av inkomsterna av elevavgifter hänsyn hava tagits till den väntade minskade tillströmningen av vårdbehövande. Emellertid vill det förefalla, som om medelsbehovet under vissa av utgiftsposterna, såsom kosthållet, beklädnad, läkare och sjukvård, skulle kunna i någon mån minskas med hänsyn härtill. På grund härav och då jag förutsätter, att styrelsen för vårdanstalten även för nästa budgetår medgives rätt att vid förefallande behov företaga jämkningar mellan vissa av de i omkostnadsstaten uppförda anslagsposterna, vill jag för nästa budgetår tillstyrka en anslagshöjning med endast 4,000 kronor. Förevarande anslag bör alltså för budgetåret 1936/1937 bestämmas till (46,100 + 4,000 =) 50,100 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 50,100.

[171.] 47. **Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever, reservationsanslag.** Ur detta anslag, som för budgetåret 1935/1936 är uppfört med 4,000 kronor, utgår ett belopp av 3,000 kronor till skrivmaskiner åt avgående elever vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas och ett belopp av 1,000 kronor till skrivmaskiner åt avgående elever, vilka överflyttas från nämnda institut och förskola till hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 anfört, att en besparing av 1,000 kronor torde vid slutet av innevarande budgetår komma att finnas å det för institutet och förskolan avsedda beloppet, och därför hemställt, att förevarande anslag måtte för budgetåret 1936/1937 minskas till 3,000 kronor.

Jag biträder överstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 3,000.

[172.] 48. **Järnvägsresor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare, förslagsanslag.** 49. **Fria frakter för arbetsmaterialier till blinda hantverkare, reservationsanslag.** Förevarande båda anslag äro för innevarande budgetår uppförda med 6,500 kronor, respektive 4,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 hemställt om oförändrade anslag till ifrågavarande ändamål under nästkommande budgetår.

Departementschefen.

I enlighet med överstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1936/1937 anvisa
dels till Järnvägsresor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare ett förslagsanslag av kronor 6,500;
dels ock till Fria frakter för arbetsmaterialier till blinda hantverkare ett reservationsanslag av kronor 4,000.

[173.] 50. **Understöd åt blivande blindlärare, reservationsanslag.** Sedan förevarande anslag på grund av uppkomna reservationer under några år ej uppförts å riksstaten, har riksdagen för ett vart av budgetåren 1933/1935 för ändamålet beviljat ett extra reservationsanslag av 1,000 kronor, var emot för innevarande budgetår av nyssnämnda anledning något anslag ej behövt anvisas.

Hos Kungl. Maj:t har nu *direktionen över institutet och förskolan för blinda å Tomtebodan* — under åberopande av innehållet i en av rektorn vid institutet Gustaf Ek, tillika inspektör för blindundervisningen, till direktionen i ärendet ingiven skrivelse — hemställt om anvisande av ett anslag å 1,500 kronor till ifrågavarande ändamål för nästkommande budgetår. I sin skrivelse har Ek anfört, bland annat, att för budgetåret 1936/1937 ett belopp av 1,500 kronor erfordrades, enär under sistnämnda år en ämneslärare och en handarbetslärarinna behövde utbildas för blindskolornas behov.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 31 augusti 1935 tillstyrkt framställningen.

Departementschefen.

Under erinran att ifrågavarande understöd pläga utgå för ämneslärarelev, vilkens utbildningstid varar ett helt läsår, med 1,000 kronor och för handarbetslärarinnelev, beträffande vilken utbildningstiden omfattar allenast en termin, med 500 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt blivande blindlärare* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av . . . kronor 1,500.

[174.] 51. **Tryckning av blindskrifter, reservationsanslag.** Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 7,000 kronor.

Hos Kungl. Maj:t har *direktionen över institutet och förskolan för blinda å Tomtebodan* hemställt om anvisande av oförändrat anslag till ifrågavarande ändamål under nästkommande budgetår. Framställningen har tillstyrkts av *inspektören för blindundervisningen* och *skolöverstyrelsen*.

I enlighet med föreliggande förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Tryckning av blindskrifter* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 7,000.

[175.] 52. **Befrämjande av dövstumundervisningen, förslagsanslag.** Anslag för detta ändamål har varit uppfört i riksstaten sedan år 1890. Anslaget utgick från och med budgetåret 1924/1925 med 165,000 kronor, höjdes år 1926 till 190,000 kronor men sänktes åter år 1932 till 165,000 kronor. För innevarande budgetår sänktes anslaget till 163,500 kronor i samband med att ett ur anslaget utgående arvode överflyttades till annat anslag.

Under de senare åren har riksdagen medgivit, att ur sagda anslag finge utgå ett belopp för anskaffande av lämplig litteratur åt dövstumma. Detta belopp var till en början bestämt till högst 2,000 kronor för år men sänktes år 1928 till 1,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1935 har *skolöverstyrelsen* gjort framställning om anvisande av anslag för ändamålet under nästa budgetår. Av skrivelsen inhämtas följande:

Det för budgetåret 1934/1935 anvisade anslaget hade enligt olika överstyrelsens beslut disponerats på följande sätt:

Till dövstumskoldistriktens skolor	kronor 147,062: 50
» uppehållande av för dövstumma avsedda lantbruksskolor	» 1,750: —
» uppehållande av för dövstumma avsedda hantverksskolor	» 14,000: —
» skolan för döva småbarn i Stockholm	» 1,625: —
» förskolan för dövstumma i Göteborg	» 3,125: —
» anordnande av föreläsningar eller vidtagande av andra åtgärder till beredande av fortsatt utbildning för dövstumma	» 3,500: —
» stipendier åt dövstumlärareslever	» 4,000: —
» anskaffande av lämplig litteratur åt dövstumma	» 250: —
Därjämte hade utgått	
Till arvode till inspektören för dövstumundervisningen	» 1,500: —
» arvode för inspektören av undervisningen vid för dövstumma avsedda lantbruksskolor	» 300: —

Summa kronor 177,112: 50.

Då emellertid arvodet till inspektören för dövstumundervisningen numera utginge från annat anslag, borde för jämförelses skull sagda summa minskas med 1,500 kronor till 175,612 kronor 50 öre.

Centralstyrelsen för svenska dövstumläraresällskapet hade, under framhållande av att behov av *fattbar litteratur för dövstumma*, såväl för de äldre som för barn i skolåldern, alltjämt gjorde sig gällande, hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes dels för budgetåret 1936/1937 anvisa ett belopp av 2,000 kronor

för utgivande av för dövstumma fattbar litteratur, dels ock förordna, att nämnda belopp ställdes under överstyrelsens förvaltning att av överstyrelsen utdelas. Enligt överstyrelsens mening borde ifrågavarande belopp bestämmas till det belopp, varmed det utgått under senaste åren, eller 1,000 kronor.

Beträffande utgifterna från anslaget hade inspektören för dövstumundervisningen framhållit bland annat följande.

Beloppet till *stipendier åt dövstumlärarelever*, högst 4,000 kronor, vore otillräckligt. År 1935 funnes 7 seminarie- och provårselever, som följaktligen ej kunde tilldelas större belopp än sjundedelen av 4,000 kronor eller 570 kronor vardera, såvida ej donationsmedel därtill användes, vilket knappast torde böra ske, medan till lärarkandidater vid blindinstitutet utginge stipendium med 1,000 kronor för år. För att välmeriterade lärare skulle lockas in på dövstumläraryrket vore önskligt att beloppet kunde höjas till högst 6,000 kronor.

Vidare hade inspektören anfört, att enligt nådigt brev den 14 februari 1896 Kungl. Maj:t beträffande allmänna dövstuminstitutets donationsmedel ansett, att någon del av de till fri disposition ställda fondernas avkastning fortfarande såsom dittills finge tills vidare användas för dövstumläraryrket, dels till stipendier och dels till själva undervisningen. Då ju läraryrket i övrigt väl i regel bestredes med allmänna medel, torde enligt inspektörens mening böra starkt ifrågasättas, huruvida icke även dövstumläraryrket borde bekostas med statsmedel helst som avkastningen av de för de dövstummas behov så nödvändiga donationsmedlen på grund av det allmänna penningläget sannolikt komme att minskas. Ifrågasättas kunde därför, om ej ett ytterligare belopp för arvode åt lärare vid dövstumläraryrket borde upptagas i förslagsanslaget med nu utgående 2,700 kronor.

Överstyrelsen delade till fullo inspektörens uttalade mening, att donationsmedlen icke lämpligen torde böra belastas med utgifter för dövstumläraryrket och att därför anslaget till stipendier åt dövstumlärarelever torde böra höjas till 6,000 kronor.

Om man beräknade, att anslaget för budgetåret 1936/1937 komme att utgå i samma omfattning och ungefär med samma belopp som för budgetåret 1934/1935 — dock med de ändringar, vilka av inspektören ifrågasatts, och under förutsättning att till anskaffande av lämplig litteratur åt dövstumma anvisades samma belopp som under de senare åren utgått — skulle för in- stundande budgetår erfordras:

a)	dövstumskoldistriktens barndomsskolor, <i>förslagsvis</i>	kronor	145,000
b)	arvoden åt lärare vid dövstumläraryrket, <i>förslagsvis</i> »		2,700
c)	uppehållande av för dövstumma avsedda lantbruks- och hantverksskolor, <i>förslagsvis</i> »		16,500
d)	skolan för döva småbarn i Stockholm och förskolan för dövstumma i Göteborg, <i>förslagsvis</i> »		5,000
e)	anordnande av föreläsningar eller vidtagande av andra åtgärder till beredande av fortsatt utbildning för dövstumma, <i>högst</i> »		3,500
f)	stipendier åt dövstumlärarelever, <i>högst</i> »		6,000
g)	anskaffande av lämplig litteratur åt dövstumma, <i>högst</i> . »		1,000
h)	arvode för inspektion av undervisningen vid för dövstumma avsedda lantbruksskolor »		300

Summa kronor 180,000

Då anslaget under ett flertal år väsentligt överskridits, och då någon minskning av utgiftsbeloppen icke torde vara att förvänta, finge överstyrelsen föreslå, att anslaget för budgetåret 1936/1937 måtte höjas till förslagsvis 180,000 kronor.

Statskontoret har i utlåtande den 4 november 1935 anfört följande:

Arvoden åt lärare vid dövstumläraryseminariet hade sedan lång tid tillbaka bestritts av medel ur avkastningen av f. d. allmänna dövstumminstitutets donationsmedels fond. I förevarande ärende hade gjorts gällande, att statsverket hädanefter borde åtaga sig kostnaden för sagda arvoden. Som motiv härför hade anförts, att kostnaden för lärarutbildningen i övrigt i regel bestredes med statsmedel. Då detta skäl icke syntes utgöra tillräcklig anledning att frångå nuvarande ordning och det enligt statskontorets mening, såvitt möjligt, borde undvikas, att, så länge frågan om den framtida organisationen av dövstumundervisningsväsendet ännu ej nått sin lösning, belasta det nu utgående anslaget till befrämjande av dövstumundervisningen med utgifter för nya ändamål, funne sig ämbetsverket icke böra tillstyrka bifall till framställningen i denna del.

Skolöverstyrelsen hade vidare ifrågasatt en höjning av det till stipendier åt dövstumlärarelever anslagna beloppet med 2,000 kronor till 6,000 kronor. Med anledning härav ville statskontoret erinra, att de för detta ändamål avsedda medlen på initiativ av statens organisationsnämnd genom beslut av 1932 års riksdag minskades från 8,000 kronor till 4,000 kronor. Som motiv för minskningen hade nämnden anfört, att under de senaste fem åren av de medel, varom här vore fråga, årligen till samtliga — omkring 12 — elever vid dövstumläraryseminariet utgått stipendier om högst 800 kronor och lägst 615 kronor samt att för läsåret 1931/1932 dövstumlärarelevernas antal uppginge till endast 9, varför förevarande anslagspost för detta år icke komme att helt tagas i anspråk. Organisationsnämnden hade härjämte erfarit, att en under de senaste åren förefintlig brist på dövstumlärare numera avhjälppts, i anledning varav samma behov av lärarelever vid dövstumläraryseminariet som tidigare ej för den närmaste tiden föreläge. Med hänsyn till det minskade behovet av dövstumlärarelever, som sålunda föreläge, och med beaktande jämväl därav att näppeligen samtliga elever torde vara att anse såsom behövande, torde hela det till stipendier anvisade beloppet, 8,000 kronor, ej vara erforderligt utan syntes ett till hälften nedsatt belopp vara tillfyllest.

De synpunkter, som organisationsnämnden sålunda anförde för en begränsning av det till stipendier anvisade beloppet, torde alltjämt kunna åberopas mot en höjning, särskilt som lärjungeantalet ytterligare nedgått till 7 och med hänsyn till att enligt bestämmelsen i 49 § lagen den 31 maj 1889 angående dövstumundervisningen knappast samtliga dessa elever kunde beräknas komma i åtnjutande av stipendium. Statskontoret ansåge sig under sådana förhållanden icke böra förorda den ifrågasatta ökningen av stipendiebeloppet.

I anledning av den ökade belastningen å ifrågavarande anslag syntes emellertid med hänsyn till anslagets karaktär av förslagsanslag och med utgångspunkt från skolöverstyrelsens beräkningar, i den mån dessa icke påverkades av vad statskontoret ovan erinrat, anslaget för nästkommande budgetår böra upptagas med, i avrundat tal, 175,000 kronor.

Genom beslut den 25 april 1930 uppdrog Kungl. Maj:t åt numera landshövdingen M. Munck af Rosenschöld att såsom sakkunnig inom ecklesiastikdepartementet biträda med, förutom annat, verkställande av utredning och framläggande av förslag rörande omorganisation av dövstumundervisningsväsendet. Som biträde åt utredningsmannen tillkallades sedermera på grund av lämnat bemyndigande inspektören över dövstumundervisningen, rektorn L. J. E. Jungner.

Med skrivelse den 17 december 1932 överlämnade utredningsmannen utredning med förslag rörande omorganisation av dövstumundervisningsväsendet. Utredningen utmynnade i ett förslag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1933 års riksdag, att — under förutsättning att samtliga landsting och de i landsting icke deltagande städer utan ersättning och med full äganderätt till statsverket överlämnade all sin för dövstumundervisningen använda fasta och lösa egendom — i princip besluta statens övertagande av dövstumundervisningen, med åtagande tillika för statsverket att övertaga de rättigheter och förpliktelser, som tillkomme dövstumskoldistriktet gentemot de dövstamma samt emot dövstumskolornas nuvarande och förutvarande personal. Skulle riksdagen bifalla detta förslag och de uppställda villkoren för dövstumundervisningsväsendets förstatligande antagas av samtliga landsting och i landsting icke deltagande städer, hemställdes, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1934 års riksdag att antaga ny lag angående dövstumundervisningen samt bemyndiga Kungl. Maj:t att den 1 juli 1934 på de av riksdagen godkända villkoren för statsverkets räkning övertaga dövstumdistriktens omförmälda egendom m. m. Det av utredningsmannen framlagda förslaget innebar i övrigt en ganska genomgripande omläggning av dövstumundervisningen och av dess organisation. Av utredningen framgick, att statens kostnader för övertagandet av dövstumundervisningen beräknades komma att ökas med omkring 1,450,000 kronor, alternativt — vid samtidigt vidtagen lönereglering — med omkring 1,600,000 kronor.

Anmärkas må, att utredningsmannen hemställde om närmare utredning angående

1. huruvida, i vilken omfattning och på vad sätt den personal vid dövstumskolorna, som icke redan fått sin pensionsfråga ordnad, borde beredas rätt till tjänstepension samt änke- och pupillpension;

2. huruvida och i vilken utsträckning ändrings- och reparationsarbeten borde vidtagas vid dövstumskolorna, för att de skulle på ett tillfredsställande sätt tillgodose undervisningens behov;

3. huruvida och å vilket stadium av de dövstamma barnens utbildning, undervisning i åtbördsspråk borde meddelas även åt talundervisade elever; samt

4. vilka bestämmelser, som gällde beträffande de olika till de dövstammans fromma gjorda donationer, samt i vad mån ändring av dessa bestämmelser och av donationernas användning kunde vara påkallad.

I ärendet avgåvos ett flertal yttranden, bland annat av byggnadsstyrelsen, som framställde förslag beträffande den under nyssnämnda punkt 2. berörda frågan.

Under punkten 201 i 1935 års åttonde huvudtitel berörde jag frågan om dövstumundervisningsväsendets förstatligande samt anförde därvid, att jag icke då såge mig i stånd att tillstyrka åtgärder, som så avsevärt skulle öka statens utgifter för dövstumundervisningsväsendet utan att samtidigt för vederbörande landsting öppna möjlighet till några mera nämnvärda skattelättnader. Enligt min mening torde därför med denna fråga ännu så länge böra anstå.

Riksdagen anförde i anledning härav under punkten 155 av sin skrivelse nr 8, att riksdagen vid upprepade tillfällen begärt, att dövstumundervisningsväsendet måtte omorganiseras, samt att riksdagen ansåge sig böra understryka, att den ifrågasatta omorganisationen motiverades ej blott av önskvärdheten att genom dövstumundervisningens överflyttande till staten ernå vissa ekonomiska lättnader för landstingen ävensom en bättre organisation utan även av de förbättringar i rent pedagogiskt hänseende, som då kunde bli möjliga. Med hänsyn härtill ville riksdagen uttala önskvärdheten av att här förevarande omorganisationsfråga måtte, så snart omständigheterna det medgäve, bringas under riksdagens prövning.

Landstingens norrlandskommitté hemställde i skrivelse den 14 november 1935 om vidtagande av åtgärder, som kunde leda till att till 1936 års riksdag avlättes proposition med förslag till dövstumundervisningens förstatligande.

Styrelsen för svenska landstingsförbundet hemställde i skrivelse den 18 november 1935, att Kungl. Maj:t måtte för 1936 års riksdag framlägga förslag i ämnet. Av denna skrivelse inhämtas, bland annat, att landstingen dels på grund av deras tryckta ekonomiska läge, dels och framför allt på grund av de föreliggande förslagen om dövstumundervisningens förstatligande i regel icke ansett sig kunna eller böra offra medel för skolornas förbättring. Skolbyggnadernas underhåll samt skolmaterielens vidmakthållande och modernisering hade sålunda blivit betänkligt eftersatta, vilket givetvis vore att beklaga ur undervisningssynpunkt.

Vad angår sistberörda förslag och framställningar om förstatligande av dövstumundervisningsväsendet, har det under de allra senaste åren icke varit av statsfinansiella skäl möjligt att vidtaga åtgärder i denna riktning, vilka skulle väsentligt öka statens utgifter för dövstumundervisningen. Emellertid medför å andra sidan frågans svävande läge sådana olägenheter, att det förefaller önskvärt att ett ställningstagande till densamma icke ytterligare undanskjutes. En omständighet, som enligt min mening gör detta särskilt angeläget, är, att — såsom framgår av styrelsens för svenska landstingsförbundet ovanberörda framställning i ämnet — landstingen under

Departementschefen.

nuvarande ovissa organisatoriska förhållanden av lättförklarliga skäl ej anse sig böra bereda dövstumskolorna den omvårdnad, som under andra förhållanden skulle vara naturlig.

Den år 1932 framlagda utredningen, som numera grundar sig på ett något föråldrat primärmaterial och som för övrigt icke innefattade ett fullständigt klarläggande av frågan, tarvar emellertid överarbetning. Kungl. Maj:t har därför genom beslut den 6 december 1935 bemyndigat mig att tillkalla en sakkunnig för att inom departementet biträda med fortsatt beredning av frågan om dövstumundervisningsväsendets omorganisation. Efter den överarbetning av föreliggande förslag, som kommer att verkställas genom omförmälde, av mig sedermera tillkallade utredningsman, förutvarande statsrådet, undervisningsrådet N. J. F. Almkvist, torde ärendet kunna bringas i sådant skick, att förslag i ämnet kan föreläggas 1937 års riksdag.

Vad därefter angår skolöverstyrelsens ovanberörda framställning rörande anvisande av medel för nästa budgetår till bidrag till dövstumundervisningsväsendet, kan jag på de av statskontoret anförda skälen icke biträda överstyrelsens förslag om bestridande medelst statsmedel av vissa arvoden åt lärare vid dövstumlärarseminariet, vilka arvoden nu utgå av fondmedel, och ej heller förslaget om höjning av de för stipendier åt dövstumlärarelever avsedda anslagsmedlen. Förevarande anslag torde i enlighet med statskontorets förslag böra för nästa budgetår beräknas till 175,000 kronor, motsvarande en av ökad belastning föranledd anslagshöjning med 11,500 kronor. Liksom nu är fallet torde ur anslaget böra för nästa budgetår utgå ett belopp av högst 1,000 kronor för anskaffande av lämplig litteratur åt dövstumma, under de villkor, Kungl. Maj:t bestämmer. Anslaget bör i övrigt disponeras på sätt, överstyrelsen enligt det föregående föreslagit, dock med de ändringar i överstyrelsens förslag, som av mig nyss förordats. Jag vill anmärka, att enligt nu tillämpade principer för riksstatsuppställningen det ovanberörda arvodet å 300 kronor för inspektion av undervisningen vid för dövstumma avsedda lantbruksskolor ej borde avföras å förevarande anslag utan å anslaget till avlöningar för skolöverstyrelsen eller för lantbruksstyrelsen. Jag anser mig emellertid icke böra nu ifrågasätta någon ändring härutinnan.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Befrämjande av dövstumundervisningen för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 175,000;

dels ock medgiva, att ur nämnda förslagsanslag må för budgetåret 1936/1937 för anskaffande av lämplig litteratur åt dövstumma, under de villkor Kungl. Maj:t bestämmer, utgå ett belopp av högst 1,000 kronor.

[176.] 53. **Bidrag till tysta skolan å Lidingön.** Till detta ändamål har alltsedan år 1921 anvisats anslag, som från början utgick med 30,000 kronor och år 1924 sänktes till 20,000 kronor samt år 1932 till 5,000 kronor men år 1935 höjdes till 10,000 kronor.

Hos Kungl. Maj:t har *skolans styrelse* anhållit, att skolan måtte för nästkommande budgetår komma i åtnjutande av ett understöd med 15,000 kronor. Till stöd härför har — utöver de skäl, som lågo till grund för 1935 års riksdags beslut om höjning av förevarande anslag med 5,000 kronor — väsentligen anförts

att styrelsen sett sig föranlåten att redan under räkenskapsåret 1934/1935 företaga vissa moderniseringsarbeten i den ena av skolans båda stockholmsfastigheter, varjämte styrelsen sett sig nödsakad att planera en genomgående modernisering av samma fastighet, vilket arbete vore avsett att igångsättas den 1 oktober 1935. Styrelsen hade vidare under övervägande att igångsätta en liknande modernisering av sin andra stockholmsfastighet den 1 oktober 1936. Dessa byggnadsarbeten, som framtingats av utvecklingen på hyresmarknaden, komme självfallet att utöva en starkt reducerande inverkan på skolans inkomster. Utgifterna för räkenskapsåret 1935/1936 beräknades till 68,400 kronor. På grund av de planerade byggnadsarbetena vore det icke möjligt att för närvarande uppgöra någon tillförlitlig inkomstberäkning för de närmast förestående räkenskapsåren.

Inspektören för dövstumundervisningen har tillstyrkt framställningen.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 förordat bifall till framställningen och därvid anför, att

att det syntes överstyrelsen synnerligen angeläget, att skolans nu pågående verksamhet att vara fortsättningsskola för dövstumma flickor måtte kunna fortgå i oförminskad omfattning, intill dess frågan om organisationen av dövstumundervisningsväsendet blivit slutligt prövad. Den av skolans styrelse förebragta ekonomiska utredningen syntes emellertid giva vid handen, att härför erfordrades förhöjning av statsbidraget. Visserligen skulle detta komma att medföra, att statsbidraget komme att per elev räknat överstiga det belopp, 250 kronor, som utginge för varje i dövstumskoldistriktens skolor intagen elev, men vid denna jämförelse måste enligt överstyrelsens mening hänsyn tagas därtill, att skolan icke åtnjöte anslag från landstingen. Nedgången av skolans egna inkomster kunde därför komma att göra en minskning av elevantalet nödvändig, om icke statsbidraget höjdes.

Statskontoret har i yttrande den 30 oktober 1935 erinrat om den motive-ring skolöverstyrelsen i sin framställning till 1935 års riksdag anför till stöd för den då genomförda höjningen av skolans statsbidrag från 5,000 kronor till 10,000 kronor.

Överstyrelsen hade därvid framhållit, att för den fortsatta utbildningen av dövstumma gossar utginge statsbidrag med 250 kronor för elev och år. För de dövstumma flickornas fortsatta utbildning funnes ingen annan undervisningsanstalt än tysta skolan å Lidingön, vilken skola mottog elever från hela landet till kostnadsfri undervisning. Lika starka skäl, som föranlett riksdagen medgiva, att till utbildningsanstalterna för dövstumma gossar

finge utgå statsbidrag efter 250 kronor för elev, kunde enligt överstyrelsens mening rimligen anföras för att statsbidrag till tysta skolan beräknades utgå med ett belopp, som icke understeg vad skolan skulle hava erhållit, därest bidrag utgått efter samma grunder. Med en beräkningsgrund av 250 kronor för elev skulle statsbidraget uppgå till 10,000 kronor (se 1935 års åttonde huvudtitel, sid. 676).

Statskontoret kunde icke finna anledning föreligga att övergiva den av skolöverstyrelsen sålunda för anslaget beräknande förordade beräkningsgrunden. Statskontoret hemställde därför, att anslaget måtte för budgetåret 1936/1937 bestämmas till oförändrat belopp.

Departementschefen.

Jag anser mig icke kunna förorda någon förhöjning av de till skolan utgående anslagsmedlen, vilka ökades så sent som av 1935 års riksdag, utan finner i likhet med statskontoret, att desamma böra utgå med oförändrat belopp eller med 10,000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till tysta skolan å Lidingön* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag

av kronor 10,000,

att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

[177.] 54. **Bidrag till kyrklig själavård åt dövstumma.** Detta anslag är för budgetåret 1935/1936 uppfört med 14,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 hemställt, att anslaget måtte för budgetåret 1936/1937 uppföras med oförändrat belopp.

Departementschefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kyrklig själavård åt dövstumma* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag

av kronor 14,000.

[178.] 55. **Bidrag till tidning för dövstumma.** Till detta ändamål har riksdagen sedan år 1907 anvisat anslag, för budgetåret 1935/1936 upptaget till 1,000 kronor.

I en av *skolöverstyrelsen* den 31 augusti 1935 med yttrande av *inspektören för dövstumundervisningen* samt eget utlåtande till Kungl. Maj:t överlämnad ansökning har tidningens utgivare, typografen B. G. Fondelius, med bifogande av en översikt av tidningens inkomster och utgifter under år 1934, anhållit om statsbidrag för tidningens fortsatta utgivande med 1,000 kronor jämväl för budgetåret 1936/1937. Såväl inspektören som skolöverstyrelsen hava tillstyrkt bifall till framställningen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bidrag till tidning för dövstumma* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 1,000, att utgå enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna skäl meddela.

[179.] 56. **Bidrag till svenska föreningen för dövas väl.** Till detta ändamål har från och med budgetåret 1925/1926 utgått ett anslag, vilket från början utgjorde 5,000 kronor men år 1931 höjdes till 6,000 kronor. Beträffande ifrågasvarande förenings tillkomst, uppgift och verksamhet hänvisas till 1925 års åttonde huvudtitel, punkten 191.

Hos Kungl. Maj:t har nu föreningens *styrelse* anhållit om utverkande av ett anslag för nästkommande budgetår av 10,000 kronor för föreningens verksamhet. Till stöd för sin hemställan har styrelsen anfört bland annat följande:

Föreningens verksamhet hade under de gångna åren i hög grad utvecklats. Denna utveckling hade emellertid medfört stegrade krav på föreningens ekonomi, vilka föreningen sökt att möta genom anordnande av basarer, insamlingar och dylikt. Grundstommen i föreningens ekonomi hade dock städse varit det av statsmedel erhållna understödet.

I de lokaler, som vore förhyrda av huvudföreningen, inrymdes expeditionen, samlingen av hörapparater, skolan för döva småbarn och Dövas Väls syateljé. Å de tider, då lokalerna icke vore upptagna för angivna ändamål, användes dessa för labiologiundervisningen, andaktsstunder, föredrag, samkväm, lånebibliotek etc. Även de inom föreningen bildade klubbarna och studiecirkelarna hade där sina sammankomster, likaså ungdomsföreningarna. Trångboddheten och den ständigt ökade verksamheten hade gjort det nödvändigt för föreningen att inflytta i större lokaler, vilket givetvis medfört ökade kostnader. Ökningen av göromålen hade medfört behov av att till den oavlönade sekreterarens hjälp anställa avlönad personal, dels ett kvalificerat biträde för expeditiousarbetet, dels från och med år 1935 en examinerad sjuksköterska för utprovning av hörselapparater. Trots noggrann sparsamhet med föreningens medel utvisade räkenskapsåret 1934, att utgifterna överstigit inkomsterna med 9,862 kronor 2 öre. För nedbringande av denna förlustsiffra hade föreningen ansett sig nödsakad att av tillgängliga fonderade medel använda 8,591 kronor 97 öre. Med återstående belopp, 1,270 kronor 5 öre, hade kapitalkontot belastats. Detta hade vid 1934 års slut utvisat ett underskott för föreningen med 1,566 kronor. Skulle föreningen vara i stånd till att låta verksamheten fortsätta i sin naturliga utveckling, vore föreningen ovillkorligen nödsakad att söka skaffa sig betydligt ökade inkomster. För år 1936 beräknades en brist komma att uppstå å ej mindre än 8,110 kronor. Hur föreningen skulle bli i stånd att täcka denna brist, kunde för närvarande inte överblickas. Av fonderade medel funnes för ändamålet endast några hundra kronor tillgängliga. Föreningen vore i starkt behov av ökat statsbidrag för sin verksamhet, om ej denna skulle äventyras. Med hänsyn till det statsfinansiella läget ansåge sig föreningen dock ej böra ifrågasätta större höjning än med 4,000 kronor till 10,000 kronor.

Inspektören för dövstumundervisningen har anfört följande:

Föreningen hade alltifrån bildandet år 1921 varit synnerligen livaktig och obestriddigen landets döva och lomhörda till stort gagn. I det att den i möjligaste mån sökte hjälpa dessa att bliva oberoende av sin hörselnedsättning och därvid utsträckte verksamheten ej blott till huvudstaden utan i den mån det låte sig göra även till landsorten, syntes den främja ett allmänt intresse och vara väl värd det understöd, den hittills fått röna. Framställningen tillstyrktes.

I utlåtande den 31 augusti 1935 har även *skolöverstyrelsen* tillstyrkt framställningen samt därvid yttrat:

De uppgifter, för vilka föreningen arbetade måste anses i hög grad behjärtansvärda. Bland dessa uppgifter nämndes särskilt dess upplysningsverksamhet, anordnande av labiologikurser, vägledning vid anskaffande av hörapparater, anordnande av föredrag samt arbetsförmedling för döva och lomhörda. Föreningen hade dessutom satt på sitt program ett rationellt ordnande av undervisning för döva småbarn. Sedan anslaget för budgetåret 1931/1932 höjdes från 5,000 kronor till 6,000 kronor hade fyra nya lokalföreningar upprättats och medlemsantalet stigit från 910 vid 1929 års slut till 1,576 i maj 1935.

Överstyrelsen erinrar vidare om de avsevärda årliga understöd, som staten lämnade de enskilda föreningar, som understödde de blinda.

Statskontoret har i utlåtande den 10 oktober 1935 anfört, att statskontoret — med hänsyn till den för instundande kalenderår beräknade bristen och då vad i övrigt anförts syntes utgöra skäl för ökat bidrag till föreningen — ej ville motsätta sig, att till understöd åt föreningen utverkades ett anslag av 8,000 kronor för nästkommande budgetår.

Departement-
schefen.

Såväl inspektören för dövstumundervisningen som skolöverstyrelsen hava vitsordat, att föreningens verksamhet är till stor hjälp för de döva och lomhörda, och livligt tillstyrkt den begärda anslagsförhöjningen. Överstyrelsen har därvid erinrat om de avsevärda statsunderstöd, som utgå till enskilda föreningar för verksamhet bland blinda, och det storartade arbete till fromma för denna lytesgrupp, som härigenom kunnat uträttas.

Även jag anser den av svenska föreningen för dövas väl bedrivna verksamheten vara synnerligen förtjänt av understöd och vill på grund av vad till stöd därför anförts förorda en höjning av nu utgående anslagsbelopp. Jag anser dock i likhet med statskontoret, att denna höjning bör begränsas till 2,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till svenska föreningen för dövas väl* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag

av kronor 8,000

att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

J. Yrkesundervisningen.

[180.] 1. **Tekniska läroverk: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 493,800 kronor. Riksdagen har för tekniska läroverken fastställt följande avlöningsstat:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:			
a. Lön och tjänstgöringspenningar	kronor	292,100	
b. Ålderstillägg, <i>förslagsvis</i>	»	30,000	
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, <i>förslagsvis</i>	»	8,000	330,100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:			
a. Arvoden åt extralärare	»	65,375	
b. Arvoden åt vaktmästare m. fl.	»	3,850	
c. Understöd åt extra ordinarie lärare vid förfall på grund av sjukdom, <i>förslagsvis</i>	»	500	69,725
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a. Övningar i lantmäteri	»	1,675	
b. Föredrag om arbetarskydd och hygien	»	1,900	
c. Arvoden åt bokförings- och skrivbiträden åt rektorerna	»	4,300	
d. Arvoden åt skolläkare	»	2,750	
e. Arvoden åt bibliotekarier	»	2,350	
f. Arvoden åt biträden vid laborationer	»	2,000	14,975
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:			
a. Tillfällig löneförbättring för lärare, <i>förslagsvis</i>	»	65,000	
b. Provisorisk avlöningsförbättring för lärare, <i>förslagsvis</i>	»	10,000	
c. Tillfälligt lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	»	4,000	79,000

Summa förslagsanslag kronor 493,800.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 gjort framställning om anvisande av anslagsmedel till de tekniska läroverken för budgetåret 1936/1937. Av skrivelsen inhämtas följande:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat. I de under denna anslagspost uppförda delposterna ifrågasatte överstyrelsen icke ändring.

2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Bland de under denna anslagspost uppförda delposterna ifrågasatte överstyrelsen ändring endast i fråga om delposten till *arvoden åt extralärare*. Denna post hade av Kungl. Maj:t den 26 april 1935 fördelats på följande sätt:

till tekniska gymnasiet i Örebro	kronor	13,350
» tekniska läroverket i Malmö	»	11,900
» elektrotekniska fackskolan i Västerås	»	3,900
» tekniska elementarskolan i Norrköping	»	10,850
» tekniska elementarskolan i Borås	»	9,800
» tekniska gymnasiet i Härnösand	»	11,725
» tekniska fackskolan för maskinindustri i Eskilstuna . . .	»	3,850
	<hr/>	
	Summa kronor	65,375.

Styrelsen för tekniska gymnasiet i *Örebro* hade nu meddelat, att anslaget till extraläraryrvoden icke täckte kostnaderna för extra undervisning i främmande språk för sådana elever, som vunnit inträde utan att äga några förkunskaper i sådana språk. Denna extra undervisning hade under de två sistförflutna läsåren bekostats av medel från lärjungeavgifternas konto, och det vore styrelsens avsikt att ordna frågan på detta sätt jämväl under läsåret 1935/1936. Styrelsen ansåge emellertid, att ifrågavarande undervisningsbehov vore lika legitimt som gymnasiets övriga språkundervisning och hemställde därför om en ökning av anslaget till extraläraryrvoden med 1,050 kronor, motsvarande 6 veckotimmar å 175 kronor, till 14,400 kronor. Överstyrelsen, som ansåge det synnerligen önskvärt, att lärjungeavgifterna i sin helhet finge disponeras för elevernas studieresor och i övrigt sådana ändamål, för vilka inga andra medel funnes tillgängliga, funne för sin del den begärda anslagsökningen väl motiverad.

Styrelsen för tekniska läroverket i *Malmö* hade framhållit, att samundervisning mellan husbyggnadsfackskolans och kemiska fackskolans elever hittills i avsevärd omfattning kunnat bedrivas på den grund, att elevantalen i en och samma årsklass av dessa fackskolor icke tillhoppa överstigit 30. De tre sista åren hade siffran dock varit 26, 30 och 27, varför man måste räkna med den eventualiteten, att fullständigt skild undervisning för dessa fackskoleklasser kunde bli nödvändig. I dylikt fall måste anslaget till extraläraryrvoden ökas med ett belopp, motsvarande 28 veckotimmar å 175 kronor, eller 4,900 kronor. Överstyrelsen funne jämlikt föreskrifterna i § 29 av nådiga stadgan för de tekniska fackskolorna och de tekniska gymnasierna skild undervisning nödvändig, så snart sammanlagda antalet lärjungar eljest skulle överstiga 30, och ansåge för den skull tillrädligt, att anslagsposten till arvoden åt extralärare ökades med förenämnda belopp 4,900 kronor till 16,800 kronor.

Beträffande tekniska elementarskolan i *Norrköping* anför skolöverstyrelsen, att delposten till extralärare vid denna läroanstalt för närvarande vore beräknad till ett belopp, motsvarande kostnaderna för 62 veckotimmar. Av dessa veckotimmar erfordrades 58 för den ordinarie uppsättningen av elever och de återstående 4 för undervisning i parallellavdelningar. Enligt överstyrelsens mening borde kostnaderna för sistnämnda veckotimmar avföras å anslaget till Tekniska läroverk: Uppehållande av undervisning vid paral-

lellavdelningar och på grund härav delposten till extralärare vid tekniska elementarskolan i Norrköping minskas med ($4 \times 175 =$) 700 kronor till 10,150 kronor.

Vid tekniska gymnasiet i *Härnösand* hade under läsåret 1934/1935 antalet extralärartimmar uppgått till 70 och kunde för budgetåret 1936/1937 beräknas bliva lika högt. För extralärare vid denna läroanstalt borde sålunda för ändamålet beräknas ett belopp av ($70 \times 175 =$) 12,250 kronor, innebärande en höjning med 525 kronor av nu utgående anslagsmedel.

Beträffande *övriga tekniska läroverk* ifrågasatte överstyrelsen icke någon ändring i nu utgående anslag till arvoden åt extralärare.

Enligt överstyrelsens förslag skulle sålunda till arvoden åt extralärare under nästkommande budgetår beräknas följande belopp, nämligen vid

tekniska gymnasiet i Örebro	kronor	14,400
» läroverket i Malmö	»	16,800
» fackskolan i Västerås	»	3,900
» elementarskolan i Norrköping	»	10,150
» elementarskolan i Borås	»	9,800
» gymnasiet i Härnösand	»	12,250
» fackskolan i Eskilstuna	»	3,850
		71,150.

Anslagsökningen å denna delpost uppginge sålunda till ($71,150 - 65,375 =$) 5,775 kronor. Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, skulle sålunda uppföras med ett från 69,725 kronor med 5,775 kronor till 75,500 kronor förhöjt belopp.

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Bland de under denna anslagspost uppförda delposterna föreslår överstyrelsen ändring allenast beträffande delposten å 1,675 kronor till *övningar i lantmäteri* och delposten å 4,300 kronor till *arvoden åt bokförings- och skrivbiträden åt rektorerna*.

Förstnämnda delpost föreslås ökad med 150 kronor till 1,825 kronor. Som motivering härför anföres, att anslaget till övningar i lantmäteri vid tekniska läroverket i Malmö år 1933 nedskars från 600 till 300 kronor. För nämnda övningar anlätades, förutom en av skolans ordinarie lektorer, två ingenjörer, vilka under egen semester tjänstgjorde 7 timmar om dagen under 9 söckendagar mot ett arvode av 25 kronor per dag. Härtill åtginge 450 kronor. Den brist av ($450 - 300 =$) 150 kronor, som skulle hava uppstått, hade täckts av besparingar på andra konton. Då denna utväg icke längre stode till buds och då arvodesberäkningen ingalunda kunde anses vara för hög, borde anslaget till övningar i lantmäteri vid tekniska läroverket i Malmö höjas från 300 till 450 kronor.

Den nyssnämnda delposten till arvoden åt bokförings- och skrivbiträden åt rektorerna föresloges ökad med 100 kronor till 4,400 kronor. Ökningen belöpte på tekniska elementarskolan i Norrköping. Styrelsen för denna läroanstalt hade på grund av det ökade elevantalet föreslagit, att berörda arvode måtte höjas från 500 kronor med 400 kronor till 900 kronor. Överstyrelsen ville tillstyrka förslaget men ifrågasätter, att endast 100 kronor av den begärda ökningen skulle upptagas under avlöningsstaten och återstoden hänföres till kostnader, föranledda av parallellundervisningen och sålunda avföras å det för detta ändamål uppförda anslaget.

Vid bifall till överstyrelsens förslag skulle förevarande anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal sålunda upptagas med $(14,975 + 150 + 100 =) 15,225$ kronor.

4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän. I fråga om de under denna anslagspost uppförda delposterna föresloge överstyrelsen ökning allenast av delposten till tillfällig löneförbättring för lärare. Med hänsyn till de av överstyrelsen föreslagna ökningarna av anslagsmedlen till extra lärare och parallellavdelningar (jfr punkten 184 nedan) beräknade överstyrelsen en ökning av nämnda delpost med 2,000 kronor till 67,000 kronor. Anslagsposten i sin helhet skulle sålunda ökas från 79,000 kronor till 81,000 kronor.

Skolöverstyrelsens förslag innebära sålunda en ökning av delposten till arvoden åt extralärare med 5,775 kronor, av delposten till övningar i lantmäteri med 150 kronor, av delposten till arvoden åt bokförings- och skrivbiträden åt rektorerna med 100 kronor samt av delposten till tillfällig löneförbättring åt lärare med 2,000 kronor. Förevarande anslag skulle sålunda för nästkommande budgetår ökas från 493,800 kronor med $(5,775 + 150 + 100 + 2,000 =) 8,025$ kronor till 501,825 kronor.

Departementschefen.

Till ledning vid bedömandet av skolöverstyrelsens under denna och nästföljande punkter berörda äskanden om anslag till de tekniska läroverken må återgivas en sammanställning rörande antalet kompetenta inträdessökande till första årsklassen vid ifrågavarande läroanstalter:

År	Antal kompetenta inträdessökande
1921	313
1922	284
1923	226
1924	204
1925	184
1926	182
1927	231
1928	265
1929	351
1930	464
1931	479
1932	467
1933	464
1934	483
1935	667

Av siffrorna framgår, att antalet inträdessökande åren 1921—1926 successivt minskats men därefter i stort sett regelbundet ökats, samt att denna ökning varit särskilt framträdande år 1935.

Skolöverstyrelsen har, såsom av det föregående framgår, framlagt förslag om anvisande av ökade medel till extralärare vid de tekniska läroverken i Örebro, Malmö och Härnösand men däremot föreslagit minskning av de för ändamålet från detta anslag till tekniska elementarskolan i Norrköping utgående anslagsmedlen. Framställningen synes i vad avser tekniska gymnasiet i Örebro vara förtjänt av bifall, och jag beräknar därför en höjning av förevarande delpost vid nämnda gymnasium från 13,350 kronor med 1,050 kronor till 14,400 kronor. Däremot synas icke de för en höjning av motsvarande medel vid tekniska läroverket i Malmö anförda skälen vara övertygande. Enligt uppgifter, som under hand erhållits från skolöverstyrelsen, uppgick antalet kompetenta inträdessökande till första årsklassen vid byggnadsfackskolan och kemifackskolan i Malmö under åren 1933—1935 till sammanlagt 27, 25, respektive 22. Med hänsyn till denna nedgång i elevtillströmningen är det mindre troligt, att det av skolans styrelse och skolöverstyrelsen angivna behovet av helt skild undervisning för ifrågavarande fackskoleklasser nu skulle behöva uppstå. Jag räknar sålunda för nämnda läroanstalt med oförändrade medel, 11,900 kronor, till arvoden åt extralärare. Däremot förordar jag på de av överstyrelsen anförda skälen en minskning av motsvarande medel vid tekniska elementarskolan i Norrköping med 700 kronor till 10,150 kronor. Jag vill i samband härmed framhålla önskvärdheten av att överstyrelsen till ett kommande år tager under övervägande, huruvida icke kostnaderna för parallellavdelningarna vid de särskilda tekniska läroverken kunna ytterligare renodlas och dessa kostnader i så stor utsträckning som möjligt överflyttas till det särskilda anslag till uppehållande av undervisning vid parallellavdelningar, som finnes uppfört å huvudtiteln. Den ovan företedda statistiken ger nämligen vid handen, att tillströmningen till de tekniska läroverken kan temporärt och avsevärt minskas, i vilket fall de medel, som avses för parallellavdelningar, bära i motsvarande grad undergå reduktion. Vad slutligen angår tekniska gymnasiet i Härnösand, biträder jag överstyrelsens förslag om höjning av de till förevarande ändamål vid detta gymnasium beräknade medlen med 525 kronor till 12,250 kronor.

Vid bifall till vad nu föreslagits, skulle delposten till arvoden åt extralärare i avlöningsstaten för de tekniska läroverken uppföras med $(65,375 + 1,050 - 700 + 525 =)$ 66,250 kronor, innebärande en anslagsökning med 875 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, såsom skett under innevarande budgetår, fördela ifrågavarande delpost. Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör i avlöningsstaten uppföras med $(69,725 + 875 =)$ 70,600 kronor.

På de av överstyrelsen anförda skälen torde delposten till övningar i lantmäteri bära ökas med 150 kronor till 1,825 kronor och delposten till arvoden åt bokförings- och skrivbiträden åt rektorerna ökas med 100 kronor till 4,400 kronor. Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör alltså utföras med $(14,975 + 150 + 100 =)$ 15,225 kronor.

Med hänsyn till vad under denna punkt föreslagits i fråga om ökade medel till arvoden åt extralärare och under hänvisning till de under punkten 184 här nedan framlagda förslagen rörande utökad undervisning i parallellavdelningar torde delposten till tillfällig löneförbättring för lärare böra ökas med 975 kronor till 65,975 kronor och anslagsposten till särskilda löneförhöjningar till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän ökas med samma belopp till 79,975 kronor.

I övrigt ifrågasätter jag icke någon förändring i fråga om dispositionen av förevarande anslag. Anslaget bör sålunda ökas med (875 + 150 + 100 + 975 =) 2,100 kronor till 495,900 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att
dels godkänna följande avlöningsstat för de tekniska läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:			
a. Lön och tjänstgöringspenningar kronor		292,100	
b. Ålderstillägg, <i>förslagsvis</i>	»	30,000	
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, <i>förslagsvis</i>	»	8,000	330,100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:			
a. Arvoden åt extralärare	»	66,250	
b. Arvoden åt vaktmästare m. fl.	»	3,850	
c. Understöd åt extra ordinarie lärare vid förfall på grund av sjukdom, <i>förslagsvis</i>	»	500	70,600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a. Övningar i lantmäteri	»	1,825	
b. Föredrag om arbetarskydd och hygien	»	1,900	
c. Arvoden åt bokförings- och skrivbiträden åt rektorerna	»	4,400	
d. Arvoden åt skolläkare	»	2,750	
e. Arvoden åt bibliotekarier	»	2,350	
f. Arvoden åt biträden vid laborationer	»	2,000	15,225

4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:	
a. Tillfällig löneförbättring för lärare, <i>förslagsvis</i>	kronor 65,975
b. Provisorisk avlöningsförbättring för lärare, <i>förslagsvis</i>	» 10,000
c. Tillfälligt lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	» 4,000 79,975
	<hr/>
	Summa förslagsanslag kronor 495,900;

dels och till Tekniska läroverk: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag
 av kronor 495,900.

[181.] 2. **Tekniska läroverk: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 54,600 kronor. Kungl. Maj:t har den 26 april 1935 fastställt följande omkostnadsstat för de tekniska läroverken:

Utgifter:

Expenser, *förslagsvis* kronor 60,325

Särskilda uppbördsmedel:

Ersättning för värme och lyse m. m. kronor 5,725
 Nettoutgift kronor 54,600.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut må av anslagsposten till expenser för nedan nämnda ändamål tagas i anspråk följande belopp, nämligen:

Bränsle, lyse och vatten, *förslagsvis* kronor 40,325.

Härav må utgå till

tekniska gymnasiet i Örebro, <i>förslagsvis</i>	kronor 10,905
» läroverket i Malmö, <i>förslagsvis</i>	» 7,000
elektrotekniska fackskolan i Västerås, <i>förslagsvis</i>	» 2,800
tekniska elementarskolan i Norrköping, <i>förslagsvis</i>	» 7,100
tekniska elementarskolan i Borås, <i>förslagsvis</i>	» 5,500
tekniska gymnasiet i Härnösand, <i>förslagsvis</i>	» 4,220
tekniska fackskolan i Eskilstuna, <i>förslagsvis</i>	» 2,800
	<hr/>
	Summa kronor 40,325

Övriga expenser, <i>högst</i>	kronor	20,000.
Härav må utgå till		
tekniska gymnasiet i Örebro, <i>högst</i> . . .	kronor	2,500
» läroverket i Malmö, <i>högst</i> . . .	»	4,300
elektrotekniska fackskolan i Västerås, <i>högst</i>	»	2,500
tekniska elementarskolan i Norrköping, <i>högst</i>	»	2,600
» elementarskolan i Borås, <i>högst</i>	»	1,000
» gymnasiet i Härnösand, <i>högst</i>	»	3,900
» fackskolan i Eskilstuna, <i>högst</i>	»	3,200
Summa kronor		20,000.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 gjort framställning angående anvisande av medel för ändamålet för nästkommande budgetår. Av skrivelsen inhämtas följande:

Bränsle, lyse och vatten. Styrelsen för tekniska läroverket i *Malmö* hade meddelat, att arbetet med uppförandet av en ny byggnad för läroanstalten vore i full gång och att de nya lokalerna väntades bli färdiga i början av år 1936, varför styrelsen ansåge oundgängligen nödvändigt, att anslaget till uppvärmning, belysning och renhållning från och med budgetåret 1936/1937 höjdes till 12,000 kronor. Överstyrelsen ville betona, att den ökning i lokalutrymme, som tillbyggnaden medförde, vore i hög grad ägnad att öka möjligheterna för undervisningens rationella bedrivande. Då bränslepriserna nu låge 27 procent högre än då anslaget bestämdes till sitt nuvarande belopp och då den volym, som skulle uppvärmas, bleve väsentligt större än den hittillsvarande, ansåge överstyrelsen icke någon avprutning på styrelsens begäran kunna ifrågasättas. Av den begärda ökningen torde lämpligen 3,200 kronor bära beräknas på posten till bränsle, lyse och vatten, vilken sålunda borde bestämmas till 10,200 kronor, samt 800 kronor på övriga expenser.

Styrelsen för tekniska elementarskolan i *Borås* hade beräknat medelsbehovet för bränsle, lyse och vatten för nästkommande budgetår till ett från 5,500 kronor till 5,300 kronor sänkt belopp. Härvid vore emellertid att märka, att skolans styrelse beräknat de särskilda uppbördsmedlen till endast 600 kronor mot i 1935/1936 års stat beräknade 1,000 kronor. Till detta resultat hade styrelsen kommit genom att upptaga skillnaden mellan inflytande bidrag från kemiska kontrollanstalten och yrkesskolorna (500 + 400 =) 900 kronor samt utgående ersättningar till allmänna läroverket och vävskolan (100 + 200 =) 300 kronor. Det vore enligt överstyrelsens mening mera överensstämmande med riksstatens uppställning att inräkna de sistnämnda 300 kronorna i tekniska elementarskolans utgifter för bränsle, lyse och vatten, vilka då i sin helhet skulle beräknas till (5,300 + 300 =) 5,600 kronor, innebärande en ökning av förevarande delpost med 100 kronor, och såsom särskilda uppbördsmedel upptaga de inflytande ovannämnda 900 kronorna oavkortade.

För bränsle, lyse och vatten vid de tekniska läroverken skulle sålunda under nästkommande budgetår beräknas ett belopp av (40,325 + 3,200 + 100 =) 43,625 kronor. Ökningen i förhållande till innevarande budgetår skulle alltså uppgå till 3,300 kronor.

Övriga expenser. Vid tekniska läroverket i *Malmö* beräknades på grund av de utvidgade lokalutrymmena en ökning av denna delpost från

4,300 kronor med 800 kronor till 5,100 kronor, vilken ökning huvudsakligen belöpte på renhållning.

Styrelsen för tekniska elementarskolan i *Norrköping* hade hemställt, att denna delpost måtte ökas från 2,600 kronor med 4,200 kronor till 6,800 kronor. Styrelsen hade på omkostnadskontot för räkenskapsåret 1934/1935 beräknat en brist av 3,000 à 4,000 kronor. Enligt vad överstyrelsen inhämtat, sönderföller delposten i fem poster. Den första utgjordes av renhållning och städning. De verkliga utgifterna på denna post hade under budgetåret 1934/1935 överstigit 3,000 kronor. Överstyrelsen ansåge dock en begränsning till 2,800 kronor vara möjlig. Den andra posten omfattade skrivmateriel och trycksaker. Den verkliga kostnaden för budgetåret 1934/1935 hade varit cirka 1,400 kronor. Då en icke ringa del härav torde bero på parallellklasserna, ville överstyrelsen stanna vid ett belopp av 1,000 kronor. Den tredje posten utgjordes av telegram, telefon och annonser, vilka utgifter under budgetåret 1934/1935 uppgått till cirka 1,300 kronor. Överstyrelsen ville för sin del föreslå 1,000 kronor. De båda återstående posterna, innefattande bland annat inköp och underhåll av kontorsmaskiner och inventarier samt bindning av handlingar m. m., torde tillhopa kunna nödortfött tillgodoses med 200 kronor. Hela posten »Övriga expenser» skulle då bli (2,800 + 1,000 + 1,000 + 200 =) 5,000 kronor, motsvarande en anslagsökning med 2,400 kronor.

Styrelsen för tekniska elementarskolan i *Borås* beräknade för nästkommande budgetår för renhållning 1,500 kronor, för skrivmateriel och trycksaker 850 kronor, för telefon och annonser respektive 100 kronor och 300 kronor, för underhåll av skrivmaskiner och duplikator jämte papper och stenciler m. m. 200 kronor samt slutligen för bindning av journaler och handlingar 50 kronor. Mot beräkningen av dessa belopp hade överstyrelsen ingen erinran att göra och föreslog förty, att till expenser i övrigt vid denna läroanstalt måtte beräknas 3,000 kronor, motsvarande en ökning med 2,000 kronor.

Förevarande anslagspost till övriga expenser vid de tekniska läroverken skulle sålunda enligt överstyrelsens förslag för budgetåret 1936/1937 upptagas med (20,000 + 800 + 2,400 + 2,000 =) 25,200 kronor, vilket skulle innebära en ökning av nu utgående anslagsmedel med 5,200 kronor.

Särskilda uppbördsmedel. Överstyrelsen beräknade, såsom av det föregående framgår, en minskning av de särskilda uppbördsmedlen vid tekniska elementarskolan i *Borås* från 1,000 kronor till 900 kronor och i följd härav en minskning av de särskilda uppbördsmedlen vid de tekniska läroverken med 100 kronor till 5,625 kronor.

I övrigt ifrågasatte överstyrelsen icke några förändringar i fråga om dispositionen av förevarande anslag. Anslaget skulle sålunda för budgetåret 1936/1937 uppföras med (54,600 + 3,300 + 5,200 + 100 =) 63,200 kronor.

På grund av tillbyggnaden till tekniska läroverket i *Malmö* och de stegrade kolpriserna torde det vara erforderligt att något öka de nu för *bränsle, lyse och vatten* vid tekniska läroverket i *Malmö* beräknade anslagsmedlen. Intill dess närmare erfarenhet vunnits rörande vilket belopp, som för framtiden kan vara behövt, synes ökningen bära begränsas till 2,000 kronor och förevarande anslagsmedel sålunda för budgetåret 1936/1937 beräknas till förslagsvis 9,000 kronor. På de av överstyrelsen anförda skälen biträder jag förslaget om ökning av motsvarande anslagsmedel vid tekniska elemen-

Departement-
mentschefen.

tarskolan i Borås från 5,500 kronor med 100 kronor till 5,600 kronor. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon förändring i fråga om medelsanvisningen från ifrågavarande delpost vid de övriga tekniska läroverken, bör den för budgetåret 1936/1937 beräknas till $(40,325 + 2,000 + 100 =) 42,425$ kronor.

Vad angår delposten till *övriga expenser* har skolöverstyrelsen, som synes, föreslagit, att anslagsmedlen till tekniska elementarskolan i Norrköping skulle i det närmaste fördubblas och anslagsmedlen till tekniska elementarskolan i Borås tredubblas. Vidare har överstyrelsen ifrågasatt, att motsvarande anslagsmedel vid tekniska läroverket i Malmö skulle ökas med 800 kronor till 5,100 kronor. Sistnämnda förslag är föranlett av den pågående utvidgningen av läroanstalten och kan av mig biträdas. Däremot anser jag mig icke kunna helt tillstyrka den ifrågasatta betydande ökningen av motsvarande anslagsmedel vid de tekniska läroverken i Norrköping och Borås. Jag tillstyrker för budgetåret 1936/1937 en ökning av anslagsmedlen till övriga expenser med 1,200 kronor till 3,800 kronor vid tekniska elementarskolan i Norrköping och med 1,000 kronor till 2,000 kronor vid tekniska elementarskolan i Borås. I övrigt ifrågasätter jag icke någon förändring i fråga om dispositionen av förevarande delpost. För nästkommande budgetår bör den alltså uppföras med $(20,000 + 800 + 1,200 + 1,000 =) 23,000$ kronor.

De *särskilda uppborndsmedlen* torde i enlighet med skolöverstyrelsens förslag böra för budgetåret 1936/1937 beräknas till ett med 100 kronor till 5,625 kronor minskat belopp.

Enligt § 42 i stadgan den 6 juni 1919 (nr 365) för tekniska fackskolor och tekniska gymnasier skall avgångsexamen vid tekniskt gymnasium övervakas och ledas av särskilda av Kungl. Maj:t utsedda personer. Enligt § 7 i instruktionen den 26 september 1921 (nr 602) angående avgångsexamen vid tekniskt gymnasium äga ifrågavarande ombud för av uppdraget föranledda nödiga resor åtnjuta vederbörlig resekostnads- och traktamentsersättning. Jämlikt särskilt bemyndigande av Kungl. Maj:t plägar skolöverstyrelsen uppdraga åt en eller flera av ombuden att övervaka och leda även prövning enligt § 46 i omförmälda stadga av vissa lärjungar, vilka i avgångsexamen erhållit lägre betyg än godkänd. Sistnämnda ombud erhålla därvid resekostnads- och traktamentsersättning enligt bestämmelserna för examensombud vid avgångsexamen vid tekniskt gymnasium. Nämnda resekostnads- och traktamentsersättningar bestredos till och med budgetåret 1934/1935 från det under åttonde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar. Sedan detta anslag i och med den från och med budgetåret 1935/1936 genomförda riksstatsomläggningen indragits, torde under förevarande anslag böra beredas medel för ändamålet. Lämpligen bör — såsom i liknande fall skett i fråga om vissa andra omkostnadsanslag — i den av Kungl. Maj:t fastställda omkostnadsstaten uppföras en särskild anslagspost till *reseersättningar*. Med ledning av från statskontoret under hand inhämtade uppgifter beräknar jag ifrågavarande anslagspost till förslagsvis 2,000 kronor.

Vid bifall till vad ovan anförts skulle omkostnadsstaten för de tekniska läroverken erhålla följande utseende:

Omkostnadsstat.

Utgifter:

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor 2,000
2. <i>Expenser, förslagsvis</i>	» 65,425
	Summa kronor 67,425

Särskilda uppbördsmedel:

Ersättning för värme och lyse m. m.	kronor 5,625
	Nettoutgift kronor 61,800

Stat för anslaget torde i sinom tid få fastställas av Kungl. Maj:t.

Anslagsökningen utgör (61,800 — 54,600 =) 7,200 kronor, varav 2,000 kronor belöpa på nyssnämnda förslag beträffande avförande å anslaget av vissa reseersättningar och 5,200 kronor på ökade omkostnader och minskade uppbördsmedel vid de tekniska läroverken.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska läroverk: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 61,800.

[182.] **3. Tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m., reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 34,800 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 26 april 1935 fördelas anslaget under budgetåret 1935/1936 på följande sätt:

	1	2	3	4	5
	Böcker, samlingar och undervisningsmateriel	Materiel m. m. till laborationer	Materiel m. m. till verkstad	Laboratorieutrustning och undervisningsmateriel	Summa
Tekniska gymnasiet i Örebro	2,500	3,450	—	—	5,950
» läroverket i Malmö	2,000	3,000	—	—	5,000
Elektrotekniska fackskolan i Västerås	2,200	1,800	—	—	4,000
Tekniska elementarskolan i Norrköping	1,800	1,200	1,000	5,000	9,000
Tekniska elementarskolan i Borås	1,800	1,200	1,000	—	4,000
» gymnasiet i Härnösand	1,600	1,750	—	—	3,350
» fackskolan i Eskilstuna	2,000	1,500	—	—	3,500
Summa kronor	—	—	—	—	34,800

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 gjort framställning angående anvisande av medel för ändamålet under budgetåret 1936/1937. Av skrivelsen inhämtas att överstyrelsen beträffande nedannämnda läroanstalter ifrågasatt ändring i den nu gällande anslagsdispositionen.

Tekniska läroverket i Malmö. Skolöverstyrelsen föreslår, att anslagsmedlen till böcker, samlingar och undervisningsmateriel, vilka år 1933 minskades från 3,000 kronor till 2,000 kronor, måtte ökas med 500 kronor till 2,500 kronor. Som motiv anföres, att minskningen år 1933 var tillfällig och att läroverket, som förutom gymnasium omfattade tre olika tekniska fackskolor, vore missgynnadt i jämförelse med de övriga tekniska läroanstalterna.

Tekniska elementarskolan i Norrköping. Styrelsen hade föreslagit, att anslagsmedlen till böcker, samlingar och undervisningsmateriel måtte ökas från 1,800 kronor till 3,000 kronor. Skolöverstyrelsen anför i anledning härav, att det nuvarande anslaget måste anses vara för litet, särskilt med hänsyn till att läroanstalten omfattade icke mindre än fem utbildningslinjer, samt föreslår en ökning av anslagsmedlen med 1,200 kronor, varav dock endast 700 kronor borde påföras förevarande anslag och återstoden anslaget till uppehållande av undervisning vid parallellavdelningar.

Vidare hade läroanstaltens styrelse hemställt om ökning av posten till materiel m. m. till laborationer från 1,200 kronor till 2,400 kronor och av posten till materiel m. m. till verkstad från 1,000 kronor till 1,500 kronor. Överstyrelsen föreslog för sin del, att ifrågavarande poster för budgetåret 1936/1937 måtte ökas med 300 kronor till 1,500 kronor, respektive med 200 kronor till 1,200 kronor.

Till laboratorieutrustning m. m. vid tekniska elementarskolan i Norrköping beviljade 1932 års riksdag ett belopp av 50,000 kronor, varav för budgetåret 1932/1933 anvisades 10,000 kronor. För de följande tre budgetåren hade riksdagen anvisat endast 5,000 kronor per år. Nu hade elementarskolans styrelse påpekat, att det för undervisningens rationella ordnande skulle medföra tidsutdräkt och olägenheter, om för budgetåret 1936/1937 skulle anvisas ett lägre belopp än 10,000 kronor. Överstyrelsen finge med instämmande i styrelsens motivering, där det även framhölls, att de olika maskinerna, som vore avsedda att anskaffas, var för sig betingade ett pris av omkring det begärda beloppet 10,000 kronor, hemställa, att av det av 1932 års riksdag beviljade beloppet måtte för budgetåret 1936/1937 anvisas 10,000 kronor.

Anslagsökningen för denna läroanstalt skulle sålunda uppgå till $(700 + 300 + 200 + 5,000 =) 6,200$ kronor.

Tekniska elementarskolan i Borås. Skolans styrelse hade begärt en höjning av anslaget till materiel m. m. till verkstad från 1,000 till 1,200 kronor. Överstyrelsen funne styrelsens motivering för höjningen, särskilt i vad avsåge de i verkstadsarbetet införda svetsningsövningarna, som givetvis droge ökade materialkostnader men vilka också vore av synnerligen stort värde för elevernas utbildning, fullt riktig och ville för sin del föreslå, att beloppet höjdes med 200 kronor till 1,200 kronor.

Skolans styrelse hade vidare gjort framställning om ett engångsanslag av 5,000 kronor till utrustning av laboratoriet för fysik och elektroteknik. Styrelsen hade därvid framhållit, att en förbättring häri länge varit ett kännbart önskemål och att dess förverkligande nu vore särskilt påkallat därav,

att laboratorierna genom omfattande reparationsarbeten å byggnaden sommaren 1934 fått betydligt ökat utrymme och ändamålsenlig inredning. Överstyrelsen kunde för sin del endast på det livligaste biträda styrelsens förslag och ville således föreslå, att ett anslag av 5,000 kronor till laboratorieutrustning och undervisningsmateriel vid tekniska elementarskolan i Borås måtte anvisas för budgetåret 1936/1937.

Anslagsökningen för ifrågasvarande tekniska läroverk skulle sålunda uppgå till $(200 + 5,000 =) 5,200$ kronor.

Tekniska gymnasiet i Härnösand. Skolöverstyrelsen ville tillstyrka ett av skolans styrelse framlagt förslag om höjning av anslagsmedlen till böcker, samlingar och undervisningsmateriel från 1,600 kronor med 900 kronor till 2,500 kronor samt av anslagsmedlen till materiel m. m. till laborationer från 1,750 kronor med 250 kronor till 2,000 kronor.

Anslagsökningen skulle alltså vid förevarande läroanstalt utgöra $(900 + 250 =) 1,150$ kronor.

I övrigt ifrågasatte överstyrelsen icke några förändringar i fråga om dispositionen av förevarande anslag. Anslaget skulle sålunda ökas från 34,800 kronor med $(500 + 6,200 + 5,200 + 1,150 =) 13,050$ kronor till 47,850 kronor.

Jag förordar den av skolöverstyrelsen ifrågasatta ökningen av anslagsmedlen till böcker, samlingar och undervisningsmateriel vid tekniska läroverket i Malmö. Materielanslaget för denna läroanstalt bör alltså ökas med 500 kronor till 5,500 kronor.

Departement-
schefen.

Vidare tillstyrker jag en ökning av motsvarande anslagsmedel vid tekniska elementarskolan i Norrköping, vilken ökning dock torde kunna begränsas till 500 kronor, samt överstyrelsens förslag om höjning av anslagsposten till materiel m. m. till laborationer ävensom anslagsposten till materiel m. m. till verkstad vid ifrågasvarande läroanstalt med 300 kronor, respektive 200 kronor. Då det synes vara av vikt, att elementarskolan sättes i tillfälle att snarast möjligt förfoga över den laboratorieutrustning och undervisningsmateriel, för vilken 1932 års riksdag beviljade 50,000 kronor och varav hittills anvisats endast 25,000 kronor, biträder jag ävenledes förslaget om anvisande av ett belopp av 10,000 kronor till detta ändamål för nästa budgetår. Härvid vill jag erinra om att min företrädare i ämbetet vid sin anmälan av förevarande ärende i 1932 års åttonde huvudtitel (sid. 524) anförde, att i den mån de anvisade beloppen icke visade sig vara tillräckliga, det torde böra tillses, att bidrag från kommun eller enskilda erhöles för täckande av återstående kostnader. Materielanslaget för tekniska elementarskolan i Norrköping bör sålunda för nästkommande budgetår ökas med $(500 + 300 + 200 + 5,000 =) 6,000$ kronor till 15,000 kronor.

Härjämte anser jag mig böra biträda förslaget om höjning av de till materiel m. m. till verkstad avsedda anslagsmedlen vid tekniska elementarskolan i Borås med 200 kronor. I likhet med skolöverstyrelsen finner jag starka skäl anförda för förslaget om anvisande av ett anslagsbelopp till ut-

rustning av laboratoriet för fysik och elektroteknik vid nämnda läroanstalt. Jag kan dock nu icke förorda, att högre belopp än 3,000 kronor avses för detta ändamål. Anslagsmedlen till materiel, böcker m. m. böra sålunda för nästkommande budgetår vid tekniska elementarskolan i Borås ökas med $(200 + 3,000 =)$ 3,200 kronor till 7,200 kronor.

Vad till sist angår tekniska gymnasiet i Härnösand förordar jag för denna läroanstalt allenast en ökning av anslagsmedlen till materiel m. m. till laborationer med 200 kronor till 1,950 kronor, varigenom denna läroanstalts materielanslag skulle komma att uppgå till 3,550 kronor.

I övrigt ifrågasätter jag icke någon förändring i fråga om dispositionen av förevarande anslag. Vid bifall till mina här ovan framställda förslag skulle sålunda de tekniska läroverken ur anslaget under budgetåret 1936/1937 erhålla bidrag med efterföljande belopp:

Tekniska gymnasiet i Örebro	kronor	5,950
» läroverket i Malmö	»	5,500
Elektrotekniska fackskolan i Västerås	»	4,000
Tekniska elementarskolan i Norrköping	»	15,000
» elementarskolan i Borås	»	7,200
» gymnasiet i Härnösand	»	3,550
» fackskolan i Eskilstuna	»	3,500

Summa kronor 44,700.

Förevarande anslag bör sålunda för budgetåret 1936/1937 uppföras med 44,700 kronor. Anslagsökningen utgör $(44,700 - 34,800 =)$ 9,900 kronor. Stat för anslaget bör i sinom tid fastställas av Kungl. Maj:t.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 44,700.

[183.] 4. **Tekniska läroverk: Stipendier, reservationsanslag.** Förevarande anslag, vilket avser stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid de tekniska fackskolorna, har utgått med oförändrat belopp, 5,000 kronor, från och med budgetåret 1926/1927.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 hemställt, att för nyssberörda ändamål måtte för budgetåret 1936/1937 anvisas oförändrat anslag samt att härutöver till resestipendier åt lärare i tekniska ämnen vid de tekniska läroverken måtte anvisas ett belopp av 1,500 kronor.

Under hänvisning till vad jag under punkt 122 anført i fråga om resestipendier av statsmedel avstyrker jag förslaget om återinförande i riks-

staten för nästkommande budgetår av det tidigare utgående anslaget till resestipendier åt lärare i tekniska ämnen vid förevarande läroanstalter. I övrigt biträder jag överstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska läroverk: Stipendier* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 5,000.

[184.] 5. **Tekniska läroverk: Uppehållande av undervisning vid parallellavdelningar.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 63,100 kronor. Jämlikt olika beslut av Kungl. Maj:t den 26 april, den 23 augusti, den 30 augusti och den 6 september 1935 utgå från anslaget nedannämnda belopp till uppehållande under läsåret 1935—1936 vid tekniska gymnasiet i Örebro av en fjärde parallellavdelning

till första klassen	kronor	7,800
samma gymnasium av en fjärde parallellavdelning till andra och tredje klasserna	»	16,000
tekniska elementarskolan i Norrköping av en parallellavdelning till första, andra och tredje klasserna	»	21,000
tekniska fackskolan i Eskilstuna av parallellavdelningar till första och andra klasserna	»	6,300
samma elementarskola av en parallellavdelning till tredje klassen	»	6,300
tekniska gymnasiet i Härnösand av en parallellavdelning till första klassen	»	4,200
	<u>Summa kronor</u>	<u>61,600.</u>

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 gjort framställning om anvisande av medel för ändamålet för budgetåret 1936/1937. Av skrivelsen inhämtas följande:

Då ingen anledning funnes att antaga, att antalet inträdessökande vid tekniska gymnasiet i *Örebro* skulle år 1936 bliva mindre än vad det varit under en följd av år, ansåge sig överstyrelsen böra beräkna en fjärde parallellavdelning till första, andra och tredje klasserna vid gymnasiet till en sammanlagd kostnad av 24,000 kronor.

Med hänsyn till tillströmningen av elever till tekniska gymnasiet i *Malmö*, vilken under en följd av år varit så stor, att ofta mer än hälften måst avvisas på grund av brist på utrymme, räknade överstyrelsen vidare med en parallellavdelning till första klassen av detta gymnasium till en kostnad, lika med motsvarande kostnad vid tekniska gymnasiet i *Örebro*, eller 8,000 kronor. Emellertid kunde det icke nu med säkerhet bedömas, huruvida detta förslag låte sig realisera.

Överstyrelsen förutsatte, att parallellklasser bleve behövliga i alla tre årsklasserna av tekniska elementarskolan i *Norrköping*. Styrelsen för skolan hade beräknat kostnaderna härför till 7,000 kronor per parallellavdelning men därvid tagit hänsyn allenast till kostnader för lärararvoden. För att bereda täckning för de övriga utgifter, som vore förenade med parallellundervisningen, beräknade överstyrelsen kostnaderna till ($3 \times 8,000 =$) 24,000 kronor.

Vid tekniska gymnasiet i *Härnösand* räknade överstyrelsen med en parallellavdelning till en kostnad av 5,250 kronor men förutsatte samtidigt, att härutöver något belopp beräknades för oförutsedda behov.

Vidare förväntade överstyrelsen, att parallellavdelningar bleve erforderliga till alla de tre årskurserna vid tekniska fackskolan i *Eskilstuna*. Kostnaderna härför beräknade överstyrelsen till 6,300 kronor för parallellavdelningarna i de två första årsklasserna och till samma belopp för parallellavdelningen i den tredje årsklassen. Emellertid förutsatte överstyrelsen av skäl, som ovan framhållits, att ytterligare medel bereddes till täckande av oförutsedda behov.

Till förenämnda oförutsedda behov beräknade överstyrelsen ett belopp av 4,450 kronor. Utöver de belopp, tillhopa ($24,000 + 24,000 + 6,300 =$) 54,300 kronor, som ovan beräknats för parallellavdelningarna vid de tekniska läroverken i Örebro och Norrköping samt vid första och andra årsklasserna i *Eskilstuna*, skulle alltså enligt överstyrelsens framställning erfordras sammanlagt ($8,000 + 5,250 + 6,300 + 4,450 =$) 24,000 kronor, vilket sistnämnda belopp skulle vara tillräckligt för tre extra parallellavdelningar, om kostnaden för var och en av dessa skulle stiga till samma belopp som vid tekniska gymnasiet i Örebro och som beräknats för de tekniska läroverken i Norrköping och Malmö.

Skolöverstyrelsens framställning utmynnar sålunda i ett förslag, att medel måtte beredas till uppehållande under läsåret 1936—1937 vid tekniska gymnasiet i Örebro av en fjärde parallellavdelning

i första, andra och tredje klasserna	kronor	24,000
tekniska elementarskolan i Norrköping av en parallellavdelning		
i första, andra och tredje klasserna	»	24,000
tekniska fackskolan i <i>Eskilstuna</i> av parallellavdelningar i första och andra klasserna	»	6,300
tekniska läroverk i övrigt, att efter framställning av skolöverstyrelsen av Kungl. Maj:t fördelas	»	24,000
	<u>Summa kronor</u>	<u>78,300.</u>

Förslaget innebär alltså en anslagsökning av ($78,300 - 63,100 =$) 15,200 kronor.

Skolöverstyrelsen har sedermera i skrivelse den 30 oktober 1935 anfört, att från två tekniska läroverk ingivna framställningar gåve vid handen, att medel skulle för nästa budgetår behöva beräknas för ytterligare en parallellavdelning utöver dem, varmed överstyrelsen räknat i sin ovanberörda skrivelse av den 31 augusti 1935. Möjligen skulle det i sistberörda skrivelse beräknade anslagsbeloppet vara tillräckligt för bestridande av kostnaderna för sagda parallellavdelning. Överstyrelsen ansåge sig i varje fall icke böra nu påyrka höjning av nämnda anslagsbelopp.

I skrivelse den 12 december 1935 har *styrelsen för elektrotekniska fackskolan i Västerås* hemställt om åtgärder för anvisande av erforderliga medel för budgetåret 1936/1937 till upprätthållande av en parallellklass vid fackskolan.

I utlåtande häröver den 20 december 1935 har *skolöverstyrelsen* tillstyrkt sistberörda förslag samt hemställt, att med anledning härav ovauberörda belopp å 24,000 kronor till parallellavdelningar vid tekniska läroverk i övrigt måtte höjas med 8,000 kronor till 32,000 kronor samt förevarande anslag för nästa budgetår uppföras med $(78,300 + 8,000 =)$ 86,300 kronor.

Under innevarande budgetår äro vid de tekniska läroverken inrättade 10 parallellavdelningar. *Skolöverstyrelsen* har i sin ovannämnda skrivelse av den 31 augusti 1935 föreslagit, att medel måtte beredas till 11 sådana avdelningar och därvid preliminärt ifrågasatt, att den nytillkommande avdelningen skulle förläggas till tekniska gymnasiet i Malmö. Sedermera har *överstyrelsen* anfört, att medel torde komma att erfordras för ytterligare två parallellavdelningar, alltså för 13 sådana avdelningar. Departementschefen.

Den växande tillströmningen av elever till de tekniska läroverken, vilken belyses av de under punkten 180 i det föregående lämnade uppgifterna, motiverar enligt min mening en utökning av antalet parallellavdelningar vid dessa läroanstalter. Såsom av det ovanstående framgår, har *skolöverstyrelsen* vid beräkningen av behovet av anslagsmedel för ändamålet under nästa budgetår utgått från att även vissa andra kostnader för parallellavdelningarna än sådana, som belöpa på extraläroarvoden, skola bestridas från förevarande anslag. Till denna uppfattning har jag under nyssnämnda punkt 180 givit min anslutning. Emellertid kan jag för nästa budgetår icke förorda större höjning av anslaget än till 75,000 kronor, innebärande en anslagsökning av $(75,000 - 63,100 =)$ 11,900 kronor.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att på förslag av *skolöverstyrelsen* fördela förevarande anslag.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska läroverk: Uppehållande av undervisning vid parallellavdelningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 75,000.

[185.] 6. **Tekniska läroverk: Undervisning i färgeriteknik vid tekniska elementarskolan i Norrköping.** Till förevarande ändamål utgick under budgetåren 1930/1935 anslag med 1,600 kronor, under villkor att enahanda belopp för samma ändamål tillsköts av annan eller andra bidragsgivare. Anslaget höjdes för innevarande budgetår till 3,200 kronor samtidigt med att oförmälda villkor bortföll.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935, i enlighet med en av skolans styrelse gjord framställning, hemställt om anvisande av oförändrat anslag för ändamålet under nästkommande budgetår.

Departement-
schefen.

Jag tillstyrker överstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska läroverk: Undervisning i färgeriteknik vid tekniska elementarskolan i Norrköping* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 3,200.

[186.] **7. Handelsgymnasier: Bidrag till handelsgymnasier.** Under en följd av år har riksdagen beviljat anslag till handelsgymnasier. Sålunda anvisades för år 1921 till detta ändamål tillhopa 285,000 kronor. År 1923 sänktes anslagsmedlen till 255,000 kronor, men höjdes åter år 1927 till 270,000 kronor och år 1930 ytterligare till 274,500 kronor. I samband med 1933 års besparingsåtgärder återfördes anslagsmedlen till 255,000 kronor, med vilket belopp desamma utgått jämväl för vart och ett av budgetåren 1934/1936.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 hemställt om förhöjt anslag till handelsgymnasierna för nästkommande budgetår. I sin skrivelse har överstyrelsen erinrat om sin framställning om anslag för budgetåret 1935/1936. Överstyrelsen anförde där i huvudsak följande:

Överstyrelsen kunde icke underlåta att liksom föregående år giva uttryck åt sina allvarliga betänkligheter med anledning av den betydande nedskärning av understödet, som ägt rum genom Kungl. Maj:ts och 1933 års riksdags beslut. På grund av anslagsmedlens knapphet hade handelsgymnasierna redan förut haft att kämpa med avsevärda svårigheter, och överstyrelsen tillåte sig erinra om att överstyrelsen vid upprepade tillfällen framhållit behovet av ökat understöd åt dessa läroanstalter. I stället hade denna synnerligen välbehöfliga höjning av anslaget förbytt i en nedsättning på icke mindre än 19,500 kronor.

Ännu dystrare tedde sig förhållandena för dessa läroanstalter för kommande arbetsår, då man knappast kunde räkna med några ytterligare besparingar av nämnvärd betydelse. Att, såsom från ett handelsgymnasium föreslagits, gå fram med än större stränghet vid beviljande av nedsättning i och befrielse från terminsavgifter för mindre bemedlade och obemedlade lärjungar, syntes icke tillrädligt, då härigenom icke mycket torde vara att vinna i ekonomiskt avseende men mången begåvad lärjunge skulle utestängas från möjligheten att begagna sig av undervisningen vid gymnasierna.

Däremot måste man utgå från att flera utgiftsposter i gymnasiernas stater komme att stiga. Så till exempel ökades automatiskt utgifterna för lärares och övriga befattningshavares löner genom vederbörandes uppflyttning i högre lönegrad. Levnadskostnaderna hade också visat tendens till stegring, och man syntes därför böra räkna med en höjning av för närvarande utgående dyrtidstillägg. Utan men för undervisningen torde det ej heller vara möjligt att i fortsättningen, liksom nu i flera år varit fallet, hålla nere betydligt under behovet kostnaderna för nyanskaffning samt underhåll av inventarier och undervisningsmateriel.

Slutligen ville överstyrelsen också erinra om att såsom en följd av minskningen av statsunderstöden jämväl bidragen till gymnasierna från vederbörande kommun eller enskilda donatorer minskats, alldenstund dessa bi-

drag skulle utgå med en tredjedel av statsunderstödet. Redan för budgetåret 1934/1935 hade en dylik nedskärning av det kommunala bidraget till flera gymnasier ägt rum, och överstyrelsen befarade, att detta exempel komme att vinna efterföljd även i fråga om övriga gymnasier, då man givetvis icke vågade hoppas, att de anslagsbeviljande myndigheterna för någon längre tid skulle påtaga sig högre bördor än den författningsenligt föreskrivna för handelsundervisningen, som faktiskt närmast vore att betrakta som en statens angelägenhet.

Inför utsikterna av ökade utgifter men minskade understöd från stat och kommun vore det naturligt, att handelsgymnasierna med bekymmer måste se framtiden an. För åstadkommande av nödig balans mellan inkomster och utgifter torde gymnasierna ställas inför nödvändigheten att reducera antalet parallellavdelningar. En dylik utveckling av förhållandena funne överstyrelsen i hög grad beklaglig, då redan förut handelsgymnasierna på grund av bristande utrymme icke på långt när kunnat mottaga alla godkända inträdessökande. Med hänsyn till rådande förhållanden på arbetsmarknaden torde det vara av stor vikt, att undervisningen på ifrågavarande område upprätthölles i minst samma utsträckning som hittills.

Skulle emellertid denna icke önskvärda utveckling av förhållandena vid handelsgymnasierna kunna undvikas, syntes det vara ofrånkomligt, att staten trädde hjälpende emellan och att understöden till gymnasierna åter förstärktes. Överstyrelsen föresloge därför, att anslaget till ifrågavarande läroanstalter måtte höjas med 19,500 kronor. Givet vore, att en långt kraftigare ökning varit både välbehövlig och fullt motiverad, men med hänsyn till det statsfinansiella läget hade överstyrelsen ansett sig böra begränsa ökningen till nämnda belopp. Härigenom skulle anslaget alltså bringas upp till 274,500 kronor eller det belopp, varmed anslag till handelsgymnasierna utgått före den av 1933 års riksdag vidtagna nedsättningen.

Då de skäl, överstyrelsen i sin ovanberörda framställning om anslag för budgetåret 1935/1936 anfört som stöd för en förstärkning av understöden till handelsgymnasierna, sedan dess vunnit ökad styrka, vilket också syntes framgå av från handelsgymnasierna till överstyrelsen inkomna skrivelser, ville överstyrelsen emellertid nu endast inskränka sig till att förnya sin då gjorda framställning och hemställa, att anslaget till ifrågavarande läroanstalter för nästkommande budgetår måtte höjas med 19,500 kronor till 274,500 kronor.

Den nedsättning i det till handelsgymnasierna utgående statsbidraget, som under de senare åren företagits, har uppenbarligen medfört avsevärda svårigheter för dessa läroanstalter. I likhet med skolöverstyrelsen finner jag, att här föreligger ett starkt behov av ökat understöd från det allmännas sida. Handelsgymnasierna måste anses fylla en för vårt näringsliv mycket betydelsefull uppgift, och en inskränkning i deras verksamhet skulle innebära kännbara olägenheter. Med hänsyn till att — såsom jag anförde under punkten 211 i 1935 års åttonde huvudtitel vid min anmälan av motsvarande anslagsfråga — staten under de senaste åren nödgats väsentligt sänka anslagen till sina egna institutioner och då dessa anslagsrestriktioner ännu i stor utsträckning bestå, kan jag icke nu förorda en höjning av förevarande anslag med hela det av överstyrelsen äskade beloppet utan föreslår,

Departementsschefen.

att anslaget ökas med 10,000 kronor. I fråga om de villkor, som nu gälla för anslagets utgående, ifrågasätter jag icke någon förändring.

Förevarande anslag bör sålunda för nästkommande budgetår uppföras med ett belopp av (255,000 + 10,000 =) 265,000 kronor.

Under åberopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Handelsgymnasier: Bidrag till handelsgymnasier* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 265,000

att utgå under förutsättning att kommun, där handelsundervisningsanstalt åtnjuter statsunderstöd, själv eller genom enskilda donatorer såväl tillhandahåller erforderliga lokaler för undervisningen som ock årligen lämnar ett kontant bidrag, motsvarande minst en tredjedel av statsunderstödet, samt med den fördelning och under de villkor i övrigt, som Kungl. Maj:t kan finna skäligen bestämma.

[187.] **8. Handelsgymnasier: Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid statsunderstödda handelsgymnasier, reservationsanslag.** Med anledning av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning anvisade 1921 års riksdag ett reservationsanslag å 2,000 kronor till resestipendier åt rektorer och lärare vid statsunderstödda handelsgymnasier. För förra halvåret 1923 samt för budgetåren 1923/1924 och 1924/1925 blev något anslag för här ifrågavarande ändamål icke uppfört i riksstaten. För vart och ett av budgetåren 1925/1930 beviljades ett anslag av 1,000 kronor, därvid dock anslagets uppgift begränsades till att avse allenast resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid handelsgymnasierna. För vart och ett av budgetåren 1930/1932 beviljade riksdagen 1,000 kronor till resestipendier åt lärare vid statsunderstödda handelsgymnasier samt borttog sålunda nyssberörda begränsning till lärare i främmande levande språk. Från och med budgetåret 1932/1933 har emellertid något anslag för ändamålet icke utgått.

Bestämmelser i ämnet hava meddelats genom kungörelse den 9 maj 1930 (nr 153).

I skrivelse den 31 augusti 1935 har nu *skolöverstyrelsen* — under erinran om att överstyrelsen samtidigt gjort framställning att medel åter måtte göras tillgängliga för att bereda lärarna i främmande levande språk vid bland annat de allmänna läroverken möjligheter till studier å utrikes ort — hemställt, att ett anslag av 1,000 kronor måtte ånyo anvisas till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid statsunderstödda handelsgymnasier.

Departementschefen. Jag har förut i dag i ett flertal fall tillstyrkt ett återupptagande av resestipendier åt lärare i främmande levande språk. I anslutning till vad jag

därvid anført och då de moderna språken intaga en särskilt viktig och framskjuten plats vid handelsgymnasierna, anser jag, att lärare i främmande levande språk vid statsunderstödda handelsgymnasier genom anslag till resestipendier böra beredas möjlighet till studier å utrikes ort. Jag tillstyrker därför skolöverstyrelsens ifrågavarande framställning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Handelsgymnasier: Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid statsunderstödda handelsgymnasier* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag*

av kronor 1,000

att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

[188.] **9. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning, förslagsanslag.** I riksstaten för budgetåret 1935/1936 är förevarande anslag uppfört med 1,300,000 kronor.

Genom beslut den 17 maj 1935 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att anslaget må disponeras på följande sätt:

1. Understöd för avlöning av lärare, <i>förslagsvis</i>	kronor 1,200,000
2. Understöd till undervisningsmateriel, <i>förslagsvis</i>	» 100,000
	<hr/>
	Summa kronor 1,300,000.

I skrivelse den 31 augusti 1935 har *skolöverstyrelsen* anført följande beträffande anslagsbehovet under budgetåret 1936/1937:

Anslagsbehovet för innevarande budgetår, bedömt efter inkomna ansökningar och därav föranledda beslut om beviljande av understöd, beräknades uppgå till omkring 1,529,187 kronor 56 öre. Den verkliga utgiften för understöd till lärares avlöning torde emellertid komma att hålla sig omkring 1,380,000 kronor och till undervisningsmateriel omkring 120,000 kronor eller tillhoppa 1,500,000 kronor, i jämförelse med föregående år alltså utvisande en utvidgning av skolornas verksamhet.

För budgetåret 1936/1937 funnes ingen anledning antaga, att utvecklingen skulle gå i annan riktning än under budgetåret 1935/1936. En ytterligare utvidgning av skolornas verksamhet kunde sålunda förväntas och i samband därmed alltså även ökat understödsbehov, detta oavsett den överföring till här ifrågavarande anslag av vissa hittills från anslag under femte huvudtiteln utgående understöd, som nedan komme att närmare beröras. Någon uppskattning av storleken av den sålunda förväntade ökningen av understödsbehovet för ifrågavarande budgetår ansåge sig dock överstyrelsen icke böra inlåta sig på, utan funne sig skolöverstyrelsen endast böra ifrågasätta anslagsbelopp, som motsvarade det ovan såsom någorlunda säkra verkliga utgifter för budgetåret 1935/1936 angivna beloppet å 1,500,000 kronor.

I 1935 års åttonde huvudtitel (sid. 706 och 707) hade ifrågasatts, att understöd till vissa kommunala anstalter för yrkesundervisning, som hittills

beretts understöd ur anslag under femte huvudtiteln, hädanefter skulle överflyttas till förevarande anslag. Detta förslag hade av riksdagen godkänts och tillämpades alltså redan under budgetåret 1935/1936. För vissa hithörande anstalter hade av överstyrelsen beviljats understöd enligt för kommunala anstalter för yrkesundervisning fastställda grunder, medan av Kungl. Maj:t från anslag under femte huvudtiteln anvisats viss utökning av understödet, avvägt med hänsyn till anstalternas betydelse såsom medel till ungdomsarbetslöshetens bekämpande. I andra fall hade Kungl. Maj:t från femte huvudtiteln anslag anvisat hela det understöd, som ansetts böra komma anstalten till godo. De belopp, som från femte huvudtiteln anslag i här nämnd ordning under budgetåret 1934/1935 utgått som understöd till kommunala anstalter för yrkesundervisning, utgjorde för

Byske kommuns anstalter för yrkesundervisning	29,000	kronor
Fundbo församlings skolor för yrkesundervisning	55,870	»
Jukkasjärvi kommuns arbetskoloni å Stjärnsund	42,300	»
Mölnadal's stads skolor för yrkesundervisning	10,000	»
	<hr/>	
	Summa	137,170 kronor.

Tillhoppa utgjorde dessa understöd ett ganska avsevärt belopp, som vid en överflyttning till åttonde huvudtiteln märkbart komme att påverka anslagsbehovet. Det här uträknade beloppet torde dock icke böra i sin helhet belasta anslaget till understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning. Då vidare sistberörda anslag vore förslagsanslag och dess storlek måste beräknas med mycket vaga förutsättningar och dessutom här berörda understöd torde böra betraktas såsom varande av mera tillfällig art, så syntes det icke välla några väsentliga olägenheter att, i enlighet med vad Kungl. Maj:t i 1935 års statsverksproposition ansett lämpligt, bestämma storleken av anslaget till kommunala anstalter för yrkesundervisning oberoende av här berörda överflyttning.

Beträffande Fundbo församlings skolor för yrkesundervisning (Broby yrkesskola) syntes det överstyrelsen lämpligast att, vad anginge understöd från här ifrågavarande anslag, återgå till den för ifrågavarande skola ursprungligen tillämpade anordningen, att understöd genom överstyrelsen bereddskolan för de där anordnade kurser, som tillhörde de arbetsområden, för vilka anslaget vore avsett, men att understöd till kurser i jordbruk och till därvarande arbetskoloni i övrigt finge utgå i annan ordning. Det torde i detta sammanhang böra bemärkas, att riksdagen år 1921 uttryckligen vägrat gå med på en utvidgning av det arbetsområde — hantverk, industri, handel och husligt arbete — för vilket hithörande anslag vore avsett. Då gällde det dock så närliggande arbetsområden som exempelvis trafikrörelse och hotellrörelse, medan det nu vore fråga om jordbruksundervisning, för vars understödande anslag torde finnas i annan ordning tillgängliga. Särskiljandet av den till skolöverstyrelsens arbetsområde hörande yrkesutbildningen från annan yrkesutbildning syntes överstyrelsen, efter den erfarenhet, som överstyrelsen redan vunnit i detta avseende, icke böra välla svårigheter.

Beträffande Jukkasjärvi kommuns arbetskoloni å Stjärnsund syntes böra gälla vad som här ovan sagts om Broby yrkesskola.

Någon höjning av anslaget på grund av anordnandet — på sätt uttalats i 1935 års åttonde huvudtitel (sid. 707) — av yrkesundervisning vid ett eller annat enskilt skyddshem torde icke vara behöflig.

Lantbruksstyrelsen har i utlåtande den 23 oktober 1935 anfört,

att den vid Broby yrkesskola och Stjärnsunds arbetskoloni bedrivna undervisningsverksamheten icke tillkommit med hänsyn till jordbrukets behov utan närmast vore att anse som sociala välfärdsanordningar för arbetslös ungdom. Utbildningen i fråga kunde icke betraktas som ordnad lantbruksundervisning av det slag, som nu vore föremål för statsunderstöd från anslag under nionde huvudtiteln. De anslag, som riksdagen anvisat för lägre lantbruksundervisning, kunde icke heller tagas i anspråk vid eventuellt tilldelande av understöd åt dessa skolor. Ytterligare torde böra framhållas verksamhetens samband med arbetslösheten.

Därest statsbidrag till nämnda anstalter icke kunde bestridas av anslag till yrkesundervisningen, torde dessa bidrag även i fortsättningen böra utgå från anslag under femte huvudtiteln.

Statskontoret har i utlåtande den 6 november 1935 erinrat,

att 1933 års riksdag beslutade en minskning av tidigare utgående statsbidrag. De förändrade grunder för statsbidrags utgående, som därvid fastställdes vore ännu gällande. Såvitt av anslagsbelastningen under budgetåren efter 1933/1934 kunde bedömas, torde den av riksdagen beslutade nedsättningen av statsbidragen icke i stort sett haft någon återhållande verkan i fråga om verksamhetens utveckling. Tvärtom hade anspråken på statsbidrag även efter nedsättningen år från år avsevärt stegrats. Under sådana förhållanden ifrågasatte statskontoret, huruvida icke spörsmålet om ytterligare beskärning av ifrågavarande statsbidrag borde tagas under övervägande.

Därest emellertid Kungl. Maj:t icke skulle finna, att i detta syfte en ändring av grunderna för statsbidrags utgående borde vidtagas, torde anslaget ifråga böra höjas till ett belopp, som i möjligaste mån svarade mot de utgifter, som verkligen vore att emotse. Att döma av anslagsbelastningen under de senaste åren torde ett anslag å 1,600,000 kronor vara för detta ändamål erforderligt.

I ett med skrivelse den 15 augusti 1935 av särskilda inom handelsdepartementet tillkallade sakkunniga till chefen för nämnda departement avgivet betänkande med förslag till åtgärder för minskande av arbetslöshetens verkningar i Bohuslän har bland annat föreslagits anordnandet av kurser i metallslöjd.

I ett häröver avgivet utlåtande den 16 oktober 1935 har *skolöverstyrelsen* anfört, att, då det vore av stor betydelse, att yrkesutbildningen i landet fullföljdes efter ungefärligen enhetliga linjer, det vore lämpligast, att de anstalter för yrkesutbildning, som här avsåges, anordnades såsom verkstads-skolor, respektive kortare kurser, i överensstämmelse med vad som gällde för kommunala eller enskilda anstalter för yrkesundervisning.

Jämlikt 1935 års riksdags beslut bestridas, såsom skolöverstyrelsen erinrat, från och med innevarande budgetår utgifterna för vissa av arbetslösheten påkallade yrkesundervisningsanstalter, som tidigare erhållit understöd

Departementschefen.

från anslag under femte huvudtiteln, ur här ifrågavarande anslag till understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning och efterföljande stipendieanslag. Vid denna överflyttning förutsattes, såsom framgår av 1935 års åttonde huvudtitel, punkten 212, att, om härigenom mindre jämkningar i understödsgrunderna erfordrades, Kungl. Maj:t skulle få vidtaga sådana.

På grund av den svårartade arbetslösheten bland manlig ungdom i åldern 16—25 år inom stenhuggeriyrket i Blekinge samt Göteborgs och Bohus län och inom sågverks- och massaindustrien i Västernorrlands län har det befunnits vara en trängande nödvändighet att söka åstadkomma särskilda utbildningsanstalter för denna ungdom, som av förhållandena tvingas söka sin framtida utkomst inom andra yrken. Efter överläggningar mellan mig och chefen för socialdepartementet hava förhandlingar inletts med representanter för vederbörande landsting och kommunala myndigheter om organiserandet av verkstadsskolor för ändamålet, avsedda att bibringa en så mångsidig yrkesutbildning som möjligt. Det har beräknats vara erforderligt, att dessa skolor skola kunna mottaga i Blekinge omkring 150, i Bohuslän omkring 300 och i Västernorrland omkring 300 ynglingar ur ovan angivna åldersklasser. Lokaler för ändamålet hava förutsatts skola tillhandahållas genom landstingen eller kommunerna, som även i övrigt beräknats skola i viss utsträckning bidra till skolornas inrättande och upprätthållande ävensom elevernas utrustning och underhåll. I övrigt skulle understöd för ändamålet lämnas av statsmedel. Därvid torde det bliva oundgängligt att göra även ganska avsevärda avvikelser från gällande grunder för understöds och stipendiens utgående. Speciellt ifråga om elevstipendierna måste detta bliva förhållandet, då i här avsedda fall eleverna under utbildningstiden i allmänhet icke kunna vistas i sina hem utan måste inkvarteras vid skolorna, som förslagsvis avsetts skola förläggas till ett par platser i varje län. Givetvis kan man icke räkna med att hemmen härunder nämnvärt skola kunna bidra till elevernas uppehälle. Med hänsyn till hemkommunernas svaga ekonomiska ställning är det knappast heller skäligen att av dessa kräva några mera avsevärda bidrag. Det synes därför rimligt och riktigt, att staten ikläder sig huvudparten av utgifterna härför genom att tilldela de elever, som under utbildningstiden måste bo utom hemmet, betydligt större stipendier än eljest, i varje fall under den första tiden av skolornas tillvaro, innan ännu inkomst kunnat beredas genom försäljning av elevernas produktion. För närvarande utgör elevstipendiernas maximibelopp 35 kronor per elev och månad. En tillfällig höjning av detta belopp upp till 60 kronor, givetvis efter prövning från fall till fall allt efter omständigheterna, torde för berörda ändamål kunna bliva behövlig.

Då de i ämnet förda förhandlingarna och förberedelserna ännu icke kommit så långt, att planen för den omtalade organisationen tagit fastare form, är det icke nu möjligt att närmare, än vad här skett, precisera omfattningen av de jämkningar i understödsgrunderna, som kunna komma att visa sig

erforderliga, eller att beräkna de kostnader, som föranledas därav. De sistnämnda torde dock icke avsevärt påverka anslagsbehovet i det hela. Emellertid finner jag det nödvändigt, att av riksdagen utverkas bemyndigande för Kungl. Maj:t att för här omförmälda ändamål vidtaga sådana jämkningar i berörda grunder, som förut av mig antytts. Då det är ytterst angeläget, att de omtalade verkstadsskolorna komma till stånd redan i början av detta år, räknar jag med att Kungl. Maj:t må kunna även med avseende å löpande budgetårs anslag göra de avvikelser från understödsgrunderna i förevarande hänseende, som kunna visa sig nödvändiga.

Jag förutsätter, att i 1937 års åttonde huvudtitel fullständig redogörelse lämnas riksdagen för de åtgärder, som av Kungl. Maj:t med användande av det ifrågasatta bemyndigandet vidtagits, och de utgifter, som härav föranletts.

Såsom av det föregående framgår, har fråga uppkommit, huruvida från förevarande anslag böra anvisas medel till sådana kurser vid Broby yrkeskola och Stjärnsunds arbetskoloni, som falla inom områden, för vilka anslaget icke är avsett. Jag delar den av skolöverstyrelsen hävdade uppfattningen, att understöd för nämnda kurser icke böra utgå från förevarande anslag. Lämpligen torde för ändamålet kunna disponeras till buds stående medel under femte huvudtiteln.

Jag ansluter mig till skolöverstyrelsens anslagsberäkningar. Den av statskontoret ifrågasatta, än starkare anslagshöjningen finner jag nu icke påkallad. Förevarande anslag bör alltså för nästkommande budgetår ökas med 200,000 kronor till 1,500,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga sådana jämkningar i gällande grunder för ej mindre understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning än även stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid samma anstalter, som kunna föranledas av vad jag i det föregående anförts;

dels ock till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning*: Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,500,000.

[189.] 10. **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning, reservationsanslag.** Till förevarande ändamål anvisade 1930 års riksdag sammanlagt 675,000 kronor, 1932 års riksdag sammanlagt 495,000 kronor och 1933 års riksdag sammanlagt 400,000 kronor, vilket belopp fortfarande utgår för ändamålet.

Genom beslut den 17 maj 1935 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att förevarande anslag må disponeras på följande sätt:

1. Understöd för avlöning av lärare	kronor 380,000
2. Understöd för undervisningsmateriel	» 20,000
	<hr/> Summa kronor 400,000.

I skrivelse den 31 augusti 1935 har *skolöverstyrelsen* hemställt, att förevarande anslag måtte ökas med 100,000 kronor till 500,000 kronor, och som stöd härför anfört följande:

För innevarande budgetår och de närmast föregående budgetåren ställde sig sökta och beviljade understödsbelopp sålunda:

Budgetår	Sökta understöd kronor	Beviljade understöd kronor
1932/1933	851,427: 16	495,000: —
1933/1934	767,623: 43	442,000: —
1934/1935	642,894: 62	400,000: —
1935/1936	626,585: 36	—

De ovan angivna beloppen visade oförtydligt på att skolornas styrelser vid sökandet av statsunderstöd successivt sänkt sina anspråk. Detta finge dock ej fattas så, att de kände sig kunna åtnöjas med mindre understöd än tidigare, utan i stället så, att de genom den alltmera minskade utsikten att erhålla mot den föregående omfattningen av deras verksamhet svarande understöd sett sig nödsakade att inskränka sin verksamhet och därigenom anpassa sig efter rådande understödsförhållanden. Resultatet hade i en del fall blivit minskat antal kurser eller kortare kurser, minskade eller genom högre avgifter dyrbarare utbildningsmöjligheter för ungdomen och i vissa fall inskränkning av antalet lärare eller sänkta lärarlöner, ävenså och kanske främst minskade möjligheter för skolorna att vidmakthålla sin utrustning och såmedelst att allt fortfarande hålla sig uppe på önskvärd pedagogisk och facklig nivå.

Departementschefen.

Såsom av skolöverstyrelsens framställning framgår, hava ansökningarna om understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning avsevärt överstigit de belopp, som för ändamålet av riksdagen anvisats. De reduceringar, som i anledning härav måst företagas å de sökta beloppen, hava blivit mycket kännbara för de olika anstalterna. Dessa läroanstalter äro av icke ringa betydelse för vårt näringsliv, i det att de bidraga att åt detsamma skaffa en väl utbildad arbetskraft. Genom statsunderstödet möjliggöres för ett mycket stort antal ungdomar att till överkomlig kostnad erhålla nödig yrkesutbildning. Erinras må, att det nu utgående anslagsbeloppet uppgår till endast närmare 60 procent av de anslag, som utgingo för ändamålet före de under de senaste budgetåren huvudsakligen av statsfinansiella skäl vidtagna anslagsreduktionerna. Jag tillåter mig vidare framhålla, att anslagsfördelningen föregås av en synnerligen omsorgsfull prövning av de särskilda läroanstalternas förhållanden i olika avseenden.

En ökning av anslaget åt här ifrågavarande läroanstalter synes mig av ovan angivna skäl i hög grad välbehövlig. Jag anser mig böra förorda, att det nu utgående anslaget för nästa budgetår höjes med 50,000 kronor.

Förevarande anslag bör sålunda för budgetåret 1936/1937 uppföras med (400,000 + 50,000 =) 450,000 kronor.

Anslaget synes böra fördelas sålunda:

1. Understöd för avlöning av lärare	kronor 420,000
2. Understöd för undervisningsmateriel	» 30,000
	<u>Summa kronor 450,000</u>

Under återopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 450,000.

[190.] 11. **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning, förslagsanslag.** Till detta ändamål anvisade riksdagen för vardera av budgetåren 1931/1933 ett förslagsanslag av 200,000 kronor. Riksdagen anvisade för budgetåret 1933/1934 ett till 150,000 kronor sänkt anslag för ändamålet, samt föreskrev samtidigt sänkta understödsgrunder. År 1934 höjdes ifrågavarande anslag till 165,000 kronor och år 1935 till 200,000 kronor.

Under punkten 7 i sin skrivelse nr 354 uttalade sig 1934 års riksdag för en viss uppmjukning av då gällande grunder för stipendiernas tilldelande, dock att det — liksom under budgetåret 1933/1934 — borde iakttagas, att sådana elever, som under skoltiden erhöle kost och logi i hemmet, endast i undantagsfall borde komma i åtnjutande av stipendium. I anledning härav höjde riksdagen anslaget på sätt av det sagda framgår.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 anfört i huvudsak följande rörande beräkningen av förevarande anslag för nästkommande budgetår:

För innevarande budgetår och de närmast föregående budgetåren ställde sig de av riksdagen för hithörande ändamål anvisade förslagsanslagen och de av skolöverstyrelsen beviljade understöden för samma ändamål sålunda:

År	Förslagsanslag kronor	Beviljade understöd kronor
1932/1933	200,000: —	215,080: 40
1933/1934	150,000: —	270,077: 98
1934/1935	165,000: —	361,040: 28
1935/1936	200,000: —	—

Varje år från och med budgetåret 1933/1934 hade överstyrelsen alltså, trots iakttagande av strängaste återhållsamhet, måst i betydande grad överskrida de anvisade förslagsanslagen. Även om det skulle kunna beräknas, att en minskad arbetslöshet skulle sänka stipendiebehoven, så komme här såsom tungt vägande faktor den omständigheten, att den långvariga arbetslösheten i allt högre grad undergrävt hemmens ekonomi, så att det blivit allt svårare för dem, som genom studier önskade skaffa sig ökad yrkesutbildning, att för detta ändamål få hjälp från sina hem. Här torde man få utgå från flera års övergångstid, innan man kunde räkna på att den ekonomiska hälsan hunnit bliva så återställd, att normala förhållanden på stipendieområdet kunna påräknas hava inträtt. För budgetåret 1935/1936 funne sig överstyrelsen därför böra beräkna minst samma behov av stipendier som för föregående budgetår.

För budgetåret 1936/1937 ansåge överstyrelsen sannolikt, att anslagsbehovet, även med iakttagande av största möjliga återhållsamhet vid understödets utdelande, icke komme att understiga 300,000 kronor.

Skolöverstyrelsen hemställde, att ett förslagsanslag å sistnämnda belopp måtte anvisas för ändamålet.

Departementschefen.

I de nu gällande grunderna för stipendier åt elever vid yrkesundervisningsanstalterna ifrågasätter jag icke annan ändring, än som framgår av vad jag ovan under punkten 188 anført.

Då förevarande anslag bör beräknas till ett belopp, som så nära som möjligt överensstämmer med den verkliga medelsåtgången, biträder jag överstyrelsens förslag om höjning av anslaget med 100,000 kronor till 300,000 kronor.

Under återopande av vad nu anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 300,000.

[191.] **12. Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till tekniska skolan i Stockholm, förslagsanslag.** I riksstaten för budgetåret 1935/1936 är förevarande anslag uppfört med 152,600 kronor.

Genom beslut den 17 maj 1935 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att anslaget finge disponeras på följande sätt:

1. Bidrag till tekniska skolan	kronor 131,600
2. Till bestridande av hälften utav kostnaden för dyrtids-tillägg till befattningshavare vid tekniska skolan, <i>förelagsvis</i>	» 21,000
	<hr/> Summa kronor 152,600.

Tillika har genom nämnda beslut föreskrivits, *dels* att såsom villkor för anslagets utgående skulle gälla, att Stockholms stad för samma tid för berörda ändamål bidroge med 40,500 kronor samt med beräknande, att 480 kronor tillskötes av Sjöstedtska fonden, *dels ock* att någon utbetalning från anslaget ej finge verkställas, förrän styrkt blivit, att stadsfullmäktige i Stockholm iklätt sig uppfyllandet av angivna villkor för anslagets åtnjutande.

Genom beslut den 26 juli 1935 har Kungl. Maj:t medgivit, att, utan hinder av vad genom ovanberörda beslut den 17 maj 1935 föreskrivits beträffande utbetalning av medel från ifrågavarande anslag, till styrelsen för tekniska skolan finge från anslaget utbetalas högst 50,000 kronor; dock med skyldighet för styrelsen att återbära uppburna belopp, för den händelse stadsfullmäktige icke skulle åtaga sig de för anslagets utgående föreskrivna villkoren.

Styrelsen för tekniska skolan har i skrivelse den 1 augusti 1935 hemställt *dels* om en höjning av förevarande anslag med 4,000 kronor, *dels ock* om anvisande av anslag till täckande av en under de två senaste budgetåren uppkommen brist av tillsammans 5,272 kronor 71 öre. Som motiv har anförts, att — även efter en av 1935 års riksdag vidtagen anslagshöjning med i runt tal 4,000 kronor — det nu utgående anslaget med omkring 4,000 kronor understeg de före budgetåret 1933/1934 anvisade anslagsmedlen, att skolan på grund av anslagsnedsättningen måst drivas med stora inskränkningar samt att undervisningen ej kunnat hålla jämna steg med teknikens utveckling.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 hemställt om oförändrat anslag till tekniska skolan för nästa budgetår. Överstyrelsen har anført, att av berörda skrivelse från tekniska skolan framginge, att med den ökning i anslaget, som vidtagits för innevarande budgetår, skolan borde kunna drivas i samma utsträckning som nu och dessutom möjlighet finnas att göra någon avbetalning på den skuld till skolans fonder, som till följd av anslagsminskningen uppkommit under föregående år. Vidare har överstyrelsen framhållit, att anslaget till skolan torde böra bibehållas oförändrat i avvaktan på den omorganisation av skolan, som kunde följa av ett under prövning varande förslag om ordnandet av den lägre tekniska undervisningen i Stockholm.

Med hänsyn till vad skolöverstyrelsen i ämnet anført torde förevarande anslag icke ännu böra återföras till det tidigare utgående beloppet. Emellertid synas de under anslaget beräknade medlen till dyrtidstillägg åt befattningshavarna vid skolan böra till följd av ändrat indextal höjas med 1,100 kronor till förslagsvis 22,100 kronor.

Jag anser mig icke böra nu taga ställning till frågan om täckande av den av skolans styrelse omtalade bristen men vill fästa uppmärksamheten

Departementschefen.

vid överstyrelsens uttalande om att möjligheter torde förefinnas att till en del ersätta densamma med anlitande av det till skolan utgående löpande anslaget.

Förevarande anslag bör för nästa budgetår uppföras med (152,600 + 1,100 =) 153,700 kronor.

Såsom villkor för bidraget till tekniska skolan torde — med hänsyn till Kungl. Maj:ts ovannämnda beslut den 26 juli 1935, som tillkommit i syfte att för skolan möjliggöra utbekommande av medel till löpande utgifter m. m. utan avbidan på stadsfullmäktiges beslut, vilket fattas först i september varje år — böra föreskrivas, att av anslaget ett belopp av 40,500 kronor må utgå under villkor att Stockholms stad för samma tid för berörda ändamål bidrager med samma belopp, varvid beräknas att 480 kronor tillskjutas av Sjöstedtska fonden. Beträffande dyrtidstilläggen torde böra föreskrivas enahanda villkor, som nu gälla.

Under åberopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till tekniska skolan i Stockholm för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av kronor 153,700, därav 40,500 kronor må utgå under villkor, att Stockholms stad för samma tid för berörda ändamål bidrager med enahanda belopp samt med beräkning, att 480 kronor tillskjutas av Sjöstedtska fonden;

dels föreskriva, att dyrtidstillägg till befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm skall utgå efter de grunder, som må komma att gälla för dyrtidstillägg under budgetåret 1936/1937 åt befattningshavare i statens icke nyreglerade verk;

dock med iakttagande att dyrtidstillägg skall beräknas ej blott å de avlöningsförmåner, som äro för vederbörande befattningshavare å stat uppförda, utan även å den förhöjning av avlöningen, som i form av provisorisk lönereglering eller tillfällig löneförbättring må tillkomma dem genom bidrag av stat, kommun eller från enskild donation; ävensom

under villkor att halva kostnaden för dyrtidstillägg bestri-
des av Stockholms stad;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter, som må finnas erforderliga för tillämpning av de utav riksdagen fastställda grunderna för dyrtidstilläggens utgående.

[192.] 13. **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m., förslagsanslag.** Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 30,000 kronor.

Genom nådigt brev den 17 maj 1935 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att anslaget må tills vidare från och med budgetåret 1935/1936 disponeras på följande sätt:

1. Bidrag till uppehållande av verksamheten vid bergsskolan i Filipstad	kronor 20,000
2. Bidrag med $\frac{3}{5}$ av kostnaderna för ersättning åt befattningshavare vid bergsskolan i Falun efter dennas nedläggning	» 8,050
3. Till bestridande av $\frac{3}{5}$ av kostnaderna för dyrtidstillägg åt nyssnämnda befattningshavare vid bergsskolan i Falun, förslagsvis	» 1,950
	<hr/>
	Summa kronor 30,000

Enligt samma nådiga brev utgå från de båda sistnämnda anslagsposterna bland annat bidrag med $\frac{3}{5}$ av den till 4,400 kronor bestämda ersättningen till läraren F. M. Wiberg ävensom $\frac{3}{5}$ av kostnaderna för dyrtidstillägg å nämnda ersättningsbelopp.

Hos Kungl. Maj:t hava nu *fullmäktige i järnkotoret* hemställt om anslag till ifrågakvarande ändamål för nästkommande budgetår och därvid anført bland annat följande:

För att i längden kunna ordna undervisningen i de gruvvetenskapliga ämnena vid bergsskolan i Filipstad på ett tillfredsställande sätt, hade det visat sig erforderligt att inrätta en ny ordinarie befattning vid skolan från och med den 1 juli 1935, varigenom de ordinarie lärarbefattningarna blivit fyra. Genom att en del av undervisningen överfördes från extra lärare till den nye ordinarie läraren ökades utgifterna för bergsskolan. Dessa hade emellertid även av andra orsaker ökat utöver det belopp, 46,000 å 47,000 kronor, som preliminärt beräknades vid skolans omorganisation för några år sedan. Järnkotoret beräknade, att totalkostnaden skulle bli omkring 54,500 kronor, och hemställde, att statsbidraget för budgetåret 1936/1937 måtte sättas till 23,250 kronor. Emellertid hade bergsingenjören Martin Wiberg, som åtnjutit ersättning med statsbidrag såsom f. d. lärare vid bergsskolan i Falun, överflyttats till ordinarie lärarbefattning vid bergsskolan i Filipstad från och med den 1 juli 1935 med större löneförmåner än dem, som vid tiden för bergsskolans i Falun nedläggning tillkomme honom. På grund därav kunde anslagsposten till bidrag åt f. d. befattningshavare vid bergsskolan i Falun nedsättas till 5,410 kronor och anslagsposten till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg till 1,300 kronor.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 31 augusti 1935 anført följande:

Överstyrelsen ansåge, att inrättandet av en ny ordinarie lärarbefattning vid skolan varit av behovet påkallat och borde lända undervisningen vid skolan till gagn. På grund därav vore det motiverat, att statsbidraget till uppehållande av skolans verksamhet höjdes. Överstyrelsen föreslog emel-

lertid, att höjningen inskränktes till 3,000 kronor, så att ifrågavarande anslagsbelopp bleve 23,000 kronor. Detta belopp stode nämligen i närmast samma proportion till den nu beräknade årliga kostnaden 54,500 kronor, som det tidigare beviljade anslaget 20,000 kronor, stode till den vid dess beviljande beräknade årskostnaden, 48,000 kronor. Anslagsposten till ersättning åt befattningshavare vid bergsskolan i Falun efter dennas nedläggning beräknade överstyrelsen till det av fullmäktige i järnkontoret föreslagna beloppet av 5,410 kronor. Anslagsposten till dyrtidstillägg borde upptagas med 1,590 kronor.

Departementschefen.

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag med den ändringen, att anslagsposten till dyrtidstillägg på grund av ändrade indexförhållanden torde böra beräknas till 1,690 kronor. Förevarande anslag bör sålunda för nästkommande budgetår uppföras med ett belopp av (23,000 + 5,410 + 1,690 =) 30,100 kronor, d. v. s. ett belopp som med 100 kronor överstiger det, som nu utgår för ändamålet. I fråga om de villkor, som nu gälla för anslaget utgående, ifrågasätter jag i sak icke någon förändring.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m. för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av kronor 30,100;

dels föreskriva, att dyrtidstillägg till sådana vid bergsskolan i Falun förut anställda ordinarie befattningshavare, som i anledning av skolans nedläggande åtnjuta ersättning, vartill bidrag av statsmedel utgår, skall för budgetåret 1936/1937 utgå efter de grunder, som må komma att gälla för dyrtidstillägg under samma budgetår åt befattningshavare vid statens icke nyreglerade verk;

dock med iakttagande att dyrtidstillägg skall beräknas å utgående, av vederbörande departementschefer under punkt 243 i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 3 januari 1930 samt under punkt 229 i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 4 januari 1932 angivna ersättningsbelopp; ävensom

under villkor att $\frac{2}{5}$ av kostnaden för dyrtidstillägg bestridas av järnkontoret;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter, som må finnas erforderliga för tillämpning av de utav riksdagen fastställda grunderna för dyrtidstilläggens utgående.

[193.] 14. **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till vävskolan i Borås, förslagsanslag.** Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 22,000 kronor.

Styrelsen för tekniska elementarskolan i Borås har i skrivelse till skolöverstyrelsen hemställt om anvisande av oförändrat anslag till ifrågavarande ändamål under nästkommande budgetår.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 tillstyrkt framställningen.

Jag ifrågasätter icke annan förändring i fråga om vare sig beloppet av eller grunderna för utgående av förevarande anslag, än att de för dyrtidstillägg under anslaget beräknade anslagsmedlen böra höjas med 200 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

Departementschefen.

dels till Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till vävskolan i Borås för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av kronor 22,200;

dels föreskriva, att dyrtidstillägg till befattningshavare vid vävskolan i Borås skall för budgetåret 1936/1937 utgå efter de grunder, som må komma att gälla för dyrtidstillägg under samma budgetår åt befattningshavare vid statens icke nyreglerade verk;

dock med iakttagande att dyrtidstillägg skall beräknas ej blott å de avlöningsförmåner, som äro för vederbörande befattningshavare å stat uppförda, utan även å den förhöjning av avlöningen, som i form av provisorisk lönereglering eller tillfällig löneförbättring må tillkomma dem genom bidrag av stat, landsting, kommun eller från enskild donation; ävensom

under villkor att halva kostnaden för dyrtidstillägg bestrides av vederbörande kommun eller landsting;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter, som må finnas erforderliga för tillämpning av de utav riksdagen fastställda grunderna för dyrtidstilläggens utgående.

[194.] 15. **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Utrustning av ett textiltekniskt laboratorium vid vävskolan i Borås, reservationsanslag.** Till detta ändamål har riksdagen för ett vart av budgetåren 1934/1936 anvisat ett reservationsanslag av 50,000 kronor. Ifrågavarande anslag hava utgått under villkor, att bidrag för samma ändamål lämnades av enskilda till värde, motsvarande minst samma belopp, samt att Borås stad tillhandahölle för laboratoriet erforderliga lokaler med möblering och inredning.

I nådigt brev den 17 maj 1935 ställde Kungl. Maj:t det för budgetåret 1935/1936 anvisade anslaget till vederbörandes förfogande samt erinrade härvid, att departementschefen vid sin anmälan under punkten 217 i 1935

års åttonde huvudtitel av frågan om anslag till ändamålet för sagda budgetår förklarar sig förutsätta, att skolans styrelse vidtog åtgärder i syfte att tillförsäkra skolan ekonomiskt stöd för ändamålet från andra intresserade till väsentligt högre belopp än de bidrag, varmed styrelsen i sin framställning om anslag räknat.

Styrelsen för tekniska elementarskolan och vävskolan i Borås har i skrivelse till skolöverstyrelsen hemställt om anslag för nästkommande budgetår med 116,310 kronor för fullbordande av ifrågavarande utrustning. Till stöd för sin hemställan har styrelsen anfört följande:

I den av styrelsen år 1933 uppgjorda utrustningsplanen beräknades totalkostnaden till 333,580 kronor. Genom hittills tillgängliga medel hade väveri- och spinneriavdelningen i huvudsak blivit tillgodosedda. Däremot återstode att anskaffa nödig utrustning för appreturundervisning samt för trikåavdelningen, varjämte apparatbeståndet för undersökningslaboratoriet borde kompletteras. Det planmässiga fullbordandet av utrustningen, vilket vore en förutsättning för den avsedda undervisningens effektivitet, skulle enligt angiven beräkning erfordra ett ytterligare belopp av 133,580 kronor. Sammanlagda beloppet av gåvor och utfästelser uppginge till 117,270 kronor, varav 100,000 kronor svarade emot ovannämnda, redan erhållna statsbidrag. Till den nu avsedda kompletteringen funnes alltså 17,270 kronor disponibla. Det återstående beloppet, 116,310 kronor, återstode sålunda att anskaffa.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 31 augusti 1935 anfört bland annat följande:

I utlåtande den 31 augusti 1934 med anledning av styrelsens då föreliggande framställning i ärendet hade överstyrelsen anfört, att överstyrelsen icke kunde bortse från den tidigare framförda tanken, att ökade bidrag skulle kunna erhållas av andra intresserade, så att statens bidrag icke skulle behöva uppgå till mer än halva anskaffningskostnaden. Då skolstyrelsen beräknat, att den ifrågavarande anskaffningen skulle draga en kostnad av 159,000 kronor, så skulle under nyss angivna förutsättning endast 79,500 kronor behöva anvisas av statsmedel. Med hänvisning till de statsfinansiella förhållandena, och då någon del av anskaffningen möjligen skulle kunna uppskjutas till ett följande år, hade överstyrelsen ansett, att statsbidraget för budgetåret 1935/1936 borde kunna begränsas till 50,000 kronor.

Ett fullföljande av anskaffningsprogrammet för ifrågavarande utrustning ansåge skolöverstyrelsen i sitt nu förevarande utlåtande allt fortfarande vara av största betydelse, för att utbildningen vid skolan skulle på ett tillfredsställande sätt leda till avsett mål och för att redan gjorda utlägg för lokaler och materiel skulle komma fullt till sin rätt. Liksom tidigare ansåge emellertid överstyrelsen även nu, att ökade bidrag borde anskaffas av andra intresserade, så att statens bidrag icke skulle behöva ytterligare ökas i allt för hög grad. Överstyrelsen ansåge, att den beräkning överstyrelsen gjorde föregående år över statsbidragets storlek borde kunna ligga till grund för beräkning av anslag även för budgetåret 1936/1937 och föresloge sålunda, att för nämnda budgetår anvisades för ifrågavarande ändamål ytterligare (79,500—50,000 =) 29,500 kronor.

Med skrivelse den 16 december 1935 har *skolöverstyrelsen* överlämnat en med föranledande av från ecklesiastikdepartementet under hand gjorda förfrågningar ingiven skrivelse från *styrelsen för tekniska elementarskolan och vävskolan i Borås*, i vilken

— med anledning av vad under ovannämnda punkt 217 i 1935 års åttonde huvudtitel anförts rörande åtgärder för tillförsäkrande åt skolan av ekonomiskt stöd för ifrågavarande ändamål till högre belopp än varmed tidigare räknats — erinrats, att de hittills lämnade gåvorna representerade ett värde av ovannämnda belopp av 117,270 kronor, ävensom anförts, att styrelsen hade för avsikt att ingå till Älvsborgs läns landsting med begäran om utrustningsbidrag samt att styrelsen ansåge sig jämväl som tillgång för ifrågavarande ändamål kunna räkna med en donation av 10,000 kronor. Vidare har styrelsen framhållit, att utsikterna att kunna förmå utländska maskinfabrikanter att donera maskiner i än större omfattning säkerligen vore att anse som minimala och att, såvitt styrelsen nu kunde bedöma, det vore i hög grad ovisst, om ytterligare bidrag från enskilt håll över huvud taget kunde påräknas. Utrustningsfrågan hade i själva verket, anförde styrelsen, kommit till den punkt, då det ej längre kunde anses rimligt att ifrågasätta motprestationer för det fortsatta ekonomiska stöd, som från statens sida kunde komma att givas. Styrelsen hemställde därför, att ytterligare statsanslag, som utöver vad redan erhållits vore av nöden för det textiltkniska institutets planmässiga färdigställande, ej måtte komma att förbindas med villkor om vissa prestationer från annat håll.

Skolöverstyrelsen har för egen del i anledning härav anført,

att överstyrelsen icke tilltrorde sig att kunna bedöma, huruvida det ej längre skulle vara möjligt att, utöver det av överstyrelsen i dess ovanberörda skrivelse den 31 augusti 1935 förordade statsbidraget, erhålla motsvarande bidrag från annat håll.

I sin framställning om anslag till förevarande ändamål för budgetåret 1935/1936 anförde skolans styrelse, att utlovade gåvor, respektive prisned-sättningar från maskinleverantörernas sida motsvarade ett värde av 104,000 kronor samt att styrelsen själv disponerade 20,000 kronor såsom gåvomedel. Då totalkostnaden för ifrågavarande nyanskaffning beräknats till 333,580 kronor, skulle sålunda av allmänna medel erfordras 209,580 kronor.

Departement-
schefen.

I sin nu föreliggande, av skolöverstyrelsen den 31 augusti 1935 överlämnade framställning uppger styrelsen sammanlagda beloppet av gåvor och utfästelser till 117,270 kronor. Det erforderliga statsanslaget skulle sålunda uppgå till 216,310 kronor. Då statsanslag till ett sammanlagt belopp av 100,000 kronor redan anvisats, borde enligt styrelsens mening för budgetåret 1936/1937 anvisas återstoden, 116,310 kronor. Anledningen till att de från andra intresserade till förfogande ställda medlen minskats från det tidigare beräknade beloppet med i runt tal 7,000 kronor, vilket skulle föranleda en motsvarande ökning av statsanslaget, framgår ej av skolstyrelsens nyssnämnda framställning. Av skolstyrelsens senare framställning i ärendet synes emellertid framgå, att det sammanlagda beloppet av gåvor och utfästelser skulle

kunna ökas till 127,270 kronor, om däri även inräknas den ovanberörda donationen å 10,000 kronor. I så fall torde emellertid det äskade anslaget av statsmedel kunna minskas med ett motsvarande belopp.

Vad i ärendet anförts, har ej övertygat mig om att det skulle vara utslutet att från andra intresserade erhålla ytterligare ekonomiskt stöd för ifrågavarande utrustningsändamål. Det är att beklaga, att skolstyrelsen ej blivit i tillfälle att förelägga 1935 års landsting förslag i ämnet. Jag förutsätter emellertid, att denna fråga upptages i så god tid, att 1936 års landsting blir i tillfälle att taga ställning till ärendet.

I det läge, vari denna fråga nu befinner sig, är jag förhindrad att för ändamålet för nästa budgetår tillstyrka högre belopp än 15,000 kronor. De av staten för ändamålet anvisade anslagen skulle i så fall uppgå till sammanlagt 115,000 kronor. Med hänsyn till att värdet av de hittills lämnade gåvorna uppgivits överstiga sistnämnda belopp, bör anslaget utgå under villkor, att bidrag för samma ändamål lämnas av enskilda till värde, motsvarande minst samma belopp. Vidare bör, liksom hittills skett, föreskrivas, att Borås stad skall tillhandahålla för laboratoriet erforderliga lokaler med möblering och inredning.

Åberopande vad nu anförts, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Utrustning av ett textiltekniskt laboratorium vid vävskolan i Borås* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 15,000 att utgå under villkor att bidrag för samma ändamål lämnas av enskilda till värde, motsvarande minst samma belopp, samt att Borås stad tillhandahåller för laboratoriet erforderliga lokaler med möblering och inredning.

[195.] 16. **Utbildande av lärare vid yrkesundervisningen, reservationsanslag.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisade riksdagen till åtgärder för utbildande av lärare för yrkesundervisningen ävensom till åstadkommande av undervisningsmedel vid anstalter för sådan undervisning för vart och ett av budgetåren 1929/1932 ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna gott meddela. För budgetåret 1932/1933 sänktes anslaget till 15,000 kronor. Från och med budgetåret 1933/1934 har något anslag för ifrågavarande ändamål icke beviljats.

Skolöverstyrelsen har nu i skrivelse den 31 augusti 1935 hemställt, att medel för ändamålet ånyo måtte beviljas och har därvid anført bland annat:

Överstyrelsen kunde icke underlåta att uttala sina allvarliga farhågor för att den starka minskningen och slutligen totala indragningen av anslaget till lärarutbildningen skulle i hög grad äventyra värdet av alla övriga åt-

gärder för yrkesundervisningens befrämjande. De starka skäl, överstyrelsen tidigare anfört först för ett bibehållande av den yrkespedagogiska centralanstalten och sedermera upprepade gånger för beviljandet av erforderliga anslag till lärarkurser, gällde med ökad styrka även nu. Alldeles särskilt syntes behovet av pedagogiska kurser för lärare i de rena yrkesämnena vara stort. Dylika kurser, som tidigare förekommit, hade omfattat en tid av 4—6 veckor och dragit en kostnad av 8,000—10,000 kronor för kurs. Även kurser i vissa fackämnen vore starkt behövlige. Med hänsyn till de föreliggande förhållandena ville överstyrelsen emellertid för närvarande begränsa sig till att för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1936/1937 begära ett reservationsanslag av endast 15,000 kronor. Detta belopp torde kunna medgiva anordnandet av antingen två pedagogiska kurser av ungefär den nyss angivna omfattningen eller också *en* dylik kurs och två kortare fackkurser, beroende på vilket som vid tiden för kursernas hållande kunde finnas mest lämpligt.

Vid yrkesundervisningen måste i stor utsträckning såsom lärare anlitas fackmän, vilka helt sakna eller tidigare i endast ringa grad erhållit pedagogisk utbildning eller förvärvat sådan erfarenhet. Det är därför uppenbart, att den här avsedda utbildningsverksamheten äger stor betydelse för yrkesundervisningens ändamålsenliga bedrivande. Av lättförståeliga skäl kan det ej vara lämpligt att under alltför lång tid låta verksamheten ligga nere. Jag vill på grund härav förorda, att anslag för ändamålet åter anvisas, men föreslår, att anslagsbeloppet bestämmes till 10,000 kronor i stället för av överstyrelsen äskade 15,000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter skolöverstyrelsens hörande meddela erforderliga bestämmelser i ämnet.

Departement-
schefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Utbildande av lärare vid yrkesundervisningen* för
budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 10,000.

K. Folkbildningsåtgärder i övrigt.

[196.] 1. **Bidrag till sällskapet för folkundervisningens befrämjande, reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 1,500 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 hemställt om uppförande av oförändrat anslag för ändamålet.

I enlighet med överstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:ts måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till sällskapet för folkundervisningens befrämjande* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,500.

[197.] 2. **Understöd åt folkbiblioteksväsendet, förslagsanslag.** Detta anslag utgår nu med 1,042,300 kronor och disponeras enligt Kungl. Maj:ts beslut den 17 maj 1935 på sätt framgår av en i det följande intagen sammanställning.

Beträffande tillkomsten av gällande bestämmelser rörande *understöd åt folk-, studiecirkel-, skol-, sjukhus- och sjömansbibliotek* hänvisas till de ingående redogörelser härutinnan, som lämnats i tidigare huvudtitlar, senast under punkten 219 i 1935 års åttonde huvudtitel. Här må allenast erinras om följande.

I överensstämmelse med ett av 1929 års riksdag fattat beslut meddelades bestämmelser angående understöd åt folkbiblioteksväsendet i kungörelsen nr 15/1930. De understöd, som enligt dessa bestämmelser skulle utgå, kunna betraktas såsom normalbelopp för statens bidrag på ifrågavarande område. 1932 års riksdag sänkte dessa normalbelopp med i regel 20 procent av de understöd, som skulle utgå enligt 1930 års kungörelse. 1933 års riksdag minskade understöden med ytterligare 20 procent, vadan understöden sålunda skulle utgå med allenast (100 — 20 — 20 =) 60 procent av normalbeloppet. Sistnämnda, av 1933 års riksdag vidtagna reduktion gällde dock icke det s. k. tilläggsunderstödet nr II, som är avsett till avlönande av egentlig bibliotekspersonal med erforderlig kompetens, för vilket reduktionen bibehölls vid det procenttal, som föreskrivits av 1932 års riksdag,

alltså vid 20 procent av normalbeloppet. Härutöver föreskrev emellertid 1933 års riksdag vissa ytterligare restriktioner. Sålunda fick till grund för beviljande av statsunderstöd för intet bibliotek beräknas högre ordsbidrag, respektive högre lokala utgifter för vissa biblioteksändamål, än som legat till grund vid beviljandet av understöd för år 1932. Bibliotek, som ej erhållit understöd för år 1932, kunde ej erhålla dylikt understöd, annat än efter särskilt beslut av Kungl. Maj:t.

I sina äskanden om anslag för innevarande budgetår framlade skolöverstyrelsen förslag om återgång i två etapper till de förhållanden, som normerats genom 1930 års kungörelse. Som första etapp borde till en början föreskrivas, att den procentuella reduktionen av statsunderstödet, vilken då som nämnts utgjorde 40 procent av normalbeloppet, skulle under budgetåret 1935/1936 utgöra 20 procent av samma belopp. Vidare föreslog överstyrelsen, att föreskriften om att till grund för beviljande av statsunderstöd ej finge läggas högre ordsbidrag, respektive högre lokala utgifter för vissa biblioteksändamål, än som legat till grund vid beviljandet av statsunderstöd för år 1932, skulle bortfalla. Sistnämnda förändring borde dock enligt överstyrelsens mening icke träda i tillämpning förrän från och med ingången av år 1936. Härjämte föreslog överstyrelsen — som ej ansåg sig kunna ännu tillstyrka, att anslag skulle utan alla restriktioner utgå till nya bibliotek — att överstyrelsen måtte medgivas rättighet att bevilja statsunderstöd för första halvåret 1936 ej blott, såsom då, till bibliotek, som erhållit understöd under år 1932, utan även till bibliotek, som tilldelats understöd av Kungl. Maj:t under något av åren 1933—1935. I övriga ärenden angående anslag till nya bibliotek ansåg överstyrelsen, att beslutanderätten alltfort borde tillkomma Kungl. Maj:t.

Vid min anmälan av förevarande frågor i 1935 års åttonde huvudtitel biträdde och underströk jag överstyrelsens uppfattning om betydelsen av ifrågavarande anslag ur folkbildningssynpunkt och anslöt mig i princip till överstyrelsens förslag om lättande på restriktionerna. Jag anslöt mig även till uppfattningen, att återgången till de tidigare rådande förhållandena borde ske etappvis, men förordade i det rådande statsfinansiella läget, att minskningen av den procentuella reduktionen skulle träda i kraft, icke, såsom överstyrelsen föreslagit, från och med budgetåret 1935/1936 utan från och med den 1 januari 1936, samt att sagda procentuella reduktion skulle fixeras till 30 och icke, såsom överstyrelsen föreslagit, till 20 procent. I övrigt anslöt jag mig till överstyrelsens förslag. Kungl. Maj:t framlade förslag för riksdagen i överensstämmelse med de grunder, jag sålunda förordat.

Riksdagen anförde i skrivelsen nr 8 under punkten 174, att riksdagen med tillfredsställelse hälsade, att departementschefen i likhet med skolöverstyrelsen ansett tiden vara inne att lätta på ifrågavarande anslagsreduktioner och restriktioner i övrigt, samt anslöt sig till det av Kungl. Maj:t i nämnda hänseende framlagda förslaget. I ett hänseende gick emellertid

riksdagen längre än Kungl. Maj:t. Riksdagen medgav nämligen, att understöd skulle kunna från och med budgetåret 1935/1936 utgå till nya bibliotek utan tillämpning av tidigare i fråga om understöd till nya bibliotek gällande restriktiva bestämmelser.

Erinras må vidare, att riksdagen — utöver det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget — beslöt inrättandet av ett nytt *centralbibliotek*, varav dock endast halva kostnaden, alltså 5,300 kronor, skulle falla på innevarande budgetår.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 gjort framställning om anslag till förevarande ändamål för nästa budgetår och har därvid hemställt, att statsunderstöd måtte för budgetåret 1936/1937 utgå till samtliga bibliotek med i regel fulla belopp enligt 1930 års kungörelse. Av skrivelsen inhämtas följande beträffande bidrag till *folk-, studiecirkel-, skol-, sjukhus- och sjömansbibliotek*.

På grund av vissa av Kungl. Maj:t år 1935 utfärdade föreskrifter vore det att förvänta, att under budgetåret 1936/1937 komme att uttagas praktiskt taget endast sådana understöd, som komme att beviljas för kalenderåret 1936. Vidare har överstyrelsen av vissa, närmare angivna skäl ansett sig böra för år 1936 räkna med ungefär samma lokala anslag som de, vilka utgingo för kalenderåret 1932, d. v. s. med omkring 1,172,000 kronor.

Med utgångspunkt bland annat härifrån har överstyrelsen beräknat behovet av anslag till förevarande bibliotek för kalenderåret 1936 — vilka anslag som nämnts beräknas komma att i stort sett uttagas under budgetåret 1936/1937 — till följande belopp vid nedannämnda olika alternativ:

Vid fulla anslag	kronor	981,500
Med 10 procents reduktion	»	924,000
» 20 » »	»	866,500
» samma reduktion som under förra halvåret 1936	»	813,000

Därefter har överstyrelsen anfört följande som stöd för lämpligheten av en återgång till oreducerade understödsgrunder:

Även om en återgång till normala förhållanden skedde om möjligt redan från och med den 1 juli 1936, skulle biblioteken, vilka erhöle sina statsanslag kalenderårsvis, vid ytterligare två utdelningar erhålla starkt reducerade anslag. Understöden skulle nämligen enligt redan fattade beslut reduceras med 40 procent vid fördelningen av statsunderstöden för år 1935, och reduktionen skulle under förutsättning av fulla anslag från och med 1 juli 1936 bli 15 procent för år 1936. Först med kalenderåret 1937 skulle således biblioteken erhålla fulla anslag, och först under budgetåret 1937/1938 skulle alltså också anslagssumman i budgeten behöva uppföras med sitt fulla belopp.

Till belysande av folkbiblioteksverksamhetens stora betydelse för hela vårt folkbildningsarbete anför överstyrelsen, att sammanlagda utlåningen från bibliotek, understödda ur förslagsanslaget till folkbiblioteksväsendet, var

år 1919	2,850,000 lån
» 1926	5,400,000 »
» 1930	9,300,000 »
» 1931	10,900,000 »
» 1932	13,500,000 »
» 1933	14,900,000 »

Den främsta orsaken till den starkt ökade användningen av biblioteken under alla senaste år hade tvivelsutan varit den modernisering av folkbiblioteken, som i stor utsträckning ägt rum år 1930 och åren närmast därefter. En viktig bidragande orsak hade emellertid varit depressionen och den stora arbetslösheten. För stora skaror av arbetslösa hade biblioteken betecknat en utomordentligt betydelsefull tillgång. Överstyrelsen hade i 1934 års petita uppgivit, att utlåningsverksamheten, även sedan arbetslösheten börjat att avtaga, i stort sett fortsatt att stiga om än i mindre hastigt tempo. En av överstyrelsen då verkställd rundfråga till ett antal större bibliotek gav till resultat, att i många bibliotek ökningen fortsatt i ungefär samma tempo som förut. Flerstädes konstaterades, att de arbetslösa, som vunnits som låntagare, även sedan de erhållit arbete i stor utsträckning fortsatt att låna böcker. I andra bibliotek hade man däremot funnit, att arbetslöshetens minskning i större eller mindre grad påverkat lånesiffrorna. Den på vissa håll påtagliga stagnationen i lånesiffrorna tillskrevs emellertid i långt flera fall de låga bokanslagen. I vissa bibliotek hade förslitningen gått katastrofalt långt. I ett bibliotek stod ej alls något belopp till förfogande för bokinköp, i andra hade inköpet av modern skönlitteratur eller barnböcker helt måst strykas, och även på de platser, där ej fullt så drastiska åtgärder vidtagits, klagades allmänt över de absolut otillräckliga inköpsmöjligheterna. Det beklagades också från många håll, att en kraftig utgallring av böcker måst ske, utan att ersättning i tillnärmelsevis tillräcklig grad kunnat äga rum.

En mycket glädjande iakttagelse under senaste år hade varit, att lånen av ren studielitteratur hela tiden efter 1930 års omorganisation befunnit sig i ständig och stark stegring. Alltjämt hade antalet lån av facklitteratur stigit såväl absolut som relativt. Vissa av överstyrelsen lämnade uppgifter gäve vid handen, att siffrorna för lån av facklitteratur för vuxna sedan året för omorganisationen av folkbiblioteksväsendet ökats med cirka 130 procent, under det att utlåningen av skönlitteratur ökats med blott cirka 47 procent. År 1934 utgjorde lånen av facklitteratur cirka 36 procent av lånen till vuxna mot föregående år 34 procent och år 1930 26 procent. Att denna förskjutning också betecknade en betydande kvalitativ utveckling, vore uppenbart.

Siffrorna lika väl som de erfarenheter, som på annat sätt vunnits, utgjorde synnerligen starka stöd för den av överstyrelsen upprepade gånger framförda bestämda uppfattningen, att biblioteken sedan 1930 års omorganisation befunne sig i en synnerligen betydelsefull period av utveckling, som dock hotade att nu stagnera på grund av de otillräckliga ekonomiska resurserna. De på grund av anslagsreduktionerna nödvändiga indragningarna hade i regel med så gott som hela sin tyngd måst falla på bokkontot, vilket på ett ödesdigert sätt inom en mycket kort tidrymd måste minska bibliotekens möjligheter att stå till tjänst särskilt för den mera allvarligt studieintresserade publiken. Det torde i själva verket komma att ta ganska lång tid för biblioteken att även med oreducerade anslag återvinna vad som förlorats dessa sista år. Icke blott måste en stor del av den nyutkomna litteraturen för ett par år tillbaka inköpas, utan man måste även söka ersätta de förslitna exemplaren av den standardlitteratur, som det vore bibliotekens skyldighet att alltid hålla tillgänglig. Slitaget på böckerna hade under de sista årens starkt ökade utlåning varit abnormt stort.

Enligt överstyrelsens mening måste det anses som alldeles särskilt angeläget att i våra dagar, då man från så många håll klagade över att vida

lager av befolkningen ej utnyttjade de bildningstillfällena, som stode till buds, utan i stället ägnade sig åt förytligande och förflockande sysselsättningar, tillse, att en bildningsverksamhet, som i så hög grad som den moderna biblioteksrörelsen visat sig tillmötesgå ett utbrett allvarligt bildningsbehov, ej genom allt för långt gående besparingar äventyrades.

I detta sammanhang ville överstyrelsen på en detaljpunkt på grund av under senare tid vunna erfarenheter föreslå en modifikation av gällande författningsbestämmelser, vilken samtidigt skulle innebära en mindre anslagsreduktion.

I fråga om flertalet kategorier av bibliotek gällde för närvarande, att ett visst minimibelopp fixerats för statsunderstödet till det särskilda biblioteket, 40 kronor för folkbibliotek och 15 kronor för skolbibliotek. Vad anginge bibliotek, tillhöriga riksförbund för biblioteks- och studiecirkelverksamhet, hade det motsvarande minimibeloppet bundits till det samlade anslaget till riksförbundets biblioteksverksamhet och hade fått den formen, att understöd utginge blott för riksförbund, vars sammanlagda utgifter för biblioteksändamål, bortsett från vad som täckts av eventuellt statsunderstöd, uppginge till minst 6,000 kronor. För de särskilda biblioteken hade däremot intet minimibelopp föreskrivits. Följden hade blivit, att vissa bibliotek vid ansökan om statsunderstöd åberopat mycket låga belopp. För år 1934 hade sålunda inalles cirka 250 bibliotek av inalles cirka 4,000 vid ansökan åberopat lokala utgifter, understigande 10 kronor.

De skäl, som under studiecirkelrörelsens tidigare år kunde tala för statsanslag även till bibliotek med så små egna utgiftsbelopp, syntes överstyrelsen ej längre ha samma bärkraft. Överstyrelsen föresloge därför, att ett minimibelopp måtte fixeras även för det särskilda biblioteket, tillhörande riksförbund för biblioteks- och studiecirkelverksamhet. Av praktiska skäl borde minimum, i likhet med vad som gällde för hela riksförbundet, bindas till bibliotekets lokala utgifter, ej till statsunderstödet belopp.

Överstyrelsen ansåge motiverat, att vid en dylik begränsning av anslagsmöjligheterna gå fram med försiktighet och föresloge därför som en lämplig gräns 10 kronor.

Överstyrelsen föresloge vidare *dels* att bestämmelsen, att statsunderstöden till samtliga bibliotek skulle utgå kontant i stället för i form av bundna böcker, även måtte gälla för nästa budgetår, *dels ock* att statsunderstödet till svenska sjömansbiblioteket, vilket nu är reducerat i likhet med de övriga ifrågavarande understöden, skulle för nästa budgetår utgå enligt de ursprungligen fastställda grunderna.

Vid bifall till överstyrelsens ovannämnda förslag skulle det nu ur förevarande anslag utgående beloppet av 7,500 kronor till skolöverstyrelsens disposition för fyllnadsunderstöd till bibliotek, vilka prövas därav vara i särskilt behov, bortfalla.

I fråga om beräkningen i övrigt av förevarande anslag har skolöverstyrelsen i ovannämnda skrivelse anfört följande:

Enligt den plan, som låg till grund för 1929 års riksdagsbeslut angående omorganisation av folkbiblioteksväsendet, skulle varje län (utom län med

landsbibliotek) erhålla ett *centralbibliotek* med uppgift att supplera de lokala bibliotekens arbete genom direkt och kostnadsfri utlåning av böcker, som behövdes i studiesyfte, genom utsändandet av vandringsbibliotek och genom biblioteksteknisk vägledning. Ärligen skulle inrättas två nya centralbibliotek, tills centralbiblioteksorganisationen stode fullt färdig. I enlighet härmed anvisades anslag för två nya centralbibliotek från och med ingången av vartdera av kalenderåren 1930, 1931 och 1932. På grund av det statsfinansiella läget tillkommo däremot inga nya centralbibliotek åren 1933 eller 1934. Däremot inrättades ett nytt centralbibliotek från ingången av år 1936.

Överstyrelsen funne nu tiden vara inne att föreslå, att centralbiblioteksorganisationen utbyggdes i den från början avsedda takten. Erfarenheterna från de redan fungerande centralbiblioteken under de år, som verksamheten bedrivits, vore sådana, att det stode fullkomligt klart, att denna överbyggnad på de lokala biblioteken komme att bli av samma grundläggande betydelse i vårt land, särskilt för landsbygdens och de allra minsta städernas tillgång till litteratur, som i de föregångsländer på folkbiblioteksområdet, där de sedan länge ingått som en integrerande del av biblioteksväsendet. Med stöd av en ingående redogörelse för centralbibliotekens nuvarande verksamhet och betydelse i berörda hänseenden har överstyrelsen föreslagit, att med ingången av år 1937 måtte inrättas två nya centralbibliotek, vilka skulle betinga en kostnad för budgetåret 1936/1937 av tillsammans 10,000 kronor. Då därtill komme en ökning i anslagsbehovet med 5,000 kronor med hänsyn till att det den 1 januari 1936 nytillkommande centralbiblioteket vore i funktion hela budgetåret 1936/1937, föresloges en sammanlagd ökning av anslagsposten för centralbibliotek med 15,000 kronor.

Vidare har överstyrelsen föreslagit anvisandet av ett särskilt belopp för *vandringsbiblioteksverksamhet bedriven av Linköpings stifts- och landsbibliotek*. För detta ändamål borde disponeras samma belopp, 3,000 kronor, som för ändamålet utginge i andra län. Liksom i motsvarande hänseende gällde beträffande centralbibliotek i egentlig mening skulle överstyrelsen emellertid finna lämpligt, att överstyrelsen ägde rätt att undantagsvis medgiva, att någon del av anslaget finge disponeras för annat med vandringsbiblioteksverksamheten sammanhängande ändamål, då härigenom kunde tänkas i vissa fall vinnas större effektivitet av den bedrivna verksamheten.

Som en konsekens av överstyrelsens förslag om inrättandet av två nya centralbibliotek från och med den 1 januari 1937 föreslogs en ökning med 600 kronor av beloppet för *reskostnads- och traktamentsersättningar vid biblioteksinspektion från lands- och centralbibliotek* för budgetåret 1936/1937. Då därtill komme en ökning i anslagsbehovet om 300 kronor med hänsyn till att det den 1 januari 1936 nytillkommande centralbiblioteket vore i funktion hela budgetåret 1936/1937, föresloges en sammanlagd ökning med 900 kronor av anslagsposten för centralbibliotek.

Till *bibliotekskurser* hade från och med år 1920 under en lång följd av år utgått ett belopp av 12,000 kronor ärligen. För budgetåret 1932/1933 hade emellertid beloppet sänkts till 8,000 kronor, varefter för de två följande budgetåren intet anslag anvisats. För budgetåret 1935/1936 hade överstyrelsen hemställt, att ånyo ett belopp av 8,000 kronor skulle utgå, avsett att disponeras för dels en längre kurs om 5 månader, dels en kortare om 20 dagar, varemot överstyrelsen ansett sig böra skjuta på framtiden dels frågan om skolbibliotekarietkurs, dels en mindre kurs i något av centralbibliotekslänen.

Kungl. Maj:t hade emellertid föreslagit och riksdagen beviljat allenast ett belopp av 4,000 kronor. Trots svårigheten att med detta starkt reducerade anslag anordna en längre bibliotekskurs om cirka 5 månader hade överstyrelsen — i valet mellan detta alternativ och anordnandet av ett par kortare kurser — dock stannat för att redan under innevarande budgetår söka få till stånd en sådan längre kurs. Om en sådan längre kurs anordnades under innevarande budgetår, skulle någon ny dylik kurs icke vara erforderlig under budgetåret 1936/1937.

Däremot kvarstode behovet av kortare kurser, avsedda för utbildning av personal i de mindre bibliotek, där biblioteksarbetet ej kunde bli huvudsyssla. I själva verket inginge sådana kurser — likaväl som de ovannämnda längre kurserna — som ett nödvändigt led i den omorganisation av folkbiblioteksväsendet, som 1930 års författning avsåge att åvägabringa. Sagda omorganisation hade som ett av sina viktigaste syftemål stödandet av ett mera kvalificerat biblioteksarbete. Av avgörande betydelse vore därvid de åtgärder, som ginge ut på att främja, att den i biblioteken tjänstgörande personalen i största möjliga utsträckning bleve skickad att stå till tjänst vid det självbildningsarbete, som av biblioteken bedreves. Den kompetensprövning, som i sammanhang härmed ålagts överstyrelsen, gällde även bibliotekarierna vid de mindre biblioteken, och indragningen av kurserna under så lång tid som skett hade även för dessa bibliotek nödvändiggjort synnerligen ogynnsamma provisoriska åtgärder. I vissa fall hade överstyrelsen sett sig nödsakad att tills vidare godkänna bibliotekarier med en bristfällig kompetens, i andra fall hade överstyrelsen ej ansett sig ens provisoriskt kunna godkänna kompetensen.

Det syntes alltså överstyrelsen oundgängligt, att möjlighet till utbildning av personal vid de mindre biblioteken åter öppnades genom avhållandet av kortare kurser. Överstyrelsen hade under de år, då anslag till sådana kurser utgått, anordnat kurser dels om cirka 20 dagar, dels om cirka 10 dagar. Det torde vara oundgängligt att under nästa budgetår avhålla en kurs av vardera slaget.

Även behovet av en kurs för skolbibliotekarier vore synnerligen trängande. Efter den reorganisation av skolbiblioteksväsendet, som åsyftades med 1930 års författning, hade endast två kurser, vardera om en vecka, hållits för skolbibliotekarier, vilket icke ens tillnärmelsevis motsvarat behovet av utbildning. Den tendens mot större självverksamhet i skolarbetet, som kännetecknade den senare tidens utveckling, ställde ständigt ökade krav på skolbiblioteken. Det föreläge därför starka önskemål om kurser av ungefär liknande omfattning, vilka gjorde skolbibliotekarierna bättre skickade att tillmötesgå dessa skärpta fordringar. Med stark reducering av de dagtraktamenten och reseersättningar, som tidigare utgått till deltagarna vid dessa kortare kurser, skulle en kurs av vardera ovan angivna slaget kunna anordnas för sammanlagt cirka 6,000 kronor.

I de för närvarande utgående beloppen till *förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek, tillägg till grundkatalogen* samt för *tidskrifter* beräknade överstyrelsen ingen ändring.

Vid bifall till överstyrelsens samtliga här föreliggande förslag skulle förvarande anslag för nästa budgetår ökas med 52,100 kronor till 1,094,400 kronor.

När jag i 1935 års åttonde huvudtitel tillstyrkte en viss lindring i de under de senaste budgetåren gällande restriktiva bestämmelserna rörande statsunderstöd till *folk-, studiecirkel-, skol-, sjukhus- och sjömansbibliotek*, skedde det med den förhoppningen, att jag snart skulle få tillfälle att föreslå en fullständig återgång till de normala grunderna för understöd på förevarande område. Överstyrelsen har nu, såsom av det föregående framgår, framlagt förslag i denna riktning.

Jag har tidigare haft tillfälle understryka den stora betydelsen av detta anslagsändamål. Folkbiblioteksverksamheten bereder de bredare skikten av vårt folk, såväl i städerna som på landsbygden, tillgång till bildningsvärden, som eljest ej så lätt skulle stå till förfogande, och är en god barometer på vårt folks studieintresse och kulturella ståndpunkt. Den snabba, här ovan med siffror bestyrkta utvecklingen av låneverksamheten under de senare åren är därför en mycket glädjande företeelse. Särskilt tillfredsställande är enligt min mening den starka ökningen av siffrorna för lån av facklitteratur. I betraktande av de starkt stegrade krav, som sålunda ställas på ifrågasvarande bibliotek, måste ett bibehållande av de hittills tillämpade, ehuru av 1935 års riksdag något uppmjukade restriktiva bestämmelserna rörande statsbidrag till förevarande ändamål te sig betänkligt. Det synes mig vara en trängande angelägenhet, att berörda restriktioner snarast möjligt bortfalla, och jag vill i enlighet med skolöverstyrelsens förslag föreslå, att så sker redan från och med nästa budgetår. De på området gällande bestämmelserna medföra, såsom överstyrelsens utredning ger vid handen, att förevarande bibliotek, även om återgång till normala understöd sker redan från och med nästa budgetår, först under kalenderåret 1937 komma i åtnjutande av bidrag med fulla belopp. Av överstyrelsens utredning framgår, att behovet av anslagsmedel till förevarande ändamål för nästa budgetår endast ganska obetydligt stegras vid åtgärder i nyss antydda riktning, samt att den egentliga anslagsökningen torde vara att emotse för budgetåret 1937/1938.

Jag föreslår alltså, att statsunderstöd skall för budgetåret 1936/1937 utgå till samtliga här ifrågakommande bibliotek med fulla belopp enligt den i ämnet gällande kungörelsen av år 1930. Jag har intet att erinra mot den av överstyrelsen föreslagna mindre jämkningen i fråga om bibliotek, tillhörande riksförbund för biblioteks- och studiecirkelverksamhet, samt förutsätter i enlighet med överstyrelsens förslag, att statsunderstöd må under sagda budgetår, liksom hittills varit fallet, utgå kontant även i de fall, då det enligt föreskrifterna i nyssberörda kungörelse skolat utgå i form av bundna böcker. Statsunderstöd till svenska sjömansbiblioteket torde böra utgå enligt de ursprungligen i ämnet gällande bestämmelserna, alltså utan tillämpning av de restriktioner, som även för ifrågasvarande biblioteksverksamhet gällt under de senaste budgetåren. I enlighet med skolöverstyrelsens förslag bör ifrågasvarande anslagspost för nästa budgetår beräknas till förslagsvis 981,500 kronor. Då vid bifall till mitt förslag det nu till skol-

överstyrelsens förfogande ställda beloppet av 7,500 kronor skulle bortfalla, utgör anslagshöjningen alltså (981,500 — 942,800 — 7,500 =) 31,200 kronor.

Vad därefter angår anslagsposten till *centralbibliotek*, inträder en ökning av denna post med 5,000 kronor på grund av 1935 års riksdags beslut om inrättande från och med den 1 januari 1936 av ett nytt centralbibliotek. Skolöverstyrelsen har föreslagit, att ytterligare två centralbibliotek skulle inrättas från och med den 1 januari 1937. Den stora betydelsen av denna biblioteksform, som under de senare åren på grund av de statsfinansiella förhållandena icke kunnat i tillräcklig grad tillgodoses, är allmänt erkänd. Även jag förordar en utökning av centralbiblioteksorganisationen men — under erinran om att jag under punkten 16 i det föregående förutsatt, att stifts- och landsbiblioteket i Linköping skulle sättas i tillfälle att i full utsträckning fullgöra centralbiblioteksfunktioner — begränsar jag mitt förslag till att ytterligare *ett* centralbibliotek inrättas från och med den 1 januari 1937. Anslagshöjningen på grund härav utgör 5,000 kronor. Förevarande anslagspost bör alltså beräknas till ett med (5,000 + 5,000 =) 10,000 kronor till 75,000 kronor höjt belopp. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid i vanlig ordning pröva frågan om förläggningen av det nya centralbiblioteket.

Med hänsyn till vad nyss anförts torde under förevarande anslag bära beräknas medel till *vandringsbiblioteksförråd vid stifts- och landsbiblioteket i Linköping*. Jag har intet att erinra mot det för ändamålet äskade beloppet av 3,000 kronor, vilket bör användas till inköp och bindning av böcker för ifrågavarande vandringsbiblioteksförråd ävensom, efter skolöverstyrelsens beprövande, till andra med bibliotekets vandringsbiblioteksverksamhet sammanhängande ändamål.

På grund av tillkomsten av dels det av 1935 års riksdag beslutade, dels ock det av mig nyss förordade centralbiblioteket bära anslagsmedlen till *reskostnads- och traktamentsersättningar vid biblioteksinspektion från lands- och centralbibliotek* höjas med 600 kronor till 5,100 kronor.

Det ligger givetvis i statens intresse, att de betydande penningmedel, som utdelas till folkbiblioteksväsendet, komma till bästa möjliga användning. En av förutsättningarna härför är att bibliotekspersonalen har tillräcklig kompetens. Av överstyrelsens utredning framgår, att det på sina håll i detta hänseende brister i väsentliga stycken. Överstyrelsen har fördenskull hemställt, att ökade anslagsmedel måtte anvisas till *bibliotekskurser*. Med hänsyn till det nyss anförda tillstyrker jag detta förslag och förordar, att förevarande anslagsbelopp för nästa budgetår beräknas till ett med 2,000 kronor till 6,000 kronor höjt belopp, vilket ju utgör endast en ringa bråkdel av det till folkbiblioteksväsendet utgående sammanlagda anslagsbeloppet.

Anslagsmedlen till *förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek*, till *tillägg till grundkatalog* samt till *tidskrifter* bära i överensstämmelse med överstyrelsens förslag för nästa budgetår uppföras med oförändrade belopp av respektive 6,000 kronor, 3,500 kronor och 9,000 kronor.

Jag lämnar nedan i tabellform en sammanställning av de olika anslagsposter, som vid bifall till vad jag ovan förordat skulle utgå ur anslaget under budgetåret 1936/1937:

	Under budgetåret 1935/1936 utgående anslagsbelopp Kronor	Av skolöverstyrelsen föreslaget anslagsbelopp Kronor	Av departementschefen tillstyrkt anslagsbelopp Kronor
1. Folkstudiecirkel, skol- sjukhus- och sjömansbibliotek, <i>förslagsvis</i>	942,800	981,500	981,500
2. Centralbibliotek, <i>högst</i>	65,000	80,000	75,000
3. Linköpings stifts- och landsbiblioteks vandringsbiblioteksförråd, <i>högst</i>	—	3,000	3,000
4. Resekostnads- och traktamentsersättningar vid biblioteksinspektion från lands- och centralbibliotek, <i>högst</i>	4,500	5,400	5,100
5. Förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek, <i>högst</i>	6,000	6,000	6,000
6. Bibliotekskurser, <i>högst</i>	4,000	6,000	6,000
7. Tillägg till grundkatalog, <i>högst</i>	3,500	3,500	3,500
8. Tidskrifter, <i>högst</i>	9,000	9,000	9,000
9. Till skolöverstyrelsens disposition	7,500	—	—
Summa kronor	1,042,300	1,094,400	1,089,100

Med sistnämnda belopp, avrundat till 1,089,000 kronor, bör förevarande anslag uppföras för nästa budgetår. Anslagshöjningen uppgår till (1,089,000 — 1,042,300 =) 46,700 kronor.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser, som erfordras med anledning av vad ovan föreslagits.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt folkbiblioteksväsendet* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av . . kronor 1,089,000, att i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som ovan angivits, utgå i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t må äga meddela.

[198.] 3. **Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, reservationsanslag.** Sedan år 1884 har riksdagen anvisat anslag att under vissa villkor användas till understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar. Anslaget, som år 1922 bestämdes till 400,000 kronor, har sedan utgått med växlande belopp och uppfördes i riksstaten för budgetåret 1932/1933 med

300,000 kronor. I samband med 1933 års besparingsåtgärder sänktes anslaget till 200,000 kronor. 1935 års riksdag sänkte anslaget — i samband med att ett från detsamma utgående amanuensarvode överflyttades till annat anslag — till 199,300 kronor, med vilket belopp det alltså är uppfört i riksstaten för innevarande budgetår. Enligt riksdagens beslut skulle av anslaget enligt av Kungl. Maj:t fastställda villkor användas högst 18,000 kronor till understöd åt centralbyråer för förmedling av populärvetenskapliga föreläsningar, högst 10,000 kronor till understöd åt föreläsningsförbund, högst 10,000 kronor till understöd åt vissa anstalter och föreningar för av dem havda resekostnader för föreläsare, det belopp, som Kungl. Maj:t kunde finna skäligt, till anordnande av populärvetenskapliga föreläsningar i samband med studiecirkelverksamhet samt det belopp, som Kungl. Maj:t kunde finna skäligt, till understöd för utgivande av Tidskrift för föreläsningsverksamheten. Vidare medgav riksdagen *dels* att för tiden den 1 juli 1935—den 30 juni 1936 ej mindre det lägsta understöd, som av statsmedel finge utgå till lokal föreläsningsanstalt, skulle utgöra 100 kronor, för helt budgetår räknat, än även det minsta antal föreläsningar, som för åtnjutande av statsbidrag skulle, för helt budgetår räknat, anordnas av dylik anstalt, finge utgöra 5, *dels ock* att det finge ankomma på Kungl. Maj:t att under samma tid på framställning av skolöverstyrelsen bevilja de ytterligare lättnader i fråga om villkoren för understöds åtnjutande, som kunde befinnas erforderliga. Genom beslut den 17 maj 1935 har Kungl. Maj:t föreskrivit, bland annat, att högst 13,300 kronor finge av anslaget användas till anordnande av populärvetenskapliga föreläsningar i samband med studiecirkelverksamhet.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 erinrat, att överstyrelsen under ett flertal år framhållit, att föreläsningsanstalterna vore i behov av ökade statsbidrag, därest en kvalitativt högtstående föreläsningsverksamhet skulle kunna bedrivas, samt lämnat vissa uppgifter, som enligt överstyrelsens förmenande vittnade om att intresset för detta slag av folkbildningsverksamhet fortfarande vore livligt. I anledning härav har överstyrelsen hemställt om en höjning av anslaget med 100,700 kronor till 300,000 kronor. Av detta belopp skulle högst 30,000 kronor utgå till anordnande av populärvetenskapliga föreläsningar i samband med studiecirkelverksamhet. Samtidigt har överstyrelsen hemställt om sådan ändring i gällande föreskrifter, att det lägsta understöd, som av statsmedel finge utgå till lokal föreläsningsanstalt och vilket nu utgör 100 kronor för helt budgetår räknat, skulle höjas till 150 kronor, i samband varmed överstyrelsen föreslagit höjning från 5 till 7 av det minsta antal föreläsningar, som för åtnjutande av statsbidrag skulle, för budgetår räknat, anordnas av dylik anstalt.

Departementschefen.

Jag finner icke skäl föreligga att föreslå någon ökning av förevarande anslag. Vid bedömande av behovet av statsunderstöd till ifrågakvarande

gren av folkbildningsarbetet bör enligt min mening beaktas en faktor, som hittills synes mig hava i detta sammanhang blivit förbisedd. Jag avser härmed den populärvetenskapliga föreläsningsverksamhet, som bedrivs med tillhjälp av rundradion. Rundradioverksamheten har numera fått sådan omfattning och stadga, att den synes vara skickad att fylla en icke ringa del av de uppgifter, som ankommit på den hittillsvarande populärvetenskapliga föreläsningsverksamheten. Rundradion förefaller onekligen att i vissa hänseenden hava mycket goda förutsättningar härför. Radion når på en gång flertalet av dem, som äro intresserade av det ämne, som skall behandlas. Radioföreläsningar måste därför bliva avsevärt billigare än den nuvarande av statsmedel bekostade föreläsningsverksamheten. Den kan även bliva kvalitativt bättre såsom bildningsförmedlare, därigenom att radion kan hålla sig med de yppersta föreläsare.

Med vad jag nu anfört vill jag ingalunda göra gällande, att jag anser de vanliga populärvetenskapliga föreläsningarna onödiga. Men jag har den uppfattningen, att de av mig nu påpekade förhållandena giva anledning för statsmakterna att åtminstone tills vidare iakttaga återhållsamhet med avseende på ökade anslagskrav till förevarande ändamål. Jag föreslår därför, att anslaget för nästkommande budgetår upptages med ett belopp av 199,000 kronor, alltså utan annan ändring än en avrundning nedåt med 300 kronor. Någon ändring i nu gällande bestämmelser i fråga om anslagets disposition och villkoren för understöds utgående anser jag icke böra ske. Frågan om det belopp, som bör anslås till populärvetenskapliga föreläsningar i samband med studiecirkelverksamhet, torde det, i enlighet med 1935 års riksdags bestämmande, få ankomma på Kungl. Maj:t att senare taga ställning till.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av kronor 199,000;

dels medgiva, att av detta anslag må enligt av Kungl. Maj:t fastställda villkor användas

högst 18,000 kronor till understöd åt centralbyråer för förmedling av populärvetenskapliga föreläsningar,

högst 10,000 kronor till understöd åt föreläsningsförbund,

högst 10,000 kronor till understöd åt vissa anstalter och föreningar för av dem havda resekostnader för föreläsare,

det belopp, som Kungl. Maj:t kan finna skäligt, till anordnande av populärvetenskapliga föreläsningar i samband med studiecirkelverksamhet samt

det belopp, som Kungl. Maj:t kan finna skäligt, till understöd för utgivande av Tidskrift för föreläsningsverksamheten;

dels medgiva, att för tiden den 1 juli 1936—den 30 juni 1937 ej mindre det lägsta understöd, som av statsmedel må utgå till lokal föreläsningssanstalt, skall utgöra 100 kronor för helt budgetår räknat än även det minsta antal föreläsningar, som för åtnjutande av statsbidrag skall, för budgetår räknat, anordnas av dylik anstalt, må utgöra 5;

dels ock medgiva, att det må ankomma på Kungl. Maj:t att under samma tid, på framställning av skolöverstyrelsen, bevilja de ytterligare lättnader i fråga om villkoren för understöds åtnjutande, som må befinnas erforderliga.

[199.] 4. **Understöd för anordnande av s. k. flyttande folkhögskolekurser, reservationsanslag.** Förevarande anslag, som från början utgjorde 25,000 kronor, höjdes år 1930 till det ännu utgående beloppet av 40,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår höjas till 45,000 kronor. Av skrivelsen inhämtas följande:

För budgetåret 1934/1935 söktes bidrag ur ifrågavarande anslag med sammanlagt 50,380 kronor till 113 kurser, och överstyrelsen utdelade hela det tillgängliga anslaget, därvid detta dock icke beräknades kunna bidra till mer än 98 kurser. För innevarande budgetår söktes bidrag med sammanlagt 55,568 kronor för anordnande av 132 kurser.

Intresset för den ifrågavarande verksamheten vore alltså alltjämt i tilltagande. Under de första åren efter tillkomsten av förevarande anslag hade kursverksamheten mycket olika framgång i olika trakter. Efter hand syntes denna form av folkbildningsarbete nu ha stabiliserats och tillvunnit sig allt större förtroende. Särskilt på vissa orter i landet, där annan bildningsverksamhet vore svagt utvecklad eller helt saknades, hade dessa folkbildningskurser stor betydelse. Överstyrelsen funne det därför beklagligt, att ett flertal planerade kurser icke kunde komma till stånd på grund av statsbidragets otillräcklighet.

Departementschefen.

På grund av det livliga intresse, denna för det frivilliga folkbildningsarbetet betydelsefulla kursverksamhet tilldragit sig, vill jag tillstyrka den av överstyrelsen ifrågasatta anslagshöjningen av 5,000 kronor. Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med ett belopp av 45,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd för anordnande av s. k. flyttande folkhögskolekurser* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 45,000
att utgå efter de grunder, Kungl. Maj:t äger bestämma.

[200.] 5. **Bidrag till arbetarnas bildningsförbund för organisations- och administrationskostnader.** Sedan år 1921 har anslag utgått till förevarande ändamål. För budgetåret 1935/1936 utgör anslaget 30,000 kronor och utgår i den mån, förbundet visar sig för ändamålet för samma tid disponera från annat håll bekomna medel till minst lika stort belopp som statsbidraget.

Hos skolöverstyrelsen har *arbetarnas bildningsförbund* hemställt om utverkande av anslag för ändamålet för budgetåret 1936/1937 med ett till 35,000 kronor förhöjt belopp. Till stöd härför har anförts följande.

Sedan budgetåret 1929/1930, från och med vilket förbundet åtnjutit ett statsbidrag för ifrågavarande ändamål av 30,000 kronor, hade verksamheten ytterligare utvecklats och utvidgats. Från 3,051 studiecirkel med 41,752 medlemmar hade antalet cirkel ökat till 5,826 med 80,391 medlemmar under nu avslutade år. Av nya verksamhetsområden kunde nämnas den vägledning i arbetet och det ekonomiska stöd förbundet sedan 1930 lämnade studiecirkel i amatörteater och musik. Vidare hade förbundet under de tre senaste arbetsåren understött en mera kvalificerad studiecirkelverksamhet i ekonomiska och kommunala ämnen. Bland lantarbetarbefolkningen hade med förbundets stöd ett studie- och biblioteksarbete under de senaste åren pågått med goda resultat. Även den rådande arbetslösheten hade ökat kraven på förbundet. Sålunda förmedlades för de kommunala arbetslöshetskommittéernas räkning kurser per korrespondens, och tillsammans med svenska sjöfolksförbundet hade arbetarnas bildningsförbund ordnat kurser för arbetslösa sjömän, för vilka kurser ett särskilt statsbidrag av lotterimedel beviljats. Kursernas centrala administration hade arbetarnas bildningsförbund förmedlat föreläsningar med statsbidrag utom till sina egna lokala organisationer även till godtemplarordens studieförbund. Detta samarbete hade nu utvidgats att omfatta ytterligare studieförbund. Sålunda skulle arbetarnas bildningsförbunds centralbyrå från och med arbetsåret 1935/1936 förmedla föreläsningar även för nationaltemplarordens studieförbund, jordbrukarungdomens förbund och svenska landsbygdens studieförbund. Tillsynen över denna ökade verksamhet krävde helt naturligt större administrationskostnader. Centralbyråns och distriktsinstruktörernas arbete hade också blivit alltmera omfattande. Det vore nödvändigt, att denna instruktionsverksamhet finge fortgå i jämna steg med förbundets övriga utveckling och ej minst för att göra användningen av utgående statsbidrag till bibliotek och föreläsningar så effektiv som möjligt.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 — under åberopande av den gagnande insats, som arbetarnas bildningsförbund gjort och alltjämt gör i folkbildningsarbetet, samt under framhållande av den ökade betydelsen av förbundets verksamhet såsom förmedlare av föreläsningar till skilda organisationer — tillstyrkt ifrågavarande framställning.

Med hänsyn till den betydande utvidgningen av förbundets verksamhet och vad i övrigt i ärendet anförts tillstyrker jag en höjning av förevarande

Departementschefen.

anslag med 5,000 kronor till 35,000 kronor och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till arbetarnas bildningsförbund för organisations- och administrationskostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 35,000 att utgå i den mån, förbundet visar sig för ändamålet för samma tid disponera från annat håll bekomna medel till minst lika stort belopp som statsbidraget och i övrigt enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

[201.] 6. **Bidrag till svenska landsbygdens studieförbund för organisations- och administrationskostnader.** 1935 års riksdag har till ändamålet för budgetåret 1935/1936 anvisat ett anslag av 5,000 kronor

Skolöverstyrelsen har med tillstyrkande utlåtande av den 31 augusti 1935 överlämnat en av förbundet gjord framställning om utverkande av enahanda anslag för nästa budgetår.

Departement-
schefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till svenska landsbygdens studieförbund för organisations- och administrationskostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 5,000.

[202.] 7. **Understöd för anordnande av s. k. universitetscirklar, reservationsanslag.** Till anordnande av s. k. universitetscirklar har riksdagen från och med budgetåret 1924/1925 årligen anvisat medel. Anslaget, som för budgetåret 1932/1933 utgjorde 10,000 kronor, sänktes år 1933 till 6,000 kronor, med vilket belopp detsamma är uppfört jämväl i riksstaten för innevarande budgetår.

Anslaget för sistnämnda budgetår har av Kungl. Maj:t genom beslut den 17 maj 1935 fördelats med 2,409 kronor till vardera av centralbyrån i Lund för populära vetenskapliga föreläsningar och Stockholms högskolas lärarråd samt med 1,182 kronor till Göteborgs högskolas lärarråd.

Centralbyrån i Lund för populära vetenskapliga föreläsningar har i en av rektorsämbetet vid universitetet i Lund förordad framställning anhållit om anslag för ifrågavarande ändamål med 2,865 kronor eller samma belopp, som byrån erhållit för budgetåret 1932/1933. *Lärarrådet vid Stockholms högskola* har vidare i en av *skolöverstyrelsen* den 13 augusti 1935 tillstyrkt framställning hemställt om oförändrat anslag med 2,409 kronor.

Kanslern för rikets universitet — som med skrivelse den 11 november 1935 till Kungl. Maj:t överlämnat ovannämnda framställning från centralbyrån i Lund — har hemställt om utverkande av oförändrat anslag, 6,000 kronor, till anordnande av s. k. universitetscirklar.

I enlighet med kanslerns förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd för anordnande av s. k. universitetscirklar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 6,000.

[203.] 8. **Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande, reservationsanslag.** Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 301,200 kronor. Beträffande de belopp, varmed anslaget fördelats på olika ändamål, tillåter jag mig hänvisa till vidfogade tabell rörande till ifrågavarande ändamål under vart och ett av budgetåren 1934/1936 utgående anslagsbelopp m. m.

Med skrivelse den 31 augusti 1935 har *skolöverstyrelsen* överlämnat till överstyrelsen inkomna framställningar angående anslagsbehoven för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1936/1937 ävensom yttrande av överstyrelsens konsulent för nykterhetsundervisning. Av ovannämnda tabell framgår med vilka belopp anslag av vederbörande nykterhetsorganisationer äskats för budgetåret 1936/1937 samt de av skolöverstyrelsen tillstyrkta beloppen. Som synes har i en del fall av organisationerna äskats höjning av under innevarande budgetår utgående anslagsbelopp. Överstyrelsen har i sin skrivelse anfört i huvudsak följande:

Rörande anslaget (nr 1 i tablån) till *Anordnande av instruktionskurser för lärare för nykterhetsundervisningen* ville överstyrelsen erinra därom, att överstyrelsen år 1933 på förslag av centralförbundet begärt medel för motsvarande ändamål. Konsumenten för nykterhetsundervisning hade i sitt yttrande över centralförbundets förslag erinrat om att från och med budgetåret 1932/1933 anslag till anordnande av sociala, respektive hygieniska fortbildningskurser för lärare m. fl. icke anvisats. Som ersättning för dessa kurser hade centralförbundet föreslagit anordnandet av en ny typ av kortare utbildningskurser i alkoholfrågan för lärare, avsedda att räcka 3 dagar. Undervisningen skulle bekostas ur det särskilda föreläsningens anslaget (nr 3 i tablån), den lokala administrationen m. m. av särskilt anskaffade medel samt centralförbundets administrationskostnader täckas ur särskilt anvisade statsmedel. Därutöver hade centralförbundet ansett särskilda mindre stipendier av statsmedel till kursdeltagare från annan ort än kursorten nödvändiga. Konsumenten hade föreslagit, att kurserna borde anordnas såsom direkta instruktionskurser för lärare för nykterhetsundervisningen. Bidrag av statsmedel till kursdeltagarnas kostnader vore nödvändigt. Konsumenten hade ansett, att ett 10-tal instruktionskurser av den föreslagna formen borde under budgetåret 1934/1935 anordnas och hemställt, att överstyrelsen för sagda ändamål måtte hos Kungl. Maj:t förorda ett anslag av 7,500 kronor.

Överstyrelsen ansåge alltjämt förslaget utgöra ett mycket värdefullt uppslag och funne sålunda starka skäl tala för att instruktionskurser av den typ, som konsumenten skisserat, snarast komme till stånd, samt förordade därför till sagda ändamål ett anslag av 7,500 kronor.

Anslaget's ändamål	Beviljat anslag för budgetåret		För budgetåret 1936/1937		
	1934/1935	1935/1936	av veder- börande organisa- tion begärt anslag kronor	av skol- överstyrel- sen till- styrkt anslag kronor	av departe- ments- chefen tillstyrkt anslag kronor
	kronor	kronor			
1) Anordnande av instruktionskurser för lärare för nykterhetsundervisningen	—	—	7,500	7,500	7,500
2) Anordnande av en allmän utbildningskurs i alkoholfrågan för studie- och ungdomsledare m. fl.	11,000	11,000	11,000	11,000	11,000
3) Föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande m. m.	95,000	115,000	140,000	140,000	115,000
4) Främjande av centralförbundets för nykterhetsundervisning verksamhet	30,575	30,575	30,575	36,000	36,000
5) Främjande av Sveriges nykterhetsällskaps representantförsamlings upplysningsbyrås verksamhet	12,000	11,200	11,200	11,200	11,200
6) Främjande av riksskottets för de kristnas nykterhetsrörelse verksamhet	4,000	4,000	8,000	4,000	4,000
7) Främjande av rikskommitténs mot den olagliga rusdryckshanteringen verksamhet	20,000	15,000	15,000	—	—
8) Främjande av svenska sällskapets för nykterhet och folkuppfostran verksamhet	3,425	3,425	3,425	3,425	3,425
9) Främjande av Sveriges storloges av I. O. G. T. studie- och ungdomsverksamhet	31,000	31,000	31,000	31,000	31,000
10) Främjande av Sveriges blåbandsförenings studie- och ungdomsverksamhet	9,000	9,000	11,000	9,000	9,000
11) Främjande av nationaltemplarordens studie- och ungdomsverksamhet	11,000	10,000	12,000	10,000	10,000
12) Främjande av nykterhetsorden Verdandis studie- och ungdomsverksamhet	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000

Anslaget's ändamål	Beviljat anslag för budgetåret		För budgetåret 1936/1937		
	1934/1935	1935/1936	av veder- börande organisa- tion begärt anslag kronor	av skol- överstyre- lsen till- styrkt anslag kronor	av departe- ments- chefen tillstyrkt anslag kronor
	kronor	kronor	kronor	kronor	kronor
13) Främjande av Sveriges studerande ungdoms helykterhetsförbunds verksamhet	6,000	7,000	8,000	7,000	7,000
14) Främjande av nykterhetsföreningen Vita bandets upplysnings- och ungdomsverksamhet	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000
15) Främjande av Sveriges lärares nykterhetsförbunds verksamhet	7,000	7,000	7,000	7,000	7,000
16) Främjande av svenska läkarnas nykterhetsförenings verksamhet	3,000	3,000	4,000	3,000	3,000
17) Främjande av järnvägs- männens helykterhets- förbunds verksamhet	3,000	4,000	5,000	4,000	4,000
18) Främjande av Sveriges polismäns helykter- hetsförbunds verksam- het	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
19) Främjande av svenska tullpersonalens helyk- terhetsförbunds verk- samhet	500	500	—	—	—
20) Främjande av motorfö- rarnas helykterhets- förbunds verksamhet	18,000	18,000	25,000	18,000	18,000
21) Bidrag till uppehållan- de av internationella byråns i Lausanne för alkoholismens bekäm- pande (Bureau interna- tional contre l'alcool- isme) verksamhet	3,500	3,500	3,500	3,500	3,500
22) Utarbetande och utgiv- ning av ny upplaga av skolöverstyrelsens »Handbok i alkoholfrå- gan»	—	4,000	—	4,000	4,000
23) Främjande av nykter- het på andra än ovan anförda sätt och mot- arbetande av drycken- skapens följder	3,000	3,000	—	3,000	3,000

Till *föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande* (nr 3 i tablån) föresloge centralförbundet (den av överstyrelsen utsedda föreläsningsbyrån) ett belopp av 140,000 kronor. Överstyrelsen funne behovet av de direkt i samhällets tjänst arbetande föreläsningarna rörande alkohol och trafiksäkerhet, rörande nykterhetsnämndernas verksamhet samt rörande motarbetande av den olagliga rusdryckshanteringen, vilka kategorier av föreläsningar helt bekostades ur här ifrågavarande anslag, fortfarande vara påtagligt. Sedan jämväl fackföreningar, tjänstemannasammanslutningar och föreläsningsföreningar från och med budgetåret 1935/1936 genom de ändrade bestämmelser för ifrågavarande föreläsningsverksamhet, vilka överstyrelsen den 21 juni 1935 fastställt, erhållit rätt att anordna föreläsningar, som till största delen bekostades av statsmedel ur förevarande anslag, och då resultatet av den nyrekrytering och gallring av föreläsarstaben, som för närvarande påginge, vid början av år 1936 skulle föreligga, syntes det överstyrelsen, att ett utökat anslag till denna verksamhet vore synnerligen önskvärt, varför överstyrelsen tillstyrkte det begärda beloppet.

Riksutskottet för de kristnas nykterhetsrörelse, Sveriges blåbandsförening, Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbund, svenska läkarnas nykterhetsförening, järnvägsmännens helnykterhetsförbund och motorförarnas helnykterhetsförbund (nr 6, 10, 13, 16, 17 och 20 i tablån) hade samtliga begärt ökat anslag för sin verksamhet. Överstyrelsen ansåge sig emellertid icke under nuvarande förhållanden böra tillstyrka höjning av de för innevarande budgetår beviljade anslagsbeloppen. Till samtliga dessa nykterhetsorganisationer förordade överstyrelsen därför anslag av samma belopp, som därtill anvisats för innevarande budgetår.

Även *nationaltemplarorden* (nr 11 i tablån) hade anhållit om ett från 10,000 kronor till 12,000 kronor höjt anslag. Konsulenten hade år 1934 vid granskningen av ordens räkenskaper kommit till den uppfattningen, att nationaltemplarorden haft svårt att på ett rationellt sätt utnyttja sitt anslag, i anledning varav riksdagen i enlighet med överstyrelsens och Kungl. Maj:ts förslag sänkt ordens statsbidrag för budgetåret 1935/1936 med 1,000 kronor till 10,000 kronor. Överstyrelsen, som icke funne skäl föreligga att för närvarande tillstyrka höjning av detta anslag, föresloge, att ifrågavarande anslag måtte utgå med samma belopp som för innevarande budgetår, nämligen 10,000 kronor.

För *svenska tullpersonalens helnykterhetsförbund* (nr 19 i tablån), som ej ansökt om statsbidrag för budgetåret 1936/1937, åskade överstyrelsen ej något anslag.

För utarbetande och utgivning av *ny upplaga av skolöverstyrelsens »Handbok i alkoholfrågan»* (nr 22 i tablån) hade för budgetåret 1935/1936 beviljats 4,000 kronor, utgörande hälften av de beräknade kostnaderna, 8,000 kronor. Överstyrelsen föresloge därför, att ytterligare 4,000 kronor anvisades under budgetåret 1936/1937 för utarbetandet och utgivandet av nämnda handbok.

Rörande det anslag, som plägade av riksdagen ställas till Kungl. Maj:ts förfogande till *främjande av nykterhet på andra än ovan anförda sätt samt till motarbetande av dryckenskapens följder* (nr 23 i tablån), ville överstyrelsen föreslå, att anslag för detta ändamål åskades till oförändrat belopp, 3,000 kronor.

Av handlingarna framgår, att *rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen* i sin framställning om anslag till främjande av kommitténs

verksamhet anført, att kommittén icke hade något att erinra emot, om Kungl. Maj:t skulle finna lämpligt att överlämna den av kommittén utövade verksamheten till centralförbundet för nykterhetsundervisning och ställa medel, avsedda för propaganda mot den olagliga rusdryckshanteringen, till centralförbundets förfogande.

Sedan Kungl. Maj:t i anledning härav anbefallt skolöverstyrelsen att från centralförbundet inhämta yttrande i nyssnämnda avseende samt att med berörda yttrande och det utlåtande i ämnet, vartill överstyrelsen kunde finna anledning, till Kungl. Maj:t inkomma, har *skolöverstyrelsen* i utlåtande den 15 november 1935 hemställt, att det för ifrågavarande centralförbund avsedda anslagsbeloppet måtte under budgetåret 1936/1937, under förutsättning att förbundet utvidgade sin upplysningsverksamhet om den olagliga rusdryckshanteringen, höjas från 30,575 kronor till 36,000 kronor samt att, vid bifall härtill, intet anslag skulle upptagas till främjande av förutnämnda rikskommittés verksamhet.

Av ett vid överstyrelsens sistnämnda skrivelse fogat utlåtande framgår, att *styrelsen för centralförbundet för nykterhetsundervisning* anført,

att de av rikskommittén bedrivna propagandauppgifterna torde få anses falla utom ramen för centralförbundets nuvarande stadgar. Ett sammanförande av sådan propaganda med centralförbundets objektivt bedrivna undervisnings- och upplysningsverksamhet kunde lätt medföra komplikationer, som vore ägnade att försvåra och försvaga sistnämnda verksamhet. Om styrelsen sålunda icke kunde tillråda ett överförande på förbundet av rikskommittés propagandaverksamhet, syntes ingen erinran kunna göras mot ett åläggande för förbundet att i vidare mån än hittills kunnat ske bedriva ren upplysningsverksamhet om den olagliga rusdryckshanteringen. Detta förutsatte dock, att centralförbundet försåges med särskild arbetskraft för denna speciella uppgift och att även i övrigt behövligen medel ställdes till förbundets förfogande. Den reducering av arbetskrafterna på förbundets byrå, som de ekonomiska förhållandena på senare åren framtvingat, hade nämligen medfört, att centralförbundet endast med yttersta svårighet kunde genomföra de arbetsuppgifter, som redan nu åvilade förbundet.

Enligt överstyrelsens i ovanberörda skrivelser framlagda förslag skulle anslaget ökas från 301,200 kronor med 22,425 kronor till 323,625 kronor.

De instruktionskurser för lärare för nykterhetsundervisningen, varom överstyrelsen framlagt förslag, synas kunna bliva till stort gagn för ifrågavarande betydelsefulla undervisningsändamål. De beräknade kostnaderna, 7,500 kronor, vilka skulle medgiva anordnandet under nästa budgetår av ett tiotal sådana kurser, förefalla vara ganska måttliga. Jag anser mig därför bära i likhet med överstyrelsen beräkna ett belopp av 7,500 kronor för ändamålet under förevarande anslag.

Däremot finner jag mig icke bära förorda en höjning av anslagsmedlen till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande

Departementschefen.

m. m., vilka höjdes med icke mindre än 20,000 kronor så sent som vid 1935 års riksdag. Jag fäster i detta sammanhang uppmärksamheten på att Kungl. Maj:t ännu icke blivit i tillfälle att taga del av resultatet av den nyrekrytering och gallring av föreläsarstaben, varom talas i överstyrelsens skrivelse av den 31 augusti 1935.

I likhet med överstyrelsen tillstyrker jag, att anslagsmedlen till rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen med utgången av innevarande budgetår må upphöra att utgå samt att i stället det till centralförbundet för nykterhetsundervisning utgående anslagsbeloppet höjes för att sätta denna sammanslutning i tillfälle att övertaga den av rikskommittén hittills bedrivna upplysningsverksamheten. I enlighet med överstyrelsens förslag bör på grund härav sistnämnda anslagsbelopp höjas med 5,425 kronor till 36,000 kronor. Jag förutsätter härvid, att centralförbundet tillser, att ifrågavarande upplysningsverksamhet kommer att inom förbundet ledas av en för ändamålet kvalificerad person, som har goda förbindelser med de folkliga organisationer, vilkas intresserade medverkan är av särskild betydelse.

I övrigt föranleder överstyrelsens förslag icke någon erinran från min sida.

Förevarande anslag bör sålunda för nästkommande budgetår å ena sidan *minskas* med det nu till omförmälda rikskommitté utgående anslagsbeloppet av 15,000 kronor samt med det till främjande av svenska tullpersonalens helnykterhetsförbunds verksamhet avsedda anslagsbeloppet å 500 kronor, å andra sidan *ökas* med ovannämnda belopp av 7,500 kronor, respektive 5,425 kronor samt alltså uppföras med $(301,200 - 15,000 - 500 + 7,500 + 5,425 =)$ 298,625 kronor, vilket belopp lämpligen bör avrundas till 298,500 kronor.

Ifrågavarande anslag bör liksom för innevarande budgetår täckas av avkastningen av statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Under hänvisning till vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av . . . kronor 298,500 att utgå under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövas lämpliga, samt till de av mig här förut omförmälda ändamål med högst de av mig angivna belopp.

[204.] 9. **Bidrag till föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten, m. m.** Under en följd av år har riksdagen anvisat anslag till nu ifrågavarande ändamål. För budgetåren 1919/1933 utgick anslaget med 57,000 kronor för år, så fördelade, att 18,500 kronor användes till understöd åt en var av Gävleborgs läns, Nordvästra Skånes och Norrköpings orkesterförening samt 1,500 kronor till inspektion av dessa för-

eningsars verksamhet. För budgetåret 1933/1934 utgick anslaget med 56,500 kronor, därav 18,500 kronor till envar av nämnda orkesterföreningar och 1,000 kronor till ovanberörda inspektion. Sedan riksdagen för budgetåret 1934/1935 beviljat anslag för ändamålet med oförändrat belopp, 56,500 kronor, tilldelade Kungl. Maj:t — som den 31 december 1933 beviljat stiftelsen Hälsingborgs konserthus bidrag av lotterimedel å 30,000 kronor för att genom Nordvästra Skånes orkesterförening bedriva orkesterverksamhet — med anledning av en av musikaliska akademien gjord framställning genom beslut den 4 maj 1934 vardera av Gävleborgs läns och Norrköpings orkesterföreningar för budgetåret 1934/1935 dels ett understöd på sedvanliga villkor av 18,500 kronor och dels därutöver ett tillfälligt bidrag av 9,250 kronor. För inspektionsverksamheten ställdes slutligen ett belopp av 1,000 kronor till förfogande.

Under punkten 226 i 1935 års åttonde huvudtitel föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för ändamålet anvisa oförändrat anslag, 56,500 kronor, för budgetåret 1935/1936.

I skrivelse nr 221/1935 erinrade riksdagen, att utöver förevarande anslag hade under senare år avsevärda bidrag av lotterimedel utgått för likartade ändamål.

Nu berörda förhållanden syntes riksdagen utgöra ett bevis på vad statens organisationsnämnd i skrivelse den 19 oktober 1931 framhållit i fråga om de med det dubbla beviljandet av anslag dels å riksstaten och dels i form av lotterimedel förenade olägenheterna. Utgångsläget för budgetbehandlingen av riksstatens anslag till icke statliga ändamål kunde härigenom lätt förryckas, och ett verkligt rättvist vägande mot varandra av olika anspråk på anslag för likartade ändamål bleve med en dylik anordning synnerligen svårt att genomföra.

Riksdagen funne det ofrånkomligt, att nu berörda fråga bringades till en lösning. Härför vore givetvis flera utvägar tänkbara. Den närmast till hands liggande syntes onekligen vara, att samtliga bidrag från det allmänna till här ifrågavarande ändamål framdeles utginge av lotterimedel, av vilka redan den vida övervägande delen av bidragen bestredes. Vidare kunde tänkas, att — i samband med äskande av anslag å riksstaten för ändamål, för vilka jämväl lotterimedel ställdes till förfogande — redogörelse lämnades för berörda lotterimedel. Nu angivna synpunkter borde enligt riksdagens förmenande tagas under övervägande, innan framställning om fortsatt anslag för här ifrågavarande ändamål eventuellt förelades riksdagen.

I fråga om det för nästkommande budgetår under åttonde huvudtiteln äskade anslaget å 56,500 kronor ville riksdagen framhålla följande.

Enligt införskaffad utredning vore den ekonomiska situationen bekymmersam för de båda orkesterföreningar, vilka under innevarande budgetår åtnjöte bidrag från här ifrågavarande anslag. Med hänsyn härtill hade riksdagen icke ansett sig böra motsätta sig, att statsbidrag till en var av berörda föreningar jämväl för nästkommande budgetår finge utgå med samma belopp som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 4 maj 1934 för innevarande budgetår eller 27,750 kronor. Riksdagen ville emellertid understryka, att

detta riksdagens medgivande icke finge anses innebära ett ställningstagande från riksdagens sida till frågan om det belopp, som för framtiden kunde böra utgå för ändamålet. Denna fråga borde enligt riksdagens mening prövas först sedan de av riksdagen i det föregående antydda övervägandena ägt rum.

Genom beslut den 31 maj 1935 meddelade Kungl. Maj:t, som den 7 december 1934 beviljat stiftelsen Hälsingborgs konserthus bidrag av lotterimedel med 30,000 kronor, enahanda föreskrifter beträffande fördelningen av förevarande anslag, vilka gällt under budgetåret 1934/1935.

I skrivelse den 26 september 1935 har *musikaliska akademien* hemställt, att enahanda föreskrifter måtte meddelas även för nästa budgetår, dock att till bestridande av kostnader för inspektion av orkesterföreningarnas verksamhet måtte anvisas ett med 500 kronor till 1,500 kronor förhöjt belopp. Förevarande anslag skulle alltså enligt akademiens förslag höjas till 57,000 kronor. Av akademiens skrivelse inhämtas följande:

Lönerna för orkestermusikerna, som före den ovannämnda tillfälliga förhöjningen av de till föreningarna utgående understöden nödgade musikerna att leva på ett existensminimum, hade i någon mån kunnat höjas, dock ej med mer än omkring 7 procent. Alltjämt måste en del musiker bistås med smärre understöd under sommaren, då de ej hade möjlighet till någon extrainkomst och enär de knappast kunde tänkas hava gjort några avsevärdare besparingar av sin ringa avlöning under den blott sju månader långa anställningstiden. Om musikernas ställning i viss mån förbättrats genom det beviljade tillfälliga bidraget, hade deras arbetsfält också utökats. Sålunda hade den till Gävle förlagda orkestern, förutom vid 90 uppträdanden, medverkat vid 7 av Gävle teaterförenings opera-, balett- och teaterföreställningar, vilka utsträckts ända till Sundsvall och Östersund. Även Norrköpings orkesterförening hade utvidgat sin verksamhet genom samarbete med Norrköpings och Motalas A. B. F.-orkestrar samt genom medverkan vid Riksteaterns publikorganisations samt teaterföreningens i Norrköping operaföreställningar i Norrköping, Linköping, Eskilstuna och Örebro. Båda orkesterföreningarna utövade sålunda en alltmer omfattande verksamhet och vore alltså av allt större betydelse för vidsträckta delar av vårt land, varför de enligt akademiens åsikt gjorde sig väl förtjänta av ett verksamt understöd för fortföljande av sitt kulturarbete.

Med hänsyn till inspektörens för orkesterföreningarna omfattande och kostsamma uppdrag — med arvodet hade han att bestrida resekostnader och utgifter för uppehåll under resorna ävensom andra med uppdraget förbundna utgifter — funne akademien skäligt, att det för honom avsedda arvodet höjdes till det tidigare utgående beloppet av 1,500 kronor.

Kungl. Maj:t har sedermera den 20 december 1935 beviljat stiftelsen Hälsingborgs konserthus bidrag av lotterimedel med 30,000 kronor för verksamhetsåret 1936/1937.

Före den från och med budgetåret 1934/1935 vidtagna tillfälliga förhöjningen av de till ifrågakvarande båda orkesterföreningar utgående statsbidragen

levde musikerna, såsom av akademiens skrivelse och de tidigare utredningarna i ämnet framgår, vid gränsen av existensminimum. Tack vare förhöjningen av understödet har det varit möjligt att något, ehuru tämligen obetydligt, höja de till dem utgående lönerna. Det skulle enligt min mening icke stå i god överensstämmelse med vanliga humanitära grundsatser och framför allt icke vara från statens synpunkter försvarbart att återföra förhållandena till de tidigare rådande och alltså sänka understöden åt föreningarna och därmed också lönerna för ifrågavarande musiker, vilka utföra en kulturellt synnerligen betydelsefull gärning på även under nuvarande förhållanden mycket torftiga villkor. Någon sänkning för nästa budgetår av de till nämnda orkesterföreningar utgående understöden kan alltså enligt min mening icke skäligen ifrågasättas.

Den av riksdagen berörda frågan om vidtagande av åtgärder för utskiljande av de anslagsändamål, som böra tillgodoses medelst lotterimedel, från dem, som böra bestridas genom direkta statsanslag, befinner sig i ett vidare sammanhang under övervägande. Jag delar för min del den uppfattning, varåt 1935 års riksdag gav uttryck, nämligen att det nuvarande systemet med anslag till visst ändamål dels från lotterimedel och dels från anslag å riksstaten icke är tillfredsställande. Spörsmålet att åstadkomma en tillfredsställande reglering av dessa förhållanden är icke så alldeles lättlost. Det torde vara ovisst, om under den närmaste tiden berörda övervägande kan leda till ett godtagbart resultat. I varje fall synes frågan, huruvida understöden till orkesterföreningarna böra bestridas helt av statsanslag eller helt av lotterimedel, icke böra fristående företagas till prövning utan lämpligen behandlas i nämnda vidare sammanhang. I förevarande hänseende finner jag mig alltså icke böra ifrågasätta någon ändring för nästa budgetår. I samband härmed vill jag erinra, att en utförlig redogörelse för dispositionen av de inflytande lotterimedlen varje år i samband med statsverkspropositionen delgives riksdagen.

Jag anser mig icke kunna nu förorda höjning av det till inspektion av orkesterföreningarna avsedda anslagsbeloppet.

Förevarande anslag bör följaktligen för nästa budgetår utgå med oförändrat belopp, 56,500 kronor, och fördelas på sätt Kungl. Maj:t framdeles må komma att bestämma.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten, m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 56,500.

[205.] 10. **Bidrag till folkliga musikskolan i Arvika.** På grund av en inom riksdagen väckt motion anvisade 1925 års riksdag till folkliga musikskolan i Arvika för en minst 20 veckor lång kurs under verksamhets-

året 1925/1926 ett anslag av 3,000 kronor. För vart och ett av följande tre budgetår anvisade riksdagen för samma ändamål 5,000 kronor. Anslaget höjdes, på grund av en motion vid 1929 års riksdag, för budgetåret 1929/1930 till 6,000 kronor, vilket belopp jämväl anvisats för ettvarrt av budgetåren 1930/1936.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 17 maj 1935 utgår det för budgetåret 1935/1936 anvisade anslaget under villkor, att ett belopp av sammanlagt 4,200 kronor, elevavgifter däri inberäknade, blivit från annat håll tillskjutet och i övrigt under bland andra följande villkor, nämligen *att* skolans styrelse, däri en ledamot skulle utses av musikaliska akademien, handhade ledningen av skolan samt utsåge föreståndare för densamma, *att* undervisningen, som skulle pågå minst 20 veckor, fördelade på en hösttermin och en vårtermin, bedreves enligt plan, som efter skolstyrelsens hörande och efter samråd med akademien av skolöverstyrelsen godkändes, *att* skolans verksamhet vore underkastad tillsyn av en av akademien förordnad inspektör samt att jämväl överstyrelsen skulle äga att, på sätt överstyrelsen funne lämpligt, taga kännedom om verksamheten vid skolan, *samt att* skolans styrelse skulle vara skyldig att underkasta sig den granskning från riksdagens revisorers sida rörande anslaget användning, som Kungl. Maj:t kunde komma att föreskriva.

Kungl. Maj:t beviljade anslag av lotterimedel för vardera av arbetsåren 1932/1934 med 10,000 kronor till skolans verksamhet. Enligt beslut den 7 december 1934 lämnade Kungl. Maj:t en ansökning om penninglotterimedel som bidrag till skolans verksamhet under arbetsåret 1934/1935 utan bifall men anvisade den 1 februari 1935 för ifrågavarande ändamål 2,000 kronor att utbetalas från det under åttonde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget till extra utgifter. För arbetsåret 1935/1936 erhöll skolan av lotterimedel bidrag med 5,000 kronor.

Till uppförande av byggnader m. m. har skolan jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 22 oktober 1927 och den 1 december 1933 erhållit bidrag av lotterimedel med tillhoppa 254,000 kronor.

Föreningen för det folkliga musiklivets befrämjande har i skrivelse den 18 oktober 1935 hemställt om anvisande för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår av ett med 14,000 kronor till 20,000 kronor höjt anslag. Av skrivelsen inhämtas följande:

Våra dagars folkliga musiksträvanden, sådana de representerades av exempelvis folkliga musikskolan, åsyftade att medverka till uppbyggandet av svenskt musikliv på grundvalen av en blomstrande amatörmusik. Många av skolans förutvarande elever utförde i skilda delar av landet ett gott arbete som ledare och instruktörer för musikstudiecirkel och andra liknande folkliga musiksammanslutningar. Den löftesrika uppblomstringen av musikcirkelrörelsen inom de olika folkbildningsorganisationerna stode på flerfaldigt vis i samband med skolans verksamhet.

Under den senaste femårsperioden hade skolan haft i genomsnitt 54 elever vid varje kurs, rekryterade från samma befolkningslager som folkhögskolornas elever. Till samtliga de hittills hållna kurserna hade skolan haft flera sökande än den kunnat mottaga.

Följande förslag till inkomst- och utgiftsstat hade uppgjorts:

Inkomster:

Anslag av Värmlands läns landsting	kronor	800
Elevavgifter	»	2,300
Bidrag från Föreningen för det folkliga musiklivets befräm- jande	»	3,500
Statsanslag	»	20,000
	Summa kronor	26,600

Utgifter:

Lärarelöner:		
föreståndaren	kronor	1,000
1 lärare i samspelning, fiol m. m.	»	4,000
1 » » fiol	»	3,600
1 » » violoncell	»	3,000
1 » » piano (och musikteori)	»	3,000
1 » » (kvinnlig) i musikteori och piano	»	1,800
3 timlärare i fiol, blåsinstrument och gymnas- tik	»	2,000
	kronor	18,400
Underhåll av fastigheten	»	900
Försäkringar	»	200
Värme och belysning	»	2,600
Städning och vaktmästare	»	1,600
Undervisningsmateriel	»	400
Inventarier	»	600
Bibliotek	»	400
Tryck och annonser	»	500
Telefon och porto	»	400
Diverse	»	600
	Summa kronor	26,600

Av kommentarerna till staten inhämtas, att föreståndaren för musikskolan för närvarande vore rektor vid Ingesunds folkhögskola samt tjänstgjorde som timlärare i musikhistoria, fiol och sång. Arvodet till gymnastikläraren fördelades mellan folkhögskolan och musikskolan efter antalet i undervisningen deltagande elever. För samtliga lärare utom föreståndaren och timlärarna beräknades tjänstgöringen omfatta minst 22 timmar i veckan. Ingen av lärarna åtnjöt dyrtidstillägg eller bostadsförmåner från skolans sida. Någon nämnvärd höjning av det från landstinget utgående bidraget till skolans verksamhet vore icke att påräkna, då landstinget med full rätt betraktade skolan såsom avsedd mera för landet i dess helhet än för Värmlands län. Skolan finge också sina flesta elever från det övriga Sverige.

Det vore nödvändigt, att skolan kunde behålla eller förvärva för uppgiften verkligt skickade lärare. Med de osäkra och i fråga om flertalet lärare även i övrigt otillfredsställande lönevillkor, som hittills varit rådande, låte detta sig icke göra. Ej heller torde detta kunna ske med lönesatser, som understege de i statförslaget upptagna.

Under de tolv år, skolan hittills varit i verksamhet, hade den måst arbeta under otrygga och provisoriska förhållanden. Förutom statsunderstödet till skolans drift hade emellertid en stor och tacksamt erkänd förmån beretts skolan genom att den, tack vare anslag av lotterimedel, fått tillgång till egna lokaler. En annan tillgång av värde utgjorde också de erfarenheter, som samlats under dessa års arbete. Det skulle för skolan, som vore ensam i sitt slag på det stora arbetsfältet, innebära en ytterligare vinst att under mera betryggande arbetsvillkor än hittills kunna utnyttja dessa tillgångar till fromma för sin tacksamma och omfattande uppgift.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 29 oktober 1935 funnit den föreliggande framställningen väl grundad och tillstyrkt bifall till densamma.

Statskontoret har i utlåtande den 2 december 1935 förklarat, att ämbetsverket — som ansåge, att försiktighet borde iakttagas vid beviljandet av statsbidrag för olika icke-statliga ändamål — för sin del saknade anledning tillstyrka högre statsbidrag för ändamålet under nästa budgetår än 6,000 kronor.

Musikaliska akademien har i utlåtande den 19 december 1935 tillstyrkt framställningen.

Departementschefen.

Den verksamhet, som fullföljes av folkliga musikskolan i Arvika, är av stor betydelse för vårt folkliga musikliv. I detta hänseende torde musikskolan kunna sägas intaga en ledande ställning, och det är därför önskvärt, att den beredes möjlighet att under gynnsammare betingelser än hittills verka för sin viktiga uppgift.

Såsom av det föregående framgår, har det statsanslag å riksstaten, som skolan åtnjutit, icke varit ens tillnärmelsevis tillräckligt för bestridande av driftkostnaderna. Utöver ett mindre bidrag från vederbörande landsting och understöd från föreningen för det folkliga musiklivets befrämjande, vilken är huvudman för skolan, har musikskolan under ett par år erhållit bidrag av lotterimedel till de löpande utgifterna. Dessa tillfälliga bidrag, som dock icke varit tillräckligt stora för att befria skolan från ekonomiska bekymmer, indrogos för arbetsåret 1934/1935 för att därefter för arbetsåret 1935/1936 återupptagas med ett till hälften reducerat belopp. För arbetsåret 1934/1935 erhöll skolan bidrag — utöver det å riksstaten anvisade — med inalles 2,000 kronor från det under åttonde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget till extra utgifter. Detta obetydliga tillskott var att betrakta som en provisorisk hjälp, intill dess det löpande riksstatsanslaget kunde höjas.

Mot det förslag till inkomst- och utgiftsstat, som ligger till grund för den föreliggande framställningen om ökat statsbidrag, har jag i fråga om utgiftssidan intet väsentligt att erinra. Lärarlönerna synas i jämförelse med exempelvis de löner, som utgå till vissa extra ordinarie lärare vid musik-konservatoriet, vara låga. Utgifterna i övrigt förefalla vara försiktigt beräknade.

Vad däremot angår inkomstsidan, anser jag mig böra fästa uppmärksamheten på att landstingets bidrag, som beräknats till endast 800 kronor, icke

torde svara mot skolans betydelse för Värmlands län. Enligt vad jag från skolans rektor inhämtat, har elevantalet vid musikskolan och antalet elever från Värmlands län under de senaste fem läsåren uppgått till följande tal:

	Totala antalet elever:	Därav från Värmlands län:
Läsåret 1931—1932	59	23
» 1932—1933	51	17
» 1933—1934	63	25
» 1934—1935	48	20
» 1935—1936	46	20
	Summa 267	105

Antalet elever från Värmlands län har alltså under nämnda tidsperiod utgjort närmare 40 procent av det totala antalet elever. För min del håller jag det för ett berättigat krav, att landstingets bidrag avsevärt ökas.

Innan landstinget beretts tillfälle taga ställning till den föreliggande frågan, synes emellertid statsanslaget böra utgå med det nu äskade beloppet av 20,000 kronor. Jag förutsätter emellertid, att anslaget för ett följande budgetår nedbringas med ett belopp, svarande mot det ökade bidrag, som av landstinget kan komma att ställas till skolans förfogande.

Det torde liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser rörande de villkor, under vilka ifrågavarande statsanslag skall utgå.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till folkliga musikskolan i Arvika* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av . . kronor 20,000.

[206.] **11. Statens studielån: Nämnden för statens studielån.** **12. Statens studielån: Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån, förslagsanslag.** Anslag till förstnämnda ändamål utgingo tidigare såsom förslagsanslag med 5,000 kronor. För budgetåret 1924/1925 sänktes anslaget till 4,500 kronor och förvandlades till obetecknat anslag. Från och med budgetåret 1928/1929 utgår detta anslag med ett till 5,000 kronor höjt belopp.

Förslagsanslaget för ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån har under en följd av år utgått med 1,850 kronor.

Enligt reglementet för statens studielån prövas och avgöras för närvarande ärenden angående uppskov med amortering av lånen av Kungl. Maj:t. Sådana ärenden förekomma i ett mycket stort antal. Vidare har Kungl. Maj:t att handlägga ärenden om uppskov med räntebetalning. Under kalenderåret 1935 hava i konselj handlagts omkring 110 ansökningar om amorteringsuppskov och 2 ansökningar om uppskov med räntebetalning. Då ifrågavarande ärenden äro av den beskaffenhet, att det icke synes

Departement-
schefen.

vara nödvändigt att med dem i fortsättningen belasta Kungl. Maj:ts arbetsbörda och då det med hänsyn till ärendenas natur förefaller vara lämpligare, att de handläggas av generalpoststyrelsen, som eljest har att taga befattning med de ekonomiska mellanhavandena med studielåntagarna, har jag för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t, att prövningen av berörda ärenden från och med den 1 juli 1937 förläggas till generalpoststyrelsen, i enlighet varmed ändring i studielånereglementet bör företagas.

Ersättningen till postverket är nu beräknad efter 5 kronor per beviljat studielån. På grund av den av mig föreslagna överflyttningen av ovan nämnda ärenden till generalpoststyrelsen synes det mig skäligt, att en mindre höjning av ersättningen vidtages enligt närmare bestämmande av Kungl. Maj:t. Då belastningen å förslagsanslaget till ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån under budgetåret 1934/1935 något understeg ovannämnda belopp av 1,850 kronor, torde det icke vara nödvändigt att för nästa budgetår höja nämnda anslag med hänsyn till vad nyss anförts.

Anslaget till nämnden för statens studielån har, bland annat på grund av nämndens stadigt växande arbetsbörda — under de fem senaste åren har antalet remisser till nämnden tiodubblats och antalet låneansökningar ökats med över 10 procent — för innevarande budgetår visat sig vara otillräckligt. Med hänsyn härtill ifrågasätter jag en mindre höjning av detta anslag med 500 kronor till 5,500 kronor.

Om anvisande för budgetåret 1936/1937 av anslag såsom kapitalökning för studielånefonden framställer jag förslag i annat sammanhang.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1936/1937 anvisa

dels till Statens studielån: Nämnden för statens studielån
ett anslag av kronor 5,500;

dels ock till Statens studielån: Ersättning till postverket för
dess bestyr med statens studielån ett förslagsanslag

av kronor 1,850.

[207.] 13. **Statens biografbyrå: Avlöningar, förslagsanslag.** Ifrågasvarande anslag är för budgetåret 1935/1936 uppfört med 53,000 kronor. I den av riksdagen för statens biografbyrå godkända avlöningsstaten finnes upptagen en anslagspost å förslagsvis 1,000 kronor till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, avseende provisoriskt dyrortstillägg.

I skrivelse den 31 augusti 1935 har *chefen för statens biografbyrå* anhållit, att för budgetåret 1936/1937 ifrågavarande anslag måtte utgå med samma belopp som för innevarande budgetår.

Departementschefen.

Med anledning av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid sin anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande grunderna för provisoriskt dyrortstillägg under budgetåret 1936/

1937 torde den i avlöningsstaten uppförda anslagsposten å 1,000 kronor till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän böra ökas med 700 kronor till förslagsvis 1,700 kronor. Förevarande anslag, som i övrigt torde böra beräknas på motsvarande sätt som under innevarande budgetår, synes sålunda böra för nästkommande budgetår bestämmas till (53,000 + 700 =) 53,700 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförs hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels öka den i avlöningsstaten för statens biografbyrå uppförda anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän å förslagsvis 1,000 kronor med 700 kronor till förslagsvis 1,700 kronor ävensom i följd härav öka avlöningsstatens slutsumma från 53,000 kronor till 53,700 kronor;

dels ock till *Statens biografbyrå: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 53,700.

[208.] 14. **Statens biografbyrå: Omkostnader, förslagsanslag.** Till ifrågavarande ändamål har i riksstaten för budgetåret 1935/1936 uppförts ett förslagsanslag å 10,300 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1935 har *chefen för statens biografbyrå* anhållit, att ifrågavarande anslag måtte för budgetåret 1936/1937 bestämmas till enahanda belopp, 10,300 kronor.

Med tillstyrkande av denna framställning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens biografbyrå: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 10,300.

Departementschefen.

[209.] 15. **Befrämjande av vissa i samband med biografväsendet stående ändamål, reservationsanslag.** Till ifrågavarande ändamål har alltsedan år 1929 utgått ett årligt anslag, vilket från början utgjorde 50,000 kronor men år 1932 sänktes till 10,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1935 har *chefen för statens biografbyrå* anhållit, att ifrågavarande anslag för budgetåret 1936/1937 måtte utgå med åtminstone samma belopp som för innevarande budgetår.

Ifrågavarande anslag synes för nästkommande budgetår böra utgå med oförändrat belopp, och jag hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Befrämjande av vissa i samband med biografväsendet stående ändamål* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10,000 att utgå med den fördelning och enligt de närmare villkor, som av Kungl. Maj:t bestämmas.

Departementschefen.

L. Gymnastiska centralinstitutet.

[210.] 1. **Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar, förslagsanslag.**
 Detta anslag, som nu är uppfört med 144,300 kronor, disponeras enligt följande av 1935 års riksdag godkända avlöningsstat:

Avlöningsstat:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i> . . . kronor	54,600
2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i> . . . »	6,300
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
a. Grundbelopp kronor	75,000
b. Vikariatsersättningar m. m., <i>förslagsvis</i> »	500
4. Avlöning till övrig icke-ordinarie personal »	6,200
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> »	1,700
	<hr/>
Summa förslagsanslag kronor	144,300.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 17 maj 1935 utgår ur anslagsposten till Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t: Grundbelopp bland annat arvode åt föreståndaren med 3,000 kronor, tilläggsarvode åt föreståndaren med 3,000 kronor, arvode åt en lärare i sjukgymnastik vid den manliga sjukgymnastkursen enligt gamla ordningen med 7,200 kronor, arvode åt en lärare i sjukgymnastikens teknik vid samma kurs med 3,000 kronor ävensom arvode åt en sekreterare med 600 kronor, åt en kamrerare med 1,000 kronor och åt en bibliotekarie med 600 kronor. Jämlikt samma beslut skall anslagsposten till Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t: Vikariatsersättningar m. m. avse icke-ordinarie lärare i gymnastik samt i lek och idrott.

Direktionen över gymnastiska centralinstitutet har i skrivelse den 28 augusti 1935 ifrågasatt vissa ändringar i fråga om dispositionen av förstnämnda anslagspost till Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t: Grundbelopp. Av skrivelsen inhämtas följande:

För den händelse föreståndare för institutet skulle utses bland lärarna vid detsamma, erfordrades 3,600 kronor såsom ersättning till den extralärare, som fullgjorde viss del av föreståndarens undervisningsskyldighet. Skulle däremot föreståndare utses utom lärarkåren, borde såsom tilläggsarvode åt denne få disponeras nämnda belopp.

Direktionen, som i sitt den 30 november 1933 framlagda förslag till omorganisation av centralinstitutet ifrågasatt ett arvode åt sekreteraren med 1,550 kronor och åt kamreraren med 1,800 kronor, hade styrkts i sin uppfattning att dessa arvoden skäligen borde sättas till lägst nämnda belopp samt hemställde, att nämnda arvoden måtte höjas till 1,550 kronor, respektive 1,800 kronor. Direktionen ville jämväl föreslå en höjning av arvodet till bibliotekarien från 600 kronor till 1,000 kronor med hänsyn till det ansvarsfulla arbetet och till institutets värdefulla bibliotek, som torde utgöra det enda för fysisk fostran i Sverige.

De sålunda begärda arvodeshöjningarna medförde en ökning av ifrågasvarande anslagspost med 2,150 kronor. Å andra sidan inträdde en minskning av anslagsposten med det belopp, som under innevarande budgetår utginge till lärare vid den manliga sjukgymnastkursen enligt gamla ordningen, eller 10,200 kronor, vilket i och med nästa budgetår bleve obehövt.

Grundbeloppet för samtliga arvoden skulle vid bifall härtill uppgå till 67,550 kronor mot 75,000 kronor under innevarande budgetår.

Anslagsposten till vikariatsersättningar m. m. syntes böra ökas från 500 kronor till 800 kronor och ersättning medgivas utgå jämväl till vikarie för föreståndaren.

I övrigt har direktionen icke föreslagit några förändringar i fråga om dispositionen av avlöningsanslaget, vilket sålunda skulle uppföras med 137,150 kronor.

I skrivelsen har direktionen erinrat om att Kungl. Maj:t den 22 juni 1934 förordnat, att lärarinnan på övergångsstat Ingeborg Eriksson skulle vara skyldig att inom ramen av dittills föreskriven tjänstgöringsskyldighet fullgöra de arbetsuppgifter, som direktionen ålade henne. Då direktionen efter innevarande budgetårs utgång icke kunde anvisa något arbete åt henne, finge direktionen ifrågasätta, om hon inte vid uppkommen ledighet å gymnastiklärarinnetjänst vid de allmänna läroverken kunde överflyttas till denna eller åläggas att biträda vid den s. k. hållningsrättande gymnastiken vid de allmänna läroverken i Stockholm eller, om detta inte skulle vara möjligt, överföras å indragningsstat.

Enligt ett vid direktionens skrivelse fogat protokollsutdrag har ledamoten av direktionen, medicine doktor E. Abramson till protokollet yttrat bland annat följande:

I sitt år 1933 framlagda omorganisationsförslag upptog direktionen 1,800 kronor som arvode till en kamrerare. Statsmakterna beslöto emellertid, att en dylik befattning ej skulle inrättas men att som ett provisorium, så länge den nuvarande innehavaren av kansliskrivarebefattningen kvarstode, en kamrerare skulle med biträde av henne handhava kamrerargöromålen. Då vidare omfattningen av dessa, sedan poliklinikerna vid institutet nedlagts i

samband med den sjukgymnastiska verksamhetens överförande till serafimerlasarettet, måste förutsättas bliva mindre än tidigare, föreläge ej tillräckliga skäl för en höjning av kamrerarens arvode.

I överensstämmelse med vad direktionen i sitt omorganisationsförslag upptagit och enär varken bibliotekarien eller biblioteksnämnden anmält behov av ökat arvode till bibliotekarien samt då i övrigt inga förut ej kända omständigheter för en ökning av detsamma förebragts, borde arvodet till bibliotekarien uppföras med oförändrat belopp, 600 kronor.

Skolöverstyrelsen har den 12 september 1935 avgivit utlåtande i anledning av vad direktionen över gymnastiska centralinstitutet anfört rörande lärarinnan Ingeborg Eriksson.

Överstyrelsen har därvid framhållit, att möjligheter visserligen stode till buds att förflytta Ingeborg Eriksson till gymnastiklärartjänst vid allmänt läroverk men att av vissa skäl det av direktionen givna uppslaget rörande hennes sysselsättande med hållningsrättande gymnastik syntes vara att föredraga. Anslag till sådan gymnastik hade icke under de senare åren utgått (riksdagens skrivelse nr 8 A/1932, punkten 151), och överstyrelsen hade ej heller för nästa budgetår äskat sådant anslag. Emellertid vore det högst önskvärt, att sådan gymnastik kunde återupptagas, åtminstone försöksvis. Då direktionens förslag skulle innebära, att dylika försök kunde göras utan kostnad för statsverket, ville överstyrelsen livligt tillstyrka detsamma.

Statskontoret har i utlåtande den 28 oktober 1935 anfört bland annat följande:

Med hänsyn till att de av direktionen berörda arvodesfrågorna så sent som vid 1934 års riksdag varit föremål för prövning, avstyrktes bifall till direktionens framställning i denna del liksom även till yrkandet om upptagande i staten av särskilt belopp till ersättning åt vikarie för institutets föreståndare.

Anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän borde med hänsyn till den från och med den 1 juli 1935 vidtagna ökningen av provisoriskt dyrortstillägg upptagas med ett med 1,200 kronor till 2,900 kronor förhöjt belopp.

På de skäl, skolöverstyrelsen anfört, och med hänsyn till Ingeborg Erikssons ålder (hon vore född år 1883) ville statskontoret, såframt lämplig sysselsättning ej heller framdeles kunde beredas henne inom institutet, icke motsätta sig, att hon, alltjämt såsom tjänsteman å övergångsstat vid institutet, erhöle sysselsättning med hållningsrättande gymnastik vid läroverken i Stockholm på sätt överstyrelsen föreslagit, under förutsättning dock att en dylik anordning icke komme att åsamka statsverket ytterligare kostnader utöver Erikssons avlöning.

Riksräkenskapsverket har i utlåtande den 7 december 1934 — under åberopande av innehållet i en av riksräkenskapsverkets andra revisionskontor till riksdagens statsutskott överlämnad promemoria, dagtecknad den 18 april 1934, angående arvode till kamreraren vid gymnastiska centralinstitutet — anfört, att den för nämnda befattningshavare föreslagna arvodesförhöjningen syntes vara fullt befogad.

Vad först angår direktionens förslag om beredande av sysselsättning åt lärarinnan på övergångsstat vid centralinstitutet Ingeborg Eriksson, synes det under nuvarande förhållanden lämpligare att, på sätt skolöverstyrelsen föreslagit, ålägga henne att meddela hållningsrättande gymnastik vid allmänna läroverk i Stockholm än att förflytta henne till lärarbefattning vid någon statlig undervisningsanstalt. Sistnämnda utväg bör emellertid icke utan vidare nu uteslutas. Jag förutsätter därför, att det beslut, Kungl. Maj:t framdeles må fatta i föreliggande ärende, kommer att gälla endast tills vidare. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela i ämnet erforderliga bestämmelser. Tills vidare bör Ingeborg Eriksson sålunda bibehållas på övergångsstat vid institutet. Jag ifrågasätter alltså icke någon förändring i fråga om den för detta ändamål i avlöningsstaten för institutet uppförda anslagsposten.

Direktionen har föreslagit, att ett belopp av 3,600 kronor skulle anvisas såsom ersättning till den extralärare, som skulle fullgöra viss del av föreståndarens undervisningsskyldighet, därest denne utsåges bland lärarna vid institutet. Ifall föreståndaren skulle utses utom lärarkåren, borde enligt direktionens mening nämnda belopp disponeras såsom tilläggsarvode åt denne. Då tilläggsarvodet nu utgör 3,000 kronor, skulle föreståndararvodet sålunda ökas med 600 kronor.

I anledning härav må erinras, att direktionen i sitt den 30 november 1933 avgivna förslag rörande omorganisation av institutet räknade med ett arvode åt föreståndaren av 3,000 kronor samt förutsatte, att hans undervisningsskyldighet, om han vore lärare och så önskade, skulle kunna minskas med högst hälften och till den delen uppehållas av extralärare. Då emellertid, anförde direktionen, den dåvarande föreståndaren den 27 juni 1934 inträdde i pensionsåldern som major på reservstat, komme han att erhålla en avsevärt minskad inkomst. Direktionen föreslog med hänsyn härtill, att han under budgetåret 1934/1935 skulle få uppbära dels ett föreståndararvode av 3,000 kronor, dels ock ett tilläggsarvode av 3,000 kronor. I proposition nr 157/1934 framlade Kungl. Maj:t förslag i överensstämmelse härmed, och riksdagen biföll förslaget i denna del. Anordningen har, såsom av det föregående framgår, utsträckts att gälla även för innevarande budgetår.

Det nu utgående tilläggsarvodet till föreståndaren har alltså avsetts som en personlig förmån för den nuvarande föreståndaren. Då emellertid ett årsarvode av 3,000 kronor torde få anses för lågt, därest föreståndaren icke är lärare vid centralinstitutet, synes det erforderligt att tills vidare bibehålla den nuvarande provisoriska anordningen med arvode och tilläggsarvode åt föreståndaren vid institutet. Tilläggsarvodet torde dock icke böra sättas högre än det nu i staten uppförda beloppet av 3,000 kronor. Om föreståndaren skulle utses inom kretsen av lärare vid institutet, bör beloppet till erforderlig del disponeras för avlöande av den extralärare, som må

komma att fullgöra viss del — enligt det ovanstående högst hälften — av föreståndarens undervisningsskyldighet. Med hänsyn bland annat till storleken av de arvoden, som utgå till lärare i gymnastik samt i lek och idrott, torde anledning saknas att för sistnämnda ändamål beräkna högre belopp än 3,000 kronor. I enlighet med vad därutinnan anfördes i ovannämnda proposition nr 157/1934, bör Kungl. Maj:t i varje särskilt fall bestämma ifrågavarande ersättning inom ramen av för ändamålet tillgängliga anslagsmedel.

I likhet med statskontoret kan jag icke tillstyrka någon höjning av de till sekreteraren, kamreraren och bibliotekarien utgående arvoden, vilka bestämdes så sent som vid 1934 års riksdag. Beträffande arvodesförmånerna för kamreraren och bibliotekarien vill jag särskilt fästa uppmärksamheten vid den uppfattning, som i direktionen hävdats av reservanten.

I enlighet med direktionens förslag bör delposten till Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t: Grundbelopp minskas med de arvoden å tillhoppa 10,200 kronor, som utgå till lärare vid den manliga sjukgymnastkursen enligt den gamla ordningen. Ifrågavarande delpost bör alltså vid bifall till mina här ovan framlagda förslag för nästa budgetår uppföras med $(75,000 - 10,200 =) 64,800$ kronor.

Jag biträder direktionens förslag om beräkning i avlöningsstaten av ersättning jämväl till vikarie för föreståndaren. Denne är enligt stadgan den 22 juni 1934 för gymnastiska centralinstitutet berättigad till tjänstledighet under viss tid, varvid den, som i föreståndarens ställe uppehåller dennes ämbete, må, därest vikariatet avser minst fjorton dagar, erhålla den minskning i undervisningsskyldigheten, som av direktionen bestämmas. Ifall vikarien är lärare, kan sålunda kompensation beredas honom i form av minskad undervisningsskyldighet. Är han det icke, utgår ej ersättning i någon form. Såväl i ena som i andra fallet synes det motiverat, att särskild ersättning utgår till vikarien enligt grunder, som Kungl. Maj:t i varje fall särskilt bestämmer. Delposten till Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t: Vikariatsersättningar m. m. bör med hänsyn härtill ökas med 300 kronor till 800 kronor.

Med hänsyn till vad statskontoret anför, bör anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän ökas med 1,100 kronor till 2,800 kronor.

I övrigt ifrågasätter jag icke några förändringar i dispositionen av förevarande anslag. Anslaget bör alltså för budgetåret 1936/1937 uppföras med ett belopp av $(144,300 - 10,200 + 300 + 1,100 =) 135,500$ kronor. Anslagsminskningen utgör 8,800 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att
dels godkänna följande avlöningsstat för gymnastiska centralinstitutet, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	54,600
2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	6,300
3. Arvoden och särskilda ersättningar, be- stämda av Kungl. Maj:t:		
a. Grundbelopp	kronor	64,800
b. Vikariatsersättningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	800
		65,600
4. Avlöning till övrig icke-ordinarie personal	»	6,200
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	2,800
		<u>135,500</u>
	Summa förslagsanslag	kronor 135,500;

dels ock till Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av kronor 135,500.

[211.] 2. Gymnastiska centralinstitutet: Omkostnader, förslagsanslag.

Detta anslag är under innevarande budgetår uppfört med 7,400 kronor. Kungl. Maj:t har den 17 maj 1935 fastställt följande omkostnadsstat för institutet:

Omkostnadsstat.

Utgifter:

1. <i>Expenser, förslagsvis</i>	kronor	15,500
2. <i>Publikationstryck, förslagsvis</i>	»	360
3. <i>Övriga utgifter: Ersättning till karolinska mediko-kirurgiska institutet för dess utgifter genom en del av sjukgymnastutbildningens förläggande till dess lokaler, högst</i>	»	1,040
		<u>16,900</u>
	Summa	kronor 16,900

Särskilda uppbördsmedel:

Lokalhyror m. m.	kronor	9,500
	Nettoutgift	kronor 7,400.

Enligt samma beslut fördelas anslagsposten till expenser med förslagsvis 9,500 kronor till bränsle, lyse och vatten samt högst 6,000 kronor till övriga expenser.

Vid min anmälan i 1935 års åttonde huvudtitel (sid. 767 ff.) av frågan om anvisande av anslag till ändamålet för budgetåret 1935/1936 erinrade jag, att direktionen över gymnastiska centralinstitutet hemställt om upp-

förande i omkostnadsstaten av ett belopp av 4,000 kronor till »övriga utgifter». Detta hade av direktionen motiverats med att institutets inkomster av lokalhyror m. m. icke komme att i fortsättningen — utöver det belopp, som i staten skulle uppföras såsom särskilda uppbördsmedel — stå till dess förfogande för bestridande av diverse utgifter, vadan direktionen skulle komma att sakna den reserv, som dessa inkomster utgjort. För egen del anförde jag, att jag icke kunde biträda ifrågavarande förslag men att — därest de i omkostnadsstaten upptagna särskilda uppbördsmedlen skulle överstiga det i staten uppförda beloppet — Kungl. Maj:t torde kunna medgiva, att det överskjutande beloppet finge användas för bestridande av expensutgifter.

Direktionen över gymnastiska centralinstitutet har nu i skrivelse den 28 augusti 1935 hemställt, att i omkostnadsstaten för centralinstitutet måtte uppföras en post å 4,000 kronor till inventarier i institutets lokaler m. m. för bestridande av sådana utgifter, som tidigare utgått av ifrågavarande inkomster av lokalhyror m. m. Förevarande anslag skulle till följd härav ökas med 4,000 kronor till 11,400 kronor.

Statskontoret har i utlåtande den 28 oktober 1935 — under erinran om den ståndpunkt, jag i 1935 års åttonde huvudtitel intog till direktionens ovannämnda, då framlagda förslag — avstyrkt direktionens nu föreliggande förslag.

Departementschefen.

Enligt uppgifter, som jag under hand erhållit från centralinstitutet, uppgingo de särskilda uppbördsmedlen vid institutet under de två sistförflutna budgetåren till följande belopp:

	1933/1934	1934/1935
Nettoinkomst av lokalhyror	13,413: —	15,431: —
» » klinikbehandling	3,120: —	2,325: 15
» » annat slag	388: 55	23: 80
	<u>Summa 16,921: 55</u>	<u>17,779: 95</u>

För budgetåret 1935/1936 beräknas enligt samma uppgifter ifrågavarande nettoinkomster till sammanlagt allenast 10,000 kronor.

Även om för framtiden, sedan institutets omorganisation fullständigt genomförts, några inkomster av klinikbehandling icke komma att inflyta, torde sistnämnda nettoinkomst vara för lågt beräknad. Det lär vara att förvänta, att institutets nettoinkomster av enbart lokalhyror komma att uppgå till minst 12,000 å 13,000 kronor per år. Det i omkostnadsstaten upptagna inkomstbeloppet, 9,500 kronor, synes med hänsyn härtill vara beräknat i underkant och torde böra höjas med åtminstone 2,500 kronor till 12,000 kronor. Under sådana förhållanden anser jag mig kunna så till vida biträda direktionens föreliggande förslag, att delposten till övriga ex-

penser samtidigt ökas med motsvarande belopp, d. v. s. med 2,500 kronor till 8,500 kronor, i följd varav anslagsposten till expenser bör bestämmas till 18,000 kronor. De utgifter, som direktionen anser böra bestridas från den i dess framställning ifrågasatta anslagsposten till inventarier i institutets lokaler m. m., synas i allmänhet vara av natur att kunna avföras å nyssnämnda i omkostnadsstaten redan ingående delpost till övriga expenser.

Förevarande anslag bör sålunda för budgetåret 1936/1937 upptagas med oförändrat belopp. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga ovanberörda ändringar i omkostnadsstaten.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gymnastiska centralinstitutet: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 7,400.

[212.] 3. **Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m., reservationsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 4,800 kronor.

Direktionen över gymnastiska centralinstitutet har i skrivelse den 28 augusti 1935 anfört, att något anslag till klinikmateriel icke vidare erfordrades och med hänsyn härtill föreslagit en minskning av anslaget med 600 kronor. Å andra sidan ifrågasattes en höjning av anslaget med 200 kronor för beredande av medel till komplettering av ett handbibliotek, som vore avsett att uppställas i ett särskilt för de studerande inrett läsrum. Förevarande anslag skulle sålunda för nästkommande budgetår uppföras med (4,800 — 600 + 200 =) 4,400 kronor.

Statskontoret har i utlåtande den 28 oktober 1935 förklarat, att ämbetsverket ej kunde finna behovet av den ifrågasatta höjningen av medlen till bokinköp ådagalagt, och därför föreslagit, att omkostnadsanslaget skulle för budgetåret 1936/1937 bestämmas till 4,200 kronor.

Med hänsyn till det behjärtansvärda ändamål, för vilket den äskade ökningen med 200 kronor avsetts, anser jag mig böra tillmötesgå förslaget härom. Anslaget skulle alltså för budgetåret 1936/1937 uppföras med 4,400 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 4,400.

[213.] 4. **Gymnastiska centralinstitutet: Stipendier, reservationsanslag.** Förevarande anslag är för budgetåret 1936/1937 uppfört med 3,000 kronor. Anslaget avser stipendier åt elever.

Direktionen över gymnastiska centralinstitutet har i skrivelse den 28 augusti 1935 anfört, att det särskilt under omorganisationen vore av vikt, att lärarna bereddes möjlighet att bedriva studier utomlands, och därför föreslagit, att förevarande anslag måtte höjas till 5,000 kronor, varav 2,000 kronor vore avsedda till resestipendier åt lärare.

Statskontoret har i utlåtande den 28 oktober 1935 anfört, att förevarande anslagsfråga borde bliva beroende av den ståndpunkt, som under årets budgetarbete i allmänhet komme att intagas till spörsmålet om anslag å riksstaten till resestipendier av ifrågavarande art. I varje fall borde emellertid enligt statskontorets mening det för här förevarande ändamål avsedda beloppet kunna begränsas till högst 1,000 kronor.

Departement-
mentschefen.

I det föregående har jag i vissa fall tillstyrkt återinförande i riksstaten av några tidigare utgående anslag till resestipendier. I dessa fall har det emellertid i regel varit fråga om resestipendier för lärare i främmande levande språk. Jag anser, att sistnämnda lärare i främsta rummet böra komma i åtnjutande av resestipendier, och ställer mig tills vidare avvissande till direktionens förslag om uppförande av anslag till resestipendier åt institutets lärare. Förevarande anslag bör sålunda för nästkommande budgetår uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gymnastiska centralinstitutet: Stipendier* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 3,000.

[214.] 5. **Gymnastiska centralinstitutet: Undervisning i idrott.**
6. **Gymnastiska centralinstitutet: Anordnande av kostnadsfria övningar i gymnastik för medlemmar av Stockholms förenade studentkårer.** Dessa båda anslag äro under innevarande budgetår uppförda med 5,500 kronor, respektive 1,000 kronor.

Direktionen över gymnastiska centralinstitutet har i skrivelse den 28 augusti 1935 hemställt om anvisande av oförändrade anslag för budgetåret 1936/1937.

Departement-
mentschefen.

Jag biträder dessa förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1936/1937 anvisa
dels till Gymnastiska centralinstitutet: Undervisning i idrott
ett anslag av kronor 5,500;
dels ock till Gymnastiska centralinstitutet: Anordnande av kostnadsfria övningar i gymnastik för medlemmar av Stockholms förenade studentkårer ett anslag
av kronor 1,000.

M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.

[215.] 1. **Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker, reservationsanslag.** Detta anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 170,000 kronor, synes böra för nästkommande budgetår utgå med oförändrat belopp.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 170,000.

Departement-
schefen.

[216.] 2. **Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst.** Från och med år 1908 hava till understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst utgått särskilda, av riksdagen beviljade anslagsmedel. Anslagen, som utgått för treårsperioder, hava från och med år 1920 utgjort 20,000 kronor för år.

Till understöd under tiden den 1 juli 1934—den 30 juni 1937 har 1934 års riksdag beviljat ett anslag av 60,000 kronor att efter grunder och på villkor, som av Kungl. Maj:t bestämdes, efter sakkunnigas hörande av Kungl. Maj:t fördelas mellan därav förtjänta vitterhetsidkare dels såsom fasta, dels i form av för viss tid givna understöd. Av ifrågavarande anslag har för vart och ett av budgetåren 1934/1936 anvisats ett belopp av 20,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 20,000, att utgå efter grunder och på villkor, som av Kungl. Maj:t bestämmas.

Departement-
schefen.

[217.] 3. **Nusvensk ordbok: Understöd åt docenten K. O. Östergren för fortsatt utgivande av ordboken.** 4. **Nusvensk ordbok: Teknisk hjälp vid ordbokens utgivning m. m., reservationsanslag.** Alltsedan

år 1919 har anslag av statsmedel utgått till docenten vid Uppsala universitet Olof Östergren för fullföljande och avslutande av hans arbete »Nusvensk ordbok». Från och med budgetåret 1930/1931 utgå dels såsom understöd åt docenten Östergren för fortsatt utgivande av hans arbete »Nusvensk ordbok» ett anslag av 8,000 kronor, dels ock för bestridande av kostnader för teknisk hjälp vid ordbokens utgivning samt för böcker och materiel ett reservationsanslag av 4,000 kronor.

I skrivelse den 8 september 1935 hava nu professorerna *O. von Friesen* och *B. Hesselman* anhållit om utverkande av oförändrat anslag för budgetåret 1936/1937.

Departement-
schefen.

Fortsatt understöd till här ifrågavarande ändamål torde böra beredas för budgetåret 1936/1937 med samma belopp, som anvisats för innevarande budgetår.

I anslutning härtill hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

för budgetåret 1936/1937 anvisa
dels till Nusvensk ordbok: Understöd åt docenten K. O. Östergren för fortsatt utgivande av ordboken ett anslag
 av kronor 8,000;
dels ock till Nusvensk ordbok: Teknisk hjälp vid ordbokens utgivning m. m. ett reservationsanslag
 av kronor 4,000.

[218.] 5. **Understöd åt kontraktsprosten L. P. R. Matsson för fullföljande av hans Rosa-forskningar.** Till detta ändamål har från och med budgetåret 1929/1930 utgått anslag med skiftande belopp. Anslaget bestämdes för innevarande budgetår till 3,675 kronor.

Hos Kungl. Maj:t har nu Matsson anhållit om oförändrat anslag under nästkommande budgetår till fullföljande av ifrågavarande forskningar.

Vetenskapsakademien har i utlåtande den 23 oktober 1935 tillstyrkt framställningen.

Departement-
schefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen.

att till *Understöd åt kontraktsprosten L. P. R. Matsson för fullföljande av hans Rosa-forskningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 3,675.

[219.] 6. **Understöd åt doktor P. Rosenius för fullföljande av hans arbete »Sveriges fåglar och fågelbon».** 1931 års riksdag beviljade för fullföljande under budgetåren 1931/1937 av omförmälda arbete ett belopp

av 24,000 kronor och anvisade därav för budgetåret 1931/1932 ett belopp av 4,000 kronor. Såsom framgår av punkt 300 under 1931 års åttonde huvudtitel avsågs anslaget att utgå med 4,000 kronor för vart och ett av de sex budgetåren 1931/1937. I överensstämmelse härmed har jämväl för vartdera av budgetåren 1932/1936 för ändamålet anvisats ett anslag av 4,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Understöd åt doktor P. Rosenius för fullföljande av
hans arbete »Sveriges fåglar och fågelbon»* för budgetåret
1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 4,000.

Departement-
schefen.

[220.] 7. **Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg.** I en till mig ställd skrivelse av den 30 september 1935 hava *professorerna Eli F. Heckscher, Gösta Bagge, Gunnar Myrdal, Sven Brisman, Bertil Ohlin, Herbert Tingsten, Fritz Brock, Axel Brusewitz, Georg Andrén, Gustaf Åkerman, Emil Sommarin* och *Fredrik Lagerroth* gjort framställning om utverkande av anslag till understöd åt skriftställaren Ernst Herman Thörnberg.

Av skrivelsen inhämtas följande:

Thörnberg hade under årtionden utövat en omfattande verksamhet som föreläsare i olika folkbildningsorganisationer och som vetenskaplig forskare och popularisator. Hans vetenskapliga arbete hade inriktats på skilda områden av socialvetenskaperna, framför allt gränsområdena mellan nationalekonomi, statsvetenskap och sociologi; bland hans skrifter nämndes *Amerikanska samhällsproblem* (1912), *Samhällsklasser och politiska partier* (1917), *Nationalekonomiens historia I* (1924) och det stora arbetet *Från det moderna samhället* (1935), som såväl inom som utom fackkretsen tillvunnit sig livligt erkännande. Thörnbergs skriftställarskap präglades av lärdom, originalitet och livfull framställningskonst. Redan med hänsyn till den för vår forskning och folkbildning värdefulla verksamhet, som Thörnberg hade bakom sig, vore det, då han såsom fri skriftställare icke komme i åtnjutande av pension eller annan fast inkomst, väl befogat, att han erhöle ett årligt statsanslag. Härtill komme, att ett anslag skulle sätta Thörnberg i stånd att obundet och under gynnsamma yttre förhållanden fortsätta sitt vetenskapliga arbete.

Framställningen har tillstyrkts av de *juridiska och filosofiska fakulteterna i Uppsala och Lund* samt i utlåtande den 20 november 1935 av *kanslern för rikets universitet*.

I ärendet är upplyst, att Thörnberg är född den 6 maj 1873. Sedan år 1933 åtnjuter han en årlig pension om 500 kronor från Sveriges författarförening.

Thörnberg fyller som forskare, författare och föreläsare en uppgift, som eljest till stor del saknar företrädare i vårt land. Han har både i Sverige och Svensk-Amerika kommit i personlig beröring framför allt med de folkklasser, varifrån bestämmande element inom den svenska utvandringen re-

Departement-
schefen.

kryterats, och har med lika stor klarsynthet som objektivitet studerat deras utmärkande drag, framför allt sambandet mellan deras frikyrkliga orientering och de många, vanligen anglosachsiskt påverkade, politiska, sociala och kulturella folkrörelser, som haft sitt ursprung hos dem. Han äger därför en genom egen iakttagelse förvärvad kännedom om mycket viktiga men ofta förbisedda sidor av det svenska samhället och den svenska samhällsutvecklingen. Också långt utanför det nu antydda området har han ägnat sig åt sociologiska studier och företräder även därigenom ett viktigt område, som eljest i huvudsak varit utan företrädare bland vårt lands samhällsvetenskapsmän. Därifrån har han letts in på ekonomiska ämnen, som äga samband med de sociala, särskilt sådana som röra levnadsstandard, konsumtion och sparande. Bland hans fristående skrifter på dessa områden må nämnas Amerikanska samhällsproblem, Levnadsstandard och sparande, Samhällsklasser och politiska partier i Sverige. En överblick av många bland de sociala och ekonomiska fält, han tidigare sysslat med, föreligger i hans år 1935 utgivna arbete *Från det moderna samhället*, som har förmånligt bedömts av ett flertal sakkunniga kritiker. Utöver allt detta har han ägnat studier åt de ekonomiska idéernas historia, vilka resulterat i tills vidare första bandet av *Nationalekonomiens historia*, den enda nyare, av en svensk författade framställningen av detta centrala ämne. Hans författarskap vittnar om stor beläsenhet i den väldiga utländska litteraturen på de områden, han sysslat med. Utöver sina böcker har han dessutom skrivit ett stort antal tidskrifts- och tidningsartiklar. Av särskild vikt har varit hans alltsedan sekelskiftet bedrivna, mycket omfattande populärvetenskapliga föreläsningverksamhet, varigenom han blivit i tillfälle att i stora kretsar sprida kännedom om de områden, han studerat.

Thörnbergs hela verksamhet har varit förlagd utanför de vanliga akademiska institutionernas område och har därför måst utövas utan varje stöd från det allmännas sida. Av denna anledning har hos mig gjorts ovan nämnda framställning från ett antal framstående representanter för olika samhällsvetenskaper om att ett statsanslag för framtiden måtte komma honom till del. Den i många hänseenden egenartade och ej av andra företrädda prägeln hos hans kulturellt betydelsefulla och ur folkbildningssynpunkt särdeles gagnarika verksamhet synes mig tillfullo motivera ett statsanslag, som kan sätta honom i stånd att under mindre ovissa ekonomiska betingelser fullfölja sitt förtjänta arbete som skriftställare. Jag vill därför framlägga förslag härom och förordar, att ifrågavarande understöd bestämmes till 3,000 kronor för år.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de föreskrifter beträffande anslaget, som må kunna anses erforderliga.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av . . . kronor 3,000.

[221.] 8. **Bidrag till föreningen Pietas.** Till denna förening, vars ändamål är att åt framtiden i möjligast oskadade skick genom sakkunnigt utförd konservering bevara våra äldre textila minnesmärken, utgår under innevarande budgetår ett anslag av 1,000 kronor.

Föreningen har nu anhållit om oförändrat anslag till främjande av föreningens verksamhet under år 1936.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har i skrivelse den 16 oktober 1935 tillstyrkt framställningen.

Anslaget synes böra för nästa budgetår utgå med oförändrat belopp och under oförändrade villkor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att såsom *Bidrag till föreningen Pietas* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 1,000 att utgå under villkor, att föreningen till statens historiska museum med äganderätt överlämnar genom föreningens försorg utförda fotografier, register och beskrivningar över behandlade föremål.

[222.] 9. **Bidrag till svenska naturskyddsföreningen.** Från och med år 1920 har anslag å extra stat utgått till svenska naturskyddsföreningen för främjande av dess verksamhet. Anslaget har varit avsett att möjliggöra dels en utvidgad upplysningsverksamhet i naturskyddssyfte, dels utredningar rörande Sveriges naturminnesmärken, som kunna förtjäna att lagligen skyddas, samt vetenskaplig beskrivning av sådana, vilka på grund av sitt ekonomiska värde måst exploateras för produktiva ändamål. Anslaget som från början utgick med 4,000 kronor för år, sänktes år 1923 till 3,000 kronor, år 1924 till 2,500 kronor och år 1932 ytterligare till 1,000 kronor, med vilket sistnämnda belopp detsamma är uppfört även i gällande riksstat.

Föreningens styrelse har nu anhållit om anvisande av ett anslag å 2,000 kronor till främjande av föreningens verksamhet under budgetåret 1936/1937.

Vetenskapsakademien har efter hörande av sin naturskyddskommitté i utlåtande den 31 augusti 1935 tillstyrkt ansökningsen på samma villkor som under senaste år varit gällande.

Då jag för närvarande icke kan förorda någon anslagsökning för ändamålet, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att såsom *Bidrag till svenska naturskyddsföreningen* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 1,000 att utgå under de villkor, som av Kungl. Maj:t bestämmas.

[223.] 10. **Bidrag till vetenskapsakademien för förvaltning av nationalparker och naturskyddsärenden, reservationsanslag.** Förevarande anslag är i riksstaten för budgetåret 1935/1936 uppfört med 8,500 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 28 juni 1935 disponeras 2,500 kronor till kostnader för nationalparker samt 6,000 kronor för vetenskapsakademiens förvaltning av naturskyddsärenden.

I skrivelse den 5 juni 1935 har *vetenskapsakademien* — med överlämnande av en från akademiens naturskyddskommitté inkommen framställning — hemställt om ett med 2,900 kronor till 11,400 kronor förhöjt bidrag till ifrågasvarande ändamål, varav 3,400 kronor till kostnader för nationalparker och 8,000 kronor till förvaltningen av naturskyddsärenden. Av berörda framställning inhämtas följande:

Verksamheten hade under de senaste fem åren väsentligt ökat i omfattning. Sålunda vore antalet behandlade ärenden för 1934 och första halvåret 1935 110—120 procent högre än för 1930. Det hade för en tillfredsställande behandling av ärendena befunnits bliva oundgängligen nödvändigt att i långt större utsträckning, än det på grund av anslagens knapphet hittills varit möjligt, på ort och ställe utföra undersökning genom sakkunnig person av de till fridlysning föreslagna naturföremålens eller områdenas beskaffenhet och värde ur naturskyddssynpunkt. Ytterligare vore att märka, att de över hela landet spridda och i antal raskt stigande fridlysta områdena påfordrade kontinuerlig tillsyn och vård, om ändamålet med desamma skulle på ett tillfredsställande sätt uppnås. Med anslaget skulle även kostnaderna för de delvis mycket omfattande utredningar bestridas, som sedan någon tid vore i gång och bland vilka särskilt nämndes undersökningarna i samband med frågan om avsättande av nationalparker eller större naturskyddsområden. I samma mån som verksamheten på antytt sätt alltmera ökat i omfattning, hade kraven stegrats såväl på tillhållande av anslagstavlor, uppförande av inhägnader och utförande av andra skyddsåtgärder av olika slag som också på mera ingående undersökning och beskrivning av fridlysta föremål och områden.

Behovet av anslagsökning vore i själva verket nu så trängande, att dess tillgodoseende utgjorde den ofrånkomliga förutsättningen för verksamhetens upprätthållande och bedrivande på ett någorlunda tillfredsställande sätt. Till belysande härav nämndes, att kommittén under budgetåret 1934/1935 nödgats beställa fridlysningstavlor för en kostnad av 955 kronor utan att medel härför stått till förfogande. En betydande del av anslaget för nästa budgetår åtginge till täckande av denna brist. Då emellertid frågan om det svenska naturskyddets framtida organisation och anslagsbehov befunne sig under utredning, ville kommittén för närvarande inskränka sig till att föreslå en mindre, provisorisk höjning av det för budgetåret 1935/1936 utgående anslaget i och för täckande av de oundgängligaste behoven under budgetåret 1936 1937.

Av höjningen med 2,000 kronor av ovannämnda anslagsmedel till förvaltningen av naturskyddsärenden belöpte 500 kronor på en ökning av arvodet åt kommitténs sekreterare med 500 kronor. Genom en sådan ökning skulle arvodet komma att utgå med ett av kommittén år 1929 föreslaget belopp, eller 2,500 kronor, vilket nu syntes så mycket mera motiverat, som

sekreterarens arbetsbörda högst betydligt ökats och inspektionsresorna i väsentlig grad måste falla på honom.

Av höjningen med 900 kronor av ovannämnda anslagsmedel till kostnader för nationalparker belöpte 100 kronor på kartarbeten och tryckning för Töfsingedalens nationalpark, 300 kronor på ett nytillkommet belopp för tryckning av en bryologisk beskrivning av Ängsö nationalpark, 200 kronor på bevakning och diverse skyddsåtgärder vid Blå Jungfruns nationalpark samt 300 kronor på nationalparkerna i övrigt.

I skrivelse den 6 april 1934 har *länsstyrelsen i Kalmar* anhållit om tillstånd att disponera arrendebeloppet för det till den fridlysta naturparken Borga hage i Repplinge socken hörande fisket, vilket arrendebelopp länsstyrelsen hade för avsikt att använda till avlöning av en tillsyningsman, som på ett effektivt sätt kunde ägna sig åt bevakningen av ifrågavarande naturpark. Av handlingarna i ärendet framgår, att länsstyrelsen hade utarrenderat ifrågavarande fiske för en tid av ett år, räknat från den 14 mars 1934, och att arrendebeloppet utgjorde 300 kronor per år.

Vetenskapsakademien har i utlåtande den 25 april 1934 tillstyrkt länsstyrelsens ovannämnda framställning.

Domänstyrelsen har i utlåtande den 29 juni 1934 meddelat,

att ifrågavarande fiske numera vore genom domänstyrelsens försorg utarrenderat under fem år från den 14 mars 1935 mot en årlig avgäld av 325 kronor. Det syntes styrelsen mindre lämpligt att kronoegendom eller del därav ställdes under särskild ämbetsmyndighets vård endast för att erhålla en inkomst för täckande av vissa utgifter. Ifrågavarande fiske inginge i domänfonden och torde alltjämt bära förvaltas av domänstyrelsen och dess underlydande organ. För täckande av utgifter av oförmälda slag borde statsmakterna ställa särskilda medel till förfogande.

Statskontoret har i utlåtande den 13 juli 1934 anfört,

att — då det måste anses strida mot domänstyrelsens ställning såsom affärsdrivande verk, att visst område av kronojords natur ställdes under särskild ämbetsmyndighets förvaltning för att därigenom möjlighet skulle kunna beredas att till täckandet av vissa utgifter disponera från området härflytande inkomster — statskontoret funne sig icke kunna understödja den av länsstyrelsen gjorda framställningen.

I anledning av vad domänstyrelsen och statskontoret anfört har *länsstyrelsen* anhållit att, därest laga hinder skulle möta för disponerandet av förenämnda arrendebelopp, motsvarande belopp annorledes måtte ställas till länsstyrelsens förfogande för oförmälda ändamål.

Med hänsyn till den väsentliga ökningen under de senaste åren av arbetet med naturskyddsärendenas förvaltning m. m. torde det vara erforderligt att höja förevarande anslag. Jag anser emellertid, att anslagsökningen torde kunna begränsas till 2,500 kronor.

Av länsstyrelsens i Kalmar ovanberörda framställning och handlingarna

i ärendet framgår, att länsstyrelsen numera icke disponerar några medel till bestridande av kostnaderna för erforderlig bevakning av fridlysta naturparken Borge hage i Replinge socken. Då arrendet för det till nämnda naturpark hörande fisket icke torde böra användas till bestridande av dylika kostnader, synes mig denna fråga lämpligen böra lösas på så sätt, att medel för ändamålet anvisas från förevarande anslag, vilket i anledning härav torde böra höjas med ett belopp av 300 kronor.

Anslaget synes sålunda för nästkommande budgetår böra uppföras med (8,500 + 2,500 + 300 =) 11,300 kronor. För dispositionen av detta belopp torde Kungl. Maj:t i sinom tid få meddela närmare bestämmelser.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att såsom *Bidrag till vetenskapsakademien för förvaltning
av nationalparker och naturskyddsärenden* för budgetåret 1936/
1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 11,300.

[224.] **11. Hyra för ett arbetsbord vid den zoologiska stationen i Neapel.** Sedan år 1926 hava medel ställts till förfogande till förhyrande av ett arbetsbord vid den zoologiska stationen i Neapel. Senast beviljade 1934 års riksdag för detta ändamål ett anslag av 5,400 kronor, avseende en period av tre år från och med den 1 juli 1934, varefter riksdagen för ett vart av budgetåren 1934/1935 och 1935/1936 anvisade ett belopp av 1,800 kronor.

Beträffande den utredning, som föregått beviljandet av här avsedda anslag, hänvisar jag till punkten 217 i 1934 års åttonde huvudtitel.

För nästkommande budgetår torde den sista tredjedelen av det av 1934 års riksdag för ändamålet beviljade anslaget av 5,400 kronor böra anvisas. Jag hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Hyra för ett arbetsbord vid den zoologiska stationen
i Neapel* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag
av kronor 1,800.

[225.] **12. Utgivning och registrering av svenska folksagor, reservationsanslag.** I en i november 1935 dagtecknad skrivelse har *Gustaf Adolfsakademien för folklivsforskning* gjort framställning om beviljande av understöd med sammanlagt 86,400 kronor för utgivning av Sveriges folksagor jämte registrering därav samt om anvisande från nämnda summa av ett anslag av 8,000 kronor för budgetåret 1936/1937, att disponeras av akademien på villkor, som Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva.

Av skrivelsen inhämtas följande:

De svenska folksagorna hade hittills förblivit i huvudsak okända för internationell forskning, emedan de endast till en förhållandevis mycket liten del

utgivits i tryck. Vad som tryckts därav på ett vetenskapligt användbart sätt vore numera ganska svårtillgängligt. Vad som endast föreläge i manuskript, vore spritt i många samlingar på olika håll. Det hela vore oöver-skådligt, då en katalogisering, motsvarande vad som gjorts i en stor mängd länder, ännu ej kunnat genomföras i Sverige, där medel härför ej stått till buds. Och dock hade just den svenska folksagotraditionen den betydelsen, att denna utgjorde en nyckel till det vetenskapliga förståendet av den germanska folksagotraditionen i det hela.

Liksom de svenska folksagorna vore i huvudsak okända och otillgängliga för den internationella forskningen, så vore de också i alltför hög grad okända och otillgängliga för vårt eget folk. Sagorna, som utgjorde en av de rikaste källor, varur vårt folk hämtat näring för sin fantasi och sitt behov av dikt, vore till största delen otillgängliga, och den del, som genom nyare utgivning gjorts lättare tillgänglig, vore ej alltid den bästa delen. Äldre sagoeditioner vore för länge sedan försvunna ur bokhandeln. Nyare sagoeditioner, som tillfredsställde högre anspråk, hade i alltför ringa utsträckning förekommit.

Det vore därför en viktig angelägenhet för vårt land att åstadkomma en vetenskapligt tillfredsställande utgåva av de svenska folksagorna.

En översikt av det svenska folksagomaterialet gäve vid handen en indelning i väsentligen fyra huvudgrupper:

- A. Våra största svenska folksagosamlares sagor, samtliga upptecknade kring mitten av 1800 talet under direkt eller indirekt påverkan från strömnin-gar, som utgingo från Götiska Förbundet: G. O. Hyltén-Cavallius, P. A. Sæve, Richard Dybeck, N. G. Djurklou, Gustaf Ericsson m. fl.
- B. Sagosamlingar, tillkomna genom föreningar och institutioner: fornminnes-föreningarna, landsmålsföreningarna och särskilt en deras föregångare, nämligen gymnasistföreningen »Vitterhet och Häfd» i Linköping, hem-bygdsföreningar, institutionerna för dialekt- och folkminnesundersökning-ar, museer o. s. v.
- C. Sagor, samlade av enskilda personer under senare tid än de under A. ovan nämnda: August Bondeson, Eva Wigström, Johan Nordlander, O. P. Pettersson m. fl.

Till ovanstående uppräknade huvudgrupperna framhölls såsom en viktig komplettering, att på skilda håll från såväl äldre som senare tider föreläge en stor mängd sagor i tryck, nämligen dels i skillingtryck från 1700- och 1800-talen, dels i skilda skrifter utgivna av enskilda författare, dels i populära, periodiska publikationer och detta till och med stundom i våra dagars tidningar. Värdet av de ovan berörda samlingarna vore givetvis i hög grad växlande vad såväl innehåll som framställningsform beträffade. Just den viktigaste delen av vårt hittills i tryck utgivna folksagomaterial, framförallt G. O. Hyltén Cavallius, »Svenska folksagor och äfventyr» I (tryckt 1844—49), hade av författaren redigerats på ett sätt, som gjorde ett nytryck med användning av primäranteckningarna, i den mån de ännu vore beva-rade, fullständigt oundgängligt. Vikten av detta önskemål liksom av nytryck i andra fall hade starkt framhållits av utländska lärda, som haft erfarenhet av svårigheter, vilka de gamla svenska sagopublikationerna ofta berett dem. Hyltén-Cavallius-samlingens karaktär gjorde densamma grundläggande för varje allmän svensk folksagopublikation. Jämte denna samling måste i första rummet övriga under punkt A. nämnda »klassiska» sagosamlingar till sina viktigaste delar publiceras in extenso.

Av det övriga materialet måste och kunde en förhållandevis stor del framställas i korta referat. Dels i den kommentar, som måste beledsaga varje bands sagotexter, dels i det stora register, som måste bilda avslutningen på hela verket, gäves tillfällen att få ytterligare kännedom om samt översikt över och jämväl kompletteringar till det svenska sagostoffet.

Vid publiceringen av det svenska folksagomaterialet räknades preliminärt med följande fördelning av de olika källorna på särskilda band:

- Band I-IV. G. O. Hyltén-Cavallius, »Svenska folksagor».
 Band V. P. A. Säve, »Gotländska sagor».
 Band VI. Tidigare smärre samlingar ur arkiv och bibliotek. (R. Dybeck, N. G. Djurklou, M. Hultin, L. C. Wiede, Nina Geijer m. fl.)
 Band VII. Gustaf Ericsson, »Sagor från Södermanland».
 Band VIII. Sagoupptecknare från 1870-talet och senare (A. Bondeson, Eva Wigström, J. Nordlander m. fl.).
 Band IX. Landsmålsföreningarnas och övriga föreningars sagosamlingar.
 Band X. Landsmåls- och folkminnesarkivens samlingar.
 Band XI. Smärre sagosamlingar ur handskrifter och tryck: skillingtryck, skönlitteratur, periodisk litteratur o. s. v.
 Band XII. Register.

Det torde kunna motses, att i enskilda fall möjlighet till publicering av särskilda sagor och sagosamlingar in extenso skulle yppa sig även utanför ramen av ovannämnda bandserie. Gustaf Adolfsakademien hade redan våren 1935 ur egna medel anslagit vad som fordrades till tryckning av en liten, men synnerligen viktig huvudsakligen under 1920-talet gjord sagosamling från Vilhelmina socken i Lappland av O. P. Pettersson. I övrigt framhålles, att ännu oförutsedda kompletteringar av materialet vore tänkbara samt att på grund av omöjligheten att i detalj förutse, hur fördelningen mellan de in extenso tryckta sagorna, kommentarerna till dessa samt den refererande framställningen av de sagor, som ej medtagits in extenso, komme att ställa sig, en viss frihet till förskjutningar vore nödvändig.

Kostnaderna för detta företag måste oundgängligen bli mycket stora. De överslag av behoven, som gjorts, hade resulterat i följande sammanfattande tablå:

För den vetenskapliga redaktionen av varje band 3,000 kronor	kronor	36,000
För biträdande arbeten och expenser per band 1,200 kronor	»	14,400
För tryckning per band 3,000 kronor	»	36,000
		Summa kronor 86,400.

Härvid hade förutsatts, att en viss del av det vetenskapliga arbetet, såväl i fråga om redigeringsarbetet av en del band som i fråga om vetenskapliga hjälparbeten skulle kunna utföras utan särskild ekonomisk ersättning. Givetvis kunde emellertid varken detta förhållande, ej heller åtskilliga andra förhållanden, som inverkade på de särskilda posternas belopp, nu exakt beräknas. En viss frihet till förskjutningar mellan de olika posterna bleve följaktligen behövlig, liksom en motsvarande frihet, enligt vad ovan nämnts, måste bli behövlig i fråga om bandens rubricering och innehåll.

Givetvis måste ett företag av så stor omfattning som detta taga många år i anspråk. Emellertid vore det sannolikt, att om det nödvändiga ekonomiska stödet erhöles, alla de tolv banden skulle kunna vara färdiga inom en period av 10 år. Fördelningen av kostnaderna på olika år måste ställa sig

något växlande. Särskilt framhölls, att under första året behovet av förberedande redaktionsarbeten och biträdande arbeten vore förhållandevis stort, medan tvärt om tillfälle till publicering av det första bandet under samma år knappast torde givas. I stort sett torde dessa två omständigheter komma att uppväga varandra. Därför räknades under första året med ett kostnadsbehov av 8,000 kronor, men för de följande åren med ett i medeltal något högre kostnadsbehov.

I utlåtande den 3 december 1935 har *vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien* livligt förordat ifrågavarande framställning samt därvid anfört, att såväl den inhemska som den internationella sagoforskningen alltför länge känt bristen av en dylik utgåva. Vår försummelse i detta avseende fölle desto mera i ögonen som våra grannländer i och utanför Norden på helt annat sätt än vi tillgodosett ifrågavarande behov. Den grundval för plan till utgivning, som framlagts, syntes vara riktig och utformad så, att det redan utgivna skulle komma att bilda ett avslutat helt, om företaget av ett eller annat skäl måste avbrytas. Kostnaderna för tryckmanuskriptets utarbetning torde vara lågt beräknade. Över kostnadsfrågan i dess helhet kunde akademien emellertid av naturliga skäl icke bilda sig en bestämd mening.

Våra inhemska folksagor lämna ett värdefullt material ej blott för den inhemska utan även för den internationella sagoforskningen. Men dessa folksagor utgöra också — och detta är enligt min mening icke minst beaktansvärt — viktiga kulturdokument av allmänt intresse, som böra på ett lätt-tillgängligt sätt bevaras åt eftervärlden.

Departement-
schefen.

Den föreliggande framställningen, som åsyftar statsbidrag till utgivning och registrering av det förefintliga sagomaterialet, synes mig med hänsyn härtill vara väl förtjänt av bifall. Kostnaderna förefalla visserligen ganska höga. Det får väl emellertid icke anses uteslutet, att möjligheter skola yppas att, eventuellt genom bidrag från annat håll, minska behovet av statsbidrag för ändamålet. I varje fall synes det belopp, varmed staten sammanlagt bör bidraga, icke böra nu bestämmas, utan årliga statsanslag, därest omständigheterna så medgiva, anvisas, till dess arbetet slutförts. Om tilläventyrs förhållandena skulle framtvinga statsunderstödet minskning eller bortfallande och arbetet till följd därav måste nedläggas, äventyras icke därigenom — såsom vitterhetsakademien i sitt utlåtande framhållit — värdet hos det redan utförda arbetet.

Jag har intet att erinra mot det för nästa budgetår äskade beloppet av 8,000 kronor. Lämpligen bör detta anslag, med hänsyn till arten av de utgifter, som skola bestridas med detsamma, anvisas såsom reservationsanslag. Bestämmelser rörande de villkor, varunder anslaget skall utgå, torde senare få meddelas av Kungl. Maj:t.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Utgivning och registrering av svenska folksagor* för
budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 8,000.

N. Diverse.

[226.] 1. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 3,512,000 kronor.

Departementschefen.

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersättning till statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 3,656,400.

[227.] 2. **Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris.** Till detta ändamål har under en följd av år utgått anslag. 1935 års riksdag höjde anslaget från förut utgående 1,500 kronor till 3,500 kronor. Av punkten 249 i 1935 års åttonde huvudtitel framgår, att ifrågavarande anslagsökning var av tillfällig natur och avsedd att bereda den nuvarande bibliotekarien, andre bibliotekarien vid universitetsbiblioteket i Uppsala P. Högberg, compensation för under hans tjänstgöring vid ifrågavarande bibliotek minskade avlöningsförmåner.

I skrivelse den 24 oktober 1935 har *riksbibliotekarien* — med överlämnande av en av bibliotekarien vid skandinaviska avdelningen av ifrågavarande bibliotek avgiven berättelse över verksamheten vid nämnda avdelning under arbetsåret 1934/1935 — hemställt om anvisande av oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departementschefen.

Då skälet till den av 1935 års riksdag beslutade anslagsökningen alltjämt består, biträder jag riksbibliotekariens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 3,500.

[228.] 3. **Sveriges anslutning till den baltisk-geodetiska kommissionen, reservationsanslag.** Förevarande anslag, som utgått alltsedan år 1926 med belopp, som växlat efter valutaförhållandena, och vilket från och

med innevarande budgetår allenast avser bestridande med ett belopp, motsvarande 500 dollars, av på Sverige belöpande andel i de gemensamma kostnaderna för nämnda kommission, är nu uppfört med 2,100 kronor.

Med hänsyn till dollarns nuvarande ställning torde anslaget kunna för nästa budgetår sänkas med 100 kronor till jämnt 2,000 kronor.

Departement-
schefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges anslutning till den baltisk-geodetiska kommissionen* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 2,000.

[229.] 4. **Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar, reservationsanslag.** Alltsedan år 1926 har utgått anslag till bestridande av kostnaderna för ifrågavarande ändamål. För innevarande budgetår utgör anslaget 7,100 kronor. Detta anslag disponeras på sätt framgår av nedanstående sammanställning, i vilken även uppförts det ungefärliga belopp i kronor räknat, som med nuvarande valutaförhållanden svarar mot den Sverige åliggande årsavgiften:

1.	Internationella forskningsrådet	100 franska guldfrancs	=	130 kronor
2.	» unionen för astro-			
	nomi	900 » »	=	1,170 »
3.	» unionen för fysik	400 » francs	=	105 »
4.	» unionen för de			
	biologiska ve-			
	tenskaperna .	200 schweiziska guldfrancs	=	260 »
5.	» unionen för geo-			
	desi och geo-			
	fysik	3,000 » »	=	3,900 »
6.	» unionen för ra-			
	diotelegrafi . .	200 franska	=	260 »
7.	» unionen för kemi	150 dollars	=	595 »
8.	» unionen för geo-			
	grafi	800 franska francs	=	210 »
9.	» unionen för be-			
	folknings-			
	frågor	20 pund sterling	=	390 »
			<hr/>	Summa 7,020 kronor

Nyssnämnda belopp av i runt tal 7,000 kronor torde komma att ungefärligen motsvara utgifterna för ändamålet under nästa budgetår. Några reservationer från innevarande budgetår torde icke vara att påräkna. Såsom jag erinrat under punkt 251 i 1935 års åttonde huvudtitel avsågs, då detta anslag ursprungligen beräknades, ett visst belopp till bestridande av resekostnader för svenska vetenskapsmän till de av unionernas samman-

Departement-
schefen.

träden, där Sveriges representation syntes vara ofrånkomlig. För detta ändamål beräknar jag för nästa budgetår ett belopp av 500 kronor. Jag förutsätter, att, därest denna summa ej skulle vara tillräcklig, erforderlig fyllnad må kunna utgå från åttonde huvudtitelns anslag till extra utgifter. Anslaget kan alltså beräknas till (7,000 + 500 =) 7,500 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 7,500.

[230.] 5. **Bidrag till skandinaviska konstnärsföreningen i Rom.** För budgetåret 1935/1936 har för berörda ändamål anvisats ett anslag å 1,000 kronor.

Konstakademien har i skrivelse den 28 augusti 1935 hemställt om fortsatt anslag med oförändrat belopp till ifrågavarande ändamål.

Departement-
schefen.

I enlighet med akademiens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till skandinaviska konstnärsföreningen i Rom* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag
av kronor 1,000.

[231.] 6. **Bidrag till Institut d'études scandinaves vid Paris universitet.** För vart och ett av budgetåren 1924/1936 har anvisats ett anslag å 2,000 kronor som bidrag till uppehållande av verksamheten vid Institut d'études scandinaves vid Paris universitet att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna gott bestämma.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse har lektorn i svenska språket vid Paris universitet *G. Ahlborn* lämnat en redogörelse för verksamheten vid institutet under det sistförflutna läsåret samt hemställt om anslag å 2,000 kronor till verksamheten under läsåret 1936—1937.

Framställningen har förordats av *filosofiska fakultetens vid universitetet i Uppsala humanistiska sektion* ävensom av *kanslern för rikets universitet* i skrivelse den 11 november 1935.

Departement-
schefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att som *Bidrag till Institut d'études scandinaves vid Paris universitet* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag
av kronor 2,000
att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t må finna gott bestämma.

[232.] 7. **Upphållande vid universitetet i Dorpat i republiken Estland av en professur i svenska språket och litteraturen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (1933 års åttonde huvudtitel, punkt 108) beviljade 1933 års riksdag, i likhet med vad för femårsperioden 1928/1933 ägt rum, för upphållande vid universitetet i Dorpat i republiken Estland av en professur i svenska språket och litteraturen under fem år, räknat från och med den 1 juli 1933, ett belopp av 37,500 kronor. Riksdagen har därav för ett vart av budgetåren 1933/1936 anvisat 7,500 kronor.

I skrivelse den 11 november 1935 har *kanslern för rikets universitet* hemställt om anvisande av fortsatt anslag för ändamålet med oförändrat belopp.

För nästkommande budgetår torde den fjärde femtedelen av det av 1933 års riksdag för ändamålet beviljade anslaget å 37,500 kronor böra anvisas.

Departement-
mentschefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Upphållande vid universitetet i Dorpat i republiken Estland av en professur i svenska språket och litteraturen* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag

av kronor 7,500

att utgå i enlighet med de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt meddela.

[233.] 8. **Understöd åt den svenska folkhögskolan i Birkas inom republiken Estland.** Till understöd åt nämnda folkhögskola har alltsedan år 1923 utgått anslag. Anslagsbeloppet, som från början utgjorde 2,000 kronor, höjdes år 1924 till 4,000 kronor, år 1925 till 5,000 kronor och år 1935 till 7,000 kronor.

I en till Kungl. Maj:t ställd, till skolöverstyrelsen ingiven ansökning har styrelsen för *föreningen Svenska odlingens vänner i Estland* anhållit om statsbidrag å 7,000 kronor till folkhögskolan för läsåret 1936—1937.

Med utlåtande den 31 augusti 1935 har *skolöverstyrelsen* till Kungl. Maj:t överlämnat berörda ansökning och därvid förordat statsbidrags utgående med samma belopp som för innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt den svenska folkhögskolan i Birkas inom republiken Estland* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 7,000
att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäligt föreskriva.

Departement-
mentschefen.

[234.] 9. **Bidrag till bestridande av kostnaderna för internationella astronomiska unionens kongress i Stockholm år 1938, reservationsanslag.** I en den 17 maj 1934 till ecklesiastikdepartementet inkommen skrivelse hemställde *svenska nationalkommittén för astronomi*, bland annat, om anvisande av anslagsmedel med tillhoppa 20,000 kronor till bestridande av kostnaderna för förevarande kongress. Framställningen, som tillstyrktes av *vetenskapsakademien* i utlåtande den 12 september 1934, föranledde icke förslag till 1935 års riksdag.

Hos Kungl. Maj:t har nu nämnda nationalkommitté — med förmälan att kommittén inbjudit den internationella astronomiska unionen (Union astronomique internationale) att avhålla sin ordinarie kongress år 1938 i Stockholm — anhållit om anvisande av ett belopp av 18,000 kronor såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för ifrågavarande kongress, därav 2,000 kronor för budgetåret 1936/1937 samt återstoden efter behov under budgetåren 1937/1939.

Av framställningen inhämtas, att antalet kongressdeltagare beräknas till omkring 400 samt att kostnaderna för kongressen uppskattats sålunda:

Trycksaker, cirkulär m. m.	kronor	2,000
Kongressbyrån, lokalers iordningställande m. m.	»	4,000
Exkursioner till Uppsala och Stockholms observatorium i Saltsjöbaden	»	3,000
Övriga organisationskostnader och diverse utgifter	»	9,000

Summa kronor 18,000.

Vetenskapsakademien har i utlåtande den 4 november 1935 tillstyrkt förevarande framställning och därvid såsom skäl för kongressens hållande i Sverige framhållit, att den svenska astronomiska forskningen under de senaste decennierna intagit en framstående rangplats inom det internationella forskningsarbetet, att vårt land numera ägde ett av Europas bäst och modernast utrustade observatorier, samt att de regelbundet återkommande internationella konferenserna inom den astronomiska vetenskapen vore av alldeles särskild betydelse, då observationsarbetet måste fördelas på olika institut och ett koordinerande av forskningsarbetet därvid bleve nödvändig. Det av nationalkommittén begärda beloppet 18,000 kronor vore så lågt beräknat, att en reduktion av detsamma ej gärna kunde ifrågasättas.

Departement-
schefen.

De skäl, som andragits av *vetenskapsakademien*, synas tala för att nästkommande internationella astronomiska kongress förläggas till vårt land. Riksdagen har tidigare vid ett flertal tillfällen anvisat anslag för bestridande av kostnaderna för internationella kongresser, som avhållits i Sverige. Även i detta fall torde anslag för ändamålet genom riksstatsanslag böra ställas till förfogande.

Jag saknar anledning att nu taga ställning till frågan, huru stort belopp,

som sammanlagt bör anvisas såsom bidrag till kostnaderna för anordnandet av förevarande kongress. Emellertid kan jag icke underlåta att framhålla, att det bör vara möjligt att nedbringa ifrågavarande ursprungligen till 20,000 och nu till 18,000 kronor beräknade kostnader, vilka förutsatts skola i sin helhet gäldas av statsmedel. Vidare torde böra tagas under överbäggande, huruvida icke någon del av kostnaderna skulle kunna bestridas från annat håll. Jag förutsätter, att utredning i berörda avseenden förebringas, då framställning göres om fortsatt anslag för ändamålet.

Jag har intet att erinra mot det för nästa budgetår beräknade anslagsbeloppet av 2,000 kronor. Anslaget torde lämpligen böra anvisas såsom reservationsanslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser rörande villkoren för anslagets utgående.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Bidrag till bestridande av kostnaderna för internationella astronomiska unionens kongress i Stockholm år 1938* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 2,000.

[235.] 10. **Bidrag till bestridande av kostnaderna för den internationella botaniska kongressen i Stockholm år 1940, reservationsanslag.** Hos Kungl. Maj:t har *organisationskommittén för sjunde internationella botaniska kongressen*, vilken kongress vore avsedd att äga rum i Stockholm år 1940, anhållit om anvisande av ett belopp av 40,000 kronor till bestridande av kostnaderna för kongressen, därav

för budgetåret 1936/1937	kronor	5,000
» » 1937/1938	»	10,000
» » 1938/1939	»	15,000
» » 1939/1940	»	10,000.

Av framställningen inhämtas, att kostnaderna för kongressen uppskattats sålunda:

Kongressbyrå	kronor	12,000
Sekretariat	»	10,000
Kongresstryck	»	6,000
Tryck av förhandlingar och vetenskapliga redogörelser	»	17,000
Representation	»	4,000
Översättningar och tolkar	»	2,500
Portokostnader	»	3,000
Hyra för lokaler	»	2,500
Förberedelser för och ledning av exkursioner samt tryckning av exkursionsprogram	»	7,000

Summa kronor 64,000.

Organisationskommittén, som uppskattat antalet kongressdeltagare till omkring 800, har emellertid räknat med upptagandet av en avgift av 30 kro-

nor för varje deltagare, varigenom en inkomst av 24,000 kronor skulle inflyta. Skillnaden mellan de beräknade utgifterna och inkomsterna, eller 40,000 kronor, har kommittén ansett utgöra det minimianslag av statsmedel, som under alla förhållanden vore oundgängligen nödvändigt för att kongressen skulle kunna värdigt mottagas.

Till stöd för de i omkostnadstablan uppförda olika posterna har anförts följande:

Med hänsyn till de omfattande förberedelser, en kongress av detta slag krävde — den komme att arbeta på ett tiotal olika sektioner, och exkursioner såväl i södra och mellersta som i norra Sverige borde ingå i dess program — vore det nödvändigt, att generalsekreteraren trädde i funktion redan fem år före tidpunkten för kongressens hållande. Dennes arbete bleve successivt allt mera krävande. För underlättande av detta arbete krävdes, att särskilt under tiden närmast före kongressen till disposition ställdes erforderlig teknisk hjälp i form av en biträdande sekreterare och ett språkkunnigt skrivbiträde. Ett fast skrivbiträde behövde i själva verket anställas redan på ett tidigt stadium med hänsyn till den omfattande korrespondens, generalsekreteraren måste föra såväl med utlandet som med de olika sektionssekretariaten. Under året närmast före kongressen skulle slutligen en kongressbyrå inrättas, vars föreståndarinna måste anställas i god tid för att medhinna organisationen av byrån. Denna byrå, på vilken fölle ett synnerligen krävande arbete, omfattade flera avdelningar — mottagnings- och upplysningsbyrå, administrationsbyrå, inkvarteringsbyrå, exkursionsbyrå o. s. v. — var och en med sin avdelningsföreståndarinna och sina språkkunniga biträden.

Med hänsyn till vad sålunda anförts, beräknade organisationskommittén kostnaderna för *kongressbyrå* och *sekretariat* till sammanlagt 22,000 kronor, vilket belopp fördelats med 12,000 kronor på kongressbyrå och med 10,000 kronor på sekretariat.

Enligt inkomna kostnadsförslag skulle för *tryck av förhandlingar* i 1,000 exemplar erfordras 17,000 kronor och för *kongresstryck* i inskränkt mening (likaledes i huvudsak i en upplaga om 1,000 exemplar) 6,600 kronor. Organisationskommittén tänkte sig emellertid den förra summan nedbragt till 12,000 kronor och den senare avrundad till 6,000 kronor.

Vad däremot tryckning av för exkursionerna avsedda vetenskapliga redogörelser beträffade, vore det klart att sådan av flera skäl nu icke kan komma i fråga annat än i mycket begränsad omfattning. Ehuru de här avsedda vetenskapliga redogörelserna utan tvivel komme att för den svenska botaniken och icke minst den akademiska undervisningen i växtgeografi utgöra en av de värdefullaste behållningarna av kongressen, ansåge sig organisationskommittén icke böra beräkna ett större belopp än 5,000 kronor för tryckning av dylika redogörelser. Den förutsatte då att en del av dessa redogörelser skulle kunna mottagas av i vårt land existerande botaniska tidskrifter.

Ifrågavarande poster hade därför uppförts med 6,000 kronor till kongresstryck och med 17,000 kronor till tryck av förhandlingar och vetenskapliga redogörelser.

För *representation* ville organisationskommittén inskränka sig till att upptaga endast ett mindre belopp, 4,000 kronor, d. v. s. 5 kronor per person

vid ett beräknat medlemsantal om 800, vilket belopp vore avsett för representation i såväl Stockholm som Uppsala.

Att vederhäftig *översättning* och språkgranskning av allt kongresstryck vore oundgängligen nödvändiga, sade sig självt. Atskilligt av detta tryck torde böra utkomma på tre språk, engelska, franska och tyska, vilket medförde icke obetydliga utgifter i nämnda hänseende. Vidare vore *tolkar* oundgängligen nödvändiga vid vissa allmänna diskussioner. De sammanlagda kostnaderna för anförda ändamål torde därför kunna inskränkas till det relativt obetydliga beloppet av 2,500 kronor.

Kostnaderna för *porton* hade beräknats med hänsyn till sekretariatets omfattande korrespondens med utlandet och med de olika sektionerna, utsändandet av talrika cirkulär och trycksaker inom och utom landet och till den vidlyftiga korrespondens angående föredrag, deras publicering o. s. v., som föreginge uppgörandet av kongressens program.

I posten *hyra för lokaler* inginge såväl kostnaderna för förhyrandet av Stockholms konserthus' stora sal för kongressens öppnande och avslutande som också de utgifter, vilka sammanhänge med anskaffandet av lokaler för sektionernas sammanträden. Anställande av vaktmästarpersonal, skötsel av skioptikonapparater, städning m. m. droge icke obetydliga kostnader.

Förberedandet och ledandet av de många och långa, för olika typer av kongressdeltagare avsedda *exkursioner* till olika delar av vårt land — från Skåne till nordligaste Lappland — som måste anordnas i samband med kongressen, komme att medföra dryga kostnader. Kostnaden för själva deltagandet i exkursionerna vore däremot avsedd att bestridas av kongressmedlemmarna själva och vore icke till någon del inkluderad i den obligatoriska medlemsavgiften. Såväl de olika exkursionsområdenas vegetation som vårt lands vegetation i stort måste på förhand presenteras för exkursionsdeltagarna i form av tryckta redogörelser och sammanfattningar, vilka för sitt utarbetande i stor utsträckning krävde kompletterande fältundersökningar. Dessutom måste särskilda exkursionsprogram utarbetas och befordras till trycket.

Med särskild hänsyn till den betydande uppmärksamhet från utlandets sida, som denna del av kongressens verksamhet med säkerhet kunde på räkna, önskade organisationskommittén understryka vikten av att den kunde bedrivas under så gynnsamma förutsättningar som möjligt. För detta ändamål hade därför beräknats 7,000 kronor.

Vetenskapsakademien har i utlåtande den 18 november 1935 anfört, att kongressen med hänsyn till såväl Sveriges lysande botaniska traditioner som till den aktuella svenska botaniska forskningens stora internationella anseende, torde komma att tilldraga sig ett alldeles särskilt intresse bland utländska botanister och att det därför måste betecknas såsom en hederssak för vårt land, att kongressen i organisatoriskt hänseende skulle kunna jämföras, ej blott med tidigare botaniskongresser utan även med andra, med dessa jämförliga kongresser, där Sverige haft förmånen att vara den inbjudande. Det av organisationskommittén begärda statsanslaget syntes snarare vara för lågt än motsatsen, om kongressen skulle kunna genomföras på ett för vårt land hedrande sätt. Något bidrag från enskilda kunde kongressen icke påräkna.

Departement-
schefen.

I likhet med vetenskapsakademien anser jag det vara önskvärt och lämpligt, att sjunde internationella botaniska kongressen förlägges till vårt land. Jag vill framhålla, att en kongress av detta slag uppenbarligen icke endast har stor betydelse för den botaniska forskningen och såsom ett led i det internationella vetenskapliga samarbetet utan även i hög grad bidrager till att i utlandet sprida kännedomen om Sverige och svenska förhållanden i allmänhet.

Jag saknar anledning att nu taga ställning till frågan, huru stort belopp som sammanlagt bör anvisas såsom bidrag till kongressen. Emellertid synes det mig önskvärt att ifrågavarande till 64,000 kronor beräknade kostnader, av vilka ett helopp av 40,000 kronor förutsatts skola gäldas av statsmedel, nedbringas. Det vill förefalla, som om det borde vara möjligt att i någon mån inskränka de tilltänkta anordningarnas omfattning, utan att syftet med kongressen härigenom lede nämnvärt intrång eller förloppet av densamma bleve för landet mindre hedrande, än vederbörande avsett. Liksom i fråga om den under nästföregående punkt omförmälda kongressen torde det böra tagas under övervägande, huruvida icke någon del av kostnaderna skulle kunna bestridas från annat håll. I berörda avseenden bör utredning förbringas, då framställning göres om fortsatt anslag för ändamålet.

Jag har intet att erinra mot det för nästkommande budgetår beräknade anslagsbeloppet av 5,000 kronor. Anslaget torde lämpligen böra anvisas såsom reservationsanslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser rörande villkoren för anslagets utgående.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till bestridande av kostnaderna för den internationella botaniska kongressen i Stockholm år 1940* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 5,000.

[236.] 11. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** Detta anslag har för budgetåren 1929/1935 uppförts med respektive 150,000, 175,000, 175,000, 175,000, 100,000 och 100,000 kronor. Anslaget har dock för budgetåren 1929/1930 och 1931/1932 förstärkts med respektive 60,000 och 25,000 kronor genom överförande av medel från förslagsanslaget till oförutsedda utgifter i allmänhet (1930: proposition nr 15; riksdagens skrivelse nr 30 och 1931: proposition nr 122; riksdagens skrivelse nr 108), varjämte enligt medgivande av 1931 års riksdag (proposition nr 132; riksdagens skrivelse nr 286) till ifrågavarande kommittéanslag för budgetåret 1930, 1931 överförts ett belopp av 20,000 kronor från det för samma budgetår anvisade extra reservationsanslaget till förberedande arbeten för karolinska sjukhuset. Vidare har genom överförande av medel från förslagsanslaget till oförutsedda utgifter i allmänhet anslaget för bud-

getåret 1933/1934 förstärkts med 20,000 kronor (1934: proposition nr 158; riksdagens skrivelse nr 144) och för budgetåret 1934/1935 med 140,000 kronor (1935: proposition nr 27; riksdagens skrivelse nr 14). För ettvarvt av nämnda sex budgetår har alltså stått till förfogande i genomsnitt omkring 190,000 kronor.

Enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisningar hava nettoutgifterna från anslaget under ifrågavarande budgetår utgjort

för budgetåret 1929/1930	kronor	150,700
»	»	1930/1931 » 171,750
»	»	1931/1932 » 171,800
»	»	1932/1933 » 155,800
»	»	1933/1934 » 147,000
»	»	1934/1935 » 194,200.

För innevarande budgetår är anslaget uppfört med 100,000 kronor. Enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning för budgetåret 1934/1935 utgjorde reservationen å anslaget vid utgången av nämnda budgetår i runt tal 50,770 kronor. Vidare har anslaget enligt uppgift från statskontoret under löpande budgetår tillgodoförts särskilda uppbördsmedel till ett sammanlagt belopp av omkring 200 kronor. För budgetåret 1935/1936 har alltså stått till förfogande ett belopp av sammanlagt omkring 151,000 kronor.

Enligt i statskontoret förda anteckningar hava utgifterna från anslaget till och med den 12 december 1935 uppgått till i runt tal 101,000 kronor. Såvitt av denna siffra kan bedömas, kommer alltså belastningen å anslaget för innevarande budgetår att bli minst lika stor som under det föregående.

Visserligen hava åtskilliga stora och kostnadskrävande kommittéer numera helt eller i det närmaste avslutat sin verksamhet. Jag syftar på 1932 års seminariesakkunniga, 1934 års folkskolesakkunniga, utredningen angående tillströmningen till de intellektuella yrkena, 1934 års domkapitelssakkunniga samt utredningen av frågan om en revision av läroboksbeståndet vid högre allmänna läroverk m. fl. undervisningsanstalter. Men å andra sidan hava tillkommit eller förväntas komma att igångsättas utredningar i åtskilliga viktiga frågor, som äro eller snart torde bli beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Det är givetvis mycket vanskligt att på förhand göra säkra beräkningar rörande kommittékostnaderna under nästa budgetår. En inom ecklesiastikdepartementet verkställd överslagsberäkning har emellertid givit vid handen, att ifrågavarande kostnader torde böra beräknas till lägst 200,000 kronor. Då det icke synes vara budgetmässigt riktigt att, såsom hittills skett, uppföra förevarande anslag med ett relativt lågt belopp och därefter bereda täckning för uppstående brist genom överföring av medel från förslagsan-

Departement-
schefen.

slaget till oförutsedda utgifter i allmänhet, anser jag mig böra för nästa budgetår räkna med nämnda belopp å 200,000 kronor. Anslagshöjningen skulle alltså utgöra (200,000—100,000=) 100,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för
budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 200,000.

[237.] 12. **Extra utgifter, reservationsanslag.** Detta anslag utgick för ettvarrt av budgetåren 1926/1932 med 150,000 kronor och för budgetåret 1932/1933 med 140,000 kronor. Med hänsyn såväl till förefintliga besparingar som till det statsfinansiella läget sänktes anslaget för budgetåret 1933/1934 till 70,000 kronor. För budgetåret 1934/1935 höjdes anslaget till 100,000 kronor. För innevarande budgetår har anslaget för avjämnande av huvudtitelns slutsumma uppförts med 100,051 kronor.

Departement-
schefen.

Enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisningar för budgetåren 1932/1935 har nettoutgiften å förevarande anslag under nämnda tre budgetår utgjort respektive omkring 62,900 kronor, 93,500 kronor och 138,600 kronor.

Vad ministern för utrikes ärendena tidigare denna dag under tredje huvudtiteln anfört beträffande upplysningsverksamhet rörande Sverige i utlandet ger vid handen, att förevarande anslag bör med hänsyn till beräknade utgifter för detta ändamål höjas med 15,000 kronor. Trots att den under de senare budgetåren stegrade anslagsbelastningen enligt min mening skulle motivera en ytterligare höjning av förevarande anslag utöver vad av nyssberörda åtgärder föranledes, vill jag icke ifrågasätta någon sådan anslagshöjning utan föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 110,000 kronor eller, för avrundning av huvudtitelns slutsumma, med 110,003 kronor. Av det ovanstående framgår, att detta förslag innebär en minskning med omkring 5,000 kronor av de anslagsmedel, som stå till förfogande för bestridande av andra utgifter från anslaget än för omförmälda upplysningsverksamhet rörande Sverige i utlandet. En sådan minskning må anses befogad med hänsyn till att en viss avlastning från anslaget blir möjlig vid bifall till en del av mig i det föregående framställda förslag, bland annat angående ett återupptagande av resestipendieanslagen för universitetslärare.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Extra utgifter* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett
reservationsanslag av kronor 110,003.

[238.] 13. **Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 5,600,000 kronor.

Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anfört i fråga om beredande av dyrtidstillägg under tiden 1 juli 1936—30 juni 1937 åt befattninghavare i statens tjänst, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 6,200,000.

Departementetschefen.

[239.] 14. **Dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 18,000,000 kronor. Av riksdagens skrivelse nr 347/1935 framgår, för vilka lärargrupper medel till dyrtidstillägg utgå ur förevarande anslag.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 hemställt om beredande av medel för motsvarande ändamål under nästa budgetår.

Såsom framgår av propositionen nr 174/1935 angående statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet m. m. har 1935 års riksdags beslut om övertagande av hela kostnaden för de författningens enligt utgående kontanta minimilönerna för lärarpersonalen vid folkskoleväsendet m. m. beräknats medföra en ökad belastning å förevarande anslag med 1,200,000 kronor på grund av att dyrtidstilläggen för ifrågavarande personal i fortsättningen skola beräknas å den författningens lörens totalbelopp. Med anledning härav och enligt verkställda beräkningar i övrigt bör förevarande anslag för nästa budgetår vid oförändrade anslagsgrunder uppföras med ett belopp av 19,500,000 kronor. De mindre jämkningar i vederbörande dyrtidstilläggsförfattning, som må kunna påkallas av 1935 års riksdags omfördälda beslut, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga. Jag ifrågasätter eljest ingen ändring i nämnda grunder och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

Departementetschefen.

dels besluta, att beträffande dyrtidstillägg åt lärare vid privatläroverk, vid kommunala flickskolor och vid folkhögskolor ävensom åt lärare vid folk- och småskolor samt statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vissa barnhem, högre folkskolor, kommunala mellanskolor och vissa småskoleseminarier skola under budgetåret 1936/1937 lända till efter rättelse de allmänna grunder, som i ifrågavarande hänseende gälla för budgetåret 1935/1936;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t såväl att utfärda de närmare föreskrifter, vilka för tillämpning av förberörda allmänna grunder kunna befinnas erforderliga, som även att i huvudsaklig enlighet med de i sådant avseende nu gällande föreskrifter meddela närmare bestämmelser i fråga om dyrtids-

tillägg åt vissa lärarinnor vid fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala, Maria Nordenfelts högre handarbetslärarinnese-minarium i Göteborg och föreningen Handarbetets vänner och Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium i Stockholm;

dels och till *Dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 19,500,000.

[240.] 15. **Reglering av vissa kursförluster, förslagsanslag.** Förevarande anslag, som utgått från och med budgetåret 1933/1934 med ett belopp av 32,000 kronor per år, disponeras enligt grunder, som framgå av punkten 261 i 1935 års åttonde huvudtitel, för reglering av avlöningsförmånerna efter valutaförhållandena för pastorer vid svenska församlingar i utlandet, sjömanspräster, innehavaren av professuren i svenska språket och litteraturen vid universitetet i Dorpat samt lärarpersonalen vid statsunderstödda svenska skolor i utlandet.

Departementschefen.

De förhållanden, som föranlett beviljandet av ifrågavarande anslag, bestå alltjämt, och medel böra alltså ställas till förfogande för ändamålet även under nästa budgetår. Enligt vad jag inhämtat, hava de utgifter, som avförts å anslaget, under budgetåret 1934/1935 uppgått till sammanlagt närmare 40,000 kronor. Med hänsyn härtill torde anslaget böra för nästa budgetår höjas med 8,000 kronor till 40,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Reglering av vissa kursförluster* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 40,000.

Huvudtitelns slutsumma, för budgetåret 1935/1936		
utgörande	kronor	151,447,000,
skulle vid bifall till de av mig framställda förslagen		
för budgetåret 1936/1937 komma att uppgå till . . .	»	159,128,900,
innebärande en ökning av	»	7,681,900

Vad föredragande departementschefen sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Georg Z. Topelius.

REGISTER

till

Åttonde huvudtiteln för budgetåret 1936/1937.**A. Ecklesiastikdepartementet.**

sid.		Kronor
	Ecklesiastikdepartementet:	
1.	Avlöningar	305,000
3.	Omkostnader	49,600
	Säger för ecklesiastikdepartementet	354,600

B. Arkiv, bibliotek och museer.

	Riksarkivet:	
4.	Avlöningar	185,300
10.	Omkostnader	48,100
11.	Inköp av arkivalier och tryckta arbeten	2,000
11.	Bokbindning och konservering av arkivalier	23,300
12.	Fortsatt utgivande genom riksarkivet av sådana handlingar, som äro av vikt för fäderneslandets historia	5,000
	Landsarkiven m. m.:	
13.	Avlöningar	125,400
20.	Omkostnader	42,600
21.	Inköp av arkivalier och tryckta arbeten	2,150
22.	Bokbindning och konservering av arkivalier	34,000
22.	Inredning och utrustning m. m. av landsarkivet i Härnösand	11,000
	Kungl. biblioteket:	
23.	Avlöningar	242,100
26.	Omkostnader	61,400
26.	Bokinköp och bokbindning	110,000
	Stifts- och landsbiblioteket i Linköping:	
27.	Avlöningar	16,900
30.	Omkostnader	1,000
30.	Bokinköp och bokbindning	6,500
31.	Bidrag till pedagogiska biblioteket	6,350
	Nationalmuseet:	
32.	Avlöningar	174,800
35.	Omkostnader	37,700
35.	Underhåll och ökande av samlingarna	55,200
39.	Vandringsutställningar m. m.	6,000
	Livrustkammaren:	
41.	Avlöningar	56,900
43.	Omkostnader	6,800
43.	Underhåll och ökande av samlingarna	1,000
	Naturhistoriska riksmuseet:	
44.	Avlöningar	258,500
55.	Omkostnader	49,350
56.	Underhåll och ökande av samlingarna m. m.	71,200

Sid.		Kronor
	Statens etnografiska museum:	
62.	Avlöningar	34,800
63.	Omkostnader	15,650
64.	Underhåll och ökande av samlingarna m. m.	6,900
64.	Fortsatt iordningställande av f. d. livregementets dragoners kasern- etablissemang till etnografiskt museum m. m.	10,000
65.	Bidrag till nordiska museet	190,000
65.	Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund	25,000
66.	Bidrag till musikhistoriska museet	11,000
68.	Bidrag till svenska skolmuseet	3,500
	Säger för arkiv, bibliotek och museer	1,937,400

C. Kyrkliga ändamål.

	Domkapitlens expeditioner:	
69.	Avlöningar	*280,600
69.	Omkostnader	*41,200
69.	Kleresistaten	100,000
70.	Ersättning för prästerskapets till statsverket indragna tionde m. m.	4,627,887
71.	Ersättning för vissa tidigare av prästerskapet åtnjutna statsanslag	301,250
71.	Ersättning åt vissa församlingar till följd av lindring i främmande trosbe- kännares skattskyldighet	60,000
72.	Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.	17,300
73.	Lappmarks ecklesiastikverk	4,500
74.	Stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket	3,600
74.	Avlöningar till pastorer vid svenska församlingar i utlandet	30,000
74.	Religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder	65,500
77.	Ersättningar till kyrkor	195,000
77.	Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord	5,000
	Säger för kyrkliga ändamål	5,731,837

D. Akademier m. m.

78.	Bidrag till svenska akademien	8,250
78.	Bidrag till vetenskapsakademien	30,600
	Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien:	
	Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.:	
88.	Avlöningar	203,600
97.	Omkostnader	61,000
100.	Inredning och utrustning av tjänstelokaler m. m.	77,500
	Statens historiska museum m. m.:	
103.	Underhåll och ökande av samlingarna	12,000
	Riksantikvarieämbetet:	
104.	Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken	25,000
	Ostasiatiska arkeologiska samlingarna:	
105.	Avlöningar	22,300
105.	Omkostnader	8,700
	Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan:	
105.	Avlöningar	145,600
106.	Omkostnader	27,900
107.	Undervisningsmateriel m. m.	26,000
107.	Stipendier m. m.	13,000

* Beräknat belopp.

Sid.	Kronor
Musikaliska akademien med musikkonservatoriet:	
110. Avlöningar	172,200
117. Omkostnader	15,200
117. Inköp och bindning av böcker och musikaler samt underhåll och vård av instrument.	5,000
118. Stipendier m. m.	15,000
De kungliga teatrarna:	
119. Bidrag till kungl. teatern	150,000
121. Värme- och ventilationsanläggningar i operabyggnaden m. m.	100,000
122. Brandförsäkring av viss staten tillhörig, huvudsakligen i operabyggnaden och dramatiska teaterns byggnad förvarad löseegendom m. m.	11,300
123. Teaterrådet	15,000
<hr/>	
Säger för akademier m. m. 1,145,150	

E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.

Universitetskanslersexpeditionen:	
128. Avlöningar	23,000
129. Omkostnader	2,000
Uppsala universitet:	
129. Avlöningar	1,548,000
151. Materiel m. m.	623,700
161. Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket	148,500
161. Stipendier åt studerande	6,200
161. Vissa ersättningar m. m.	14,260
161. Komplettering av universitetsbibliotekets referensbibliotek	6,000
162. Inredningsarbeten m. m. för universitetsbiblioteket	20,000
162. Fullföljande av universitetsbibliotekets om- och tillbyggnad m. m.	175,000
Lunds universitet:	
173. Avlöningar	1,433,500
189. Materiel m. m.	401,500
195. Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket	137,000
195. Stipendier åt studerande	4,900
195. Vissa ersättningar m. m.	3,800
196. Inredningsarbeten m. m. för universitetsbiblioteket	20,000
198. Anskaffning av möbler och inventarier m. m. för vissa institutioner	56,000
203. Restaurering av den av botaniska institutionens fysiologiska avdelning disponerade byggnaden m. m.	40,000
Karolinska mediko-kirurgiska institutet:	
206. Avlöningar	680,800
211. Materiel m. m.	123,200
213. Bokinköp och bokbindning för biblioteket	24,800
214. Allmän arkitektävling rörande nybyggnad för de teoretiska institutio- nerna m. m.	40,000
Tandläkarinstitutet:	
229. Avlöningar	179,100
231. Omkostnader	138,000
Universitetssjukhus:	
Akademiska sjukhuset i Uppsala:	
232. Bidrag till driftkostnader	190,000
232. Materiel m. m.	13,100
233. Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund	57,000
234. Bidrag till anskaffande av vissa röntgenapparater vid Malmöhus läns sjuk- vårdsinrättningar i Lund	8,600

Sid.		Kronor
	Karolinska sjukhuset:	
235.	Avlöningar	*26,900
235.	Omkostnader	*4,000
235.	Utrustning	*180,000
235.	Understöd och ersättningar till serafimerlasarettet i Stockholm	*1,031,000
236.	Bidrag till allmänna barnbördshuset i Stockholm	185,600
240.	Bidrag till pediatrik klinik och poliklinik i Stockholm	65,700
	Gemensamma universitetsändamål:	
242.	Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater	10,900
243.	Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar	30,000
244.	Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer	1,700
244.	Ersättning åt sakkunniga i akademiska befordringsärenden	9,000
244.	Forskarstipendier för docenter vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet	35,000
244.	Yrkesorienteringsnämnd och universitetsstatistik	*23,000
245.	Resestipendier åt ordinarie lärare m. fl. vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet	20,000
246.	Ortnamnsundersökningarna i riket	6,500
247.	Landsmålsundersökningarna i riket	70,900
248.	Bidrag till utgifter för Hyltén-Cavallius' stiftelse för svensk folkminnesforskning	10,700
	Rasbiologiska institutet:	
248.	Avlöningar	54,100
248.	Omkostnader	15,000
	Farmaceutiska institutet:	
251.	Avlöningar	78,200
251.	Omkostnader	13,600
251.	Materiel m. m.	3,700
	Säger för universiteten, den medicinska undervisningen m. m.	7,993,460

F. Tekniska högskolan och Chalmers tekniska institut.

Tekniska högskolan:

253.	Avlöningar	825,600
267.	Omkostnader	225,200
269.	Materiel m. m.	246,500
272.	Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek	33,500
273.	Stipendier m. m.	13,000
276.	Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer	300
277.	Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden	3,000
279.	Inredningsarbeten och möbelanskaffning m. m.	21,000

Chalmers tekniska institut:

281.	Avlöningar	*255,100
281.	Omkostnader	*57,200
281.	Materiel m. m.	*47,000
281.	Bokinköp och bokbindning för institutets bibliotek	*15,000
281.	Stipendier	*900
283.	Reparation av institutets huvudbyggnad	23,000

Säger för tekniska högskolan och Chalmers tekniska institut 1,766,300

* Beräknat belopp.

sid.		Kronor
	G. Skolöverstyrelsen.	
	Skolöverstyrelsen:	
284.	Avlöningar	534,400
296.	Omkostnader	94,600
	Säger för skolöverstyrelsen	629,000

H. Allmänna läroverken m. m.

Högre lärarinnesseminariet:

299.	Avlöningar	249,600
304.	Omkostnader	19,350
304.	Stipendier	1,700

Allmänna läroverken:

304.	Avlöningar	16,016,000
338.	Bokinköp och bokbindning för biblioteken vid de allmänna läroverken	50,000
339.	Bidrag till de allmänna läroverkens ljus- och vedkassor m. m.	385,000
341.	Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid de allmänna läroverken	15,000
343.	Ersättning för djäknepenningar m. m.	8,500
343.	Diverse oförutsedda behov	30,000
344.	Undervisning genom infödda lärare i tyska, engelska och franska språken vid de allmänna läroverken med flera läroanstalter	20,000
344.	Fortbildningskurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter	6,000

Kommunala läroverk:

346.	Understöd åt vissa kommunala gymnasier	29,000
347.	Bidrag till kommunala flickskolor	861,500
349.	Bidrag till kommunala mellanskolor	1,454,500
354.	Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid kommunala flickskolor och kommunala mellanskolor	5,000

Privatläroverk:

355.	Bidrag till högre goss- och samskolor	534,000
358.	Bidrag till högre flickskolor	1,626,000
360.	Bidrag till enskilda mellanskolor	75,400
360.	Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid privatläroverk	4,000
361.	Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa	14,200
361.	Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter	58,000
362.	Understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd	19,000
363.	Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala	70,000
363.	Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål	12,000
364.	Granskning av läroböcker	*22,200

Säger för allmänna läroverken m. m. 21,585,950

I. Folkundervisningen.*Anstalter för lärarutbildning.*

Folkskoleseminarier:

365.	Avlöningar	*1,680,000
365.	Omkostnader	*270,000
365.	Materiel, böcker m. m.	*75,000
365.	Stipendier	*71,000

* Beräknat belopp.

sid.		Kronor
	Småskoleseminarier:	
365.	Avlöningar	*291,000
365.	Omkostnader	*65,000
365.	Materiel, böcker m. m.	*14,000
365.	Stipendier	*15,000
365.	Anordnande av fortbildningskurser för småskollärarinnor	*5,000
365.	Bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landsting uppförda seminarielärare m. m.	*110,000

Folkskolinspektionen.

	Folkskolinspektionen:	
366.	Avlöningar	434,000
374.	Resesättningar	175,000

Folkskoleväsendet.

	Folkskolor m. m.:	
376.	Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor	62,350,000
381.	Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdsbarn	2,665,000
384.	Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folk- skolor m. m.	295,000
384.	Bidrag till avlöning av lärare åt vid statsunderstödda sjukvårdsanstal- ter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern	70,000
384.	Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränssorter	230,000
384.	Bidrag till vissa kostnader för skolundervisning åt lots- och fyraperson- alens barn	35,000
385.	Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor inom Jämtlands, Västerbottens och Norr- bottens län	106,000
386.	Understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets om- organisation förlorat sin anställning	*18,000
387.	Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller en- skilda hem	900,000
387.	Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn	200,000
387.	Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning	100,000
391.	Bidrag till undervisningslokaler m. m.	3,800,000
394.	Understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor	50,000
398.	Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna	18,500
398.	Bidrag till svensk undervisning för svenska barn i utlandet	15,800
	Nomadskolor:	
400.	Avlöningar	95,000
404.	Omkostnader	95,000
408.	Stipendier åt lapsktalande elever vid folkskoleseminarierna i Luleå och Umeå	800
408.	Gratialer	1,075
	Fortsättningsskolor:	
408.	Bidrag till avlöning åt lärare vid fortsättningsskolor	4,300,000
409.	Bidrag till centralisering av fortsättningsskoleväsendet	200,000
409.	Utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor	12,000

Högre folkskolor och folkhögskolor.

	Högre folkskolor:	
411.	Understöd åt högre folkskolor	1,330,000
414.	Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid högre folkskolor	1,500
	Folkhögskolor:	
415.	Understöd åt folkhögskolor	1,300,000
423.	Stipendier åt elever vid folkhögskolor	600,000

* Beräknat belopp.

Abnormundervisningen.

Sid.		Kronor
	Institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas:	
424.	Avlöningar	94,100
428.	Omkostnader	75,800
	Hantverksskolan i Kristinehamn för blindas man:	
430.	Avlöningar	29,600
430.	Omkostnader	20,500
	Hantverksskolan i Växjö för blindas kvinnor:	
432.	Avlöningar	15,700
432.	Omkostnader	14,200
	Vårdanstalten i Lund för blindas med komplicerat lyte:	
432.	Avlöningar	55,600
433.	Omkostnader	50,100
435.	Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever	3,000
435.	Järnvägsresor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare	6,500
435.	Fria frakter för arbetsmaterialier till blindas hantverkare	4,000
436.	Understöd åt blivande blindlärare	1,500
436.	Tryckning av blindskrifter	7,000
437.	Befrämjande av dövstumundervisningen	175,000
443.	Bidrag till tysta skolan å Lidingön	10,000
444.	Bidrag till kyrklig själavård åt dövstamma	14,000
444.	Bidrag till tidning för dövstamma	1,000
445.	Bidrag till svenska föreningen för dövas väl	8,000
	Säger för folkundervisningen	82,579,275

J. Yrkesundervisningen.

	Tekniska läroverk:	
447.	Avlöningar	495,900
453.	Omkostnader	61,800
457.	Materiel, böcker m. m.	44,700
460.	Stipendier	5,000
461.	Uppehållande av undervisning vid parallellavdelningar	75,000
463.	Undervisning i färgeriteknik vid tekniska elementarskolan i Norrköping	3,200
	Handelsgymnasier:	
464.	Bidrag till handelsgymnasier	265,000
466.	Resestipendier åt lärare i frammande levande språk vid handelsgymnasier	1,000
	Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning:	
467.	Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning	1,500,000
471.	Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning	450,000
473.	Stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning	300,000
	Särskilda anstalter för yrkesundervisning:	
474.	Bidrag till tekniska skolan i Stockholm	153,700
477.	Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.	30,100
478.	Bidrag till vävskolan i Borås	22,200
479.	Utrustning av ett textiltekniskt laboratorium vid vävskolan i Borås	15,000
482.	Utbildande av lärare vid yrkesundervisningen	10,000
	Säger för yrkesundervisningen	3,432,000

K. Folkbildningsåtgärder i övrigt.

484.	Bidrag till sällskapet för folkundervisningens befrämjande	1,500
484.	Understöd åt folkbiblioteksväsendet	1,089,000
493.	Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar	199,000

Std.	Kronor
496. Understöd för anordnande av s. k. flyttande folkhögskolekurser	45,000
497. Bidrag till arbetarnas bildningsförbund för organisations- och administrationskostnader	35,000
498. Bidrag till svenska landsbygdens studieförbund för organisations- och administrationskostnader	5,000
498. Understöd för anordnande av s. k. universitetscirklar	6,000
499. Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens framjande	298,500
504. Bidrag till föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten m. m.	56,500
507. Bidrag till folkliga musikskolan i Arvika	20,000
Statens studielån:	
511. Nämnden för statens studielån	5,500
511. Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån	1,850
Statens biografbyrå:	
512. Avlöningar	53,700
513. Omkostnader	10,300
513. Befrämjande av vissa i samband med biografväsendet stående ändamål	10,000
Säger för folkbildningsåtgärder i övrigt	
	1,836,850

L. Gymnastiska centralinstitutet.

Gymnastiska centralinstitutet:

514. Avlöningar	135,500
519. Omkostnader	7,400
521. Materiel, böcker m. m.	4,400
521. Stipendier	3,000
522. Undervisning i idrott	5,500
522. Anordnande av kostnadsfria övningar i gymnastik för medlemmar av Stockholms förenade studentkårer	1,000
Säger för gymnastiska centralinstitutet	
	156,800

M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.

523. Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker	170,000
523. Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst	20,000
Nusvensk ordbok:	
523. Understöd åt docenten K. O. Östergren för fortsatt utgivande av ordboken	8,000
523. Teknisk hjälp vid ordbokens utgivning m. m.	4,000
524. Understöd åt kontraktsprosten L. P. R. Matsson för fullföljande av hans Rosa-forskningar	3,675
524. Understöd åt doktor P. Rosenius för fullföljande av hans arbete »Sve- riges fåglar och fågelbon»	4,000
525. Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg	3,000
527. Bidrag till föreningen Pietas	1,000
527. Bidrag till svenska naturskyddsföreningen	1,000
528. Bidrag till vetenskapsakademien för förvaltning av nationalparker och naturskyddsärenden	11,300
530. Hyra för ett arbetsbord vid den zoologiska stationen i Neapel	1,800
530. Utgivning och registrering av svenska folksagor	8,000
Säger för understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.	
	235,775

N. Diverse.

Sid.	Kronor
534. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond	3,656,400
534. Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Geneviève- biblioteket i Paris	3,500
534. Sveriges anslutning till den baltisk geodetiska kommissionen	2,000
535. Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslut- ningar	7,500
536. Bidrag till skandinaviska konstnärsföreningen i Rom	1,000
536. Bidrag till institut d'études scandinaves vid Paris universitet	2,000
537. Uppehållande vid universitetet i Dorpat i republiken Estland av en pro- fessur i svenska språket och litteraturen	7,500
537. Understöd åt den svenska folkhögskolan i Birkas inom republiken Est- land	7,000
538. Bidrag till bestridande av kostnaderna för internationella astronomiska unionens kongress i Stockholm år 1938	2,000
539. Bidrag till bestridande av kostnaderna för den internationella botaniska kongressen i Stockholm år 1940	5,000
542. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	200,000
544. Extra utgifter	110,000
544. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	6,200,000
545. Dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter	19,500,000
546. Reglering av vissa kursförluster	40,000
	Säger för diverse 29,743,903
	Summa 159,128,900

BIHANG

TILL

RIKSDAGENS PROTOKOLL

VID

LAGTIMA RIKSDAGEN I STOCKHOLM

ÅR 1936

FÖRSTA SAMLINGEN

FJÄRDE BANDET

Bilagor till Kungl. Maj:ts proposition nr 1 angående statsverkets tillstånd och behov: nionde, tionde och elfte huvudtitlarna m. m. samt utgifter för kapitalökning

Bilaga till

1936 års statsverksproposition.

Nionde huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:st Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3
januari 1936.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO,
ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler de frågor,
som tillhöra regleringen för budgetåret 1936/1937 av utgifterna under riks-
statens nionde huvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartemen-
tet, samt yttrar därvid följande.

A. Departementet.

[1.] 1. **Jordbruksdepartementet: Avlöningar, förslagsanslag.** I riks-
staten för budgetåret 1935/1936 är till avlöningar för jordbruksdepartemen-
tet uppfört ett förslagsanslag av 223,900 kronor. Anslaget disponeras enligt
följande av 1935 års riksdag godkända

Avlöningsstat.

1.	Avlöning till departementschefen.....	kronor	24,000
2.	Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	»	125,800
	<i>Anm.</i> Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i> 131,100		
	<i>Avgår:</i> för en registratorsbefattning, som skall hållas obesatt så länge den på övergångsstat uppförde registratorm kvarstår å registratorstjänsten		5,304
			125,796
3.	Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	11,000
	<i>Anm.</i> Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, <i>för- slagsvis</i>		30,600
	<i>Avgår:</i> för en kanslirådsbefattning, så länge det på övergångsstat uppförda kanslirådet uppehåller be- fattning som expeditionschef		11,940
	för en befattning som andre kanslisekreterare, så länge befattningens innehavare uppehåller befatt- ningen som förste kanslisekreterare å extra stat 7,668		19,608
			10,992

4. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	26,900
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m.....	kronor	30,300
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	1,400
		» 31,700
6. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	4,500
		Summa kronor 223,900.

För departementet gäller följande av 1935 års riksdag fastställda personalförteckning:

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 statssekreterare, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet.....	—
1 expeditionschef, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet.....	—
2 kansliråd.....	B 30
3 förste kanslisekreterare.....	B 26
3 andre kanslisekreterare.....	B 21
1 registrator.....	B 15
1 kansliskrivare.....	B 11
1 förste expeditionsvakt.....	B 7
1 kanslibiträde.....	B 7
1 expeditionsvakt.....	B 5
2 kontorsbiträden.....	B 4
Tjänstemän å övergångsstat.	
1 kansliråd.....	B 30
1 registrator.....	B 22
1 andre kanslisekreterare.....	B 21
1 expeditionsvakt.....	B 5
Tjänstemän å extra stat.	
1 föredragande i regeringsrätten.....	B 29
1 förste kanslisekreterare.....	B 26
1 andre kanslisekreterare.....	B 21.

Vid behandlingen av förevarande anslag i 1935 års statsverksproposition framhöll jag, att man med hänsyn till det stegrade behovet av skrivhjälp inom departementet torde kunna räkna med att, utöver dåvarande ordinarie skrivbiträden, ytterligare minst två kvinnliga biträden för skrivgöromålen stadigvarande komme att erfordras. I betraktande av det budgetära läget begränsade jag emellertid min framställning om ökning av ifrågavarande arbetskrafter till att avse allenast en ny ordinarie kontorsbiträdesbefattning i lönegrad B 4. Sedan Kungl. Maj:t och riksdagen bifallit framställningen, har ett av departementets icke-ordinarie kontorsbiträden överfört å ordinarie stat. Det sistförflutna årets erfarenheter

hava givit ytterligare belägg för riktigheten av min förut uttalade uppfattning. Arbetet inom departementet har alltjämt ökat. Det synes rimligt, att den ordinarie kontorsbiträdesbefattning, varav jag redan förra året fann behov föreligga men varom jag då såsom nämnts av budgetära skäl ej framställde förslag, nu inrättas.

I anslutning till vad sålunda anförts torde anslagsposten för avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat böra höjas med i runt tal 2,800 kronor, motsvarande — efter minskning för pensionsavdrag — avlöning åt ett kontorsbiträde i lönegrad B 4. Anslagsposten bör alltså upptagas med $(125,800 + 2,800 =)$ 128,600 kronor. I gällande avlöningsstat intagen anmärkning rörande den å ordinarie stat upptagna registratorsbefattningen bör ersättas med en till personalförteckningen fogad anmärkning om att sagda befattning skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat uppförde registratorn kvarstår i tjänst.

Som en ledigbliven ordinarie kanslirådsbefattning i departementet under år 1935 återbesatts med det å övergångsstat uppförda kanslirådet, torde kanslirådstjänsten å övergångsstat böra utgå ur personalförteckningen. Likaledes bör ur personalförteckningen uteslutas den å övergångsstat upptagna befattningen som expeditionsvakt. Innehavaren av sistnämnda befattning torde nämligen, sedan innehavaren av motsvarande tjänst å ordinarie stat befordrats till förste expeditionsvakt, böra från och med den 1 juli 1936 överföras å ordinarie stat. Då i nuvarande avlöningsstat under anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å övergångsstat medel ej beräknats för nysnämnda kansliråd, föranleda omförmälda ändringar i personalförteckningen ej annan ändring beträffande sagda anslagspost än att denna bör minskas med belopp motsvarande avlöningen, sedan pensionsavdrag frånräknats, till en expeditionsvakt eller sålunda med i runt tal 3,100 kronor till 7,900 kronor. Detta belopp avser den å övergångsstat alltjämt kvarstående registratorstjänsten. För andre kanslisekreteraren å övergångsstat torde under nästa budgetår liksom under det innevarande medel ej behöva beräknas, enär sagde befattningshavare stadigvarande innehar förordnande som kansliråd. Emellertid torde den i avlöningsstaten vid ifrågavarande post intagna anmärkningen kunna i sin helhet utgå.

Vid bifall till förslaget om inrättande av en ny kontorsbiträdestjänst å ordinarie stat skulle anslagsposten för grundavlöningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal kunna minskas med i runt tal 2,100 kronor, motsvarande för avlöning åt ett extra ordinarie kontorsbiträde nu utgående belopp. Emellertid får jag erinra, att enligt medgivande av 1935 års riksdag de medel, vilka blivit lediga genom att den å ordinarie stat uppförda befattningen såsom expeditionsvakt icke återbesatts, under innevarande budgetår användas till avlöande av extra expeditionsvakt i departementet. Enligt vad jag i det föregående anført komma för budgetåret 1936/1937 ej dylika medel att stå till förfogande. Även för sistsagda budgetår föreligger likväl behov av flera expeditionsvakter än de två å ordinarie stat upptagna. Då departementet kommer att inflytta i nya lokaler vill jag ej nu väcka förslag om upp-

Nionde huvudtiteln.

förande av ytterligare någon expeditionsvaktsbefattning å ordinarie stat. Detta spörsmål torde ej böra behandlas, innan inflyttningen skett och expeditionsvaktsbehovet bättre än nu kan bedömas. Däremot erfordras, att för nästa budgetår medel beräknas för avlöning av en extra ordinarie expeditionsvakt i 5:e lönegraden med i runt tal 2,200 kronor. Anslagsposten för grundavlöningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal bör sålunda upptagas med (30,300 — 2,100 + 2,200 =) 30,400 kronor.

Vad slutligen angår anslagsposten för särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän torde densamma — i anslutning till de grunder för beräkning av provisoriskt dyrortstillägg under budgetåret 1936/1937 åt vissa befattningshavare i statens tjänst, som chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor angivit — böra höjas med 2,800 kronor till 7,300 kronor.

Med upptagande av övriga poster till enahanda belopp som i gällande avlöningsstat skulle sålunda medelsbehovet under ifrågavarande anslag uppgå till (24,000 + 128,600 + 7,900 + 26,900 + 30,400 + 1,400 + 7,300 =) 226,500 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) för jordbruksdepartementet fastställa följande

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat	
1 statssekreterare, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
1 expeditionschef, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
2 kansliråd	B 30
3 förste kanslisekreterare	B 26
3 andre kanslisekreterare	B 21
1 registrator	B 15
1 kansliskrivare	B 11
1 förste expeditionsvakt	B 7
1 kanslibiträde	B 7
1 expeditionsvakt	B 5
3 kontorsbiträden	B 4
Tjänstemän å övergångsstat.	
1 registrator	B 22
1 andre kanslisekreterare	B 21
Tjänstemän å extra stat.	
1 föredragande i regeringsrätten	B 29
1 förste kanslisekreterare	B 26
1 andre kanslisekreterare	B 21;

Anm. Den på ordinarie stat upptagna registratorsbefattningen skall hållas obesatt så länge den på övergångsstat uppförde registratorn kvarstår å registratorstjänsten.

2) godkänna följande avlöningsstat för jordbruksdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöning till departementschefen.....	kronor	24,000
2. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	»	128,600
3. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	7,900
4. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	»	26,900
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar		
m. m.....	kronor	30,400
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	1,400
	»	31,800
6. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	7,300
<hr style="width: 100%;"/>		
Summa kronor		226,500

3) till *Jordbruksdepartementet*: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 226,500.

[2.] **2. Jordbruksdepartementet: Omkostnader, förslagsanslag.** Till bestridande av omkostnaderna för jordbruksdepartementet är för innevarande budgetår å riksstaten uppfört ett förslagsanslag av 43,000 kronor. Genom beslut den 31 maj 1935 har Kungl. Maj:t fastställt omkostnadsstat för departementet.

Anslaget torde för budgetåret 1936/1937 böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Jordbruksdepartementet*: *Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 43,000.

B. Lantbruksstyrelsen m. m.

[3.] **1. Lantbruksstyrelsen: Avlöningar, förslagsanslag.** För ändamålet är å riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett förslagsanslag av 306,000 kronor, därav förslagsvis 30,000 kronor att utgå av totalisatormedel. Bestämmelsen att viss del av utgifterna skall bestridas av totalisatormedel ansluter sig till de grunder för redovisningen å riksstaten av totalisatormedelns specialbudget, som antogs av 1935 års riksdag (se IX H. T. p. 3). Enligt

dessa skola totalisatormedlen redovisas å anslag till dels lantbruksstyrelsen, dels statens hingstdepåer och stuteri och dels hästavelns befrämjande. Vidkommande i detta sammanhang närmast lantbruksstyrelsen skola samtliga de för stuteribyrån avsedda avlöningsmedlen, häri inbegripna jämväl kostnaderna för dyrtidstillägg åt byråns befattningshavare, inräknas i styrelsens övriga anslagsmedel. Avlöningar och dyrtidstillägg för stuteribyrån skola sålunda avföras å styrelsens avlöningsanslag.

För dispositionen av förevarande anslag har Kungl. Maj:t den 20 juni 1935 fastställt följande av 1935 års riksdag godkända

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	195,400	
<i>Anm.</i> Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	204,460	
<i>Avgår:</i> för en befattning såsom byrånspektör för mejeriärenden, som skall hållas obesatt så länge en statskonsulent i mejerihushållning finnes upptagen å övergångsstat för statskonsulenter	»	9,060	
	kronor	195,400	
2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	9,700	
3. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	»	34,300	
<i>Anm.</i> Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	42,880	
<i>Avgår:</i> för en byrånspektörsbefattning, som skall hållas obesatt så länge den å övergångsstat för lantbruksstyrelsen uppförde tjänstemannen uppbär lön å sagda stat.	»	8,580	
	kronor	34,300	
4. Arvodet och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:			
a. Arvodet till envar av 2 lantbruksstipendiater å 900 kronor	kronor	1,800	
b. Arvode till inspektrisen för lanthushållningen	»	1,200	3,000
5. Ersättningar till sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	»	5,000	
6. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a. Grundavlöningar m. m.	kronor	46,400	
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	2,900	49,300
7. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	7,300	
8. Dyrtidstillägg till tjänstemän vid stuteribyrån, <i>förslagsvis</i>	»	2,000	
		Summa kronor	306,000.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut samma dag må anslagsposten ersättningar till sakkunniga icke överskridas utan Kungl. Maj:ts samtycke.

I skrivelse den 30 augusti 1935 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för nästa budgetår uppföras med 311,000 kronor, därav *förslagsvis* 30,000 kronor att utgå av totalisatormedel. Ökningen i förhållande till innevarande budgetår, 5,000 kronor, hänför sig till anslags-

posten särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän. Som motiv för ökningen återopas de av 1935 års riksdag beslutade grunderna för provisoriskt dyrortstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Vid anmälan i föl av medelsbehovet under statens avdikningsanslag för budgetåret 1935/1936 framhöll jag, att handläggningen under budgetåret inom lantbruksstyrelsen av torrlägningsärendena torde bliva för styrelsens kulturtekniska byrå alltför betungande för att kunna med erforderlig skyndsamhet utföras utan extra personal, varför till bestridande av kostnaderna för sådan personal borde enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande få anlitas avdikningsanslaget i den mån medel för ändamålet icke annorledes stode till förfogande. Jag anförde vidare, att hinder ej heller syntes böra möta för Kungl. Maj:t att ur förevarande anslag, på sätt tidigare skett ur de för budgetåren 1933/1934 och 1934/1935 anvisade särskilda anslagen till torrlägningsföretag, ägnade att motverka arbetslösheten, bereda någon särskild ersättning åt chefen för nämnda byrå för det ökade arbete och ansvar, som komme att åvila honom. I sitt utlåtande i ärendet (nr 1 punkt 123) ville jordbruksutskottet icke motsätta sig att avdikningsanslaget anlidades för sagda ändamål, men framhöll, att det varit önskvärt, om utgifterna i fråga kunnat bestridas på ett sätt, som stått i bättre överensstämmelse med de av riksdagen godkända grunderna för riksstatsuppställningen; och hänvisade utskottet i detta avseende till statsutskottets av riksdagen godkända utlåtande nr 20, vari statsutskottet förklarat sig förutsätta, att framdeles alla sådana kostnader, som kunde uppstå på grund av gällande avlöningsbestämmelser, skulle bestridas från verkens avlöningsanslag, så framt icke medel för ändamålet upptagits å verkens omkostnadsstater.

Genom beslut den 20 juni 1935 medgav Kungl. Maj:t, att från statens avdikningsanslag finge under budgetåret 1935/1936 bestridas ej mindre ett belopp av högst 1,800 kronor att för tid, varunder byråchefen i lantbruksstyrelsen Olof Fredholm tjänstgjorde i egenskap av chef för styrelsens kulturtekniska byrå under sådana förhållanden, att full avlöning åtnjötes, till honom utgå med 150 kronor i efterskott för månad såsom särskild ersättning för ökade göromål med avseende å torrlägningsärenden, än även ytterligare högst 33,000 kronor att användas till avlöning åt följande extra personal å kulturtekniska byrån:

3 ingenjörbiträden, arvoden å 4,800 kronor för år	kronor	14,400
3 » » » » » » » » » » » »	»	12,600
2 skrivbiträden, » » » » » » » » » » » »	»	6,000

Summa kronor 33,000,

I skrivelse den 9 november 1935 har *lantbruksstyrelsen* gjort framställning om medelsanvisning för anställande jämväl under budgetåret 1936/1937 av extra personal å styrelsens kulturtekniska byrå. Styrelsen har, under förutsättning att bidragstilldelningen från statens avdikningsanslag komme att under budgetåret 1936/1937 uppgå till samma belopp som den för innevarande budgetår medgivna högsta möjliga, beräknat medelsbehovet för sagda per-

sonal till sammanlagt 35,000 kronor, nämligen för 3 ingenjörbiträden å 4,800 kronor, 3 ingenjörbiträden å 4,200 kronor och 4 skrivbiträden å 2,000 kronor. Härvid har styrelsen emellertid utgått från att, i olikhet mot vad i allmänhet skedde, inkallande av lantbruksstipendiater till tjänstgöring å byrån ej skulle komma att erfordras.

*Departements-
chefen.*

Då det är min avsikt att vid behandlingen av statens avdökningsanslag föreslå reducering av bidragstilldelningen jämförd med den för innevarande budgetår tillåtna eller från 5,400,000 till 3,300,000 kronor, räknar jag med att kulturtekniska byråns arbetsuppgifter komma att minska. Ehuru viss inskränkning av extra personalen å sagda byrå till följd härav kunde övervägas vill jag emellertid med hänsyn till den besparing som vinnes därigenom, att enligt lantbruksstyrelsens uppgift lantbruksstipendiater icke komma att för nästa budgetår inkallas till tjänstgöring, förorda, att medelsanvisningen för sagda personal för nämnda budgetår beräknas till oförändrat belopp, 33,000 kronor. Till chefen för byrån torde även för nästa budgetår böra utgå någon ersättning utöver den ordinarie lönen. Jag tillstyrker i sådant hänseende ett belopp av 1,200 kronor.

Enligt de nya grunderna för riksstatsuppställningen torde nämnda båda belopp böra under nästa budgetår bestridas från lantbruksstyrelsens avlöningsanslag. Beloppet 33,000 kronor torde lämpligen inräknas under delposten till grundavlöningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal, som sålunda bör för nästa budgetår upptagas med $(46,400 + 33,000 =)$ 79,400 kronor. Den ökade ersättningen åt chefen för kulturtekniska byrån, 1,200 kronor, torde åter böra uppföras under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Genom att medel för nästa budgetår icke behöva beräknas för lantbruksstipendiater torde sistnämnda post å andra sidan kunna minska med 1,800 kronor. Posten i fråga bör sålunda upptagas till $(3,000 + 1,200 - 1,800 =)$ 2,400 kronor. Beloppets fördelning å de olika, därmed avsedda ändamålen torde få i sinom tid bestämmas av Kungl. Maj:t. Slutligen bör i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag posten särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän för nästa budgetår uppföras ökad med med 5,000 kronor till 12,300 kronor.

Vad angår avlöningsstatens uppställning torde ytterligare böra vidtagas ändring i så måtto, att dels den i staten intagna anmärkningen rörande den å ordinarie stat upptagna byrånspektörsbefattningen för mejeriärenden ersättes med en till personalförteckningen fogad anmärkning om att sagda befattning skall hållas obesatt, så länge en å övergångsstat för statskonsulenter uppförd statskonsulent i mejerihushållning kvarstår i tjänst, dels ock liknande anmärkning vid avlöningsstatens tredje anslagspost ersättes med en till personalförteckningen fogad anmärkning om att byrånspektörsbefattningen å extra stat skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat för lantbruksstyrelsen uppförde byrådirektören kvarstår i tjänst.

De ifrågasatta ändringarna i personalförteckningen tarva, att förteckningen underställes riksdagen för godkännande.

Vid bifall till av mig förordade förslag skulle utgifterna under förevarande anslag för nästa budgetår beräknas till (195,400 + 9,700 + 34,300 + 2,400 + 5,000 + 79,400 + 2,900 + 12,300 + 2,000 =) 343,400 kronor. Härav böra oförändrat förslagsvis 30,000 kronor eller de för stuteribyrån avsedda utgifterna bestridas av totalisatormedel.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) för lantbruksstyrelsen fastställa följande

Personalförteckning.

Befattning Lönegrad

Tjänstemän å ordinarie stat.

1 generaldirektör, arvode enligt 5 § i avlösningsreglementet	—
1 chef för stuteribyrån, arvode enligt 5 § i avlösningsreglementet	—
4 byråchefer	B 30
1 byrådirektör	B 28
1 byrådirektör	B 26
2 förste byråingenjörer	B 26
1 byråinspektör för mejeriärenden	B 24
1 sekreterare	B 24
1 kassör och bokhållare	B 21
2 notarier	B 21
3 kansliskrivare	B 11
1 förste expeditionsvakt	B 7
4 kanslibiträden	B 7
2 expeditionsvakter	B 5
4 kontorsbiträden	B 4
1 skrivbiträde	B 2

Anm. Befattningen såsom byråinspektör för mejeriärenden skall hållas obesatt, så länge en å övergångsstat för statskonsulenter uppförd statskonsulent i mejerihushållning kvarstår i tjänst.

Tjänsteman å övergångsstat.

1 byrådirektör	B 26
----------------	------

Tjänstemän å extra stat.

1 byråchef	B 30
1 byrådirektör	B 26
1 byråinspektör	B 24
2 byråingenjörer	B 21

Anm. Byråinspektörsbefattningen skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat för lantbruksstyrelsen uppförde byrådirektören kvarstår i tjänst;

- 2) godkänna följande avlösningsstat för lantbruksstyrelsen, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1936/1937:

Nionde huvudtiteln.

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	195,400
2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	9,700
3. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	»	34,300
4. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	2,400
5. Ersättningar till sakkunniga, <i>förslagsvis</i> ...	»	5,000
6. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m. kronor 79,400		
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	2,900
		82,300
7. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	12,300
8. Dyrtidstillägg till tjänstemän vid stuteri-byrån, <i>förslagsvis</i>	»	2,000
		<hr/>
	Summa kronor	343,400;

3) till *Lantbruksstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 343,400, därav *förslagsvis* 30,000 kronor att utgå av totalisatormedel.

[4.] 2. **Lantbruksstyrelsen: Omkostnader, förslagsanslag.** Å riksstaten för innevarande budgetår är för ifrågavarande ändamål uppfört ett *förslagsanslag* av 60,600 kronor, därav *förslagsvis* 8,000 kronor — motsvarande på stuteri-byrån belöpande kostnader — att utgå av totalisatormedel. För dispositionen av anslaget har Kungl. Maj:t den 20 juni 1935 fastställt följande

Omkostnadsstat.

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor	24,000
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	32,600
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	4,000
		<hr/>
	Summa kronor	60,600.

I beslut samma dag har Kungl. Maj:t vidare föreskrivit,
dels att anslagsposterna för reseersättningar och publikationstryck icke må utan Kungl. Maj:ts medgivande överskridas,
dels ock att av anslagsposten till expenser må tagas i anspråk följande belopp, nämligen för

bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	kronor	1,100
övriga expenser, <i>högst</i>	»	31,500.

I skrivelse den 30 augusti 1935 har *lantbruksstyrelsen* gjort framställning om anslag för ändamålet för budgetåret 1936/1937 med 62,300 kronor samt därvid anfört i huvudsak följande.

Ändring ifrågasattes allenast beträffande delposten för expenser. Vid beräkningen av det därunder nu ingående beloppet för bränsle, lyse och vatten å 1,100 kronor hade *lantbruksstyrelsen* visserligen tagit hänsyn till uppvärmningskostnaderna för stuteribyråns lokaler i Rosenbad, vilka efter stuteriärendenas överflyttning till *lantbruksstyrelsen* ersatts av styrelsen och avförts å de till styrelsens expensutgifter anvisade medel, men däremot icke till kostnaderna för uppvärmning av styrelsens huvudlokaler i gamla riksdagshuset, då utgifterna härför allt hitintills blivit av byggnadsstyrelsen, utan medverkan från *lantbruksstyrelsens* sida, direkt avförda å nionde huvudtiteln förutvarande allmänna anslag till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. Enligt de nya grunderna för riksstatens uppställning torde emellertid även sistnämnda utgifter böra bestridas från *lantbruksstyrelsens* omkostnadsanslag. Kostnaderna för uppvärmning av *lantbruksstyrelsens* lokaler i gamla riksdagshuset hade enligt meddelande från byggnadsstyrelsen under budgetåret 1933/1934 uppgått till 1,671 kronor. I avrundat tal syntes kostnaderna för samma ändamål under nästkommande budgetår böra beräknas till 1,700 kronor. Med hänsyn härtill torde posten till expenser för budgetåret 1936/1937 böra beräknas till (2,800 + 31,500 =) 34,300 kronor.

I samband med frågan om *lantbruksstyrelsens* omkostnader under budgetåret 1936/1937 ansågo sig styrelsen böra nämna, att under samma budgetår kostnader eventuellt kunde uppkomma för ämbetsverkets flyttning till andra tjänstelokaler. Byggnadsstyrelsen hade nämligen ställt i utsikt att bereda *lantbruksstyrelsens* nya lokaler i fastigheten Rosenbad och att inflyttningen dit skulle kunna ske till den 1 april 1937. Det kunde ifrågasättas, att medel för flyttningen begärdes av riksdagen under styrelsens omkostnadsanslag för budgetåret 1936/1937. Då emellertid frågan om förflyttning vore beroende av överväganden inom olika myndigheter och i sista hand av Kungl. Maj:ts beslut, ansågo sig *lantbruksstyrelsen* icke böra nu framlägga något förslag härom. *Lantbruksstyrelsen* räknade på, att det skulle vara möjligt för Kungl. Maj:t att, därest flyttningen skulle kunna äga rum under budgetåret 1936/1937, anvisa härför erforderliga medel på berörda anslag, trots att särskilda medel för sådant ändamål icke beräknats. Kostnaderna för flyttningen beräknades av *lantbruksstyrelsen* till 6,600 kronor. Beräkningen vore gjord under förutsättning att korkmattor och markiser, där sådana vore behöfliga, samt arkivinredning redan funnes i de lokaler, dit inflyttning skedde. Skulle så icke vara fallet tillkomme kostnader härför.

Anslagsposten till reseersättningar vore för budgetåret 1935/1936 upptagen till 24,000 kronor. Från denna post bestredes reseersättningar icke endast till befattningshavarna inom *lantbruksstyrelsen* utan även till befattningshavarna vid undersöknings- och försöksanstalten för sötvattensfisket. Skulle enligt de nya grunderna för riksstatens uppställning befinnas lämpligt att överflytta någon del av sagda anslagspost till nämnda anstalts omkostnadsstat, syntes reseersättningarna till anstaltens befattningshavare skäligen böra beräknas till 4,000 kronor för år.

I remissutlåtande den 1 oktober 1935 har *statskontoret* förklarar sig finna det ur budgetteknisk synpunkt riktigt, att för bestridande av ersättningar för

tjänsteresor åt befattningshavare vid undersöknings- och försöksanstalten för sötvattensfisket å denna anstalts omkostnadsstat uppfördes en särskild anslagspost till reseersättningar. Mot det för ändamålet beräknade beloppet 4,000 kronor har statskontoret ej haft något att erinra.

*Departements-
chefen.*

Den av lantbruksstyrelsen berörda lokalfrågan torde, såsom styrelsen erinrat, få bero på framtida prövning av Kungl. Maj:t. Skulle under nästa budgetår medel behöva ställas till styrelsens förfogande för bestridande av flyttningskostnader, torde enligt Kungl. Maj:ts bestämmande för ändamålet erforderligt belopp få avföras från anslagsposten till reseersättningar, vilken liksom under innevarande budgetår torde bära upptagas förslagsvis. Med hänsyn till vad lantbruksstyrelsen och statskontoret anfört bör nämnda anslagspost minskas med belopp motsvarande de till 4,000 kronor beräknade kostnaderna för tjänsteresor åt befattningshavare vid undersöknings- och försöksanstalten för sötvattensfisket och detta belopp i stället uppföras såsom särskild post under anstaltens omkostnadsanslag. Vidare torde på skäl lantbruksstyrelsen angivet posten expenser bära ökas med 1,700 kronor. Vad angår denna post liksom ock posten publikationstryck tillföras desamma för närvarande inkomster, härflytande från försäljning av formulär och blanketter samt styrelsens kungörelser. I överensstämmelse med vad som tillämpas i andra liknande fall bära dessa inkomster — vilka enligt uppgift från lantbruksstyrelsen kunna för nästa budgetår uppskattas till, för formulär och blanketter m. m. 200 kronor och för kungörelser 150 kronor — redovisas å en å omkostnadsstaten under rubrik »Särskilda uppbördsmedel» uppförd titel å 350 kronor, benämnd »Försålda formulär, blanketter och kungörelser m. m.». I anslutning härtill bära anslagsposterna till expenser och publikationstryck ökas med belopp, motsvarande nämnda inkomster.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle förevarande omkostnadsanslag för nästa budgetår beräknas sålunda:

U t g i f t e r.

1. Reseersättningar, förslagsvis (24,000 — 4,000 =)	kronor	20,000
2. Expenser, förslagsvis (32,600 + 1,700 + 150 =)	»	34,450
3. Publikationstryck, förslagsvis (4,000 + 200 =)	»	4,200

Summa kronor 58,650.

S ä r s k i l d a u p p b ö r d s m e d e l.

Försålda formulär, blanketter och kungörelser m. m. kronor 350

Nettoutgift kronor 58,300.

Anvisning bör alltså ske med sistnämnda belopp. Som därav oförändrat 8,000 kronor beräknas åbelöpa utgifter för stuteribyran, torde enligt de av 1935 års riksdag godkända grunderna för redovisningen å riksstaten av totalisatormedlen av dessa medel bestridas 8,000 kronor.

Omkostnadsstaten torde, sedan riksdagen fattat beslut i anslagsfrågan, fastställas av Kungl. Maj:t.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruksstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 58,300, därav förslagsvis 8,000 kronor att utgå av totalisatormedel.

[5.] 3. **Lantbruksingenjörer och deras biträden: Avlöningar, förslagsanslag.** För innevarande budgetår utgår anslag för ändamålet med 311,900 kronor att disponeras enligt följande av riksdagen godkända

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i> ..	kronor	165,600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	145,800
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	500
		<hr/>
	Summa kronor	311,900.

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar skall enligt Kungl. Maj:ts beslut den 20 juni 1935 tills vidare från och med budgetåret 1935/1936 disponeras på följande sätt:

Arvoden till 7 extra lantbruksingenjörer å 4,800 kronor ..	kronor	33,600
Arvoden till lantbruksstipendiater med sammanlagd anställningstid av 96 månader å 250 kronor för månad	»	24,000
Arvoden till assistenter hos lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater	»	87,000
Särskilda förmåner åt icke-ordinarie befattningshavare ..	»	1,200
		<hr/>
	Summa kronor	145,800.

Delposten till arvoden till assistenter hos lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater är avsedd såsom bidrag till avlöande av dels förste assistenter hos lantbruksingenjörer och dels assistenter hos lantbruksingenjörer och vissa lantbruksstipendiater. Posten är i vad avser förste assistenter beräknad för bidrag till anställande av 30 sådana assistenter.

Bestämmelser angående bidrag av statsmedel till avlöande av ifrågavarande förste assistenter hava meddelats i kungörelsen den 27 juni 1930 (nr 314). Statsbidraget till förste assistents grundavlöning, som skall utgöra minst 300 kronor i månaden, utgår med ett belopp av 125 kronor för månad, och har lantbruksingenjör att till grundavlöningen bidra med ett belopp av minst 175 kronor. Av ifrågavarande delpost är sålunda ett belopp av $(30 \times 1,500 =)$ 45,000 kronor avsett till grundavlöningar åt förste assistenter. Vidare har i posten inräknats visst belopp såsom statsbidrag till ålderstillägg och dyrortstillägg till sagda befattningshavare.

Återstoden av delposten avses såsom bidrag till avlöning åt övriga assistenter hos lantbruksingenjörer och sådana lantbruksstipendiater, som av Kungl. Maj:t tillerkänts behörighet att handlägga syneförrättning, varom stadgas i 10 kap. 32 § 1 och 2 mom. vattenlagen.

Genom beslut av Kungl. Maj:t den 20 juni 1935 har lantbruksstyrelsen bemyndigats ej mindre att under budgetåret 1935/1936 och framdeles för budgetår, intill dess annorlunda förordnas, hos lantbruksingenjörer och nyssberörda lantbruksstipendiater anställa förste assistenter och assistenter med en anställningstid av sammanlagt högst 575 månader, än även att för anställande under tid som nämnts av sistberörda assistenter med en högsta sammanlagd anställningstid, motsvarande vad av ovannämnda anställningstid av 575 månader kan återstå, sedan därifrån avdragits den tid, som i enlighet med därför särskilt meddelade bestämmelser tagits i anspråk för förste assistenter, tilldela vederbörande befattningshavare statsbidrag med högst 125 kronor för månad, under villkor att befattningshavaren för nämnda ändamål av egna medel tillskjuter minst lika stort belopp som det i varje särskilt fall utgående statsbidraget.

I skrivelse den 30 augusti 1935 har lantbruksstyrelsen gjort framställning rörande anslagsbehovet för budgetåret 1936/1937 och har statskontoret däröver avgivit remissutlåtande den 26 september 1935.

I fråga om de särskilda i avlöningsstaten ingående posterna innebär *lantbruksstyrelsens förslag*, att posterna avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat samt särskilda löneförmåner till samma tjänstemän uppföras med oförändrade belopp. Genom den av 1935 års riksdag beslutade höjningen av det provisoriska dyrortstillägget för i bland annat Stockholm stationerade befattningshavare komme visserligen, framhåller styrelsen, sistnämnda post att belastas med ytterligare 120 kronor och överskridas med 40 kronor, men hade styrelsen ansett detta förhållande icke böra föranleda rubbning av postens belopp.

Beträffande åter posten arvoden och särskilda ersättningar föreslås den ändringen, att ur densamma skulle utbrytas det för arvoden till sju extra lantbruksingenjörer avsedda beloppet 33,600 kronor samt — då befattningarna i fråga borde ombildas till extra ordinarie tjänster — erforderligt avlöningsbelopp till dessa i stället uppföras såsom ny anslagspost, betecknad Avlöningar till extra ordinarie lantbruksingenjörer med 37,000 kronor, därav 32,300 kronor till grundavlöningar och 4,700 kronor till avlöningsförhöjningar. Ändringen skulle sålunda medföra en ökning av avlöningsanslaget med $(37,000 - 33,600 =)$ 3,400 kronor. Lantbruksstyrelsen anför härom följande.

De extra lantbruksingenjörerna torde med hänsyn till tjänstgöringsförhållanden och verksamhetens fortbestånd böra beredas pensionsrätt enligt civila tjänstepensionsreglementet. Dessa befattningar vore visserligen övergångstjänster, i det de extra lantbruksingenjörerna bildade den kår, varur de ordinarie lantbruksingenjörsbefattningarna rekryterades. I avseende härå finge dock framhållas att, även om under senare år de extra lant-

bruksingenjörerna jämförelsevis raskt blivit befordrade till ordinarie lantbruksingenjörsbefattningar, härutinnan torde komma att inträda en avgjord förändring, sedan numera sistnämnda befattningar till större delen nybesatts med yngre innehavare. Också vore det med hänsyn till möjligheten av inträffade fall av oförmåga till tjänstgöring på grund av olycksfall i tjänsten eller sjukdom av betydelse, att de extra lantbruksingenjörerna erhöles pensionsrätt. Därest frågan om familjepensionering för icke-ordinarie tjänstemän skulle vinna sin lösning och möjligheten att erhålla sådan pension göras beroende av, bland annat, att familjefadern för egen del vore pensionsberättigad, låge också häri ett starkt skäl för beredande av pensionsrätt åt de extra lantbruksingenjörerna. För beredande av tjänstepensionsrätt åt sistnämnda befattningshavare torde ifrågavarande befattningar böra ombildas till extra ordinarie tjänster.

Enligt Kungl. Maj:ts brev den 27 juni 1930 angående fastställelse av stat för statens lantbruksingenjörer, extra lantbruksingenjörer, lantbruksstipendiater m. m. skulle bestämmelserna i 1 avd. 2 kap. avlöningsreglementet för icke-ordinarie befattningshavare i tillämpliga delar gälla för extra lantbruksingenjörer, därvid dessa hänförts till 20 lönegraden. Vid ombildning av ifrågavarande arvodesbefattningar till extra ordinarie tjänster torde befattningshavarna böra placeras i samma lönegrad, till vilken de sålunda i vissa avseenden hänförts. Med hänsyn till att de extra lantbruksingenjörerna saknade fast stationeringsort samt kunde förflyttas till olika delar av landet i den mån behov därav förefunnes och därför dyrortsgrupperingen knappast torde kunna tillämpas på dem, syntes avlöningen till samtliga extra lantbruksingenjörer böra beräknas efter en och samma ortsgrupp, förslagsvis ortsgrupp D. Lönen i lägsta löneklassen inom nämnda lönegrad utgjorde för ortsgrupp D 4,782 kronor, vilket belopp sålunda nära sammanföle med det till extra lantbruksingenjör för närvarande utgående arvodet 4,800 kronor.

I sitt remissutlåtande över förslaget anför *statskontoret*:

Enligt statskontorets mening hade tillräckliga skäl icke blivit av lantbruksstyrelsen anförda för beredande åt extra lantbruksingenjörer av extra ordinarie anställning. Ämbetsverket ansåge sig särskilt böra framhålla, att en inplacering i enlighet med föreliggande förslag av samtliga extra lantbruksingenjörer i samma dyrortsgrupp, oavsett å vilken ort vederbörande tjänstgjorde, skulle innebära ett betänkligt avsteg från den till grund för gällande avlöningsreglemente liggande principen, att avlöningsförmåner till befattningshavare, å vilka reglementet ägde tillämpning, skulle utgå efter den ortsgrupp, till vilken vederbörandes stationeringsort blivit hänförd. Statskontoret ansåge det uteslutet att beträffande extra lantbruksingenjörer vidtaga den av lantbruksstyrelsen föreslagna anordningen.

Härutöver ville statskontoret som sin mening uttala, att arvodesformen syntes vara väl lämpad för ifrågavarande övergångstjänster och torde även i fortsättningen böra bibehållas. Att märka vore, att samtliga nuvarande extra lantbruksingenjörer tillträtt sina befattningar så sent som år 1933 eller senare. I betraktande härav torde det i varje fall icke för närvarande kunna sägas föreligga några särskilda skäl för beredande av pensionsrätt åt ifrågavarande befattningshavare, i synnerhet som pensionsberättigande anställningsform icke ansetts böra tillkomma innehavare av andra övergångstjänster inom olika grenar av statsförvaltningen.

Anslaget till avlöningar åt lantbruksingenjörer och deras biträden torde i betraktande av vad sålunda anförts böra för budgetåret 1936/1937 uppföras med samma belopp som för budgetåret 1935/1936.

*Departements-
chefen.*

Förslaget om beredande av extraordinarie anställning åt de extra lantbruksingenjörerna kan jag på skäl statskontoret anført icke biträda.

Emellertid vill jag för egen del föreslå vissa ändringar i nu gällande avlöningsstat, hänförande sig till anslagsposten arvoden och särskilda ersättningar. Enligt från lantbruksstyrelsen inhämtade uppgifter beräknas från det i sagda post ingående beloppet till arvoden åt assistenter skola under budgetåret 1935/1936 resp. 1936/1937 bestridas ålderstilllägg och dyrortstilllägg åt förste assistenter till belopp, som härefter angivas:

	1935/1936	1936/1937
ålderstilllägg.....	kronor 13,980	16,740
dyrortstilllägg.....	» 6,840	6,840
Därest såsom för innevarande budgetår är fallet sammanlagda arvodesbeloppet för assistenter upptages till 87,000 kronor, återstår till grundavlöningar till förste assistenter samt bidrag till avlöning åt assistenter.....	» 66,180	63,420
	Summa kronor 87,000	87,000.

Anordningen med ett fixt belopp till arvoden till assistenter — inbegripande jämväl kostnader för ålderstilllägg och dyrortstilllägg åt förste assistenter — medför sålunda den nackdelen att i samma mån som utbetalningarna för dylika tillägg öka, reduceras de medel, vilka bliva tillgängliga för grundavlöning åt förste assistenter och avlöning av assistenter. Detta är uppenbarligen icke tillfredsställande. De för nämnda avlöningar disponibla medlen böra icke vara beroende av växlingarna i utgifter för ålders- och dyrortstilllägg. Med hänsyn härtill förordar jag, att till grundavlöning åt förste assistenter och avlöning av assistenter fastställes ett visst belopp, samt att för ålders- och dyrortstilllägg särskilda, förslagsvis angivna belopp beräknas. Till nyssnämnda avlöningar torde böra för nästa budgetår anvisas samma belopp som det, vilket innevarande budgetår avses skola användas för ändamålet eller, efter viss avrundning, 66,000 kronor. Till ålderstilllägg bör i anslutning till förut angivna beräkningar förslagsvis avses ett belopp av 16,700 kronor, och till dyrortstilllägg bör förslagsvis beräknas 6,800 kronor.

I formellt avseende bör ifrågavarande post till arvoden och särskilda ersättningar undergå den ändringen, att postens beteckning fullständigas genom tillägg av orden »bestämde av Kungl. Maj:t». Vidare bör posten, i anslutning till vad nyss anförts, redan i den riksdagen underställda staten uppdelas å en delpost för grundbelopp och särskilda delposter för övriga förmåner. Under delposten till grundbelopp böra inrymmas, förutom förutnämnda belopp 66,000 kronor till förste assistenter och assistenter, de för arvoden till extra lantbruksingenjörer och till lantbruksstipendiater avsedda beloppen om 33,600 kronor och 24,000 kronor. Ifrågavarande post kommer

sålunda att uppgå till 123,600 kronor. Under en delpost för ålderstillägg bör upptagas det för förste assistenter i sådant hänseende beräknade beloppet 16,700 kronor. Slutligen bör under en tredje delpost beräknas dels kostnaderna för dyrortstillägg åt förste assistenter med 6,800 kronor, dels ock de särskilda förmåner åt icke-ordinarie befattningshavare, för vilka under särskild post nu finnes uppfört ett belopp av 1,200 kronor och som avse läkarvård, begravningshjälp m. m. dylikt enligt avlöningsbestämmelserna för icke-ordinarie befattningshavare. Delposten i fråga bör alltså uppföras med 8,000 kronor.

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, skulle vid bifall till vad jag sålunda föreslagit uppföras med (123,600 + 16,700 + 8,000 =) 148,300 kronor.

Med upptagande av övriga poster under anslaget till oförändrade belopp, skulle medelsbehovet för nästa budgetår komma att uppgå till (165,600 + 148,300 + 500 =) 314,400 kronor eller 2,500 kronor högre belopp än innevarande budgetår.

Enligt de av 1934 års riksdag godkända grunderna torde personalförteckningen för lantbruksingenjörer, ehuru beträffande densamma icke ifrågasättes någon ändring, underställas riksdagen för godkännande.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) för lantbruksingenjörer fastställa följande

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat.

Befattning	Lönegrad
24 lantbruksingenjörer	B 21;

- 2) godkänna följande avlöningsstat för lantbruksingenjörer och deras biträden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 165,600
2. Arvoden och särskilda ersättningar bestämda av Kungl. Maj:t:	
a) grundbelopp	kronor 123,600
b) ålderstillägg åt förste assistenter, <i>förslagsvis</i> »	16,700
c) vissa särskilda löneför- måner, <i>förslagsvis</i>	8,000
	» 148,300
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie tjänste- män, <i>förslagsvis</i>	» 500

Summa kronor 314,400;

3) till *Lantbruksingenjörer och deras biträden: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 314,400.

[6.] 4. *Lantbruksingenjörer och deras biträden: Reseersättningar, förslagsanslag.* För ifrågavarande ändamål är för innevarande budgetår anvisat ett förslagsanslag av 280,000 kronor. Medelsåtgången utgjorde för budgetåret 1934/1935 nära 260,000 kronor. Under budgetåren 1932/1933 och 1933/1934 hava för ändamålet åtgått i runda tal 282,000 kronor, respektive 281,000 kronor.

I skrivelse den 30 augusti 1935 har *lantbruksstyrelsen* gjort framställning om oförändrat anslag för nästa budgetår.

*Departements-
chefen.* Med biträdande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruksingenjörer och deras biträden: Reseersättningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 280,000.

[7.] 5. *Statskonsulenter m. m.: Avlöningar, förslagsanslag.* För ändamålet är å riksstaten uppfört ett förslagsanslag av 38,600 kronor, som disponeras enligt följande av 1935 års riksdag godkända

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i> ..	kronor 26,340
2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	» 8,800
3. Arvode till stipendiat i boskapsskötsel	» 2,500
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 960

Summa kronor 38,600.

I skrivelse den 30 augusti 1935 rörande anslagsbehovet för budgetåret 1936/1937 har *lantbruksstyrelsen* med hänsyn till den förhöjning av det provisoriska dyrortstillägget, som av fjolårets riksdag tillerkänts vissa befattningshavare i bland annat Stockholm, ifrågasatt en ökning av anslagsposten särskilda löneförmåner till ordinarie tjänstemän med ($4 \times 120 =$) 480 kronor, d. v. s. till 1,440 kronor eller, för erhållande av en jämn slutsumma å anslaget, till 1,460 kronor. Övriga anslagsposter hava föreslagits till oförändrade belopp.

*Departement.s-
chefen.* Jag har intet att erinra mot *lantbruksstyrelsens* förslag, vilket ansluter sig till de grunder för beräkning av provisoriskt dyrortstillägg under budgetåret 1936/1937 åt vissa befattningshavare i statens tjänst, som chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor angivit.

Beteckningen av avlöningsstatens tredje anslagspost torde för vinnande av större likformighet med övriga statuppställningar böra ändras till »Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t».

I anslutning till de av 1934 års riksdag godkända grunderna torde personalförteckningen för statskonsulenter, beträffande vilken emellertid icke ifrågasattes någon ändring, böra underställas riksdagen för godkännande.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) för statskonsulenter fastställa följande

Befattning	Personalförteckning.	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.		
1 statskonsulent i boskapsskötsel		B 24
1 statskonsulent i svinskötsel		B 24
1 statskonsulent i får- och getskötsel		B 24

Anm. Vid inträffande ledighet å någondera av befattningarna må befattningen icke återbesättas med mindre Kungl. Maj:t efter riksdagens medgivande därtill lämnar tillstånd.

Tjänsteman å övergångsstat.

- 1 statskonsulent i mejerihushållning B 24;

- 2) godkänna följande avlöningsstat för statskonsulenter m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 26,340
2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	» 8,800
3. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	» 2,500
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 1,460

Summa kronor 39,100;

- 3) till *Statskonsulenter m. m.*: *Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av . . . kronor 39,100.

[8.] **6. Statskonsulenter m. m.: Reseersättningar, förslagsanslag.** Innevarande budgetår är för ändamålet anvisat ett förslagsanslag av 7,000 kronor.

Efter förslag av lantbruksstyrelsen hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *Departements-
chefen.*

att till *Statskonsulenter m. m.*: *Reseersättningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 7,000.

[9.] 7. **Fiskeriintendenter m. m: Avlöningar, förslagsanslag.** För ifrågasvarande ändamål är å riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett förslagsanslag av 80,900 kronor, att disponeras enligt följande av 1935 års riksdag godkända

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i> ..	kronor 65,920
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 13,500
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 1,240
4. Särskild löneförmån till ordinarie tjänsteman, <i>förslagsvis</i>	» 240
Summa kronor 80,900.	

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, skall enligt Kungl. Maj:ts beslut den 20 juni 1935 disponeras på följande sätt:

Arvode till en fiskeriingenjör	kronor 4,000
Arvoden till två fiskeristipendiater, vardera arvodet å 3,000 kronor, vilket belopp efter tre år kan höjas med 500 kronor	» 7,000
Arvode till en extra fiskeristipendiat	» 2,500
Summa kronor 13,500.	

Genom beslut samma dag har Kungl. Maj:t vidare bemyndigat lantbruksstyrelsen att för budgetåret 1935/1936 och framdeles för budgetår, intill dess annorlunda förordnas, antaga en extra fiskeristipendiat ävensom att meddela de närmare föreskrifter rörande stipendiatsens åligganden, som bära lända till efter rättelse.

Jag vill erinra, att intill budgetåret 1933/1934 under flera år medel använts för anställande av två extra fiskeristipendiater. På förslag av Kungl. Maj:t (se IX H. T. 1933 p. 130) reducerades emellertid från och med nämnda budgetår i besparingssyfte medelsanvisningen att omfatta arvode till allenast en dylik stipendiat.

I skrivelse den 30 augusti 1935 angående anslagsäskande för budgetåret 1936/1937 har *lantbruksstyrelsen* hemställt om ökning av anslagsposten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, med 2,500 kronor samt motsvarande ökning av anslaget slutsumma i syfte att möjliggöra anställande av ytterligare en extra fiskeristipendiat. Styrelsen anför här om följande.

Under de två närmaste åren komme två av de nuvarande fiskeriintendenterna och under 1939 ytterligare en att avgå från sina tjänster. Därefter komme med ett eller annat års mellanrum ytterligare ledigheter att uppstå inom fiskeristaten. Enligt § 23 mom. 2 instruktionen för statens lokala fiskeradministration den 27 juni 1930 (nr 296) erfordrades för att kunna antagas till fiskeriintendent bland annat att hava minst fyra år tjänstgjort såsom statens fiskeristipendiat eller ock annorledes förvärvat praktisk erfarenhet i de ämnen, som tillhörde fiskeriintendents verksamhet. Dessa kompetensfordringar komme att fyllas endast av de två nuvarande fiskeri-

stipendiaterna. För att i görligaste mån kunna med kompetenta personer uppehålla ledigblivna befattningar, vore det därför angeläget att från och med budgetåret 1936/1937 anställa ytterligare en extra fiskeristipendiat.

En dylik förstärkning av arbetskrafterna vore emellertid påkallad även ur andra synpunkter. Under senare år hade fiskeriärendenas antal starkt ökats, vilket gjort det alltmer erforderligt att i större omfattning än tidigare kunna taga fiskeristipendiaterna i anspråk för biträde med arbeten å lantbruksstyrelsens fiskeribyrå. Detta hade emellertid de senaste åren kunnat ske endast i ringa omfattning. Den ene av de två stipendiaterna hade nämligen liksom tidigare även varit assistent vid svenska hydrografisk-biologiska kommissionen, varförutom han de senaste åren i stor utsträckning vikarierat för fiskeriintendenten i västerhavets distrikt under denne beviljad tjänstledighet för fullgörande av offentligt uppdrag. Den andre ordinarie stipendiaten hade alltsedan den 15 november 1933 under så gott som hela tiden varit förordnad såsom tjänstförrättande fiskeriintendent i mellersta distriktet under den ordinarie intendents tjänstledighet för utförande av offentligt uppdrag. Detta hade gjort, att endast den extra stipendiaten kunnat för sin utbildning i större utsträckning tagas i anspråk såsom biträde på fiskeribyrån. För arbetet på denna byrå vore det därför i hög grad önskvärt, att medel ansloges för ytterligare en extra fiskeristipendiat. Såsom ytterligare skäl finge framhållas, att det med undantag för fiskeriintendenten i västerhavets distrikt icke varit möjligt för en fiskeriintendent att under sin semester få vikarie förordnad.

I remissutlåtande häröver den 12 oktober 1935 har *statskontoret* anfört följande.

Enligt vad som framginge av Kungl. Maj:ts proposition nr 264 till 1930 års riksdag angående åtgärder för upphjälpande av sötvattensfisket m. m., framhöll lantbruksstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 14 december 1929 i detta ämne bland annat, att genom förverkligande av lantbruksstyrelsens förslag till en ordnad undersöknings- och försöksverksamhet å fiskets område en del besparingar å annat håll skulle kunna bli möjliga. Bland annat skulle under nämnda förutsättning kunna avvaras en av de dåvarande två extra fiskeristipendiat, vartill Kungl. Maj:t på framställning av lantbruksstyrelsen årligen beviljade medel från reservationsanslaget till befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen. Genom beslut vid 1930 års riksdag kom en dylik undersöknings- och försöksverksamhet till stånd.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit torde tillräcklig anledning icke föreligga att nu ånyo anställa ytterligare en extra fiskeristipendiat. Därest det i något fall skulle visa sig vara förenat med svårighet att återbesätta ledigbliven befattning som fiskeriintendent, torde sådan tjänst utan större olägenhet kunna under någon kortare övergångstid uppehållas på förordnande. Ämbetsverket funne sig fördenskull icke böra förorda bifall till lantbruksstyrelsens hemställan om höjning av ifrågavarande anslag.

I likhet med statskontoret finner jag mig ej kunna tillstyrka, att någon höjning av ifrågavarande anslag i avsikt att bereda medel för anställande av ytterligare en extra fiskeristipendiat nu sker. Med anledning av vad lantbruksstyrelsen i motiveringen till förslaget anfört må framhållas, att, i den mån ökning av arbetskrafterna vid styrelsens fiskeribyrå kan vara av för-

*Departement-
chefen.*

hållandena påkallad, medel härför torde böra anvisas under styrelsens avlöningsanslag.

Jag ifrågasätter emellertid för egen del vissa ändringar i nu gällande avlöningsstat för fiskeriintendenter. För vinnande av större likformighet med andra dylika stater torde posten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, i själva staten böra uppdelas på två delposter, nämligen en bestämd delpost för grundbelopp å 12,500 kronor och en förslagsvis beräknad delpost för arvodesförhöjningar å 1,000 kronor. Vidare torde beteckningen av avlöningsstatens tredje anslagspost, vilken post avser utgifter för renskrivning, böra ändras till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal samt uppföras såsom bestämd post. Slutligen torde i anslutning till de grunder för beräkning av dyrortstillägg under nästa budgetår, chefen för finansdepartementet förut i dag angivit, posten särskild löneförmån till ordinarie tjänsteman böra ökas med 120 kronor, vilken höjning dock för avrundning av anslagets slutbelopp till jämnt hundratal kronor torde begränsas till 100 kronor. Posten torde sålunda uppföras med 340 kronor. Härav föranledes en motsvarande ökning av anslagets slutsumma eller till 81,000 kronor.

Enligt de av 1934 års riksdag godkända grunderna torde personalförteckningen för fiskeriintendenter, ehuru beträffande densamma icke ifrågasättes någon ändring, underställas riksdagen för godkännande.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) för fiskeriintendenter fastställa följande

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat.

Befattning	Lönegrad
7 fiskeriintendenter	B 26;

- 2) godkänna följande avlöningsstat för fiskeriintendenter m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	65,920
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a) Grundbelopp.....	kronor	12,500
b) Arvodesförhöjningar, <i>förslagsvis</i> »	1,000	» 13,500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	1,240
4. Särskild löneförmån till ordinarie tjänsteman, <i>förslagsvis</i>	»	340

Summa kronor 81,000;

3) till *Fiskeriintendenter m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 81,000.

[10.] 8. **Fiskeriintendenter m. m.: Omkostnader, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är för ändamålet uppfört ett förslagsanslag av 35,400 kronor, som disponeras enligt av Kungl. Maj:t den 20 juni 1935 fastställd omkostnadsstat.

I skrivelse den 30 augusti 1935 har *lantbruksstyrelsen* anfört, att anställandet, på sätt under föregående punkt ifrågasatts, av ytterligare en extra fiskeristipendiat givetvis komme att medföra vissa resekostnader, men att dessa icke torde redan från början bliva så avsevärda, att någon ökning behövde vidtagas för nästa budgetår av det i omkostnadsstaten ingående beloppet till reseersättningar.

Jag har under nästföregående punkt ansett mig icke kunna biträda förslaget om beredande av medel för anställande av ytterligare en extra fiskeristipendiat. Vid sådant förhållande och då eljest icke föreligger anledning till ändring av anslagsbeloppet, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departement-
chefen.*

att till *Fiskeriintendenter m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av . . kronor 35,400.

[11.] 9. **Lantbruksattachéer: Avlöningar, förslagsanslag.** Till avlöningar åt lantbruksattachéerna i London, Berlin och Riga har för budgetåret 1935/1936 anvisats ett anslag av 36,500 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts brev den 9 september 1927 angående organisationen av lantbruksattachébefattningarna m. m. med däri den 8 juni 1928 vidtagen ändring utgår av förevarande anslag till arvode åt varje attaché 9,000 kronor samt såsom extra ortstillägg åt attachén i London 5,500 kronor, åt attachén i Berlin 3,000 kronor och åt attachén i Riga 1,000 kronor.

Ytterligare åtnjuta lantbruksattachéerna dyrtidstillägg å arvodena och de extra ortstilläggen enligt för oreglerade verk gällande grunder, vilka dyrtidstillägg emellertid avföras från huvudtitelns allmänna anslag för ändamålet.

I skrivelse den 30 augusti 1935, varöver infordrade utlåtanden avgivits den 15 oktober 1935 av allmänna civilförvaltningens lönenämnd och den 26 oktober 1935 av statskontoret, har *lantbruksstyrelsen* gjort framställning om beviljande för nästa budgetår av anslagsmedel för lantbruksattachéernas avlöning. Vid framställningen har fogats förslag till avlöningsstat, vilken slutar å ett belopp av 42,900 kronor. Förslaget utgår från att befattningarna i fråga skulle omregleras från arvodestjänster till befattningar å extra stat i lönegraden B 28. Styrelsen har i sin framställning anfört i huvudsak följande.

Även med bortseende från, att ifrågavarande befattningar under rådande särskilda svårigheter ifråga om avsättningen av Sveriges exportöverskott av jordbruksprodukter kommit att framstå såsom särskilt betydelsefulla, torde

det kunna sägas, att systemet med särskilda lantbruksrepresentanter i utlandet numera prövats och befunnits ändamålsenligt. Såvitt nu kunde överblickas, funnes ej heller anledning antaga annat, än att dylika lantbruksattachéer skulle visa sig behöfliga å de orter, där sådana nu funnes, d. v. s. i London, Berlin och Riga. Under sådana förhållanden torde tiden vara inne, att ifrågavarande befattningshavare bereddes något tryggare anställningsförhållanden än de för närvarande hade. Detta syntes särskilt motiverat av önskvärdheten att befattningshavarna, som syntes regelmässigt komma att under längre tid kvarstå i sina ifrågavarande befattningar, kunde erhålla pensionsrätt. Lantbruksstyrelsen ville i detta sammanhang erinra, att nämnda önskemål numera tillgodosetts i vad avsåge såväl handelsattachéerna som vissa pressattachéer.

Då lantbruksstyrelsen icke ansett tiden ännu vara inne att framlägga förslag om lantbruksattachébefattningarnas uppförande å ordinarie stat, hade styrelsen stannat vid att föreslå, att berörda befattningar ombildades till tjänster å extra stat i enlighet med bestämmelserna i 1 kap. av kungörelsen den 15 juni 1935 (nr 397) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid nyreglerade verk inom allmänna civilförvaltningen. Härigenom skulle lantbruksattachéerna beredas viss trygghet i sina befattningar samtidigt som möjligheten att utan särskilda kostnader för statsverket vidtaga omändringar i fråga om befattningarna skulle kvarstå. Vidare torde möjlighet föreligga för Kungl. Maj:t att genom särskilt beslut förordna, att civila tjänstepensionsreglementet skulle gälla i avseende å ifrågavarande befattningshavare.

Beträffande lantbruksattachéernas allmänna tjänsteställning hade styrelsen vid tidigare tillfällen funnit sig böra hävda, att desamma vore att jämställa med statskonsulenterna på jordbruksområdet, vilka vore placerade i lönegrad B 24 i gällande avlöningsreglemente. Med hänsyn till att lantbruksattachéerna numera ofta hade att mera självständigt uppträda och bevaka hemlandets intressen på jordbruksområdet och att de vid traktatförhandlingar och andra överläggningar med vederbörande land ej sällan visade sig hava viktiga uppgifter att fylla, funne sig emellertid styrelsen nu icke kunna förorda deras inplacering i lägre lönegrad än B 28. Härvid torde erinras, att de genom beslut av 1931 års riksdag inrättade befattningarna såsom handelsråd i Berlin, Paris och Washington hänförts till 30:e lönegraden, ävensom att, sedan 1935 års riksdag anvisat nödiga medel till anställande av pressombud såsom extra ordinarie tjänstemän vid vissa beskickningar, dessa pressombud hänförts till 26:e lönegraden.

Även ur lönesynpunkt syntes den föreslagna placeringen i lönegraden B 28 påkallad. Bortsett från de extra ortstilläggen, vilka avsåge att kompensera de å respektive stationeringsorter extra ordinära levnadskostnaderna, utgjordes sålunda lantbruksattachés avlöning av ett arvode å 9,000 kronor jämte dyrtidstillägg därå enligt för oreglerade verk gällande grunder, eller sammanlagt för närvarande $\left(9,000 + \frac{28 \times 7,200}{100} =\right)$ 11,016 kronor. Ombildades lantbruksattaché till tjänsteman å extra stat i 28:e lönegraden, skulle han med för närvarande utgående dyrtidstillägg komma i åtnjutande av en avlöning, beräknad för G-ort, av lägst $\left(9,060 + \frac{10 \times 8,400}{100} =\right)$ 9,900 kronor och högst $\left(10,500 + \frac{10 \times 8,400}{100} =\right)$ 11,340 kronor. De nuvarande lantbruksattachéer-

na i London och Riga skulle på grund av den tid, varunder de uppehållit sina ifrågavarande befattningar, omedelbart komma i åtnjutande av avlöning enligt högsta, d. v. s. 30:e löneklassen och sålunda efter minskning med föreskrivet pensionsavdrag få uppbära en avlöning för år av 10,962 kronor. Med hänsyn till den pensionsrätt, som förutsattes skola tillkomma nämnda två attachéer, innebure förslaget alltså i realiteten en förbättring i avlöningshänseende för dem. Vad beträffade lantbruksattachén i Berlin, som tillträdde sin befattning 1932, skulle han enligt gällande avlöningsbestämmelser icke kunna bli berättigad till någon avlöningsförhöjning förrän under 1938. För att han icke skulle drabbas av en icke oväsentlig löneminskning, torde han skäligen böra tillerkännas ett personligt lönetillägg av 1,100 kronor. Allteftersom hans fortsatta tjänstgöring föranledde uppflyttning i högre löneklass, borde givetvis detta lönetillägg i motsvarande mån minskas.

De extra ortstilläggen skulle icke röna inverkan av nu ifrågasatt omreglering av förevarande befattningar. Emellertid hade lantbruksattachén i London vid upprepade tillfällen framhållit, att det för honom beräknade ortstillägget vore otillräckligt, och därför anhållit om förhöjning av detsamma. Kostnaderna för en lantbruksattaché att ståndsmässigt uppehålla sig torde också vara avsevärt mycket högre i London än i Berlin. Sålunda torde nämnas att, enligt vad lantbruksstyrelsen inhämtat, de till 30:e lönegraden hänfödda legationsråden vid svenska beskickningarna i London och Berlin, vilka beräknades icke hava någon representationsskyldighet, i ortstillägg uppbure, legationsrådet i London 15,800 kronor och legationsrådet i Berlin 6,300 kronor för år, samt att de till 26:e lönegraden hänfödda vice konsuln vid beskickningen i London och legationssekreteraren vid beskickningen i Berlin i ortstillägg uppbure den förra 9,800 kronor och den senare 3,800 kronor. Nu utgående extra ortstillägg till lantbruksattachéerna syntes sålunda över huvud vara lågt beräknade, varjämte det lantbruksattachén i London tillkommande ortstillägget, 5,500 kronor, med hänsyn till levnadskostnaderna å respektive orter vore relativt sett lägre än det till lantbruksattachén i Berlin utgående ortstillägget å 3,000 kronor. Lantbruksstyrelsen ansåge sig böra föreslå, att de till lantbruksattachéerna i London och Berlin utgående ortstilläggen höjdes med 1,500 respektive 500 kronor, eller alltså till 7,000 respektive 3,500 kronor för år.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har anfört bland annat följande.

Ur de synpunkter, lönenämnden hade att företräda, hade nämnden icke något att erinra mot att lantbruksattachéerna erhöle något tryggare anställningsförhållanden än de för närvarande gällande. Emellertid ville lönenämnden erinra, att pressattachébefattningarna vid 1935 års riksdag ombildats till extra ordinarie tjänster och icke — såsom jämväl ifrågasatts — till tjänster å extra stat. Motivet härför vore, att sistnämnda anställningsform skulle hava nödvändiggjort, att befattningarnas antal och lönegradsplacering bestämts genom riksdagsbeslut, varigenom möjligheterna för Kungl. Maj:t att vid behov vidtaga ändrade dispositioner i avseende å pressombudens anställningsvillkor och placering skulle hava starkt begränsats. Samma motiv syntes lönenämnden föreligga för att även lantbruksattachétjänsterna ombildades till extra ordinarie befattningar i stället för, såsom lantbruksstyrelsen föreslagit, till befattningar å extra stat. Vid en reglering av lantbruksattachéernas anställnings- och avlöningsförhållanden på nu angivna sätt kunde dessa tjänstemän förklaras bli berättigade till tjänstepension enligt bestämmelserna i civila tjänstepensionsreglementet.

Det skulle kunna ifrågasättas, huruvida ej lantbruksattachéerna i likhet med pressattachéerna borde inplaceras i 26:e lönegraden i löneplanen för extra ordinarie tjänstemän. Emellertid syntes de betydande krav, som ställdes på dessa tjänstemän såsom representanter för hemlandets intressen på jordbrukets område, och den mera självständiga ställning, de i sin verksamhet intoge, utgöra skäl för att de placerades något högre å löneskalan än pressattachéerna. Nämnden ansåge sig fördenskull kunna förordna, att de hänfördes till 28:e lönegraden enligt sagda löneplan. Därvid torde icke kunna undvikas, att de nuvarande innehavarna av dessa tjänster nödgades vidkännas viss löneminskning. Beträffande frågan om beredande åt dem av kompensation för sådan inkomstminskning ville lönenämnden allenast erinra därom, att enligt vad nämnden erfarit åt pressattachéerna beretts liknande kompensation genom reglering av det till dem utgående extra ortstillägget.

Statskontoret har — i betraktande av att pressattachéerna erhållit extraordinarie anställning och därmed även pensionsrätt enligt bestämmelserna i civila tjänstepensionsreglementet samt med hänsyn till vad lantbruksstyrelsen i ärendet anfört — ansett sig icke böra göra någon erinran mot att även lantbruksattachéerna bereddес pensionsberättigande anställning. Då det gällde allenast ett fåtal befattningshavare med jämförelsevis fasta anställnings- och avlöningsförhållanden anslöte sig statskontoret till lantbruksstyrelsens förslag att ifrågavarande befattningar skulle uppföras å extra stat. Mot den av lantbruksstyrelsen föreslagna lönegraden, B 28, hade statskontoret intet att invända liksom ej heller mot förslaget att i händelse av bifall till framställningen lantbruksattachén i Berlin bereddес ett personligt lönetillägg för att förekomma för honom eljest inträdande löneminskning. Vad däremot anginge den föreslagna förhöjningen av ortstilläggen till lantbruksattachéerna i London och Berlin, kunde statskontoret — under erinran att de nuvarade ortstilläggen för ej länge sedan varit föremål för en ingående prövning [se IX H. T. 1928 sid. 184 ff.] — icke finna, att tillräckliga skäl blivit anförda för bifall till framställningen i denna del.

*Departements-
chefen.*

Lika med lantbruksstyrelsen och de i ärendet hörda myndigheterna tillstyrker jag, att lantbruksattachéerna beredas sådan anställning, att civila tjänstepensionsreglementet kan bli tillämpligt å dem. Vad anställningsformen beträffar biträder jag lantbruksstyrelsens av statskontoret understödda förslag att befattningarna uppföras å extra stat. Det av lönenämnden åberopade, vid pressattachébefattningarnas ombildning andragna skälet för sistnämnda befattningshavares anställning såsom extra ordinarie tjänstemän torde icke här äga giltighet. Något behov att under löpande budgetår kunna vidtaga ändring i fråga om lantbruksattachéernas anställningsvillkor och placering torde nämligen ej föreligga. Mot den föreslagna lönegraden, B 28, synes i betraktande av lantbruksattachéernas arbetsuppgifter och ställning ej något vara att erinra.

Efter näst högsta löneklassen i lönegraden B 28, dyrortsgrupp G, uppgår, om pensionsavdrag med 354 kronor frånräknas, avlöningen för en var av ifrågavarande tre befattningshavare till (10,500 — 354 =) 10,146 kronor. I

den avlöningsstat, som bör underställas riksdagen för godkännande, torde sålunda böra under en anslagspost till avlöningar till tjänstemän å extra stat upptagas ett förslagsvis angivet belopp av ($3 \times 10,146 =$) i runt tal 30,400 kronor. Beträffande samtliga de tre nuvarande innehavarna av befattningarna torde böra tillses; att de ej lida ekonomisk förlust genom övergången till den nya anställningsformen. Den lönefyllnad, som på grund härav kan behöva utgå, bör avföras å berörda, förslagsvis beräknade anslagspost. Något särskilt belopp torde sålunda ej behöva beräknas för ändamålet.

Vad angår ortstilläggen synas, såsom lantbruksstyrelsen framhållit, de för närvarande i sådant hänseende för lantbruksattachéerna i London och Berlin utgående beloppen vara, med hänsyn såväl till levnadskostnaderna som till storleken av dylika tillägg för andra befattningshavare i liknande ställning, väl lågt beräknade. Jag har ansett mig böra biträda lantbruksstyrelsens förslag om förhöjning av beloppen till för lantbruksattachén i London 7,000 kronor och för motsvarande befattningshavare i Berlin 3,500 kronor. Då ortstillägget för lantbruksattachén i Riga bör utgå med oförändrat belopp 1,000 kronor, kommer summan av ortstilläggen vid bifall till förslaget att utgöra 11,500 kronor. Beloppet torde i avlöningsstaten böra upptagas under en anslagspost till särskilda löneförmåner.

Avlöningsanslaget för lantbruksattachéer, som bör givas karaktär av förslagsanslag, torde sålunda böra för nästa budgetår uppföras med ($30,400 + 11,500 =$) 41,900 kronor.

Personalförteckningen för lantbruksattachéer torde böra föreläggas riksdagen för godkännande.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) för lantbruksattachéer fastställa följande

Personalförteckning.

Tjänstemän å extra stat.

Befattning	Lönegrad
3 lantbruksattachéer	B 28;

- 2) godkänna följande avlöningsstat för lantbruksattachéer, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 30,400
2. Särskilda löneförmåner	» 11,500

Summa kronor 41,900;

- 3) till *Lantbruksattachéer*: *Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 41,900.

[12.] **10. Lantbruksattachéer: Omkostnader.** För innevarande budgetår är i riksstaten till bestridande av expens- och resekostnader för lantbruksattachéerna uppfört ett omkostnadsanslag av 26,000 kronor.

*Departements-
chefen.* Efter förslag av lantbruksstyrelsen hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruksattachéer: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *anslag* av kronor 26,000.

C. Lantbruksakademien och försöksväsendet på jordbruksområdet.

[13.] **1. Lantbruksakademien: Avlöningar, förslagsanslag.** I riksstaten för innevarande budgetår äro för lantbruksakademien uppförda två anslag, nämligen ett förslagsanslag till avlöningar å 13,400 kronor samt ett obetecknat anslag till bidrag till museum, bibliotek m. m. å 12,000 kronor. Dyr-tidstillägg till akademiens befattningshavare å ordinarie stat bestridas från nionde huvudtitelns gemensamhetsanslag för detta ändamål.

Förstnämnda belopp disponeras enligt följande av 1935 års riksdag godkända

Avlöningsstat.

Utgifter.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	19,400
2. Särskilda löneförmåner till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	500
	Summa kronor 19,900.

Särskilda uppördsmedel.

Av lantbruksakademiens medel	6,500
	Nettoutgift kronor 13,400.

Vidare har Kungl. Maj:t den 20 juni 1935 för lantbruksakademien fastställt utgifts- och inkomststat för tiden $\frac{1}{7}$ 1935— $\frac{30}{6}$ 1936, balanserande å ett belopp av 84,150 kronor. Bland utgifterna hava upptagits bland annat för akademiens museum förslagsvis 9,000 kronor, för dess tidskrift förslagsvis likaledes 9,000 kronor och för dess bibliotek förslagsvis 6,000 kronor.

I två den 12 september 1935 dagtecknade skrivelser har *lantbruksakademien* hemställt, att för budgetåret 1936/1937 måtte för akademien anvisas dels till avlöningar ett oförändrat belopp av 13,400 kronor, dels ock till bidrag till museum, bibliotek m. m. ett med 4,000 kronor till 16,000 kronor förhöjt

belopp. Berörda höjning har motiverats med att de rådande valutaförhållandena medfört betydligt ökade kostnader för akademiens bibliotek. Vidare har framhållits, att jämväl tryckningskostnaderna för akademiens tidskrift — bland annat till följd av nya löneavtal — visat tendens att stiga.

Statskontoret har i remissutlåtande den 12 oktober 1935 funnit tillräckliga skäl för en anslagshöjning icke hava blivit anförda.

Jag får i detta sammanhang anmäla, att i en i anslutning till utskottsbehandlingen under 1935 års riksdag av riksstatens nionde huvudtitel utarbetad promemoria avseende tillämpningen i riksstatsförslaget av de nya grunderna för uppställningen av anslag och stater m. m. föreslagits viss omläggning av redovisningen å riksstaten av nu förevarande anslag. I promemorian har uttalats, att den under innevarande budgetår tillämpade ordningen, enligt vilken ett anslag behandlades såsom anslag för statens egen verksamhet och ett annat behandlades såsom bidragsanslag, ur flera synpunkter vore mindre lämplig. I stället borde för akademien uppföras ett enda anslag av förslagsanslags natur. Samtidigt med att ett dylikt anslag anvisades borde fullständig avlönings- och omkostnadsstat för akademien föreläggas riksdagen för godkännande, dock att de till omkostnader hänförliga utgifterna icke behövde specificeras.

Lantbruksakademien har i infordrat yttrande den 1 november 1935 med anledning av detta förslag förklarat sig anse, att den för närvarande tillämpade ordningen stode i noga överensstämmelse med de förhållanden, under vilka akademiens verksamhet försigginge. Akademien vore ej att anse såsom ett statens förvaltande ämbetsverk utan såsom ett självständigt rättssubjekt med egen förmögenhet. Med hänsyn till akademiens från den egentliga statsförvaltningen fristående ställning syntes det i hög grad oegentligt att rubricera anslaget till bidrag till museum, bibliotek m. m. såsom anslag för statens egen verksamhet. I viss mån annorlunda förhölle det sig med avlöningsanslaget, vilket avsåge akademiens sekreterare samt kamrerare och notarie. Dessas avlöningar bestredes till huvudsaklig del av statsmedel med ett mindre tillskott av akademiens medel. Övrig personal hos akademien avlönades däremot helt av sistnämnda medel. Att på sätt föreslagits underställa riksdagen en fullständig avlönings- och omkostnadsstat skulle innebära ett allt för starkt kringskärande av akademiens rörelsefrihet. Om överhuvud taget någon ändring ansåges böra vidtagas i den nuvarande ordningen för uppförande å riksstaten av anslagen till akademien, vore det lämpligare att det skedde en uppdelning på en officiell stat, upptagande de poster, till vilka bidrag utginge av statsmedel, och en enskild stat, upptagande övriga utgiftsposter. Förstnämnda stat skulle komma att upptaga avlöning till sekreterare samt till kamrerare och notarie ävensom omkostnader för museum, tidskrift och bibliotek.

I utlåtande den 15 november 1935 har *riksräkenskapsverket* efter remiss uttalat sig för att anslags- och statuppställningen för lantbruksakademien utan avseende å vad akademien anfört anordnades i huvudsaklig överens-

stämmelse med det i promemorian framlagda förslaget. Ämbetsverket har framhållit, att förslaget endast ginge ut på att staten för akademien och därmed redovisningen av akademiens egna inkomster knötes direkt till ett rikstatsanslag. Under sådana förhållanden och då samtidigt genom införande i staten av härför erforderliga föreskrifter garantier kunde skapas för att akademiens egna inkomster, i den mån de ej behövde tagas i anspråk för täckande av de mot desamma svarande utgifterna enligt den fastställda staten, fortfarande komme att reserveras för akademiens räkning, syntes det ämbetsverket uteslutet, att omläggningen skulle kunna komma att i något avseende inkräkta på akademiens nuvarande ställning.

*Departement-
chefen.*

Ehuru även jag är av den uppfattningen, att nuvarande fördelning av medelsanvisningen till lantbruksakademien å två anslag, varav behandlas det ena såsom anslag för statens egen verksamhet och det andra såsom bidragsanslag, icke är tillfredsställande, kan jag ej biträda det av riksräkenskapsverket förordade förslaget, enligt vilket medelsanvisningen skulle i sin helhet anses såsom avseende statlig verksamhet. Snarare torde enligt min mening, med hänsyn till den fristående ställning, akademien intager, kunna övertäckas huruvida ej jämväl avlöningsanslaget borde betraktas såsom bidragsanslag. Även vid tillämpning av detta betraktelsesätt skulle den anmärkning, som kan riktas mot det nuvarande systemet, bortfalla. På grund av den ställning, som akademiens sekreterare ävensom dess kamrerare och notarie intaga, synes dock icke heller en anordning enligt nyss antydda linjer vara fullt lämplig. Under sådana omständigheter och då den olägenhet, som är förenad med nu gällande anslagsanvisning, väsentligen är av formell art, torde övertäckande skäl tala för att någon ändring över huvud taget icke för närvarande sker. Jag tillstyrker sålunda, att även för nästa budgetår för lantbruksakademien anvisas dels ett avlöningsanslag dels ock ett anslag för bidrag till museum, bibliotek m. m.

Vad beträffar avlöningsanslaget har någon förändring icke ifrågasatts av akademien. För egen del vill jag emellertid föreslå, att den i avlöningsstaten upptagna anslagsposten för särskilda löneförmåner till ordinarie tjänstemän, nu 500 kronor, för nästa budgetår — i överensstämmelse med de grunder för beräkningen av provisoriskt dyrortstillägg, vilka chefen för finansdepartementet förut i dag under för flera huvudtitlar gemensamma frågor förordat — upptages höjd med 200 kronor. Anslaget torde sålunda bestämmas till 13,600 kronor. Personalförteckning för akademien, upptagande sekreteraren samt kamreraren och notarien, bör i enlighet med de nya grunderna för rikstatsanslag uppställning föreläggas riksdagen för godkännande.

Det av akademien framställda yrkandet om förhöjning av medelsanvisningen för bibliotek m. m. med 4,000 kronor kan jag i likhet med statskontoret ej tillstyrka. Ifrågavarande anslag torde liksom för innevarande budgetår böra upptagas till 12,000 kronor. Framställning härom kommer jag att göra under nästföljande punkt.

Under åberopande av det anförda hemställer jag nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) för lantbruksakademien fastställa följande

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat.

Befattning	Lönegrad
1 sekreterare	B 30
1 kamrerare och notarie	B 22;

- 2) godkänna följande avlöningsstat för lantbruksakademien att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

Utgifter.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat,
<i>förslagsvis</i>	kronor 19,400
2. Särskilda löneförmåner till ordinarie tjänstemän,
<i>förslagsvis</i>	» 700
	Summa kronor 20,100.

Särskilda uppbördsmedel.

Av lantbruksakademiens medel	kronor 6,500
	Nettoutgift kronor 13,600;

- 3) till *Lantbruksakademien*: *Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 13,600.

[14.] **2. Lantbruksakademien: Bidrag till museum, bibliotek m. m.** Under åberopande av vad jag anført under närmast föregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruksakademien*: *Bidrag till museum, bibliotek m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *anslag* av kronor 12,000.

[15.] **3. Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet: Avlöningar, förslagsanslag.** Till centralanstalten är å riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett förslagsanslag å 147,600 kronor till avlöningar. För dispositionen av anslagsbeloppet har riksdagen fastställt följande

Avlöningsstat.

1.	Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i> . . .	kronor	67,700
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
	a. Grundbelopp	kronor	38,500
	b. Personliga lönetillägg	»	552
			» 39,052
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> . . .	»	39,248
4.	Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	1,600
			<hr/> Summa kronor 147,600.

Genom beslut den 20 juni 1935 har Kungl. Maj:t föreskrivit, bland annat, att med återbesättande av en ordinarie vaktmästarbefattning vid centralanstalten må tillsvidare anstå; ägande styrelsen för anstalten att av härigenom uppkommande besparing å anslagsmedlen använda högst 3,000 kronor för år till anställande av tillfälliga arbetskrafter vid anstaltens lantbruksbotaniska avdelning,

samt att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ej må överskridas utan Kungl. Maj:ts samtycke.

Vid sidan av den med statsmedel understödda verksamheten har sedan åtskilliga år vid jordbruksavdelningen drivits utvidgad försöksverksamhet med särskilt donerade medel. Härom må erinras följande.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 12 november 1919 erhöi styrelsen för centralanstalten tillstånd att mottaga dels ett årligt belopp av 85,000 kronor under åren 1920—1924 dels ock ett engångsanslag av 10,000 kronor för en utvidgad försöksverksamhet vid jordbruksavdelningen, avseende främst en kraftigare utveckling å de lokala gödslingsförsökens område men dessutom försök och undersökningar rörande ogräsets bekämpande och kalkbehovet inom landets olika delar. Dessa medel ställdes till styrelsens förfogande av ett konsortium, kallat Ager, vilket bildats av vissa gödselmedelsfirmor samt ett antal utsädes- och kalkfirmor. Från det allmännas sida uppställdes som villkor för medlens mottagande, att de anordningar och åtgärder, som kunde komma att med desamma bekostas, icke finge bliva av den beskaffenhet, att de efter de fem årens utgång kunde medföra ekonomiska förpliktelser för statsverket. Vidare skulle förslag till inkomst- och utgiftsstat för användningen av medlen årligen för fastställelse föreläggas Kungl. Maj:t. Det visade sig sedermera, att de under nämnda femårsperiod till förfogande ställda medlen ej till fullo behövde tagas i anspråk för försöksverksamhetens bedrivande. Med hjälp av det fonderade överskottet och årligt bidrag efter periodens utgång av konsortiet Ager har verksamheten alltjämt fortsatt. Inkomst- och utgiftsstat för verksamheten för budgetåret 1935/1936 har fastställts av Kungl. Maj:t den 20 juni 1935.

Ytterligare må erinras, att enligt beslut av 1931 års riksdag (prop. nr 143; R. skr. nr 296) centralanstaltens avdelningar för lantbrukskemi och lantbruksbakteriologi samt viss del av dess avdelning för lantbruksbotanik skulle utbrytas från centralanstalten och inordnas i lantbrukshögskolan vid Ultuna. Enligt samma beslut skulle vidare den återstående delen av den

botaniska avdelningen ävensom centralanstaltens dåvarande avdelning för lantbruksentomologi upphöra med sin verksamhet samt ombildas till en till Experimentalfältet förlagd växtskyddsanstalt. Den till husdjursavdelningen hörande underavdelningen för mejerihantering skulle omändras till en självständig avdelning, från och med den 1 november 1933 förlagd till lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp. Den återstående delen av husdjursavdelningen samt avdelningen för jordbruk slutligen skulle under loppet av 1935 flyttas till Ultuna och bilda en ny centralanstalt för försöksväsendet på jordbruksområdet. Ifrågavarande organisationsplan hade den 1 november 1932 fullföljts så långt, att växtskyddsanstalten trätt i verksamhet och centralanstaltens underavdelning för mejerihantering ombildats till en självständig mejeriavdelning, vilken emellertid alltjämt ligger under centralanstalten. Vidare har centralanstaltens avdelning för lantbruksbakteriologi och viss del av dess avdelning för lantbrukskemi under hösten 1935 överflyttats till lantbrukshögskolan. Erforderligt anslag för sålunda överflyttade delar av centralanstalten har för budgetåret 1935/1936 upptagits på lantbrukshögskolans stat. Samtidigt hava särskilda medel upptagits på centralanstaltens stat för kvarvarande del av den lantbrukskemiska avdelningen, bestående av ett kemiskt driftslaboratorium vid anstalten. Vad avdelningen för lantbruksbotanik beträffar har någon annan förändring ännu ej skett än att medel till avlönande av dess föreståndare, som tillika är professor vid lantbrukshögskolan, fr. o. m. innevarande budgetår beräknas å högskolans stat.

Utöver vad som framgår av det nu anförda har den planerade omorganisationen hittills ej blivit genomförd. Med avseende å centralanstaltens avdelningar för jordbruk och husdjurskötsel må erinras, att jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 december 1931 tillkallade utredningsmän för utredning angående en mera enhetlig organisation av försöksverksamheten på växt- och trädgårdsodlingens område i betänkande den 16 december 1933 (stat. off. utr. 1933: 4) föreslagit, bland annat, vissa förändringar i organisationen av jordbruksavdelningen och i fråga om husdjursavdelningens framtida organisation förordat särskild utredning. Sedermera har genom särskild utredningsman verkställts vissa kompletterande utredningar rörande såväl husdjurs- som växtodlingsförsökens organisation. Ärendet är alltjämt beroende av Kungl. Maj:ts prövning.

I skrivelse den 12 september 1935 har *styrelsen för centralanstalten* gjort framställning om beredande av medel för anstaltens verksamhet under budgetåret 1936/1937. Styrelsen har vid beräkningen av anslagsbehovet utgått från, att några på förberörda utredningar grundade förslag icke komme att påverka medelsåtgången under budgetåret. Vidare har styrelsen räknat med att centralanstaltens nuvarande lantbruksbotaniska avdelning på grund av vid lantbrukshögskolan rådande lokalförhållanden icke skulle kunna flyttas till lantbrukshögskolan förrän tidigast efter ingången av 1937. Jämväl medel för mejeriavdelningen förutsättas skola anvisas å centralanstaltens stat; för avdelningen erforderliga lokaler antagas icke komma att stå till förfö-

gande vid Alnarp förrän tidigast under senare hälften av budgetåret 1936/1937. Anslagsäskandena grunda sig därför på nu bestående förhållanden vid anstalten.

Under återopande av vad styrelsen i motsvarande framställningar avseende de närmast föregående budgetåren anfört beträffande nödvändigheten av att anstaltens behov av anslagsmedel bleve i skäligen utsträckning tillgodosett, understryker styrelsen ytterligare, att det erbjöde hart när oöverbärliga svårigheter att med nu utgående anslag upprätthålla anstaltens försöksverksamhet. Viss ökning av anvisningarna till anstalten vore fördenskundgänglig. Vad angår förslagsanslaget till *avlönningar* borde sålunda medel beräknas för avlöande — utöver vad nu skedde — av en extra assistent och extra biträden å jordbruksavdelningen. Förslaget, som innebär uppreparande av ett för innevarande budgetår framställt yrkande (se IX H. T. 1935 sid. 45) och sammanhänger med den vid jordbruksavdelningen med förberörda donationsmedel hittills bedrivna utvidgade försöksverksamheten, motiveras av styrelsen sålunda:

Tack vare de av konsortiet Ager donerade medlen hade jordbruksavdelningen över huvud taget erhållit möjlighet att ställa sig i spetsen för hushållningssällskapens lokala gödslingsförsöksverksamhet. Endast genom denna donation kunde nämligen vid avdelningen anställas erforderliga extra assistenter med huvudsaklig uppgift att utarbeta detaljplaner för ifrågavarande försök ävensom att biträda vid försöksresultatens bearbetning och sammanställande. Genom anslag från donationsmedlen hade det även varit möjligt för jordbruksavdelningen att årligen publicera en redogörelse för de utförda lokala gödslingsförsöken. Med understöd av medlen i fråga hade vidare jordbruksavdelningen, bland annat, verkställt försök och undersökningar av kalkbehovet i landets olika delar, försök i samarbete med hushållningssällskapen för ogräsen bekämpande samt en mångfald specialförsök, avseende att påvisa, bland annat, det relativa värdet av olika konstgödselmedel innehållande samma slags växtnäringssämnen.

En omfattande och ur jordbrukets synpunkt värdefull verksamhet hade sålunda bedrivits med hjälp av ifrågavarande donationsmedel. Enär tidigare fonderade medel nu vore i det närmaste uttömda och större tillskott från enskilt håll till sagda verksamhet än det under de senaste åren erhållna, eller 16,000 kronor, icke torde kunna påräknas för budgetåret 1936/1937, funne styrelsen det vara angeläget, att staten tillskote det felande beloppet, på det att verksamheten måtte kunna upprätthållas i samma utsträckning som hittills.

I sin framställning om anslag till centralanstalten för budgetåret 1935/1936 hade styrelsen i berörda avseende föreslagit, att från den hittills av donerade medel bekostade verksamheten skulle till anstaltens stat överföras dels en assistent med ett årsarvode av 4,320 kronor, förutom dyrtidstillägg, och dels extra biträden för bearbetning och sammanställning av försöksresultat m. m. med arvoden å tillhoppa 7,200 kronor. Förslaget hade ej upptagits av Kungl. Maj:t och hade lämnats utan bifall av riksdagen, där det motionsvägen framförts. I syfte att centralanstaltens verksamhet på ifrågavarande område likväl skulle kunna upprätthållas, hade styrelsen sedermera mottagit särskilda anslag från svenska lantmännens riksförbund med 7,500 kronor och från

konsortiet Ager med 5,500 kronor, det senare beloppet avsett för bestridande av kostnaderna för tryckning av årsberättelse över den lokala gödslingsförsöksverksamheten. Från båda hållen hade betonats, att de lämnade beloppen vore att betrakta som engångsanslag och alltså icke kunde påräknas jämväl för ett kommande år. Vid sådant förhållande nödgades styrelsen upprepa sin i fjol gjorda framställning.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer styrelsen, att anstaltens avlöningsanslag för nästa budgetår höjes med i avrundat tal (4,320 + 7,200 =) 11,500 kronor.

Det är min avsikt att på grundval av förutnämnda utredningar underställa Kungl. Maj:t förslag till omläggning av den statsunderstödda försöksverksamheten i sådan tid, att framställning i ärendet kan göras till 1936 års riksdag. Berörda förslag torde ej påverka centralanstaltens arbetsuppgifter under budgetåret 1936/1937 eller anslagsberäkningen för anstalten nämnda budgetår. Inför den ifrågasatta omorganisationen kan jag emellertid i år lika litet som förra året tillstyrka någon ökning av anstaltens avlöningsanslag på sätt av anstaltsstyrelsen här föreslagits. Anvisningarna för nästa budgetår till anstalten torde böra begränsas till nu utgående anslag, med allenast vissa smärre ändringar, för vilka jag i det följande skall redogöra.

*Departement-
chefen.*

Såsom inledningsvis angivits har Kungl. Maj:t, efter det frågan underställts fjolårets riksdag (se IX H. T. 1935 sid. 49), förklarat, att med återbesättande av en ordinarie vaktmästarbefattning vid centralanstalten må tillsvidare anstå samt att styrelsen för anstalten äger att av härigenom uppkommande besparing å anslagsmedlen använda högst 3,000 kronor för år till anställande av tillfälliga arbetskrafter vid anstaltens lantbruksbotaniska avdelning. I denna anordning torde böra för nästa budgetår vidtagas den ändringen att sagda belopp av 3,000 kronor inräknas i anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal samt anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat minskas med belopp motsvarande vad som av sistnämnda anslagspost belöper å sagda befattning eller i runt tal 3,400 kronor. Ifrågavarande poster böra sålunda för nästa budgetår upptagas med 42,248 resp. 64,300 kronor.

Vidare torde i anslutning till de grunder för beräkning av provisoriskt dyrortstillägg för budgetåret 1936/1937 åt befattningshavare i statens tjänst, chefen för finansdepartementet förut denna dag angivit, posten särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän böra ökas med 600 kronor till 2,200 kronor.

Till personalförteckningen för anstalten torde vid bifall till den anordning, jag nyss föreslagit, fogas anmärkning därom, att en å ordinarie stat upptagen vaktmästarbefattning skall tillsvidare hållas obesatt.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet fastställa följande

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat.

Befattning	Lönegrad
3 avdelningsföreståndare	B 30
1 överassistent	B 26
1 laborator	B 26
4 vaktmästare	B 7;

Anm. En av vaktmästarbefattningarna skall tillsvidare hållas obesatt.

2) godkänna följande avlöningsstat för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 64,300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
a. Grundbelopp.....	kronor 38,500
b. Personliga lönetillägg	» 552
	» 39,052
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 42,248
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 2,200
	Summa kronor 147,800;

3) till Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 147,800.

[16.] 4. Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet: **Omkostnader, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är för ifrågavarande ändamål anvisat ett *förslagsanslag* av 87,300 kronor, som disponeras enligt av Kungl. Maj:t den 20 juni 1935 fastställd omkostnadsstat, upptagande utgifter till belopp av 106,800 kronor samt inkomster i form av särskilda uppbördsmedel till belopp av 19,500 kronor. Skillnaden mellan dessa belopp utgör den nettoutgift, till vars täckande anslaget uppförts.

Omkostnadsstaten är i sammandrag av följande utseende.

Utgifter.

A. Allmänna utgifter.....	kronor 28,900
B. Avdelningen för jordbruk.....	» 35,400
C. Kemiska driftslaboratoriet.....	» 9,000
D. Avdelningen för husdjursskötsel.....	» 18,600
E. Avdelningen för mejerihantering.....	» 8,200
F. Avdelningen för lantbruksbotanik.....	» 6,700

Summa kronor 106,800.

Särskilda uppbördsmedel.

1. Inkomster av anstaltens jordbruk.....	kronor	5,000
2. Inkomster av anstaltens ladugård.....	»	4,000
3. Hyresinkomster.....	»	10,500
	Summa kronor	19,500.

S a m m a n d r a g.

Utgifter.....	kronor	106,800
Särskilda uppbördsmedel.....	»	19,500
	Nettoutgift kronor	87,300.

I den under föregående punkt omförmälda, av *styrelsen för centralanstalten* ingivna skrivelsen med förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1936/1937 har beräknats en ökning av utgifterna med 13,900 kronor samt av de särskilda uppbördsmedlen med 3,500 kronor, och ifrågasättes i anslutning härtill en höjning av omkostnadsanslaget med 10,400 kronor. Beträffande de föreslagna höjningarna framgår av styrelsens skrivelse följande.

Avdelningen för jordbruk: Höjning föreslås av expenserna för institutionen med 1,000 kronor till 4,950 kronor, delvis beroende på att vissa av expenserna tidigare bestritts med donerade medel, vilka nu icke stå till förfogande. Vidare föreslås ökning av försökskostnaderna vid lokala fältförsök såväl vid underavdelningen för försök rörande jordens bearbetning m. m. som ock vid underavdelningen för växtodling. För vardera underavdelningen föreslås för sagda kostnader en höjning av anslagsmedlen med 3,000 kronor, eller till respektive 5,000 och 12,500 kronor. Höjningen motiveras med, att de numera ökade kraven på fältförsökens tillförlitlighet i och för sig medföra ökade försökskostnader.

Avdelningen för husdjurskötsel: Beträffande denna avdelning föreslås en ökning av expenserna med 300 kronor till 3,400 kronor samt av försökskostnaderna med 4,700 kronor till 10,200 kronor. Som motiv för ökningen av beloppet för försökskostnader anföres, att vissa av de undersökningar på området, som behöva upptagas, förutsätta en dyrbar apparatur och relativt kostbara anordningar i övrigt. Med ett genomförande av förslaget skulle även kunna vinnas, att husdjursavdelningen, därest den framdeles skulle förflyttas till Ultuna, kunde påbörja viss försöksverksamhet därstädes redan under 1936.

Avdelning för lantbruksbotanik: Här föreslås en ökning av utgifterna för övriga expenser med 1,100 kronor till 4,000 kronor, för förbrukningsmateriel med 100 kronor till 1,100 kronor samt för försökskostnader med 700 kronor till 2,700 kronor. Höjningarna motiveras med, att det vore utomordentligt svårt för avdelningen att med nuvarande starkt beskurna omkostnadsanslag prestera ett fullt tillfredsställande arbete.

Särskilda uppbördsmedlen förete ökning i fråga om hyresinkomster med 3,500 kronor.

I detta sammanhang torde jag få anmäla ytterligare en centralanstalten berörande fråga. Den 31 oktober 1930 anvisade Kungl. Maj:t, på framställning av styrelsen för centralanstalten, från nionde huvudtitelns anslag

till befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar ett belopp av 3,000 kronor för anordnande genom anstaltens försorg vid Lanna försöksgård under sommaren 1931 av två fortbildningskurser, den ena avsedd för ledare av fältförsök och den andra för medhjälpare till sådana ledare. Anslagsmedlen avsågos att disponeras till reseersättning åt kursdeltagarna samt resekostnadsersättning och arvoden åt vissa föredragshållare ävensom till kostnader för exkursioner m. m.

I skrivelse den 12 april 1935 hemställde styrelsen för centralanstalten, att ett belopp av 6,000 kronor måtte ställas till anstaltens förfogande för anordnande under 1935 av ytterligare fem fortbildningskurser för medhjälpare vid den lokala fältförsöksverksamheten. Framställningen föranledde enligt beslut den 10 maj 1935 icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I skrivelse den 12 september 1935 har *styrelsen för centralanstalten* ånyo gjort framställning om medelsanvisning för ändamålet, i det styrelsen hemställt, att 6,000 kronor måtte anvisas för anordnande under 1936 av fem dylika kurser.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till den ifrågasatta omorganisationen av försöksverksamheten synes medelsbehovet för centralanstalten under nästa budgetår icke böra beräknas till högre belopp än det för innevarande budgetår fastställda, om ej alldeles särskilda förhållanden till annat föranleda. Dylika förhållanden torde dock ej vara för handen. Erinras må tillika, att så sent som vid 1935 års riksdag medelsanvisningen till omkostnader vid jordbruks- och husdjursavdelningarna höjdes med för vardera avdelningen 3,000 kronor. Omkostnaderna för anstalten synas sålunda böra för nästa budgetår beräknas till oförändrat belopp av 106,800 kronor. Då uppbördsmedlen föreslås upptagna till 23,000 kronor eller 3,500 kronor högre belopp än för innevarande budgetår, kan anslagsanvisningen begränsas till 83,800 kronor.

Stat för anslaget torde få i sinom tid fastställas av Kungl. Maj:t.

Vad angår frågan om medelsanvisning till förutnämnda fortbildningskurser torde därmed kunna anstå i avvaktan på omorganisationsförslagen.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet*: Omkostnader för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 83,800.

[17.] **5. Fasta försöksgårdar för jordbruket: Lanna Borregården i Skaraborgs län, förslagsanslag.** Till driftkostnader för ifrågavarande försöksgård är för innevarande budgetår i riksstaten upptaget ett förslagsanslag av 22,000 kronor.

I skrivelse den 12 september 1935 har *styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet* hemställt om anvisande i anslutning

till bifogad inkomst- och utgiftsstat av anslag för budgetåret 1936/1937 till oförändrat belopp.

Jag biträder framställningen. Sedan riksdagen beslutat i anslagsfrågan torde, liksom hittills, inkomst- och utgiftsstat för försöksgården böra av Kungl. Maj:t fastställas. *Departements-
chefen.*

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fasta försöksgårdar för jordbruket: Lanna Borre-
gården i Skaraborgs län* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett
förslagsanslag av kronor 22,000.

[18.] **6. Fasta försöksgårdar för jordbruket: Offers gård i Västernorrlands län, förslagsanslag.** Enligt det förslag till upprättande vid Offers gård i Boteå socken av Västernorrlands län av en fast försöksgård för jordbruket, som förelades 1930 års riksdag och vann riksdagens bifall (prop. nr 250; R. skr. nr 273), beräknades — förutom visst belopp såsom engångskostnad för försöksgårdens upprättande — ett årligt driftkostnadsanslag. Detta är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 24,000 kronor samt har, då däri inräknats kostnader för dyrtidstillägg åt personalen vid försöksgården, natur av förslagsanslag. Kungl. Maj:t har genom beslut den 20 juni 1935 fastställt inkomst- och utgiftsstat för försöksgården.

I anledning av väckta motioner anhöll 1935 års riksdag (jordbr. utsk. utl. nr 1 p. 19; R. skr. nr 9), att Kungl. Maj:t måtte till övervägande och utredning upptaga frågan om inköp av skogbärande mark att tilläggas Offers försöksgård samt vidtaga de åtgärder, vartill utredningen kunde föranleda. På grund härav uppdrog Kungl. Maj:t den 20 juni 1935 åt styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet att verkställa utredning i ämnet.

I skrivelse den 12 september 1935 har *styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet* hemställt, att i anslutning till bifogad inkomst- och utgiftsstat driftkostnadsanslaget för försöksgården måtte för budgetåret 1936/1937 uppföras med oförändrat belopp av 24,000 kronor.

Vidare har styrelsen i skrivelse den 28 oktober 1935 anmält, att förberörda utredning — som verkställts av föreståndaren för försöksgården i samråd med vederbörande länsjägmästare — numera avslutats, varjämte styrelsen överlämnat samtliga till utredningen hörande handlingar och kartor.

Av utredningen framgår, att skogbärande mark kan i viss utsträckning inköpas från följande, försöksgården relativt närbelägna jordbruksfastigheter inom Boteå socken, nämligen *dels* från hemmanen nr 5 och nr 7 i Subbersta by två skogsområden litt. Eb och G om tillhoppa cirka 38.5 hektar för en köpeskilling av 5,000 kronor, därvid säljaren förbehölle sig avverkningsrätt till 3,503 stycken av länets skogsvårdsstyrelse i september 1935 utstämplade träd, *dels* från hemmanet nr 2 i Subbersta by ett skogsområde litt. B om cirka 20 hektar till ett pris av 120 kronor per hektar, *dels ock* från hemmanet nr 1 i Subbersta by ett skogsområde litt. Aaa om cirka 50 hektar till

ett pris av 120 kronor per hektar. I samtliga fall har förutsatts, att kostnaderna för områdenas avstyckning och lagfarande bestridas av köparen.

Inköp för försöksgårdens räkning av angivna markområden har tillstyrkts av de båda utredningsmännen.

Storleken av för försöksgården erforderlig husbehovsskog har uppskattats till 275 m³ per år. Hänsyn har därvid tagits till behovet av virke till byggnadernas underhåll, bränsle, hägnader, broar, hässjor och slöjd ävensom till möjligheten att vid tillgång på skog kunna under hela året utnyttja gårdens fasta personal och hästar.

Beträffande de till inköp ifrågasatta områdenas läge och beskaffenhet m. m. har *länsjägmästaren* anfört i huvudsak följande.

De norr om *Offersjön* belägna områdena eller skiftena litt. B, Eb och G utgjorde ett sammanhängande mindre skogskomplex, som bildade en utmärkt ägofigur i mycket gynnsamt läge med hänsyn till det avsedda syftet. Avståndet till försöksgården efter allmänna landsvägen mot *Sidensjö*, som ginge fram på endast omkring 200 meters avstånd utefter området västra gräns, utgjorde omkring 4 kilometer i medlut, och över komplexets hela bredd löpte längs *Offersjöns* strand en i jämförelsevis gott stånd varande byväg fram till nämnda landsväg. Terrängen vore överhuvud taget lätt tillgänglig och skogsmarken godartad, ehuru den på sina håll inom begränsade områden vore något försumpad eller storstenig. Impediment i egentlig mening saknades. Skogsmarkens produktionsförmåga hade uppskattats till i genomsnitt 2.50 m³ per år för ett vart av i komplexet ingående områden. Skogsbeståndet utgjordes huvudsakligen av tall, företrädesvis i rena bestånd men även i blandning med gran. Björk förekomme insprängd i barrskogsbeståndet. Skogen, som uppvuxit utan vård, vore av jämförelsevis god stamform, ehuru tallskogen i de södra delarna på sina håll vore risig. Virkesförrådet utgjordes till övervägande del av medelålders bestånd av tillfredsställande slutenhet med tillgång jämväl på äldre skog, företrädesvis på skiftena litt. Eb och G. Skogstillgången på området litt. B vore något nedsatt genom en hyggestrakt i norra delen av området.

Området litt. Aaa, som visserligen vore beläget för sig i nordlig lutning mot *Offersjön*, kunde utan svårigheter vintertiden utdrivas över sagda sjö efter samma väg som förut omförmälda skiften. Området kännetecknades av god skogsmark med en genomsnittlig produktionsförmåga av 2.75 kubikmeter per hektar och år. Skogsförrådet, som huvudsakligen utgjordes av medelålders gran- och tallskog, vore också av tillfredsställande slutenhet och beskaffenhet.

För att tillgodose jordbruket vid *Offers* gård med virke enligt förut angivna beräkningsgrunder erfordrades under förhandenvarande förhållanden vid normal skogstillgång en produktiv skogsmarksareal av minst 100 hektar. De till inköp föreslagna områdena skulle alltså med en ändamålsenlig skötsel av skogen på lång sikt kunna täcka gårdens virkesbehov. Med hänsyn till avsaknaden av äldre skog i tillräcklig omfattning vore skogstillgången för närvarande något nedsatt.

Styrelsen för centralanstalten har för sin del föreslagit, att skogbärande mark inköptes till försöksgården i överensstämmelse med vad i utredningen förordats eller sålunda med en areal av cirka 110 hektar och för en sammanlagd köpeskilling av i runt tal 13,500 kronor, till vilket belopp emellertid

borde läggas kostnader för avstyckning och lagfart, förslagsvis beräknade till omkring 1,500 kronor. Styrelsen framhåller, att tillgång för försöksgården av egen skogsmark ej vore någon nödvändig förutsättning för försöksverksamhetens ändamålsenliga bedrivande, men att det å andra sidan ur arbetsfördelningssynpunkt vore till stor fördel, om försöksgårdens arbetskraft under vissa perioder, särskilt under vintern, kunde sysselsättas med skogsarbeten. I anslutning härtill har styrelsen hemställt om anvisande av erforderliga medel för inköp av den föreslagna skogsmarken, vilken enligt styrelsens uppfattning lämpligen borde ställas under försöksgårdens direkta förvaltning, därvid förutsattes, att biträde kunde erhållas från skogsvårdsstyrelsen i länet.

Mot anstaltsstyrelsens framställning om anvisande av oförändrat anslag av 24,000 kronor för bestridande av driftkostnaderna vid försöksgården har jag intet att erinra. Inkomst- och utgiftsstat torde liksom hittills få i sinom tid fastställas av Kungl. Maj:t. Departements-
chefen.

Då det, såsom styrelsen erinrat, är ur arbetsynpunkt av betydelse för försöksgården att hava tillgång till egen skog och då de till inköp föreslagna områdena synas vara för ändamålet lämpliga, tillstyrker jag, att medel anvisas för möjliggörande av inköpen i fråga. Mot storleken av det utav styrelsen äskade anslagsbeloppet, 15,000 kronor, har jag ej något att invända. Beloppet torde böra anvisas under samma anslag som det för driftkostnaderna avsedda. På Kungl. Maj:t torde få ankomma att bestämma rörande de närmare villkoren för berörda inköp samt angående sättet för skogsmarkens framtida förvaltning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fasta försöksgårdar för jordbruket: Offers gård i Västernorrlands län* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förelagsanslag* av kronor 39,000.

[19.] **Försök att förbättra hållbarheten m. m. hos smör.** Till utförande genom centralanstaltens för försöksväsendet på jordbruksområdet mejeriavdelning av försök i mejerier att förbättra hållbarheten m. m. hos smör har av riksdagen anvisats för budgetåret 1931/1932 9,500 kronor, för budgetåret 1932/1933 9,000 kronor och för budgetåret 1933/1934 5,000 kronor.

Vid anmälan den 3 januari 1934 av anslagsbehovet för ändamålet för budgetåret 1934/1935 anförde jag, att med hänsyn till förevarande försöksverksamhets samband med och betydelse för mejerihanteringen samt i syfte att i någon mån lätta budgeten för försöksverksamheten erforderligt belopp borde utanordnas, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, antingen av mjölkavgiftsmedel eller från mjölkregleringsfonden. Vid dylikt förhållande äskades ej något riksstatsanslag för budgetåret 1934/1935. Av enahanda skäl har ej heller för innevarande budgetår anvisning för ändamålet upptagits å riks-

staten. För ett vart av de båda budgetåren har i stället ett belopp av 9,000 kronor utanordnats av inflytande mjölkavgiftsmedel.

I skrivelse den 12 september 1935 har *styrelsen för centralanstalten* hemställt om åtgärders vidtagande för att jämväl för nästa budgetår måtte för ändamålet ställas till styrelsens förfogande ett oförändrat belopp av 9,000 kronor. Styrelsen framhåller, att de problem, som sammanhånga med det svenska smörets kvalitet och dess förbättrande, enligt styrelsens uppfattning påkallade en alltjämt ökad uppmärksamhet. Genom undersökningar av det slag, varom här vore fråga, kunde man våga hoppas att så småningom erhålla ökad kunskap om vägarna att ernå en bättre kvalitet hos det svenska smöret. Det måste därför anses erforderligt, att ifrågavarande försöksverksamhet finge fortsätta jämväl under budgetåret 1936/1937.

*Departements-
chefen.* Jag delar uppfattningen, att försöken böra få fortgå. Då det erforderliga beloppet även framdeles torde kunna beredas av för Kungl. Maj:t i annan ordning tillgängliga medel, behöver emellertid icke i riksstaten för budgetåret 1936/1937 uppföras särskilt anslag för ändamålet.

[20.] 7. **Avkastningsbedömning rörande avelssvin.** För anordnande av avkastningsbedömning rörande avelssvin är i riksstaten för innevarande budgetår upptaget ett anslag av 25,000 kronor.

I skrivelse den 12 september 1935 har *styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet* i anslutning till uppgjort förslag till inkomst- och utgiftsstat hemställt om uppförande för budgetåret 1936/1937 av anslag för ändamålet med oförändrat belopp.

*Departements-
chefen.* Framställningen föranleder icke någon erinran från min sida. Sedan riksdagen fattat beslut i anslagsfrågan, torde Kungl. Maj:t för verksamheten fastställa inkomst- och utgiftsstat.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avkastningsbedömning rörande avelssvin* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *anslag* av kronor 25,000.

[21.] 8. **Statens växtskyddsanstalt: Avlöningar, förslagsanslag.** För ändamålet har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts ett förslagsanslag av 78,000 kronor, att disponeras enligt följande av 1935 års riksdag godkända

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 27,400
2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	» 11,500
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 9,400

4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a) Grundavlöningar m. m.	kronor 24,700		
b) Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	» 3,400	»	28,100
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>		»	1,600
			<u>Summa kronor 78,000.</u>

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 20 juni 1935 skall anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, disponeras till arvoden av dels 4,200 kronor till en var av två extra assistenter dels ock 1,000 kronor till den av anstaltens avdelningsföreståndare, som tillika är chef för anstalten.

I skrivelse den 27 augusti 1935 har *styrelsen för statens växtskyddsanstalt* gjort framställning om förhöjt anslag till anstaltens verksamhet under nästa budgetår. Styrelsen hänvisar till de stora svårigheterna för anstalten att med nuvarande knappt tilltagna arbetskraft kunna tillmötesgå allmänhetens växande krav på en snar lösning av aktuella forskningsproblem och på en mera tillfredsställande upplysnings- och propagandaverksamhet samt framlägger ånyo det förslag till utökning av personalen vid anstalten, styrelsen i samband med anslagsäskandena för innevarande budgetår framförde. Förslaget innebär, att vid vardera av avdelningarna för botanik och zoologi skulle anställas ytterligare en förste assistent i lönegraden B 21 samt att vid upplysnings- och kontrollavdelningen skulle antagas en extra assistent med ett årligt arvode av 4,200 kronor. Härjämte föreslår styrelsen anställande av en ordinarie kansli-skrivare i lönegraden B 11, vilken skulle tjänstgöra som kassör samt såsom sekreterare biträda anstaltens chef, vars arbetsbörda vuxit i sådan omfattning, att chefskapet, i motsats till vad från början beräknats, helt tagit hans tid i anspråk, varigenom han hindrats i utövningen av befattningen som föreståndare vid anstaltens zoologiska avdelning.

För angivna förslag har å staten upptagits utgiftsökningar med tillhoppa 20,200 kronor. Styrelsen ifrågasätter vidare ökning dels av delposten till avlöningsförhöjningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal med 400 kronor för tillgodoseende av ett nytillkommande ålderstillägg dels ock av anslagsposten särskilda löneförmåner med 1,100 kronor för tillgodoseende av ökade utgifter för provisoriskt dyrortstillägg åt befattningshavarna enligt vid 1935 års riksdag godkända grunder. Styrelsens förslag innebär sålunda en ökning av utgifterna med sammanlagt 21,700 kronor; och hemställer styrelsen i anslutning härtill om höjning av förevarande anslag till 99,700 kronor.

Jag torde i detta sammanhang få anmäla, att förslag framförts om inrättande av en filialstation av statens växtskyddsanstalt.

Förslaget väcktes av *Malmöhus läns hushållningssällskap*, som i skrivelse till Kungl. Maj:t i december 1929 hemställde om inrättandet av en växtpatologisk och entomologisk forsknings- och försöksanstalt i Malmöhus län. I häröver den 3 mars 1930 avgivet yttrande uttalade centralanstalten för för-

söksväsendet på jordbruksområdet bland annat önskvärdheten av att en utredning rörande försöksverksamhetens organisation komme till stånd och att i samband därmed spørsmålet toges under överbägande.

Frågan har ock upptagits av de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 december 1931 tillkallade *utredningsmännen för utredning rörande organisationen av försöksverksamheten på växt- och trädgårdsodlingens område* i deras den 16 december 1933 avgivna betänkande (St. off. utr. 1934: 4). Utredningsmännen framhålla, att det vore av synnerlig vikt, att en dylik anstalt, organiserad som en filial av växtskyddsanstalten, komme till stånd i Skåne, varest bedreves en intensiv växtodling, vilken medförde stora risker för skadegörelse av parasitsvampar och skadeinsekter. Vidare funnes i Skåne en hel del odlingar, såsom exempelvis fröodlingar av rotfruktsväxter och vissa vallväxter, vilka ej förekomme i mellersta Sverige, ävensom en utsträckt odling av trädgårdsväxter. Beträffande filialens förläggningsplats hava utredningsmännen uttalat, att densamma borde förläggas till Alnarp. I fråga om anskaffandet av lokaler för filialen hava utredningsmännen inhämtat, att erforderligt lokalutrymme ej kunde beredas i Alnarpsinstitutets byggnader men däremot väl i den byggnad, som disponerades av statens centrala frökontrollanstalts filial och som vore belägen i närheten av Åkarps järnvägsstation. I närheten av nämnda byggnad funnes ock möjlighet att erhålla för försök erforderliga jordarealer. Vidkommande filialstationens organisation framhålla utredningsmännen, att filialen borde organiseras i intim kontakt med huvudanstalten. Vid densamma borde vara anställda en föreståndare och en assistent. Därjämte borde, då så påfordrades för undersökning och utredning av visst spörsmål, befattningshavare från huvudanstalten beordras att tjänstgöra vid filialen, vilken anordning förutsatte anställandet av ytterligare personal vid huvudanstalten. Sammanlagt beräknades för avlöning av nämnda två befattningshavare 12,180 kronor samt till omkostnader vid filialen 13,000 kronor eller sålunda kostnader av tillhoppa 25,180 kronor. Härjämte föresloges vissa engångskostnader för filialens upprättande, fördelade sig med 15,000 kronor å inredning av lokalen, 10,000 kronor å uppförande av växthus och insektarium samt 10,000 kronor å nyanskaffning av inventarier.

Över utredningsmännens förslag hava *yttranden* avgivits av lantbruksstyrelsen, centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, lantbruksakademien, statens växtskyddsanstalt, styrelsen för lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp samt styrelsen för Sveriges utsädesförening. Samtliga tillstyrka inrättandet av en filial till växtskyddsanstalten i Skåne. Lantbruksstyrelsen ifrågasätter emellertid, huruvida filialen icke borde anordnas vid Svalöv. Styrelsen för Sveriges utsädesförening håller före, att förutom filialen vid Alnarp borde en särskild avdelning av densamma förläggas till Svalöv.

I skrivelse den 27 augusti 1935 har nu *styrelsen för statens växtskyddsanstalt* hemställt, att för anordnande av en filial till växtskyddsanstalten i Alnarp måtte anvisas 58,236 kronor, varav till avlöningar 11,436 kronor, till

omkostnader 11,800 kronor samt såsom engångsutgifter i enlighet med förberörda utredningsmäns förslag 35,000 kronor. Avlöningsstaten upptager avlöning av en föreståndare (B 24) med 5,736 kronor, arvode till en extra assistent med 4,200 kronor samt arvode till ett skriv- och laboratoriebiträde med 1,500 kronor. Under omkostnadsstaten hava beräknats utgifter för reseersättningar med 3,000 kronor, expenser med 3,000 kronor samt övriga utgifter med 5,800 kronor.

Remissutlåtande häröver har den 12 oktober 1935 avgivits av *statskontoret*, som hemställt, att framställningen icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. Som skäl härför har statskontoret åberopat det av mig i fjol i samband med växtskyddsanstaltens begäran om anslag för innevarande budgetår till förstärkning av anstaltens personal gjorda uttalandet, att med en mera ingripande förändring i växtskyddsanstaltens organisation borde anstå, till dess större erfarenhet vunnits angående den nuvarande organisationens förmåga att motsvara de krav, som rimligen borde kunna ställas på densamma. Detta uttalande har synts statskontoret alltjämt äga giltighet och särskilt böra gälla, då fråga vore om ett förhållandevis så omfattande förslag som inrättande av en filial till anstalten.

Vad angår frågan om inrättande av en filial till statens växtskyddsanstalt torde budgetära skäl mana till försiktighet, då det gäller en utvidgning av en statlig institution av den omfattning, som förevarande förslag innebär. Ifrågasätts kan också, om den för filialens förläggning avsedda lokalen — centrala frökontrollanstaltens byggnad i Alnarp — är den ur alla synpunkter mest lämpliga. I betraktande av det nu sagda och med hänsyn till den av mig förra året uttalade, av statskontoret åberopade uppfattningen, att någon tids ytterligare erfarenhet borde vinnas, innan frågan om större förändringar i växtskyddsanstaltens organisation upptoges till avgörande, kan jag icke för närvarande förorda förslaget genomförande.

*Departements-
chefen.*

Det av växtskyddsanstaltens styrelse förra året framförda, nu upprepade förslaget om inrättande av tre nya assistenttjänster och omändring av den ordinarie kontorsbiträdestjänsten till en befattning som kansliskrivare å ordinarie stat vid anstalten, kan jag ej heller i år biträda. I syfte att möjliggöra för anstalten att på det eller de områden av dess verksamhet, där arbetet finnes särskilt tyngande, genom anlitande av extra arbetshjälp åstadkomma någon lättnad i rådande förhållanden höjdes för innevarande budgetår anslagsanvisningen till grundavlöningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal med i runt tal 2,000 kronor. Enligt upplysning från växtskyddsanstaltens styrelse har denna ökning av avlöningsanslaget emellertid ej haft åsyftat resultat, i det nämligen anstalten samtidigt, genom meddelade direktiv för användning av det anvisade anslaget till omkostnader, berövats den möjlighet, anstalten tidigare begagnat, att med anlitande av sina expensmedel avlöna ett skrivbiträde. I realiteten har den nya anordningen därför inneburet, icke att ytterligare arbetskraft kunnat anställas men väl att anstaltens för omkostnader avsedda medel ökats med förenämnda belopp, 2,000

kronor. Som någon sänkning av omkostnadsanslaget icke skäligen synes böra företagas vill jag med anledning av vad nu anförts tillstyrka, att för nästa budgetår det för grundavlöningar m. m. avsedda beloppet, 24,700 kronor, ökas med belopp, motsvarande grundavlöning till en extra ordinarie tjänsteman i 4:e lönegraden, eller, efter avrundning uppåt, 2,100 kronor. Då emellertid ett för närvarande i beloppet 24,700 kronor ingående belopp av 6,000 kronor såsom arvode åt en med forskningsverksamhet på biodlingens område sysselsatt assistent bör i stället redovisas under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, torde för nästa budgetår till grundavlöningar m. m. böra beräknas ett belopp av $(24,700 + 2,100 - 6,000 =)$ 20,800 kronor. Nyssnämnda anslagspost till arvoden m. m. bör i anslutning härtill uppföras med $(9,400 + 6,000 =)$ 15,400 kronor. Vidare torde med bifall till anstaltsstyrelsens förslag delposten till avlöningsförhöjningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal ökas med 400 kronor till 3,800 kronor samt posten särskilda löneförmåner, avseende provisoriskt dyrortstillägg, ökas med 1,100 kronor till 2,700 kronor. Beräkningen av sistnämnda post ansluter sig till de grunder för beräkning av provisoriskt dyrortstillägg under budgetåret 1936/1937 åt befattningshavare i statens tjänst. chefen för finansdepartementet tidigare i dag angivit.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat kommer anslagsbehovet att uppgå till $(27,400 + 11,500 + 15,400 + 20,800 + 3,800 + 2,700 =)$ 81,600 kronor, innebärande en utgiftsökning i förhållande till innevarande budgetår av 3,600 kronor.

Enligt de av 1934 års riksdag godkända grunderna torde personalförteckningen för statens växtskyddsanstalt böra underställas riksdagen för godkännande.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) för statens växtskyddsanstalt fastställa följande

Befattning	Personalförteckning.	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.		
3 avdelningsföreståndare		B 28
1 maskinist och vaktmästare		B 7
1 kontorsbiträde		B 4

Anm. En av befattningarna såsom avdelningsföreståndare skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat för växtskyddsanstalten uppförde avdelningsföreståndaren kvarstår i tjänst.

Tjänsteman å övergångsstat.

1 avdelningsföreståndare (professor) B 30;

Anm. Avdelningsföreståndaren skall tillika tjänstgöra såsom växtskyddsanstaltens chef.

- 2) godkänna följande avlöningsstat för statens växtskyddsanstalt, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	27,400
2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	11,500
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	15,400
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m.	kronor	20,800
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	3,800
	»	24,600
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	2,700
	Summa kronor	81,600;

3) till *Statens växtskyddsanstalt*: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 81,600.

[22.] **9. Statens växtskyddsanstalt: Omkostnader, förslagsanslag.** För ändamålet är å riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett förslagsanslag av 42,000 kronor.

Erinras må, att anstaltens omkostnader i propositionen nr 143 till 1931 års riksdag om inrättande bland annat av statens växtskyddsanstalt preliminärt uppskattades till 46,000 kronor för helt budgetår. Med hänsyn såväl till angelägenheten av att sträng sparsamhet iakttoges med avseende å expenser och dylikt som därtill att enligt kungörelsen den 7 mars 1924 (nr 33) med bestämmelser angående undersökning av viss till utförsel ur riket avsedd potatis influtna eller inflytande avgifter för inspektion av potatis för export finge i mån av tillgång användas för bestridande av olika med växtskyddsanstaltens verksamhet förenade kostnader, bestämdes emellertid anslagsposten till omkostnader för budgetåret 1933/1934 till allenast 30,000 kronor. Vid postens fixerande för nämnda budgetår uppskattades berörda till förfogande stående avgifter till 12,000 kronor. För budgetåret 1934/1935 höjdes anslagsposten till 42,000 kronor, enär man ansåg besiktningsavgifterna vid potatisinspektionen böra sänkas och någon nämnvärd inkomst av denna inspektion därmed icke vore att påräkna. Förenämnda kungörelse nr 33/1924 angående undersökning av viss till utförsel ur riket avsedd potatis ersattes den 1 november 1934 av kungörelsen den 12 oktober 1934 (nr 503) i samma ämne. Sistnämnda kungörelse innebar bland annat den ändringen i tidigare gällande bestämmelser, att besiktningsavgifterna minskades.

Genom beslut den 20 juni 1935 har Kungl. Maj:t för dispositionen av det för budgetåret 1935/1936 anvisade anslaget fastställt följande

Omkostnadsstat.

Utgifter.

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor	7,500	
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	12,700	
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	5,000	
4. Övriga utgifter:			
a) Underhåll av byggnader, <i>förslagsvis</i>	kronor	3,000	
b) Inköp och underhåll av inventarier:			
vid botaniska avdelningen	kronor	500	
vid zoologiska avdelningen	»	1,000	
vid upplysnings- och kontrollavdelningen.....	»	400	» 1,900
c) Försöksverksamhet:			
vid botaniska avdelningen	»	4,200	
vid zoologiska avdelningen	»	3,350	» 7,550
d) Förbrukningsartiklar (kemikalier m. m.):			
vid botaniska avdelningen	kronor	650	
vid zoologiska avdelningen	»	1,000	
vid upplysnings- och kontrollavdelningen.....	»	200	» 1,850
e) Upplysnings- och kontrollverksamhet....	»	2,600	» 16,900
			Summa kronor 42,100

Särskilda uppbördsmedel.

Inkomst av potatisinspektionen.....	»	100
		Nettoutgift kronor 42,000.

I skrivelse den 27 augusti 1935 har *styrelsen för statens växtskyddsanstalt* hemställt, att förevarande anslag måtte för budgetåret 1936/1937 uppföras med 46,000 kronor eller sålunda ökat med 4,000 kronor.

Styrelsen erinrar inledningsvis, att för budgetåren 1934/1935 och 1935/1936 framställningar gjorts om ökning av de för omkostnader avsedda medlen till det belopp, 46,000 kronor, som ursprungligen för ändamålet utgick, enär reduceringen av medelsanvisningen orsakat, att anstalten blott kunnat i mycket ringa utsträckning bedriva försöksverksamhet. Styrelsen anför vidare, att styrelsen i grunden hyste den uppfattningen, att den höjning med 4,000 kronor, som nu ifrågasattes, ingalunda möjliggjorde en vidgad verksamhet av så stor omfattning, som den växtodlande allmänheten med fog kunde göra anspråk på. Beloppet vore avsett att fördelas å tre konton. Sålunda skulle 1,500 kronor tillföras kontot för resor, som därmed skulle höjas till sammanlagt 9,000 kronor, detta under förutsättning att anstaltens personal ökades i den utsträckning, varom styrelsen i särskild skrivelse samma dag gjort framställning. Återstående belopp, 2,500 kronor, borde fördelas mellan de båda forskningsavdelningarna, varvid 1,500 kronor borde tillföras botaniska och

1,000 kronor zoologiska avdelningen samt komma respektive avdelningars försöksverksamhet till godo. Skulle anstaltens framställning om ökad personal icke röna framgång, medan däremot framställningen om ökad omkostnadsstat bleve tillgodosedd, ansåge styrelsen, att anslagsposten för resor borde förbli oförändrad och att hela det nybeviljade beloppet, 4,000 kronor, fördelades på forskningsavdelningarna med 2,500 kronor på den botaniska och 1,500 kronor på den zoologiska avdelningens konton för försöksverksamhet. För den zoologiska avdelningens försöksverksamhet borde för nästa budgetår jämväl avses viss del av de belopp, som nu vore beräknade för avdelningens inköp och underhåll av inventarier samt förbrukningsartiklar. Av sagda belopp borde sålunda i omkostnadsstaten till försöksverksamheten överföras respektive 500 och 250 kronor eller sammanlagt 750 kronor.

Någon ökning av anslaget för upplysnings- och kontrollavdelningen hade styrelsen ej ansett vara för närvarande nödvändig, då en sådan i realiteten redan ägt rum därigenom att avdelningens skrivbiträde fr. o. m. innevarande budgetårs ingång avlönades från avlöningsanslaget och icke såsom tidigare av omkostnadsmedlen.

Vid beräkningen av anslagsbehovet har styrelsen förutsatt, att oförändrat 100 kronor komme att inflyta i avgifter för potatisinspektion under budgetåret 1936/1937.

Då jag under nästföregående punkt icke kunnat biträda anstaltsstyrelsens framställning om anställande av ytterligare assistenter, torde medelsbehovet för reseersättningar böra för nästa budgetår beräknas till oförändrat belopp 7,500 kronor. Vad angår omkostnadsanslaget i övrigt torde någon ökning av de för försökskostnader avsedda beloppen vara motiverad, och tillstyrker jag med hänsyn härtill en förhöjning av de under anslagsposten till övriga utgifter anvisade medlen med 2,500 kronor, varav för botaniska avdelningen 1,500 kronor och för zoologiska avdelningen 1,000 kronor.

Den 6 december 1935 anvisade Kungl. Maj:t från det under nionde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget till extra utgifter till styrelsens för statens växtskyddsanstalts förfogande ett belopp av 2,000 kronor för anskaffande och uppsättande kring anstaltens försöksfält å experimentalfältet av ett stängsel till skydd mot skadegörelse av fasan ävensom för stängslets förvaring och underhåll. Vad angår med stängselinnehavet förenade underhålls- och dylika kostnader torde beloppet ej förslå för dessas gäldande under längre tid än till och med innevarande budgetårs utgång. Det synes lämpligt, att erforderligt belopp för bestridande av sådana kostnader framdeles inräknas i anstaltens årliga omkostnadsanslag. Jag föreslår, att för detta ändamål under budgetåret 1936/1937 avses ett belopp av 500 kronor.

Utgifterna under förevarande anslag skulle sålunda för nästa budgetår uppgå till $(42,100 + 2,500 + 500 =)$ 45,100 kronor. Vid frånräknande av de till 100 kronor uppskattade inkomsterna av avgifter för potatisinspektionen, framkommer ett medelsanvisningsbehov av 45,000 kronor. Ny stat för anslaget torde i sinom tid böra fastställas av Kungl. Maj:t.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens växtskyddsanstalt: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 45,000.

[23.] **10. Statens växtskyddsanstalt: Byggnadsarbeten m. m., reservationsanslag.** Styrelsen för statens växtskyddsanstalt anmälde i skrivelse till Kungl. Maj:t den 27 augusti 1934, att i de till anstaltens förfogande stående byggnaderna å Experimentalfältet, Stockholm, de botaniska och zoologiska avdelningarna saknade erforderliga utrymmen och tidsenliga laboratorier. Sedan styrelsen i skrivelse den 27 augusti 1935 framhållit, att dessa olägenheter ytterligare ökat, uppdrog Kungl. Maj:t den 6 september 1935 i enlighet med styrelsens önskan åt byggnadsstyrelsen att verkställa utredning rörande anstaltens lokalfråga samt att sedan utredningen slutförts därmed omedelbart inkomma till Kungl. Maj:t.

Med skrivelse den 28 november 1935 har *byggnadsstyrelsen* överlämnat förslag jämte ritningar i ämnet. I samband därmed har byggnadsstyrelsen avgivit infortrat yttrande över en skrivelse från styrelsen för institutet för husdjursförädling den 5 januari 1935, däri sistsagda styrelse, under förmälan att institutet planerade förläggning av sin verksamhet till försöksgården Wiad, ifrågasatt avyttring av sin institutionsbyggnad vid Bergshamra, Stock-sund, och dess användning för något statligt ändamål. Byggnadsstyrelsens yttrande utmynnar i förslag om inköp för statens räkning av nämnda institutionsbyggnad samt dess omändring och tillbyggnad sålunda att den skulle bli va lämplig för växtskyddsanstalten. De erforderliga byggnadsarbetena har byggnadsstyrelsen beräknat skola draga en kostnad av 492,300 kronor, vari emellertid ingå kostnader med 36,000 kronor för uppförande av två växthus och trädgårdsmästarebostad, vilka anses för närvarande kunna uteslutas ur byggnadsprogrammet. Den redan befintliga byggnadens värde för statsverket har uppskattats till 140,000 kronor. Byggnadsstyrelsen har ansett lämpligt, att medelsanvisningen för ändamålet fördelades på två budgetår, därvid å första budgetåret borde komma ett belopp av 300,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

De lokalutrymmen, vilka för närvarande stå till statens växtskyddsanstalts disposition, torde vara otillräckliga för anstaltens behov. En lösning av lokalfrågan torde icke kunna uppskjutas utan men för anstaltens verksamhet. Byggnadsstyrelsens förslag synes förtjänt att närmare övervägas. Den ytterligare beredning av ärendet, som torde erfordras, bör kunna medhinnas inom sådan tid, att proposition i ämnet kan, därest så finnes lämpligt, avlåtas till 1936 års riksdag. I riksstatsförslaget för nästa budgetår torde med hänsyn härtill böra för ändamålet beräknas ett belopp av förslagsvis den storlek, byggnadsstyrelsen förordat, eller 300,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, för *Statens växtskyddsanstalt: Byggnadsarbeten m. m.* för budgetåret 1936/1937 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 300,000.

[24.] **11. Försöksverksamhet med köksväxter vid Alnarps trädgårdar, förslagsanslag.** Till försök med renodling och förädling samt fröodling av köksväxter vid Alnarps trädgårdar är å riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett förslagsanslag av 18,000 kronor, vilket disponeras enligt av Kungl. Maj:t den 20 juni 1935 fastställd stat. I denna ingående belopp för avlöningar hava fastställts av riksdagen.

I en till Kungl. Maj:t ställd, av lantbruksstyrelsen med utlåtande den 30 augusti 1935 överlämnad framställning har *styrelsen för lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp* anhållit, att för ifrågavarande verksamhet måtte för budgetåret 1936/1937 göras tillgängligt anslag till oförändrat belopp av 18,000 kronor. Anslagsäskandet grundar sig på för verksamheten upprättad stat av följande utseende, därvid för jämförelse medtagits beloppen enligt förberörda av Kungl. Maj:t den 20 juni 1935 för innevarande budgetår fastställda stat:

A v l ö n i n g a r .		1936/1937	1935/1936
1. Avlöningar, <i>förslagsvis</i>		23,100	22,500
2. Särskilda löneförmåner.....		1,490	1,440
Summa avlöningar kronor		24,590	23,940
O m k o s t n a d e r .			
Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>		500	600
Expenser, <i>förslagsvis</i>		710	1,000
Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>		1,100	1,100
Övriga utgifter:			
Underhåll av byggnader och inventarier, <i>förslagsvis</i>	1,200		1,200
Inköp av frö, <i>förslagsvis</i>	800		800
Inköp av förbrukningsartiklar och gödselmedel, <i>förslagsvis</i>	5,400		5,200
Kostnader för lokala försöksstationer, <i>förslagsvis</i>	1,200	8,600	1,200
Summa omkostnader kronor		10,910	11,100
S ä r s k i l d a u p p b ö r d s m e d e l .			
Försäljning av köksväxter.....		3,300	3,340
Försäljning av jordbruksprodukter.....		3,200	3,200
Ersättning för kontrollodlingar för statens centrala frökontrollanstalt.....		6,000	6,000
Ersättning för stamförsök från enskilda firmor.....		5,000	4,500
Summa särskilda uppbördsmedel kronor		17,500	17,040
S a m m a n d r a g .			
Utgifter: Avlöningar.....	24,590		23,940
Omkostnader.....	10,910	35,500	11,100
Särskilda uppbördsmedel.....		17,500	17,040
Nettoutgift kronor		18,000	18,000.

Förhöjningen i beloppet för avlöningar avser försöksledarens avlöning, vilken för närvarande utgår med 3,000 kronor men under motivering att befattningen vore förbunden med en i flera avseenden mycket krävande verksamhet ansetts böra höjas med 600 kronor jämte därå belöpande tillfällig löneförbättring. Mot ökningen av avlöningsmedlen, sammanlagt 650 kronor, svara å ena sidan minskning av omkostnaderna samt å andra höjning av särskilda uppbördsmedel till omfattning, att någon anslagsökning icke erfordras.

Lantbruksstyrelsen har icke haft något att erinra mot institutsstyrelsens förslag.

*Departements-
chefen.*

Icke heller jag finner anledning till erinran mot anslagsberäkningen.

För innevarande budgetår har allenast avlöningsstaten förelagts riksdagen för godkännande. Jag ifrågasätter emellertid, att framgent även omkostnadsstaten, dock utan specificering av de under »övriga utgifter» ingående delposterna, underställes riksdagen. I samband härmed torde vissa ändringar böra vidtagas i avseende å statens uppställning.

Den i avlöningsstaten för budgetåret 1935/1936 ingående anslagsposten till avlöningar avser dels arvoden åt en försöksledare, en försöksförman och en dräng, vilka arvoden av Kungl. Maj:t fastställts till respektive 3,000, 1,920 och 840 kronor, och å vilka utgår såväl tillfällig löneförbättring som dyrtidstilllägg, dels ock avlöning till övrig arbetskraft med ett förslagsvis angivet belopp av 16,740 kronor. Från sistnämnda belopp bestridas dels avlöningar till en försöksassistent, ett kontorsbiträde och ytterligare ett kvinnligt biträde, av vilka befattningshavare ingendera åtnjuter vare sig tillfällig löneförbättring eller dyrtidstilllägg, dels ock utgifter för dagsverken och ackordsarbeten. I den nya staten torde under avlöningar böra såsom första post och till belopp av 7,850 kronor upptagas »arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t», inrymmande de till försöksledaren, försöksförmannen och drängen utgående löneförmånerna utom dyrtidstilllägg, därvid arvodet åt försöksledaren beräknats höjt till 3,600 kronor. Posten torde uppdelas på en begränsad delpost å $(3,600 + 1,920 + 840 =)$ 6,360 kronor för grundbelopp och en förslagsvis angiven delpost å $(800 + 480 + 210 =)$ 1,490 kronor för tillfällig löneförbättring. Såsom andra och till 5,280 kronor bestämd anslagspost bör upptagas »avlöningar till övrig icke-ordinarie personal», avseende avlöningarna till försöksassistenten med 2,700 kronor, kontorsbiträdet med 1,500 kronor och det andra kvinnliga biträdet med 1,080 kronor. Återstående del av det för avlöning till övrig arbetskraft beräknade beloppet eller utgifterna för dagsverken och ackordsarbeten $(16,740 - 5,280 =)$ 11,460 kronor torde redovisas såsom omkostnader å en under anslagsposten till övriga utgifter särskilt uppförd delpost, benämnd »dagsverken m. m.». Under avlöningsstaten skulle sålunda upptagas utgifter till belopp av $(7,850 + 5,280 =)$ 13,130 kronor. Under omkostnader komma att redovisas utgifter av tillhoppa $(10,910 + 11,460 =)$ 22,370 kronor.

Sammanlagda beloppet av utgifter för avlöningar och omkostnader skulle

alltså komma att utgöra 35,500 kronor. Vid frånräknande av summan av särskilda uppborndsmedel, 17,500 kronor, kvarstår såsom nettoutgift att täckas genom statsanslag 18,000 kronor eller samma belopp, varmed anslaget utgår för innevarande budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) godkänna följande stat för försöksverksamheten med köksväxter vid Alnarps trädgårdar, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1936/1937:

Stat.

A v l ö n i n g a r.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:			
a) Grundbelopp.....	kronor	6,360	
b) Tillfällig löneförbättring, <i>förslagsvis</i>	»	1,490	kronor 7,850
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»		5,280
		Summa kronor	13,130.

O m k o s t n a d e r.

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor	500
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	710
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	1,100
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	20,060
		Summa kronor 22,370.

S ä r s k i l d a u p p b ö r d s m e d e l.

1. Försäljning av köksväxter.....	kronor	3,300
2. Försäljning av jordbruksprodukter.....	»	3,200
3. Ersättning för kontrollodlingar för statens centrala frökontrollanstalt.....	»	6,000
4. Ersättning för stamförsök från enskilda firmor	»	5,000
		Summa kronor 17,500.

S a m m a n d r a g.

Utgifter: Avlöningar.....	kronor	13,130
Omkostnader.....	»	22,370
Särskilda uppborndsmedel.....	»	17,500
		Nettoutgift kronor 18,000;

- 2) till *Försöksverksamhet med köksväxter vid Alnarps trädgårdar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 18,000.

[25.] **12. Bidrag till fast försöksverksamhet vid statsunderstödda lantbruks- och lantmannaskolor.** Efter att tidigare hava utgått med ett belopp av 8,000 kronor har anslagsanvisningen för ändamålet alltsedan budgetåret 1933/1934 av statsfinansiella skäl begränsats till 6,000 kronor. Användningen av anslaget regleras genom kungörelsen i ämnet den 3 december 1918 (nr 1008).

I skrivelse den 12 september 1935 har *styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet*, med överlämnande av en utav föreståndaren för anstaltens jordbruksavdelning ingiven framställning, hemställt, att anslaget ifråga åter måtte höjas till 8,000 kronor. Styrelsen framhåller, att erfarenheten visat, att det för de lägre lantbruksundervisningsanstalterna vore förenat med stora svårigheter att med nuvarande beskurna statsanslag upprätthålla en nöjaktig försöksverksamhet.

*Departements-
chefen.*

Då frågan om omorganisation av den statsunderstödda försöksverksamheten på jordbrukets område för närvarande är under övervägande, synes någon ökning av förevarande anslag i varje fall ej böra ske för det nästkommande budgetåret.

Jag hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till fast försöksverksamhet vid statsunderstödda lantbruks- och lantmannaskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 6,000.

[26.] **13. Byggnadsarbeten för lantbruksförsöksverksamheten m. m., reservationsanslag.** Den 16 december 1933 avgåvo de enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 december 1931 tillkallade utredningsmännen beträffande frågan om en mer enhetlig organisation av försöksverksamheten på växt- och trädgårdsodlingens område betänkande med förslag i ämnet (stat. off. utr. 1934: 4). Sedan infordrade yttranden över betänkandet inkommit från olika myndigheter och sammanslutningar tillkallade jag jämlikt bemyndigande av Kungl. Maj:t den 25 januari 1935 numera landshövdingen C. E. A. Mannerfelt att enligt därvid angivna riktlinjer verkställa ytterligare utredning och avgiva förslag i avseende å vissa lantbruksförsöksverksamheten berörande frågor. Utredningsmannen har till fullgörande av detta uppdrag avlämnat dels den 13 juni 1935 betänkande angående husdjursförsöksverksamhetens organisation (stat. off. utr. 1935: 29), dels ock den 28 augusti 1935 en promemoria angående upplysnings- och försöksverksamheten på betes- och vall- samt mossodlingsområdena ävensom angående den centrala organisationen av jordbruksförsöksverksamheten i övrigt. Även detta betänkande och promemorian hava varit remitterade för yttrande. Ärendet är nu föremål för beredning inom jordbruksdepartementet. Det är min avsikt att förelägga Kungl. Maj:t förslag om proposition i ämnet till 1936 års riksdag.

Genomförandet av angivna förslag torde medföra kostnader för byggnads-

arbeten och andra engångsutgifter. Byggnadsarbetena torde komma att fördelas över flera år. För budgetåret 1936/1937 torde anslag för ifrågavarande ändamål böra beräknas till omkring 400,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, till *Byggnadsarbeten för lantbruksförsöksverksamheten m. m.* för budgetåret 1936/1937 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 400,000.

D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanärningar m. m.

[27.] **1. Lantbrukshögskolan: Avlöningar, förslagsanslag.** Till avlöningar vid lantbrukshögskolan är för budgetåret 1935/1936 anvisat ett förslagsanslag av 289,700 kronor.

Kungl. Maj:t har i brev den 26 juni 1933 fastställt följande antal tjänstemän å ordinarie stat vid högskolan:

Befattning	Lönegrad
12 professorer.....	B 30
1 laborator.....	B 26
1 maskinist.....	B 8
3 vaktmästare.....	B 7
1 kanslibiträde.....	B 7
1 snickare.....	B 5.

Vidare har Kungl. Maj:t den 17 juni 1932 bestämt antalet tjänstemän å övergångsstat vid högskolan sålunda:

Befattning	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa
1 professor.....	4,400	2,000	6,400
1 professor.....	4,400	2,000	6,400
Summa kronor	8,800	4,000	12,800

Anm. Professor åtnjuter ett ålderstillägg av 600 kronor efter 5 års tjänstgöring.

Rörande avlöningsanslaget gäller följande av Kungl. Maj:t den 20 juni 1935 fastställda

Avlöningsstat.

1.	Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	156,600	
2.	Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat:			
	a) Lön och tjänstgöringspenningar.....	kronor	12,800	
	b) Alderstillägg, <i>förslagsvis</i>	»	1,200	» 14,000
3.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.....	»		59,150
4.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
	a) Grundavlöningar m. m.....	kronor	53,950	
	b) Avlöningsförhöjning m. m., <i>förslagsvis</i> ..	»	1,500	» 55,450
5.	Särskilda löneförmåner till vissa tjänstemän:			
	a) Personliga lönetillägg.....	kronor	2,500	
	b) Tillfällig löneförbättring.....	»	2,000	» 4,500
				Summa kronor 289,700.

Från anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, avses skola bestridas bland annat arvode till rektors undervisningsvikarie med 750 kronor samt 4 docentstipendier à 6,000 kronor vardera.

Från posten till grundavlöningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal beräknas skola utgå bland annat ersättning till speciallärare med 28,300 kronor, arvode åt sekreterare i styrelse och lärarråd med 1,800 kronor samt avlöning av en förste assistent i 21:a lönegraden för extra ordinarie tjänstemän med 4,950 kronor.

I skrivelse den 13 september 1935 har *styrelsen för lantbrukshögskolan* med överlämnande av förslag till avlöningsstat för budgetåret 1936/1937 gjort framställning om anslag till avlöningar för samma budgetår med 324,310 kronor. Stafförslaget avviker från nu gällande avlöningsstat i följande hänseenden.

Posten avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat har beräknats höjd med 17,472 kronor till 174,072 kronor. Ökningen sammanhänger med *dels* att högskolestyrelsen ånyo upptagit ett vid anslagsäskandena för innevarande budgetår väckt men icke bifallet yrkande om inrättande av en ordinarie laboratorbefattning i maskin- och redskapslära i lönegraden B 26, *dels* att den nu i lönegraden B 5 placerade snickaren föreslagits skola i stället placeras i lönegraden B 7, *dels ock* att samtliga avlöningar beräknats efter ortsgrupp F och ej såsom i nu gällande stat efter ortsgrupp D.

Vad angår den föreslagna laboratorbefattningen må i detta sammanhang anmälas, att *jordbrukstekniska föreningen* i skrivelse till Kungl. Maj:t den 6 februari 1935, med överlämnande av en framställning i ämnet från föreningens mekaniska sektion, uttalat såsom angeläget, att vid lantbrukshögskolans maskintekniska institution inrättades en sådan lärarbefattning i maskin- och redskapslära, att befattningshavaren bereddes tillfälle att jämte undervisning bedriva forskning på området. I anledning av denna skrivelse hava efter remiss utlåtanden avgivits den 16 mars 1935 av lantbruksstyrelsen, den 4 maj 1935 av styrelsen för lantbrukshögskolan, den 21 maj 1935 av statskontoret och den 11 juli 1935 av styrelsen för statens maskin- och redskapsprovvningsanstalter. I samtliga utlåtanden har tillstyrkts, att åtgärder i an-

given riktning vidtoges. Styrelsen för lantbrukshögskolan har i sådant syfte i överensstämmelse med sin redan tidigare intagna ståndpunkt föreslagit, att undervisningen i maskin- och redskapslära skulle i stället för av speciallärare bestridas av en ordinarie laborator i lönegraden B 26. Statskontoret har förklarat sig ej vilja motsätta sig detta förslag, och styrelsen för statens maskin- och redskapsprovingsanstalter har tillstyrkt detsamma.

Till motivering av ändringen i snickarens löneställning från lönegraden B 5 till lönegraden B 7 har högskolestyrelsen anfört, att då den nuvarande löneställningen beslutades det torde hava avsetts, att snickaren skulle tagas i anspråk huvudsakligen för underhållsarbete och annat enklare snickeri. Emellertid hade högskolan behov av en högre kvalificerad hantverkare, som även kunde lämna nödigt biträde vid institutionernas utrustning med viss apparatur, utföra enklare skisser samt verkställa kostnadsberäkningar. En befattning, på vars innehavare ställdes sådana anspråk, borde ej skäligen placeras lägre än i lönegraden B 7.

Posten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har föreslagits höjd från 59,150 kronor till 63,950 kronor. Skillnaden, 4,800 kronor, avser arvode till ytterligare en assistent i lantbrukskemi. Till motivering av detta förslag har högskolestyrelsen erinrat, att enligt gällande stat viss del av den vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet förlagda kemiska avdelningen beräknades under innevarande budgetår komma att överflyttas till högskolan. Allenast en assistent skulle emellertid medfölja vid förflyttningen; övriga tre assistenter skulle bli kvar vid den del av avdelningen, som tillsvidare skulle stanna vid centralanstalten, för att tillgodose centralanstaltens behov av driftsanalyser. Den till högskolan överförde assistenten vore avsedd för arbeten, tillhörande den kemiska institutionens egna forskningsuppgifter. Ett starkt behov föreläge emellertid av driftsanalyser jämväl för övriga institutioner vid högskolan.

Posten grundavlönningar m. m. beräknas höjd med 12,338 kronor till 66,288 kronor. Av skillnaden är ett belopp av 348 kronor orsakat därigenom, att avlöningen åt den extra ordinarie assistenten i 21:a lönegraden beräknats efter ortsgрупп F i stället för såsom i avlöningsstaten för innevarande budgetår efter ortsgрупп D. För arvode åt en ny amanuens har upptagits 1,200 kronor. Den föreslagna nya befattningen, som är avsedd att placeras vid institutionen för allmän jordbrukslära, har motiverats med att sagda institutions personal — förutom föreståndaren allenast en assistent — vore otillräcklig, särskilt för handledning av de försökstekniska övningarna; för närvarande biträde vid institutionen en oavlönad amanuens. För möjliggörande av ersättning åt bibliotekspersonalen med 5,900 kronor samt till biträden för renskrivning och duplicering med 4,000 kronor — för närvarande beräknas respektive 2,500 och 3,000 kronor — föreslås en höjning med sammanlagt 4,400 kronor. Vad bibliotekspersonalen beträffar avses att erhålla medel för utbetalande av årligt arvode med dels 3,500 kronor till en bibliotekarie och dels 2,400 kronor till ett biblioteksbiträde. Till motivering av framställningen härutinnan anföres bland annat, att högskolans bokbestånd avsevärt ökat genom införlivande av ett flertal boksamlingar, främst Uppsala universitets såsom deposition mottagna stora samlingar utländsk jordbrukslitteratur. Biblioteket, som vid högskolans tillkomst omfattat 18,400 volymer, upptagande 380 hyllmeter, beräknades härigenom komma att innehålla närmare 30,000 volymer, upptagande omkring 700 hyllmeter. Det

krävande arbete, som påvilade bibliotekarien genom omfattande bytesverksamhet, redigering av högskolans publikationstryck och ledning av övriga med bibliotekets verksamhet förbundna göromål förutsatte i och för sig ett högre arvode än det nu utgående. Härjämte erfordrades biträde för det omfattande katalogiseringsarbetet m. m. — Till anordnande av nattbevakning vid högskolan för avvärjande av skador genom brand eller av andra orsaker har yrkats anvisande av 2,900 kronor. Slutligen har — med hänsyn till att under hösten 1935 den nya institutionsbyggnaden för kemi, marklära m. m. färdigställts — hemställts om beredande av medel till avlönande av, förutom nuvarande icke-ordinarie personal, fyra extra vaktmästare efter 2,000 kronor för vardera med 8,000 kronor.

Sammanlagt skulle alltså enligt styrelsens förslag från posten till grundavlöningar m. m. bestridas nya utgifter till belopp av $(348 + 1,200 + 4,400 + 2,900 + 8,000 =)$ 16,848 kronor. Emellertid har styrelsen, under förutsättning att dess förslag om anställande av en ordinarie laborator i maskin- och redskapslära bifölles, beräknat, att det för speciallärare under ifrågavarande post för innevarande budgetår avsedda beloppet 28,300 kronor kunde sänkas med 4,510 kronor till 23,790 kronor. Anslagsökningen under förevarande post skulle härigenom bliva den tidigare nämnda eller $(16,848 - 4,510 =)$ 12,338 kronor.

I detta sammanhang må erinras, att för lantbrukshögskolans omkostnader för innevarande budgetår anvisats ett särskilt anslag å 162,200 kronor. Enligt av Kungl. Maj:t den 20 juni 1935 fastställd stat för omkostnadsanslagets användning avses 45,000 kronor till institutioner och samlingar. Lantbrukshögskolans styrelse har nu i sin skrivelse den 13 september 1935 anfört, att det ej kunde undgås, att de för institutioner och samlingar avsedda medlen toges i anspråk jämväl för avlönande av tillfälliga arbetskrafter i den mån vissa för undervisningen och forskningen nödiga arbeten ej kunde påläggas assistenter och amanuenser. Styrelsen har förklarat sig förutsätta, att det skulle ligga inom dess befogenhet att lämna föreskrift om i vad mån nämnda medel finge användas för dylikt ändamål.

Sedermera har till jordbruksdepartementet från lantbrukshögskolan inkommit en promemoria beträffande undervisningen vid högskolan i maskin- och redskapslära, däri framhållits att det, om styrelsens hemställan att speciallärarebefattningen i sagda ämne ombildades till en laboratorsbefattning icke bifölles, vore nödvändigt att ifrågavarande speciallärares arvode ökades från nu utgående 30 kronor till 45 kronor för reducerad undervisningstimme. Till motivering härav anföres, att sagde lärare, som samtidigt vore föreståndare för högskolans maskintekniska institut, kommit att få betydligt mer arbetskrävande uppgifter än man från början räknat med. Vidare hade antalet reducerade undervisningstimmar ökat från 150 till 190. Efter ett arvode av 45 kronor för timme skulle årsarvodet sålunda utgöra 8,550 kronor i stället för nu utgående belopp av 4,500 kronor. Årsarvodet komme alltså att höjas med 4,050 kronor.

I utlåtande den 11 oktober 1935 angående den vid lantbrukshögskolan anställde snickarens löneställning samt bibliotekspersonalens avlöningsförmåner

har *allmänna civilförvaltningens lönenämnd* anfört, att det av högskolestyrelsens framställning framginge, att innehavaren av snickarebefattningen kommit att sysselsättas med mera kvalificerade göromål än som ursprungligen torde hava avsetts. Nämnden hölle före, att om ifrågavarande befattningshavare skulle för framtiden komma att tagas i anspråk för finare snickeriarbete en förbättring i löneställningen kunde finnas skäligen. Det syntes nämnden vara anledning att avvakta ännu någon tids erfarenhet rörande snickarens verksamhet, innan ståndpunkt toges till frågan om hans uppflyttning i högre lönegrad, varför nämnden ansåge sig ej böra för närvarande tillstyrka styrelsens förslag härutinnan. Beträffande bibliotekspersonalen funne nämnden, att med hänsyn till den utökning av högskolans bibliotek som skett samt den fortgående utvecklingen inom biblioteket någon höjning av anslaget till sagda personal icke kunde undvikas, om biblioteksgöromålen skulle kunna på behörigt sätt ombesörjas. Nämnden ifrågasatte emellertid om en så avsevärd höjning som den av styrelsen föreslagna vore under nuvarande förhållanden oundgänglig. Om anslaget höjdes till förslagsvis 4,500 kronor, skulle det förslå till avlönande av en halvtidsamanuens samt ett icke-ordinare kontorsbiträde med heltidstjänstgöring.

Jag torde ytterligare få anmäla, att *lantbrukshögskolans styrelse* i skrivelse den 14 september 1935 hemställt om fastställelse å ett skrivelsen bilagt förslag till *docentstipendiestadga* för högskolan. Berörda förslag innehåller bland annat, att docentstipendium skall utdelas för en tid av högst 3 år, men att styrelsen på framställning av iärrådet skall äga medgiva förlängning av tiden till högst 6 år beträffande stipendiat, som utmärkt sig genom vetenskapligt författarskap eller genom sin verksamhet vid undervisningen. Anses särskilda förhållanden påkalla ytterligare förlängning av tiden för stipendiums åtnjutande, skall enligt förslaget styrelsen göra framställning därom hos Kungl. Maj:t. Vidare stadgas, att docentstipendiat, som förordnas att uppehålla professur eller laboratorbefattning och på grund därav erhåller vikariatsersättning, skall avstå å den tid, förordnandet avser, belöpande del av stipendiet. Stipendiebelopp, som av sådan eller annan orsak besparas, föreslås skola kunna tilldelas annan docent eller eljest användas av styrelsen för ändamål, som prövas lända till forskningens eller undervisningens vid lantbrukshögskolan nytta och ej lämpligen kan behörigen tillgodoses på annat sätt.

I yttrande den 9 november 1935 har *statskontoret* förklarat sig ej hava något att erinra i sak mot högskolestyrelsens förslag till disposition av besparade stipendiemedel under förutsättning att berörda medel ej komme att anlitas för andra utgifter än sådana, för vilkas bestridande avlöningsanslaget för högskolan finge användas.

Ifrågavarande förslag till bestämmelser rörande åtnjutande av docentstipendium och om stipendiemedlens användning föranleder ej heller från min sida någon erinran. Därest riksdagen ej framställer invändning mot försla-

*Departements-
chefen.*

gets genomförande, torde Kungl. Maj:t framdeles utfärda erforderliga föreskrifter i anslutning till detsamma.

Vad angår förslaget till avlöningsstat må erinringar göras i följande hänseenden.

På de av lönenämnden anförda skäl torde uppflyttning i högre lönegrad av snickarebefattningen vid lantbrukshögskolan icke för närvarande böra ske. Ej heller kan jag biträda det redan i samband med anslagsäskandena för innevarande budgetår väckta, nu upprepade yrkandet om inrättande av en ordinarie laboratorbefattning i maskin- och redskapslära. Forskningen å detta område lär höra hemma vid de tekniska högskolorna, där de erforderliga resurserna härför äro tillfinnandes. Försök med redskap och maskiner utföres vid maskin- och redskapsprovningsanstalten. Någon professur i maskin- och redskapslära torde sålunda icke böra inrättas vid lantbrukshögskolan. Att för undervisningen i detta ämne inrätta en lärarebefattning i 26:e lönegraden, som förslaget om uppförande å högskolans stat av en laboratorbefattning i ämnet i verkligheten innebär, torde ej heller komma i fråga. Systemet med lägre lärarebefattningar vid vissa högskolor har för länge sedan upphört. Det står däremot i överensstämmelse med allmän praxis att undervisningen i ämne, vari professur icke finnes, ombesörjes av speciallärare. Undervisningen i maskin- och redskapslära torde alltså böra liksom hittills uppehållas av sådan lärare. Med hänsyn till vad som anförts i förenämnda promemoria vill jag ej motsätta mig, att arvudet till denne lärare för nästa budgetår beräknas efter 45 kronor för reducerad undervisningstimme och sammanlagt 190 dylika timmar eller med tillhoppa 8,550 kronor.

Någon ändring i nuvarande antalet befattningshavare på ordinarie stat vid högskolan och deras lönegradsplacering torde alltså ej ske. Vid beräkandet av medelsanvisningen för sagda befattningshavares avlöning under nästa budgetår bör emellertid, på sätt skett i högskolestyrelsens förslag till avlöningsstat, iakttagas, att ifrågavarande avlöningar enligt kungörelsen den 28 juni 1935 (nr 425) från och med den 1 juli 1935 utgå enligt ortsgrupp F i avlöningsreglementet. Med utgångspunkt härifrån och under hänsynstagande till pensionsavdragen torde för avlöningar till befattningshavare å ordinarie stat vid högskolan böra för nästa budgetår beräknas 164,300 kronor eller $(164,300 - 156,600 =) 7,700$ kronor högre belopp än för innevarande budgetår.

Vid anmälan av lantbrukshögskolans anslagsbehov för innevarande budgetår anförde jag, att någon utvidgning av det enligt den ursprungliga planen bestämda sammanlagda antalet befattningar vid lantbrukshögskolan och centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet icke borde ske med mindre alldeles särskilda skäl påkallade dylik åtgärd. Med hänsyn härtill avstyrkte jag ett då väckt förslag om anställande vid högskolan av en assistent i lantbrukskemi utöver den, som överflyttats från centralanstalten. Högskolans styrelse har nu ånyo framfört berörda förslag. Om än någon olägenhet är förbunden med den nuvarande anordningen med allenast en assistent i kemi vid högskolan, måste emellertid ihågkommas att denna anordning en-

dast är avsedd som ett provisorium. Jag anser vid sådant förhållande icke tillräckliga skäl föreligga för bifall till förslaget. Icke heller kan jag biträda styrelsens hemställan om beredande av medel för anställning av en amanuens vid institutionen för allmän jordbrukslära.

Med hänsyn till det ökade arbetet med bibliotekets skötsel tillstyrker jag i anslutning till vad lönenämnden anfört, att för biblioteksgöromålens bestridande för nästa budgetår beräknas ett belopp av 4,500 kronor, innebärande en ökning i förhållande till nu avsett belopp för ändamålet med 2,000 kronor. Tillkomsten av den nya institutionsbyggnaden torde, såsom högskolans styrelse framhållit, nödvändiggöra anställande av ytterligare vaktmästarpersonal. Då behovet härav ännu icke torde kunna med säkerhet bedömas, synes emellertid för ifrågavarande ändamål icke böra för nästa budgetår beräknas högre belopp än 4,000 kronor. Framställningen om medel för anordnande av nattbevakning kan jag icke biträda. Då medelsanvisningen för renskrivning och duplicering för innevarande budgetår höjts från 2,300 kronor till 3,000 kronor, anser jag mig ej heller böra tillstyrka nu föreslagna ytterligare ökning av anslaget för ifrågavarande ändamål.

I anledning av vad högskolestyrelsen anfört därom, att styrelsen förutsatte, att tillfällig arbetskraft finge i viss utsträckning avlönas från högskolans omkostnadsanslag, må erinras, att utgifter för renskrivning och dylikt arbete icke må bestridas från sagda anslag. Enligt uppgift avses från omkostnadsanslaget för nästa budgetår skola gäldas utgifter för maskinskrivning, räkne- och ritarbeten, statistiskt arbete samt andra dylika kontors- och byråarbeten till sammanlagt belopp av 8,400 kronor. Med hänsyn härtill torde nämnda belopp böra i stället beräknas under avlöningsanslaget. Jag tillstyrker sålunda, att detta anslag ökas med beloppet i fråga. I anslutning till det nu sagda må framhållas, att med den för löpande budgetår verkställda fördelningen av medelsanvisningen till lantbrukshögskolan å avlönings- och omkostnadsanslag svårigheter torde uppstå att under iakttagande av gällande bestämmelser rörande de ändamål, för vilka omkostnadsanslag må användas, finansiera högskolans verksamhet. Kungl. Maj:t torde därför böra äga befogenhet medgiva, att — inom den fastställda kostnadsramen för verksamheten i dess helhet — högskolans omkostnadsanslag må under innevarande budgetår tagas i anspråk jämväl för bestridande av kontors- och andra byråarbeten, som nyss nämnts. Jag förutsätter att, om erinran ej möter från riksdagens sida, beslut i sådant hänseende må av Kungl. Maj:t meddelas.

Med min inställning till frågan om undervisningen i maskin- och redskapslära bör medelsanvisningen för avlönande av speciallärare under nästa budgetår beräknas till samma belopp som för innevarande budgetår, 28,300 kronor, ökat med 4,050 kronor, eller till i runt tal 32,400 kronor.

De i det föregående tillstyrkta anslagsökningarna om tillhoppa (2,000 + 4,000 + 8,400 + 4,100 =) 18,500 kronor hänföra sig samtliga till den i nuvarande avlöningsstat upptagna delposten till grundavlönningar m. m. under anslagsposten till avlönningar till övrig icke-ordinarie personal. Förstnämnda post, för närvarande uppförd med 53,950 kronor, skulle sålunda höjas till

72,450 kronor. Härtill kommer den anslagsökning av 348 kronor, som föranledes vid beräkning av avlöningen åt den extra ordinarie assistenten efter ortsgrupp F i stället för ortsgrupp D. Till grundavlöningar åt högskolans icke-ordinarie personal skulle alltså erfordras sammanlagt 72,798 kronor. I detta belopp ingår bland annat arvode åt sekreteraren i högskolans styrelse och lärarråd med 1,800 kronor. Då sagda arvode lämpligen synes böra redovisas under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör posten för grundavlöningar m. m. i avlöningsstaten för nästa budgetår upptagas till belopp av $(72,798 - 1,800 =)$ i runt tal 71,000 kronor.

Nyssnämnda anslagspost till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t — för innevarande budgetår upptagen till 59,150 kronor — bör i anslutning till vad nyss sagts ökas med 1,800 kronor. Å andra sidan torde nedsättning böra ske med 750 kronor, motsvarande arvodet till rektors undervisningsvikarie. Berörda arvode torde i fortsättningen böra bestridas från anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat. Arvodesposten bör sålunda uppföras med $(59,150 + 1,800 - 750 =)$ 60,200 kronor.

I de för innevarande budgetår beräknade beloppen till avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, 14,000 kronor, till avlöningsförhöjning m. m. till icke ordinarie personal, 1,500 kronor, samt till särskilda löneförmåner åt vissa tjänstemän, 4,500 kronor, ifrågasättes ej någon ändring. Den under anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å övergångsstat upptagna delposten till lön och tjänstgöringspenningar torde böra kompletteras med specialstat, angivande antalet befattningar och de därmed förenade löneförmåner.

Till avlöningar vid lantbrukshögskolan torde sålunda för nästa budgetår böra anvisas $(164,300 + 71,000 + 60,200 + 14,000 + 1,500 + 4,500 =)$ 315,500 kronor. Beloppet överstiger motsvarande medelsanvisning för innevarande budgetår med $(315,500 - 289,700 =)$ 25,800 kronor. Härav äro $(7,700 + 348 =)$ i avrundat tal 8,050 kronor att hänföra till beräkningen efter ortsgrupp F i stället för ortsgrupp D av avlöningarna till tjänstemän å ordinarie stat och till den extra ordinarie befattningshavaren. Ett belopp av 8,400 kronor har överförts till förevarande anslag från omkostnadsanslaget. Ersättningen till speciallärare har beräknats höjd med 4,100 kronor. Återstående anslagsökningen 5,250 kronor jämte det belopp om 750 kronor, som för innevarande budgetår särskilt beräknats till arvode åt rektors undervisningsvikarie men nu föreslås skola utan att särskilda medel därför anvisas bestridas från anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, motsvarar det belopp, 6,000 kronor, som avsetts för tillgodoseende av ökade krav å biblioteks- och vaktmästarepersonal.

Personalförteckning för lantbrukshögskolan torde enligt de nya grunderna för riksstatens uppställning böra föreläggas riksdagen för godkännande.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) för lantbrukshögskolan fastställa följande